Pr. Ioan Sorin Usca

Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți

VI. Iosua. Judecătorii. Rut

Comentarii la Cartea Iosua

Introducere la Cartea Iosua

Iosua este cea de-a șasea carte a Sfintei Scripturi și prima dintre cărțile numite „istorice", dacă socotim *Pentateuhul* drept entitate aparte (deși partea istorică e bogat reprezentată și în cărțile acestuia). Cartea *Iosua* este numită după personajul principal din istoria cuprinsă în ea: *Iosua* (= Domnul este mântuire), **Iehoșua**[1] în *Biblia Hebraica*, **Iisus (Navi)**[2] în *Septuaginta* și **Liber Iosue BenNun id est Iesu Nave** în *Vulgata*. Începând cu Cartea *Iosua*, crește numărul diferențelor dintre textul ebraic și cel grecesc; ba mai mult, chiar textul grec cunoaște versiuni cu deosebiri semnificative, Alfred Rahlfs punând, în ediția sa, largi pasaje în paralel și comparând astfel *Codex Alexandrinus* (A) cu *Codex Vaticanus* (B): 15,21-62; 18,22-19,45. Atragem atenția că, începând cu Cartea *Iosua*, sunt numeroase, între traduceri, și diferențele de numerotare a versetelor, în funcție de textul original de la care s-a pornit. E un motiv în plus de a prefera traducerea românească realizată de Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania, aceasta urmând *Septuagintei* și, astfel, fiind în concordanță, de regulă, cu comentariile Sfinților Părinți răsăriteni.

Cartea *Iosua* descrie cucerirea Canaanului de către israeliți sub conducerea lui Iisus Navi și împărțirea țării între cele douăsprezece triburi israelite (în fapt, doar zece triburi, Ruben și Gad statornicindu-se dincolo de Iordan, alături de jumătate din seminția lui Manase, iar leviții având un statut special). Astfel au fost împlinite făgăduințele divine, iar neamul israelit a fost așezat în pământul din care va răsări mântuirea. „Cartea Iisus Navi cuprinde nenumărate aventuri, lupte între cetăți și războaie grandioase în care israeliții, amenințați de răul ale cărei dimensiuni sunt comparate cu mulțimea firelor de nisip (cf. Psalmi 138, 17), reușesc cu ajutorul lui Dumnezeu să boruiască regat după regat pe drumul lor spre pământul făgăduinței"[3].

Autorul principal al cărții este însuși Iosua, dar scrierea a cunoscut și redactări ulterioare, forma actuală datând dinaintea anului 1006 î. Hr. „Conform tradiției evreiești (*Baba Batra* 14B), cartea ar fi fost scrisă chiar de Iosua și completată, după moartea lui, de marele preot Eleazar și, după moartea acestuia, de fiul lui, Fineas"[4].

Cât privește perioada în care a activat Iosua, „dacă admitem că Exodul a avut loc în jurul anului 1230 î. Hr., înseamnă că Iosua a devenit conducătorul israeliților cam în 1990. […] O povestire tradițională, *Ialkut Șimoni*, spune că Iosua a condus poporul lui Israel timp de 35 de

[1] יהושע
[2] **Ιησους Ναυη**
[3] *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars VI, *Iosue, Iudicum, Ruth*, (în continuare, abreviat: IIR), p. 204
[4] *Dicționar Enciclopedic de Iudaism*, p. 369

ani, în timp ce alte texte (*Seder Olam Raba*) vorbesc de 28 de ani de domnie”[5].

În unele edițiile româneşti ale Bibliei ce au urmat Septuagintei (mai puțin versiunea lui Anania, care-l numeşte, pretutindeni, Iosua), eroul este numit Isus Navi, spre a-l deosebi de Iisus Hristos, Mântuitorul. La fel au procedat şi traducătorii scrierilor patristice. Dar, cum în greacă cele două nume sunt scrise identic, iar pe această identitate şi-au bazat exegeza Sfinții Părinți, văzând în Iisus Navi un tip al lui Hristos, vom opera în mod tacit, în comentariul nostru, modificarea (restaurarea) numelui ca Iisus, acolo unde el nu este numit Iosua. „Fiind vorba în acest caz de o omonimie perfectă între Septuaginta şi Noul Testament, transliterarea diferită *Isus* (pentru Iosua) şi *Iisus* (pentru numele Mântuitorului) din unele ediții româneşti ale Bibliei nu-şi află nici o justificare. De altfel, tocmai pe această omonimie şi-au întemeiat Părinții greci ai Bisericii interpretarea tipologică a cărții”[6].

Ca şi în comentariile anterioare, vom căuta a sui, călăuziți de Sfinții Părinți, de la grosimea istoriei la subțirimea înțelesului duhovnicesc al acesteia; astfel, cheia înțelegerii creştine a textului biblic va consta în a vedea în Iisus Navi chipul Mântuitorului Iisus Hristos, iar în pământul Canaan – tipul Împărăției Cerurilor.

Comentarii la Cartea Iosua

CAPITOLUL 1 – *Domnul îl îmbărbătează pe Iosua.*

„Primul capitol marchează transferul de putere de la Moise, îndată după moartea acestuia, la Iisus Navi, căruia Dumnezeu i se adresează direct. Încă de la primele versete, Iisus Navi se prezintă ca o continuare a Deuteronomului, din care reia, de altfel, temele cheie, cel mai adesea chiar în formulări identice sau asemănătoare: aşteptarea intrării în Pământul făgăduinței (1, 3-4), îndemnul la curaj (1, 6-7) şi la supunere față de Lege pentru a acționa în deplină cunoştință”[7].

1: **Şi a fost că după moartea lui Moise a grăit Domnul către Iosua, fiul lui Navi, ajutătorul lui Moise, zicând:**

„Începutul cărții are tonul unei continuări a Deuteronomului: Iosua e un personaj deja cunoscut”[8]. *Septuaginta* numeşte pe Iosua, în raport cu Moise, **to ipurgo**: „Sensul principal al cuvântului **ipurgos** (folosit numai aici în Vechiul Testament) este *cel ce asistă* (pe cineva), *cel ce ajută*, *auxiliar*”[9]. Numele Iosua, cum am arătat şi în cărțile anterioare, înseamnă *Dumnezeu mântuieşte* sau *Mântuitor*. „Origen (*Hom. Ios*. I, 3 şi II, 1) comentează în mai multe rânduri moartea lui Moise, prezentată ca un simbol al morții Legii şi al dispariției vechiului cult, încât creştinii să nu poată fi acuzați de *adulter* spiritual. ♦ Cartea este interpretată de creştini în cheie hristologică, plecând în primul rând de la numele Iisus (cf. Evrei 4, 8; prima exegeză explicită

---

[5] *Dicționar Enciclopedic de Iudaism*, p. 368

[6] *Septuaginta 2*, *Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, (în continuare, abreviat: SEP 2), Colegiul Noua Europă, Polirom, Iaşi 2004, p. 11

[7] SEP 2, p. 21

[8] *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după *Septuaginta*, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare: EIB), Bucureşti, 2001, p. 246

[9] BBVA, p. 246

se întâlneşte în *Epistola lui Barnaba* 12, 8). Textul Masoretic nu permite o asemenea identificare a personajului vetero-testamentar cu un *typos* al lui Iisus Hristos (după Textul Masoretic protagonistul se numeşte Iosua). Textul Septuagintei va fi exploatat hristologic şi alegorico-mistagogic tocmai în baza acestei coincidenţe onomastice”[10].

2: **„Moise, robul Meu, a murit. Ridică-te dar şi treci Iordanul, tu şi tot poporul acesta, în ţara pe care Eu le-o dau.**

Iosua, prin numele său şi prin aceea că urmează după Moise, este tip al Mântuitorului Hristos. „Ce ne învaţă toate acestea? Nimic altceva, decât că însemnătatea cărţii lui Iosua este mai puţin aceea de a arăta faptele lui Iisus, fiul lui Navi, cât de a ne descrie tainele lui Iisus, Domnul nostru. El este acela care, după moartea lui Moise, îşi asumă conducerea, cel care îndrumă oştirea şi luptă împotriva lui Amalec, şi ceea ce este neînchipuit pe munte, prin ridicarea mâinilor, împlineşte el, dezbrăcând domniile şi puterile, biruind asupra lor prin cruce (Coloseni 2, 15)”[11]. Cum s-a spus, Iosua îşi începe activitatea după moartea lui Moise (prin Moise înţelegându-se Legea veche şi, prin extensie, întreg Vechiul Testament). „Prin urmare, Moise este mort, căci Legea a luat sfârşit: Legea şi proorocii ajung până la Ioan (Matei 11, 13). Trebuie oare dovedit cu Scriptura că Moise se confundă cu Legea? Ia aminte la ceea ce spune Evanghelia: Au pe Moise şi pe profeţi, să asculte de ei (Luca 16, 24). Fără îndoială că Moise ţine aici locul Legii. Moise deci, slujitorul lui Dumnezeu, este mort, căci Legea a încetat şi poruncile Legii au luat sfârşit, de acum înainte”[12]. Desigur, e vorba de timpul venirii Mântuitorului, preînchipuit doar de Iosua. Cât priveşte încetarea Legii, e vorba doar despre oprirea la litera ei, de vreme ce Mântuitorul afirmă: Să nu socotiţi că am venit să stric Legea sau profeţii; n-am venit să stric, ci să plinesc (Matei 5, 17). „Ar trebui să tâlcuim şi moaştele lui Moise, căci dacă nu înţelegem cum a murit Moise nu putem înţelege cum a domnit Iisus (Navi). Dacă iei în considerare Ierusalimul dărâmat şi altarul desfiinţat, încât nu mai vezi nicăieri nici victime, nici daruri; şi nu mai auzi nicăieri preoţi, nicăieri slujitori, nicăieri Liturghia leviţilor, când contemplezi stagnarea tuturor acestor rânduieli, atunci poţi zice că Moise, robul lui Dumnezeu, a murit. Dacă tu nu mai vezi pe nimeni venind de trei ori pe an înaintea Domnului, nici aducând daruri în templu, nici junghiind Paştele, nici mâncând azime, nici oferind primiţii, nici jertfind pe întâiul născut (Ieşirea 22, 29), când nu vezi îndeplinindu-se nimic din toate acestea, atunci spune că Moise, robul lui Dumnezeu, a murit. Când vei vedea însă popoarele încreştinându-se, zidind biserici şi altare, dar pe care nu le mai stropesc cu sângele animalelor, ci sunt sfinţite prin scump sângele lui Hristos (I Petru 1, 2), când vei vedea pe preoţi şi pe leviţi că nu mai folosesc sângele taurilor şi al ţapilor (Evrei 9, 13), ci de acum Cuvântul lui Dumnezeu lucrează prin harul Duhului Sfânt, atunci să spui că a luat Iisus locul lui Moise, şi că El stăpâneşte împărăţia, propriu-zis, nu Iisus fiul lui Navi, ci Iisus Fiul lui Dumnezeu. Când ştii că Hristos, Paştele nostru, a fost junghiat (I Corinteni 5, 7) şi că noi mâncăm azimile curăţiei şi ale adevărului (I Corinteni 5, 8), când roadele bunului pământ înmulţindu-se în Biserică la treizeci, şaizeci sau la o sută (Matei 13, 8), vreau să zic văduvele, fecioarele şi martirii, când vezi că sporeşte naţiunea lui Israel, a acelora ce nu sunt din sânge, nici din dorinţă trupească, nici din dorinţă bărbătească, ci de la Dumnezeu (Ioan 1, 13) şi când vezi adunaţi laolaltă prietenii lui Dumnezeu cei împrăştiaţi (Ioan 11, 52), când vezi poporul lui Dumnezeu prăznuind sabatul, dar nu oprindu-se de la modul obişnuit de viaţă, ci oprindu-se de la faptele păcatului, când vezi toate acestea, spune că Moise, sluga lui Dumnezeu, a murit şi că Iisus, Fiul lui Dumnezeu, este stăpânul împărăţiei. În sfârşit, într-o mică lucrare, în care se descrie această taină în chip figurat, ni se arată că a văzut doi Moise: unul viu, în duh, altul mort în trup. Iată într-o privire scurtă înţelesul acestei prefigurări, dacă ne gândim la litera Legii, neclară şi lipsită de tot ce am vorbit mai sus, iată pe Moise mort după trup. Însă poţi ridica vălul (II Corinteni 3, 16) şi să înţelegi că

[10] SEP 2, p. 21
[11] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 3
[12] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 3

legea e duhovnicească (Romani 7, 14). Şi atunci îl vei vedea pe Moise, care trăieşte în duh"[13].

3: **Tot locul pe care-l va călca talpa piciorului vostru vi-l dau, aşa cum i-am grăit lui Moise.**

E o făgăduinţă făcută ostaşilor lui Iisus Navi. „Pentru oamenii acelui veac, aceasta reprezintă ţara canaaneilor, a ferezeilor, a iebuseilor şi a tuturor popoarelor, în a căror stăpânire a ajuns, după ce a alungat pe locuitorii băştinaşi. Dar să cercetăm ce făgăduinţe conţin pentru noi cuvintele acestea. Există neamuri diabolice şi puteri vrăjmaşe, împotriva cărora noi trebuie să luptăm şi să ne războim cu multă stăruinţă în cursul acestei vieţi. Toate aceste mari puteri, dacă le punem la picioarele noastre, dacă le biruim prin lupte, vor fi ale noastre pământurile lor, ţinuturile lor, împărăţiile lor, toate ne vor fi date de către Domnul Iisus, căci puternici au fost odinioară îngerii, care au participat la măreţiile împărăţiei lui Dumnezeu. Oare nu citim la *Isaia* ceea ce se spune despre ei? Cum a căzut Lucifer din ceruri, el, stea strălucitoare, fecior al dimineţii? (Isaia 14, 12). Acest Lucifer a avut, desigur, sălaşul său în ceruri, însă numai până la cădere. Dacă îl pot învinge şi îl fac aşternut picioarelor mele, dacă mă învrednicesc ca Domnul Iisus să sfarme sub picioarele mele pe satan, atunci voi avea îndreptăţire să ocup locul lui Lucifer în ceruri. Numai aşa înţelegem făgăduinţa pe care ne-a făcut-o Iisus, Domnul nostru, când zicea: tot locul pe care va călca talpa picioarelor noastre va fi al nostru. Dar să nu credem că putem intra în stăpânirea aceasta dacă stăruim în somnolenţă, în lene şi nepăsare. Mânia are îngerul ei aparte, dacă nu eşti stăpân pe inima ta şi, dacă nu o ţii departe de agitaţiile enervării şi ale mâniei, nu vei putea obţine, ca moştenire, locul ocupat altădată de acest înger şi în nepăsarea ta nu-l vei putea alunga din pământul făgăduinţei. De asemenea, pentru orgoliu, pizmă, zgârcenie, necurăţie: toate aceste păcate păgubitoare îşi au îngerii lor pentru a-i inspira şi pentru a-i îndârji. Dacă tu nu vei ieşi victorios, în mânia ta, împotriva acestor patimi, şi nu le vei stăpâni de pe pământ, sfinţit prin harul Botezului, atunci niciodată nu te vei învrednici de plinătatea moştenirii făgăduite"[14]. Pentru ca astfel de tâlcuiri să fie mai clare, reamintim că pământul Canaanului, cum am mai spus-o şi în volumele anterioare, ca şi în *Introducere*, este prefigurare a Împărăţiei Cerurilor. „Origen interpretează alegoric: credincioşii calcă în picioare *popoarele diabolice* simbolizând aici patimile. Astfel ei intră în posesia avuţiei lui Iisus Hristos, Împărăţia cerurilor"[15].

4: **Pustiul şi Antilibanul până la marele râu al Eufratului şi până la marea cea mai îndepărtată dinspre soare-apune, acelea vor fi hotarele voastre.**

„Munţii Antiliban la nord, Neghebul la sud, Eufratul la est şi Mediterana la vest: întinderea ideală a ţării Canaanului"[16]. *Liban* (= alb) e un lanţ de munţi cu zăpezi persistente, vestit prin pădurile de cedri, chiparoşi şi ienuperi; lanţul oriental al acestor munţi era denumit Antiliban. „Şi Scriptura zice că Iisus a primit de la Dumnezeu nu Libanul, ci Antilibanul[17]. Antilibanul se ia în locul Libanului. Şi dacă vezi întâi poporul, poporul după trup, pe Israel, că a fost adevăratul măslin, înţelege că el este şi adevăratul Liban, însă din pricina necredinţei sale împărăţia lui Dumnezeu s-a luat de la dânsul şi s-a dat unui neam care face roade (Matei 21, 43). Văzând un popor alungat şi altul primit în locul lui în împărăţie, să înţelegi că al doilea popor este Antilibanul, adică Biserica Dumnezeului celui viu (I Timotei 3, 15), strâns din mijlocul păgânilor (Romani 9, 24) de către Iisus Hristos, Domnul nostru"[18].

Eufrat (= apă dulce; râul rodniciei), mare fluviu din Mesopotamia, a delimitat nord-estul regatului israelit în perioada de maximă extensie a acestuia.

5: **Nu va fi om care să vă stea împotrivă, pe toată durata zilelor vieţii tale; aşa cum**

[13] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, II, 1
[14] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 6
[15] SEP 2, p. 22
[16] BBVA, p. 246
[17] Precizare proprie *Septuagintei*. *Biblia Hebraica* şi *Biblia Vulgata* vorbesc despre Liban, aşa cum apare şi în unele traduceri româneşti.
[18] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, III, 4

am fost cu Moise, întocmai voi fi şi cu tine: nu te voi părăsi şi nu te voi trece cu vederea.

„Dumnezeu a spus o dată pentru totdeauna: Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi. Şi credem în Dumnezeu că El o va face aceasta”[19].

6: **Întăreşte-te şi îmbărbătează-te, căci tu îi vei împărţi acestui popor pământul pe care Eu M-am jurat părinţilor voştri să li-l dau.**

7: **Întăreşte-te dar şi îmbărbătează-te, ca să păzeşti şi să faci aşa cum ţi-a poruncit Moise, sluga Mea, şi de la ele să nu te abaţi nici la dreapta, nici la stânga, pentru ca să fii tu înţelept în tot ceea ce vei face.**

8: **Iar cartea acestei legi să nu lipsească, ci întru ea să cugeţi ziua şi noaptea, pentru ca tu să înţelegi cum anume să faci toate lucrurile care sunt scrise [în ea]; atunci vei păşi drept şi-ţi vei face căile uşoare şi atunci vei fi înţelept.**

„Este greu de precizat dacă referirea se face doar la Deuteronom (legea lui Moise) sau la Lege în general (întregul Pentateuh)”[20].

9: **Iată, Eu îţi poruncesc: Întăreşte-te şi îmbărbătează-te!; să nu te sperii, şi nici să ai teamă, căci Domnul, Dumnezeul tău, este cu tine în toate locurile unde vei merge”.**

Dumnezeu îmbărbătează pe Iosua şi arată două dintre condiţiile necesare păstorului: înţelepciunea şi ţinerea pe calea împărătească, ce evită abaterile de-a stânga (senzualitatea) şi de-a dreapta (înalta părere de sine, urmată de stricarea dogmelor).

10: **Iar Iosua le-a poruncit scribilor poporului, zicând:**

„Scribii: funcţionari ştiutori de carte, la dispoziţia conducătorilor politici sau religioşi”[21].

11: **„Treceţi prin mijlocul taberei poporului şi porunciţi-i poporului, zicând: Pregătiţi-vă merinde; căci încă trei zile, şi veţi trece Iordanul acesta ca să intraţi spre a lua în stăpânire pământul pe care vi-l dă vouă Domnul, Dumnezeul părinţilor voştri!”**

„*Pregătiţi-vă merinde*: tradiţia iudaică şi Origen (*Hom. Ios.*) văd aici o previziune a dispariţiei manei (Iosua 5, 12) după trecerea Iordanului”[22].

„Apoi Iosua a zis: Pregătiţi-vă merinde pentru drum. Şi azi vei auzi tu pe Iisus zicându-ţi: Dacă vrei să Mă urmezi, pregăteşte-ţi merinde pentru drum. Merinde sunt faptele care ne însoţesc în mersul spre calea viitoare”[23], sau pregătim merinde însuşindu-ne virtuţile.

12: **Iar către Ruben şi către Gad şi către jumătate din neamul lui Manase a zis Iosua:**

Triburile Ruben, Gad şi jumătate din Manase s-au stabilit deja la răsărit de Iordan (Deuteronom 3, 12-13).

13: **„Aduceţi-vă aminte de cuvântul Domnului pe care Moise, robul Domnului, vi l-a poruncit, zicând: Domnul, Dumnezeul vostru, El v-a dat odihnă şi v-a dat pământul acesta.**

V-a dat odihnă: „*v-a odihnit*: gr. **Καταπαύειν**, *a se linişti*, *a se odihni*, *a fi în pace* etc. (cf. contextul din 23, 1), formulă reluată de mai multe ori (1, 15; 21, 44; 22, 4); după Origen (*Hom*. *Ios*. XVI, 5), cei care *şi-au primit deja cele făgăduite* şi *s-au odihnit*, dar care mai luptă încă *în oastea lui Iisus* sunt *Părinţii care au adormit înaintea noastră şi ne ajută cu rugăciunile lor*. Printre aceştia, Origen îi citează pe profeţii lui Israel: Isaia, Ieremia, Daniel, Iezechiel şi Osea. Şi alte pasaje subliniază, la fel, unitatea celor două popoare, *turma alcătuită din drepţii Vechiului Testament şi din creştinii de acum*”[24].

14: **Femeile voastre şi copiii voştri şi vitele voastre să locuiască pe pământul pe care El vi l-a dat. Iar voi toţi, cei care sunteţi în stare, să mergeţi cu bună rânduială înaintea**

[19] Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovniceşti*, 598
[20] SEP 2, p. 23
[21] BBVA, p. 246
[22] SEP 2, p. 23
[23] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, III, 4
[24] SEP 2, p. 24

fraților voştri şi să vă luptați laolaltă cu ei

15: **până când Domnul, Dumnezeul vostru, le va da fraților voştri odihnă, aşa cum v-a dat şi vouă, şi până când vor moşteni şi ei pământul pe care li-l dă Domnul, Dumnezeul nostru; şi veți merge fiecare la moşia sa pe care Moise v-a dat-o dincolo de Iordan, spre soare-răsare".**

16: **Iar ei, răspunzându-i lui Iosua, i-au zis: „Vom face tot ceea ce ne vei porunci şi vom merge peste tot unde ne vei trimite;**

17: **în orice am ascultat de Moise vom asculta şi de tine, numai să fie cu tine Domnul, Dumnezeul nostru, aşa cum a fost El cu Moise.**

18: **Iar omul care nu ți se va supune ție şi care nu-ți va asculta cuvintele pe care tu i le vei porunci, acela să moară; doar atât, tu fii tare şi îmbărbătează-te!"**

Versetele 10-18: „Cuvântul Domnului către Iisus e urmat de punerea sa în fapte. Originalitatea traducerii acestui pasaj constă în precizia vocabularului militar. Origen revine în mai multe rânduri (*Hom. Ios*. III, XVI şi XXVI) asupra simbolisticii împărțirii în două grupuri: triburile transiordaniene care au primit moştenirea de la Moise sunt *cei din vechime care trăiau sub Lege*, aliați ai oştirii lui Iisus (*Hom. Ios*. XVI, 5), chiar dacă (după cum dovedeşte numărul lor de două triburi şi jumătate) ceva a lipsit din credința lor (*Hom. Ios*. III, 2). Origen nu prezintă întotdeauna aceste două *popoare* drept complementare, ci opune uneori *poporul mort* celui *viu*, al adevăratului Israel (*Hom. Ios*. XXVI, 3) sau chiar *poporul de sus*, *poporului de jos*, care l-a respins pe Hristos (*Hom. Ios*. VII, 5)"[25].

Pacea şi odihna lui Hristos se vor da deplin după ce ne vom fi nevoit în războiul cel nevăzut, chiar dacă o arvună a lor dobândeşte orice creştin vrednic de acest nume. De remarcat că Ruben, Gad şi jumătatea lui Manase făgăduiesc să asculte de Iosua (Iisus) aşa cum au ascultat de Moise. Am putea vedea în făgăduința lor, cel puțin în aceea de a se supune lui Iisus, o anticipare a venirii neamurilor la credință, cu atât mai mult cu cât aceste triburi au dispărut relativ curând din Israel, contopindu-se cu alte neamuri.

CAPITOLUL 2 – *Iosua trimite iscoade în Canaan.*

1: **Iosua, fiul lui Navi, a trimis din Şitim doi tineri să iscodească [țara], zicându-le: „Duceți-vă şi vedeți țara şi Ierihonul!" Şi ducându-se acei doi tineri, au venit în Ierihon; şi au intrat în casa unei femei desfrânate, al cărei nume era Rahab, şi s-au odihnit acolo.**

„Ierihon: principala cetate a Canaanului, situată la capătul sudic al Văii Iordanului, localitate din care astăzi au rămas doar ruinele pe care le cercetează arheologii. (Noul Ierihon, acela al Noului Testament, a fost ridicat de către Irod cel Mare pe un alt amplasament)"[26]. „*Casa unei femei desfrânate*: Flavius Iosephus (*AI* 5, 7) dă **καταγώγιον**, un han unde, după o tradiție menționată în Targum şi reluată de exegeza iudaică, iscoadele vin să cineze. Tradiția creştină insistă, dimpotrivă, asupra prostituatei care va fi salvată de către *cercetaşii lui Iisus* [*i. e*. Hristos] (Origen, *Hom. Ios*. I, 4 şi III, 4; tot la Origen, aceşti cercetaşi sunt *îngerii lui Dumnezeu*), şi leagă personajul de celelalte prostituate din Vechiul Testament şi Noul Testament. ♦ *Rahab*: după Origen, Rahab simbolizează sufletul plin de vicii, care se mântuieşte prin credință şi prin faptele de credință (*Hom. Ios*. I, 4). Tocmai pentru că-i primeşte pe cei doi trimişi ea dovedeşte că se află pe calea mântuirii. În *Hom. Ios*. III, 4, sprijinindu-se pe etimologia antroponimului, care ar însemna *larg*, *cuprinzător*, Origen identifică în Rahab *figura* Bisericii recrutată dintre neamurile păcătoase. [...] Alexandrinul trimite explicit la III Regi 3, 16, scena judecății celor două desfrânate (una rea, cealaltă mărinimoasă) de către Solomon, precum şi la desfrânata luată în căsătorie de profetul Osea (Osea 1, 2). Toate aceste desfrânate vetero-testamentare prefigurează în mod tainic Biserica ieşită la

[25] SEP 2, p. 23
[26] BBVA, p. 247

lumină dintre neamurile păgâne păcătoase. ♦ Tot după Origen, cei doi tineri trimişi de Iisus Navi sunt doi îngeri meniţi *să-i arate calea cea dreaptă lui Rahab-Biserica-Sufletul omenesc* (*Hom. Ios*. I, 4 şi III, 3)"[27].

Iscoadele au fost trimise în *Ierihon* (= oraşul finicilor; cetatea parfumurilor), pornind din *Şitim* (= cedri; salcâmi), un şes din Ţara Moabului. „În vreme ce Iisus [Navi] al nostru a trimis iscoade către regele Ierihonului, ei au fost primiţi de o desfrânată ospitalieră. Însă această desfrânată, care a primit pe solii lui Iisus, i-a primit cu scopul, desigur, de a nu mai fi desfrânată. Sufletul fiecăruia dintre noi a fost tot o desfrânată, câtă vreme el a trăit în plăcerile cărnii. [...] Dacă un suflet îl primeşte cu evlavie [pe trimisul lui Iisus Hristos – n. n.], El nu-l aşază în locuri joase şi inferioare, ci în locuri înalte şi superioare, pentru că noi n-am primit pe Domnul Iisus din ţinuturile joase ale pământului, pe Cel care a venit de la Tatăl şi a coborât din cer"[28]. *Rahab* (= cea întinsă; furie; cea mândră) apare în genealogia Mântuitorului Hristos (Matei 1, 5).

2: **Dar regelui Ierihonului i s-a dat de ştire cum că aici au intrat nişte bărbaţi dintre fiii lui Israel, ca să iscodească ţara.**

3: **Iar regele Ierihonului a trimis şi a grăit către Rahab, zicând: „Scoate-i afară pe bărbaţii care ţi-au intrat azi-noapte în casă, fiindcă ei au venit să iscodească ţara!"**

4: **Dar femeia, luându-i pe cei doi bărbaţi, i-a ascuns şi le-a grăit [trimişilor regelui], zicând: „Au intrat la mine nişte bărbaţi, dar n-am ştiut de unde sunt;**

I-a ascuns: Textul Masoretic are *şi l-a ascuns*; folosind pluralul, Septuaginta, ca toate celelalte traduceri (Targumul siriac, Theodotion şi Symmachos), restabileşte coerenţa sintactică a textului. Singularul ciudat din ebraică a dat naştere la numeroase comentarii (un midraş îl explică prin aceea că la Rahab a intrat doar unul dintre spioni, iar celălalt ar fi fost un înger nevăzut). Origen (*Hom. Ios*. III, 3) îi prezintă pe amândoi drept *îngeri ai lui Dumnezeu*"[29].

5: **iar la vremea întunericului, când poarta s-a închis, bărbaţii aceia au ieşit, dar eu nu ştiu unde s-au dus; alergaţi după ei şi-i veţi prinde!"...**

„Uită-te că Rahav îşi acoperă cu multă înţelepciune gândurile ei cele bune. Când trimişii împăratului pentru căutarea iscoadelor au întrebat-o: Au intrat oameni la tine?, ea le-a răspuns: Da, au intrat. A spus mai întâi adevărul, apoi a adăugat minciuna. Niciodată minciuna nu-i crezută dacă nu-i adaugi la început şi o umbră de adevăr. De aceea, cei ce mint cu aparenţă de adevăr, spun mai întâi adevărul, ceea ce se ştie de toată lumea, şi apoi adaugă minciunile şi neadevărul. Au intrat la tine iscoadele? Da, le-a răspuns femeia. Dacă ar fi răspuns de la început: Nu, ar fi îndemnat pe trimişii împăratului să-i caute în casă. Dar ea le-a răspuns: Da, au intrat şi au plecat pe acest drum! Urmăriţi-i şi-i veţi prinde! Ce minciună bună! Ce viclenie bună, care n-a trădat cele dumnezeieşti, ci a păstrat credinţa!"[30].

6: **Iar ea s-a suit la ei, deasupra casei, şi i-a ascuns între nişte snopi de in pe care ea îi pusese acolo, pe acoperişul casei.**

„E vorba de un acoperiş de casă palestiniană, drept şi întins ca o terasă"[31]. „Origen (*Hom. Ios*. I, 5) vede în simbolul inului chipul preoţiei, iar prezenţa lui *pe casă* ar reprezenta *înălţimea tainelor credinţei*"[32].

Inul, fiind rece, e simbol al stingerii poftelor şi, tocmai de aceea, folosit în alcătuirea veşmintelor preoţilor Vechiului Testament. „Inul slujeşte pentru veşmintele preoţilor, va să zică el – inul – era prefăcut pe seama celor ce aveau să fie poftiţi la slujirea preoţiei, după vorba Apostolului Petru: Voi sunteţi neam sfânt, preoţie împărătească (I Petru 2, 9), sau cel puţin în simbolismul Legii, unde-i vorba de preoţi, se ascunde chemarea tainică a acestui popor, care este

[27] SEP 2, p. 25
[28] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 4
[29] SEP 2, pp. 25-26
[30] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăinţă*, VII
[31] BBVA, p. 247
[32] SEP 2, p. 26

chemat dintre păgâni (Romani 9, 24)”[33]. Prezența inului în casa unei desfrânate dintre păgâni vestește că aceștia vor fi chemați la slujirea lui Dumnezeu.

7: **Iar oamenii au alergat după ei pe calea Iordanului, până la vad; și poarta s-a închis.**

8: **Și a fost că atunci când oamenii care umblau după ei s-au dus, și mai înainte ca ei (iscoadele) să fi adormit, ea s-a urcat la ei pe acoperișul casei și le-a zis:**

9: **„Eu știu că Domnul v-a dat vouă țara; că frica de voi a căzut asupră-ne;**

Domnul v-a dat vouă țara: „În tradițiile ebraică și creștină, declarația lui Rahab (până la v. 11) e interpretată ca semn al Duhului lui Dumnezeu care coboară asupra acesteia, conferindu-i darul profeției (*Ruth Rabbah* 1; Origen *Hom. Ios*. III, 4)”[34].

10: **fiindcă noi am auzit cum a secat Domnul Dumnezeu Marea Roșie de dinaintea voastră, atunci când ați ieșit din țara Egiptului, precum și tot ceea ce El le-a făcut celor doi regi ai Amoreilor de dincolo de Iordan, lui Sihon și lui Og, pe care voi i-ați nimicit.**

„*Marea Roșie* după denumirea grecească **ερυθρα θάλασσα**. Numele ebraic **yam suf**[35], *marea de stuf*, face referire la vegetația care îi dă culoarea roșie”[36].

11: **Și dac-am auzit noi acestea, inima ni s-a înfricoșat și în nici unul dintre noi n-a mai rămas curaj în fața voastră, căci Domnul, Dumnezeul vostru, este Dumnezeu sus în cer și jos pe pământ.**

„Să mergem acum și la alții care au fost mântuiți prin pocăință. Poate că una din femei va zice: – Am trăit în desfrânare, am săvârșit adulter, mi-am pângărit trupul cu tot felul de destrăbălări. Mă pot oare mântui? – Uită-te, femeie, la Raav și așteaptă și tu mântuirea! Dacă femeia, care a făcut desfrânare pe față și în public, s-a mântuit prin pocăință, oare femeia care a făcut odată desfrânare, înainte de a primi harul, nu se mântuie prin pocăință și post? Caută cum s-a mântuit aceea! Raav a spus numai aceste cuvinte: Dumnezeul vostru este în cer și pe pământ. A spus: Dumnezeul vostru, căci n-a îndrăznit, din pricina desfrânării, să-l numească Dumnezeul ei. Și dacă dorești să ai o mărturie scrisă că ea s-a mântuit, atunci o găsești consemnată în *Psalmi*: Îmi voi aduce aminte de Raav și de Vavilon care mă cunosc (Psalmi 86, 3). Cât este de mare iubirea de oameni a lui Dumnezeu că pomenește în Scripturi și pe desfrânate! N-a spus numai: Îmi voi aduce aminte de Raav și Vavilon, ci împreună cu cuvintele: care mă cunosc. Prin urmare este mântuire și pentru bărbați și la fel și pentru femei; iar aceasta se capătă prin pocăință”[37].

12: **Și acum, jurați-mi pe Dumnezeu că așa cum am făcut eu milă cu voi, tot astfel să faceți voi milă cu casa tatălui meu:**

13: **că anume veți lăsa cu viață casa tatălui meu și pe mama mea și pe frații mei și pe surorile mele și toată casa mea și tot ce au ei, și că sufletul meu îl veți izbăvi din moarte”.**

Desfrânata Rahav cere pentru toți ai săi, de la trimișii lui Isus, izbăvirea din moarte.

14: **Și i-au zis bărbații: „Viața noastră pentru a voastră, chiar și cu moarte!” Iar ea a zis: „Când Domnul vă va da cetatea, să faceți cu mine milă și adevăr!”**

15: **Și le-a dat drumul pe fereastră**

„Textul Masoretic completează: …i-a coborât cu o funie pe fereastră, căci îi era casa în zidul cetății și în zidul cetății locuia”[38]. *Biblia 1982* și reeditările ulterioare urmează aici textului ebraic.

16: **și le-a zis: „Duceți-vă la munte, ca nu cumva să dea de voi cei ce vă urmăresc, și stați ascunși acolo vreme de trei zile, până ce urmăritorii se vor întoarce de către voi, și apoi vă veți duce în calea voastră”.**

---

[33] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 5

[34] SEP 2, p. 26

[35] ים סוף

[36] IIR, p. 198

[37] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, II, 9

[38] BBVA, p. 247

„Femeia depravată (curtezana, cum traduc unii) este expusă mâniei regelui din Ierihon […]. Este deci un rege care este vrăjmaşul acestei curtezane, e stăpânul lumii acesteia (Ioan 12, 31), care urmăreşte iscoadele lui Isus şi vrea să pună stăpânire pe ele, dar el nu le poate apuca pentru că ele umblă pe munţi. Ele nu coboară în regiunile de jos şi nu se lasă în văi, ci ele caută înălţimea colinelor şi culmile munţilor. Tot aşa şi sufletul depravat care este în noi exclamă: Ridicat-am ochii mei la munţi, de unde va veni ajutorul meu (Psalmi 120, 1)"[39].

17: **Şi i-au zis bărbaţii: „Liberi suntem noi de acest jurământ al tău:**

„Formulă a unui jurământ condiţionat de poziţia părţii celeilalte; în cazul de faţă, condiţia constă în instrucţiunile ce urmează"[40].

18: **Iată, noi vom intra într-o parte a cetăţii, iar tu să pui semn: această funie roşie să o legi la fereastra prin care ne-ai dat drumul: iar pe tatăl tău şi pe mama ta şi pe fraţii tăi şi toată casa tatălui tău să-i aduni la tine, în casa ta.**

„În tradiţia creştină, roşul simbolizează sângele lui Hristos. După Origen (*Hom. Ios*. III, 5), nu există mântuire decât prin sângele lui Hristos; Rahab-Biserica se va mântui doar prin jertfa lui Iisus. Cf. şi Clement Romanul, *Epistola către Corinteni* 12,7; Iustin, *Dial*. 111; Theodoret, *Qu. Ios*. 2"[41].

În funia cea roşie, Părinţii Bisericii au văzut preînchipuit sângele Mântuitorului vărsat pe cruce, după cum casa desfrânatei Rahav este tip al Bisericii. Semnul sângelui va sta la fereastra izbăvitoare, aşa cum şi noi ne-am mântuit prin cruce, fereastră către Împărăţia cerurilor. E o apropiere şi între funia cea roşie de la fereastră şi sângele mielului cu care evreii au uns uşile lor în Egipt, la vremea celei de a zecea plăgi trimise asupra egiptenilor (Ieşirea 12, 7). „Şi au mai spus să pună semn: să atârne de casa ei ceva roşu. Prin aceasta au făcut cunoscut mai dinainte că prin sângele Domnului se vor mântui toţi cei ce cred şi nădăjduiesc în Dumnezeu. Vedeţi, iubiţilor, că în femeia aceasta avem nu numai credinţă, ci şi profeţie"[42]. „Tot astfel, simbolul panglicii celei roşii, pe care au dat-o în Ierihon desfrânatei Raab cei trimişi de Iisus Navi ca iscoade, spunându-i să o lege de fereastra prin care îi coborâse pe ei, pentru ca să-i facă să scape de duşmani, a arătat, de asemenea, simbolul sângelui lui Hristos, prin care cei din toate neamurile, care odinioară au fost desfrânaţi şi nedrepţi, se mântuiesc, luând iertarea păcatelor şi nepăcătuind mai departe"[43].

19: **Şi va fi că tot cel ce va ieşi în afara uşii casei tale, vina lui va fi asupră-i, iar noi vom fi liberi de acest jurământ; iar pentru câţi vor fi împreună cu tine în casa ta, noi vom fi vinovaţi dacă mână de om se va atinge de ei.**

„Versetul este comentat pe larg de Origen: cine vrea să fie mântuit, chiar dintre *cei vechi*, să rămână în *casă* adică în Biserică (*Hom. Ios*. II, 5)"[44].

„Socoţi tu că poţi sta şi trăi despărţindu-te de Biserică, clădindu-ţi alte aşezăminte şi altă locuinţă? S-a spus către Rahab, în care era preînchipuită Biserica: Vei aduna pe tatăl tău şi pe mama ta şi pe fraţii tăi şi toată casa tatălui tău la tine, în casa ta, şi oricine va ieşi afară pe uşa casei tale acuzat va fi"[45].

20: **Dar dacă vreunul ne va vătăma, sau dacă va da pe faţă aceste cuvinte ale noastre, liberi vom fi noi de jurământul acesta cu care ne-ai jurat".**

21: **Iar ea le-a zis: „Fie după cuvântul vostru!" Şi le-a dat drumul, iar ei au plecat.**

„Că după cum duşmanul, atunci când a supus pe om, l-a făcut făptură nouă în folosul său, l-a îmbrăcat cu patimi rele, l-a uns cu duhul păcatului şi a turnat în el vinul a toată nelegiuirea şi învăţătura cea rea, tot aşa şi Domnul, izbăvindu-l (din mâna) duşmanului, l-a

[39] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 5
[40] BBVA, p. 247
[41] SEP 2, p. 27
[42] Sf. Clement Romanul, *Epistola către Corinteni*, XII, 7
[43] Sf. Iustin Martirul şi Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon*, CXI
[44] SEP 2, pp. 27-28
[45] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, VIII

făcut (un om) nou, l-a uns cu Duhul Său şi a turnat în el vinul vieţii, învăţătura cea nouă. Pentru că Cel ce a schimbat cele cinci pâini într-o mulţime (Matei 14, 15-20), Cel ce a făcut să vorbească asina, care în mod firesc era lipsită de raţiune (Numeri 22, 28 ş. u.), Cel ce a adus pe desfrânată la castitate, […] Acesta poate să schimbe sufletul răvăşit şi pustiit de păcat şi să-l readucă la propria-i bunătate, blândeţe şi pace, prin Duhul cel Sfânt şi Bun pe Care L-a promis"[46].

22: **Şi au ajuns la munte şi au rămas acolo vreme de trei zile; iar cei ce-i urmăreau au scotocit toate drumurile, dar nu i-au aflat.**

23: **Şi întorcându-se cei doi tineri, s-au coborât de la munte; şi s-au dus la Iosua Navi şi i-au povestit toate câte li se întâmplaseră.**

„Cei doi tineri (îngerii Domnului) scapă de urmăritorul lor (*prinţul acestei lumi*) urcându-se pe munte, locul unde, conform interpretării lui Origen (*Hom. Ios*. I, 4), diavolului nu-i este îngăduit să ajungă, prin însăşi micimea naturii sale. Locurile sale de predilecţie sunt văioagele ascunse şi murdare"[47].

24: **Şi i-au zis lui Iosua: „Domnul a dat în mâna noastră toată ţara aceea şi toţi locuitorii acelei ţări tremură de frica noastră".**

„Cei doi spioni nu aduceau informaţii de ordin militar sau economic, ci asupra stării de spirit a locuitorilor; importantă era demobilizarea interioară a acestora, ceea ce-l va face pe Iosua să adopte o strategie corespunzătoare. Totul va începe de la desfrânata Rahab, eroina acestui episod, care se va desprinde de neamul ei şi va deveni o fiică a lui Israel, înscriindu-se chiar în arborele genealogic al lui Iosif, logodnicul Mariei (Matei 1, 5)"[48]. Versetele 1-24: „*Iscodirea Ierihonului şi întâlnirea cu Rahab.* Pasajul subliniază paralelismul dintre misiunea de recunoaştere iniţiată de Moise în Canaan şi cea a succesorului său, Iisus Navi. În acest capitol apare Rahab, în care tradiţiile iudaică şi creştină văd prototipul neamurilor păgâne convertite la Dumnezeul lui Israel"[49]. „La Flavius Iosephus (*AI* 5, 13), după darea de seamă a spionilor, promisiunea făcută de iscoade lui Rahab este ratificată de sfatul bătrânilor"[50].

CAPITOLUL 3 – *Trecerea Iordanului.*

1: **Şi sculându-se Iosua dis-de-dimineaţă, a plecat din Şitim. Şi au venit până la Iordan şi au poposit acolo mai înainte de a trece.**

„În multe privinţe, Iisus al lui Navi a fost tipul lui Iisus Hristos. Când a început să conducă poporul, a început de la Iordan; de acolo a început şi Hristos să predice Evanghelia, după ce a fost botezat"[51].

2: **Şi a fost că după trei zile au trecut scribii prin tabără**

3: **şi i-au poruncit poporului, zicând: „Când veţi vedea chivotul legământului Domnului, Dumnezeului vostru, şi pe preoţii voştri şi pe leviţi purtându-l, să vă ridicaţi din locurile voastre şi să mergeţi după ei.**

Pe preoţii voştri şi pe leviţi: „Textul Masoretic are *pe preoţii leviţi.* Diferenţierea preoţilor de leviţi în acest verset apare şi în Targum, şi în traducerea siriacă. Vulgata însă urmează Textul Masoretic, subliniind identitatea lor: *et sacerdotes stirpis leviticae.* Sintagma *preoţii leviţi* se găseşte începând cu Deuteronom 17, 9. Origen (*Hom. Ios*. IV, 1-3) separă şi el *ordo sacerdotali set leviticus*. La fel şi Flavius Iosephus (*AI* 5, 17), precizând ordinea în care aceştia au trecut Iordanul: *Preoţii purtând chivotul, apoi leviţii purtând cortul*. În Pentateuh, atribuţiile

[46] Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovniceşti*, XLIV, 2
[47] SEP 2, p. 28
[48] BBVA, pp. 247-248
[49] SEP 2, pp. 24-25
[50] SEP 2, p. 28
[51] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, X, 11

leviților sunt contradictorii (cf. de ex. Numeri 1, 50 şi Deuteronom 31, 25)”[52]. Aceste atribuții se vor fi schimbat şi funcție de contextul istoric, astfel că nu trebuie să vedem contradicții pretutindeni.

4: **Dar între voi şi el să fie o depărtare: voi să fiți cam la două mii de coți; să nu vă apropiați de el, pentru ca să ştiți calea pe care veți merge, fiindcă voi niciodată n-ați mai umblat pe calea aceasta”.**

„Distanță de aproximativ un kilometru. Prin legea lui Moise, oamenii din popor nu aveau voie să se apropie de lucrurile sfinte; pe de altă parte, se cerea evitată îmbulzeala şi, deci, lipsa de perspectivă”[53]. Pornind de la acest loc, iudaismul ulterior a stabilit calea şabatului sau calea sâmbetei, adică distanța pe care o puteau parcurge iudeii în ziua sâmbetei; dar, despre aceasta, nu socotim a fi aici locul pentru a vorbi mai mult.

Textul scripturistic de mai sus arată că sunt diferite grade ale apropierii credincioşilor de Dumnezeu: „Caută să înțelegi, în sfârşit, pentru ce se spune: Dar depărtarea între popor şi chivotul legământului să fie ca de două mii de coți. Preoții şi leviții, dimpotrivă, stau foarte aproape, aşa de aproape că poartă pe umerii lor chivotul Domnului şi poruncile divine. Fericiți sunt aceia care sunt vrednici să se apropie de Dumnezeu. […] Fericiți sunt aceia care sunt aproape de tot (de Dumnezeu), atât de aproape încât apropierea focului îi luminează fără să-i ardă. Şi Israel va fi mântuit, însă va fi mântuit de departe, el îşi urmează calea sa, însă nu cu puterile lui proprii, ci cu ajutorul şi sub purtarea de grijă a preoților”[54].

5: **Iar Iosua i-a zis poporului: „Pentru mâine să fiți curați, căci mâine va face Domnul minuni între voi”.**

6: **Iar preoților le-a zis Iosua: „Ridicați chivotul legământului Domnului şi mergeți înaintea poporului!” Şi ridicând preoții chivotul legământului Domnului, mergeau înaintea poporului.**

Comentariul ce urmează va anticipa desfăşurarea evenimentelor: „Iisus este, deci, Domnul şi Mântuitorul meu care a preluat conducerea. Asemănați, dacă voiți, faptele lui Moise cu principatul lui Iisus. Când Moise a scos poporul din țara Egiptului, nu era nici o rânduială în mijlocul mulțimii, nici un ritual la preoți. Ei au străbătut apa mării, o apă sărată care nu conținea nimic dulce într-însa şi care alcătuia un perete la dreapta şi la stânga (Ieşirea 14, 22). Aceasta s-a petrecut sub conducerea lui Moise. Când însă Domnul meu conduce oştirea, vedem întâmplările care au fost prevăzute. Preoții păşeau înainte purtând pe umerii lor chivotul legământului. În nici o parte însă nu le-a venit în cale marea, nici valurile care să-i împrăştie. Dar eu vin la Iordan, sub îndrumarea Domnului meu Iisus, şi nu vin cu dezordinea unui fugărit, sau în tulburare înspăimântată, ci vin acolo împreună cu preoții, care poartă pe creştetul lor şi pe umerii lor cortul mărturiei Domnului, unde sunt păstrate Legea lui Dumnezeu şi tablele sfinte. Eu intru în Iordan nu cu o linişte prefăcută, ci în sunet de trâmbiță, care produce o vibrație de aparență spirituală şi divină, ca să înaintez până la vestirea adusă de trâmbița cerească”[55]. Trecerea prin Iordan preînchipuie Taina Botezului, iar trâmbițele sunt simbol al celei de a doua veniri a Mântuitorului.

7: **Şi a zis Domnul către Iosua: „În ziua aceasta voi începe a te înălța pe tine în fața tuturor fiilor lui Israel, ca să cunoască ei că aşa cum am fost cu Moise, tot astfel voi fi şi cu tine.**

„*Voi începe să te înalț dinaintea fiilor lui Israel*: pentru Origen (*Hom. Ios.* IV, 2) şi Theodoret (*Qu. Ios.* 2) trecerea Iordanului de către Iisus Navi prefigurează botezul Domnului”[56].

8: **Şi acum, porunceşte-le preoților care poartă chivotul legământului, zicându-le: De cum veți intra pe o parte a apei Iordanului, stați în Iordan!”**

9: **Şi a zis către fiii lui Israel: „Apropiați-vă aici şi auziți cuvântul Domnului, Dum-**

[52] SEP 2, p. 29
[53] BBVA, p. 248
[54] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, IV, 3
[55] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, IV, 4
[56] SEP 2, p. 29

nezeului vostru!

10: **Întru aceasta veți cunoaște că-ntru voi se află Dumnezeu-Cel-Viu și că El va nimici de dinaintea noastră pe Canaanean și pe Heteu și pe Ferezeu și pe Heveu și pe Amoreu și pe Gherghesеu și pe Iebuseu.**

11: **Iată, chivotul legământului Domnului-a-tot-pământul va trece Iordanul înaintea voastră.**

12: **Alegeți dintre fiii lui Israel doisprezece bărbați: câte unul din fiecare seminție.**

13: **Și va fi că de îndată ce picioarele preoților care poartă chivotul legământului Domnului-a-tot-pământul se vor opri în apa Iordanului, apa Iordanului de sub ele se va duce la vale, iar apa care vine la vale se va opri.”**

Sunt ultimele pregătiri înaintea trecerii Iordanului. Lui Israel, sau minții văzătoare de Dumnezeu, i se promite nimicirea dinaintea sa a popoarelor canaanite; prin acestea sunt închipuite duhurile vrăjmașe, împotriva cărora avem a ne lupta în războiul cel nevăzut. Deși se cere și efortul nostru, puterea lui Dumnezeu este aceea care le va birui. Reluăm aici scurte date despre popoarele canaanite enumerate în text: *Canaaneii* (= zeloși; negustori), populație hamitică, locuind pe coasta mării și prin văi; Heteii sau *Hitiții* (= uriași; descurajați), popor hamitic care, la un moment dat, a întemeiat un mare imperiu cuprinzând Asia Mică și o parte din Orientul Mijlociu; *Heveii* (= cei vii; satul celor ce trăiesc în corturi), neam canaanit, împărțit în mai multe grupe; *Ferezeii* (= locuitorii câmpiei; împrăștiați; călăreți), se pare că erau o populație băștinașă, instalată în Palestina înaintea canaaniților; *Gherghеseii* (= cei ce locuiesc în mlaștini), populație hamitică (Ghirgasiți); *Amoreii* (= munteni), populație veche, prezentă în Palestina dinaintea canaaniților, locuia teritoriile muntoase; *Iebuseii* (= zdrobiți), popor hamitic, locuind cetatea Iebus (vechiul nume al Ierusalimului) și împrejurimile acesteia.

14: **Și poporul s-a ridicat din corturi ca să treacă Iordanul, iar preoții au ridicat chivotul legământului Domnului înaintea poporului.**

15: **Și când preoții care purtau chivotul legământului Domnului au intrat în Iordan și când picioarele preoților care purtau chivotul legământului Domnului se afundau într-o parte a apei Iordanului (Iordanul se umfla acum în toată matca lui, ca în zilele secerișului de grâne),**

16: **atunci apele care veneau din sus s-au oprit; un cheag se oprise foarte departe, până spre ținutul Chiriat-Iearim; iar cele din vale s-au scurs în marea Araba – Marea Sărată – până ce s-au dus de tot; iar poporul stătea față-n față cu Ierihonul;**

Origen (*Hom. Ios*. IV, 1) comentează relatările asemănătoare din Ieșirea 15, 8 (trecerea Mării Roșii) și Iisus Navi 3, 16, scoțând în evidență superioritatea trecerii Iordanului (apele nu se despică doar, ca la trecerea Mării Roșii, ci se unesc de-o singură parte, iar restul se scurge în mare). De asemenea, în IV, 2, alexandrinul interpretează spiritual despicarea apelor: șuvoiul care se varsă în Marea Sărată *și amară* îi simbolizează pe creștinii care, deși botezați, se întorc spre cele lumești; apele care se opresc ca un zid (fermitate, statornicie) îi simbolizează pe cei care se mențin în harul botezului primit de la Domnul. […] Origen (*Hom. Ios*. IV, 2) vede în abisurile Mării Sărate simbolul *cupei sărate a lăcomiei* din care beau cei ce au primit botezul, dar n-au știut să-l prețuiască”[57].

17: **Iar preoții care purtau chivotul legământului Domnului au stătut pe uscat în mijlocul Iordanului; și toți fiii lui Israel treceau pe uscat, până ce întregul popor, pân-la cel din urmă, a trecut Iordanul.**

Toți fiii lui Israel treceau pe uscat: „Pentru exegeza iudaică, doar fiii lui Israel au traversat pe uscat, în timp ce *neamurile* care îi însoțeau au trecut prin apă”[58].

„Locuitorii Ierihonului – inclusiv Rahab (vezi 2, 10) – aflaseră de minunata trecere a Israeliților prin Marea Roșie. Acum și aici se petrece o minune asemănătoare: ambele sunt

[57] SEP 2, pp. 30-31
[58] SEP 2, p. 31

făcute de unul şi acelaşi Dumnezeu în favoarea unuia şi aceluiaşi popor. Demobilizarea lăuntrică a adversarilor din faţă va spori”[59].

„Cortul legământului era îndrumător al poporului lui Dumnezeu. Preoţii şi leviţii se opriră, iar apele, ca impresionate de respect în faţa slujitorilor lui Dumnezeu, s-au oprit din curgerea lor, s-au strâns grămadă şi au îngăduit trecerea poporului lui Dumnezeu fără teamă. Şi să nu te minunezi, creştine, când ţi se istoriseşte ceea ce s-a întâmplat cu poporul cel vechi! Prin taina Botezului şi tu ai trecut cursul de apă al Iordanului şi acum Cuvântul lui Dumnezeu îţi făgăduieşte bunuri multe şi mult mai înalte, ba îţi făgăduieşte drum şi trecere chiar şi prin văzduh. Ascultă numai ce spune Pavel despre cei drepţi: Vom fi răpiţi în nori ca să întâmpinăm pe Hristos în văzduh, şi pururi vom fi cu Domnul (I Tesaloniceni 4, 17). Nu, creştinul nu are de ce să se teamă, ştiind că toată făptura e în slujba lui. Ascultă şi făgăduinţa, pe care Dumnezeu ne-o face prin profet: *Şi dacă vei trece prin foc, tu nu vei fi ars şi flăcările nu te vor mistui* (Isaia 43, 2). Cel drept este în paza Domnului pretutindeni, iar făptura arată ascultarea (pe) care i-o datorează. Şi să nu-ţi închipui că pe tine, (cel) care asculţi acum cum ţi se istoriseşte ceea ce s-a întâmplat cu cei de demult, nu te interesează, pentru că toate acelea se împlinesc şi cu tine în chip duhovnicesc. Căci, dacă vei părăsi întunericul idolatriei şi dacă râvneşti să ajungi la cunoaşterea legii divine, atunci începe ieşirea ta din Egipt. Când te-ai ataşat de mulţimea catehumenilor Bisericii şi ai început să asculţi de rânduielile Bisericii, ai străbătut şi tu Marea Roşie, iar în popasurile pustiului, în fiecare zi te-ai legat să împlineşti legea lui Dumnezeu şi să contemplezi faţa lui Moise, pe care ţi-o descoperă slava Domnului. Dar când vei ajunge la izvorul duhovnicesc al Botezului şi când, în prezenţa tagmei preoţeşti şi levitice, vei fi iniţiat în aceste taine măreţe şi frumoase, pe care le cunosc numai cei care singuri au dreptul să le cunoască, atunci, trecând Iordanul, mulţumită tagmei preoţilor, vei intra şi tu în Ţara Făgăduinţei, în această ţară în care, după Moise, Iisus te ia în grijă şi devine îndrumătorul noului tău drum”[60]. În scrierile sale, Origen face deseori, ca şi aici, referire la instituţia catehumenatului, sau la perioada în care neofiţii dintre păgâni erau instruiţi (catehizaţi) în învăţătura creştină, după care urma primirea Botezului. „Câtă măreţie în trecutul istoric! Marea Roşie a fost trecută cu piciorul, ca pe uscat, mana a fost trimisă din cer, izvoarele au ţâşnit în pustie, Legea a fost creată prin Moise, semne şi minuni nenumărate s-au săvârşit în pustie, şi cu toate acestea nicăieri nu se spune că ar fi fost preamărit Iisus (Navi). În schimb, la trecerea Iordanului, s-a auzit glasul Domnului când a preamărit pe Iisus, zicând: În ziua aceasta voi începe a te preamări înaintea ochilor poporului Meu. Nici înaintea tainei Botezului Iisus nu este preamărit, dar din această clipă El începe a fi preamărit şi preamărit va fi în faţa poporului Său, căci toţi *câţi în Iisus Hristos s-au botezat şi în moartea Lui s-au botezat* (Romani 6, 3). Iar (dacă) moartea lui Hristos nu s-a preamărit decât prin preamărirea de pe cruce, atunci se cade ca Iisus să nu fie preamărit pentru fiecare credincios altfel decât în clipa tainei Botezului, după cum scris este: Dumnezeu L-a preaînălţat şi I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume. Ca *întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt* (Filipeni 2, 9-10). […] Eu cred că nu este o taină faptul că Sfânta Scriptură ne spune că o parte din apele Iordanului se scufundă în Mare şi se prăvălesc în valurile ei amare, câtă vreme cealaltă îşi menţine dulceaţa. Aceasta nu este fără un temei duhovnicesc. Pentru că dacă cei botezaţi păstrează dulceaţa harului ceresc, pe care l-au primit, şi nimeni nu se mai întoarce la amărăciunea păcatului, nu s-ar mai fi scris că o parte a râului s-ar fi vărsat în prăpastia mării sărate. Şi de aceea, aceste vorbe mi se pare că indică o deosebire între botezaţi, deosebire pe care, din păcate, adeseori avem prilejul să o constatăm. Sunt unii care primesc Sfântul Botez, dar se dedau iar la lucruri lumeşti, la atracţiile patimilor, şi beau din nou din cupa sărată a plăcerilor. Partea de apă care se varsă în mare şi se pierde în valurile sărate este chipul acelora care uită pe Dumnezeu. Iar partea de apă care stă în loc şi-şi păstrează

[59] BBVA, p. 248
[60] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, IV, 1

dulceața este chipul acelora care fără a se clătina își mențin darul pe care l-au primit de la Dumnezeu”[61]. Am mai putea vedea în apele care se varsă în Marea Moartă și păcatul de care ne curățim prin Botez. În amonte, apele Iordanului s-au oprit în dreptul ținutului *Chiriat-Iearim* (= cetatea pădurilor), la origine o cetate gabaonită, situată la vreo 15 km depărtare de Ierusalim, pe drumul care duce la Lida. Reamintim aici că *Iordan* s-ar traduce prin „cel care curge la vale; cel care coboară; râul care coboară în adâncime”, nume provenind din marea diferență de nivel dintre izvoare și locul vărsării în Marea Moartă.

„*Trecerea Iordanului*. Este o reluare a pasajului trecerii Mării Roșii, dar termenii folosiți în Iisus Navi, respectiv în Ieșirea (atât cei gecești, cât și cei ebraici), diferă. Tradiția ebraică subliniază legătura dintre Iisus navi cap. 3 și Ieșirea cap. 14 și 15; tradiția creștină subliniază și ea paralelismul celor două relatări. Origen (*Hom. Ios*. IV, 1) propune o lectură originală, făcând din aceste două traversări cele două etape ale itinerariului spiritual: trecerea Mării Roșii, simbol al catehumenatului, iar cea a Iordanului, simbol al botezului”[62].

CAPITOLUL 4 - *Cele douăsprezece pietre spre amintire.*

1: **Și după ce întregul popor a trecut Iordanul, Domnul i-a grăit lui Iosua, zicând:**

2: **„Ia bărbați din popor, câte unul din fiecare seminție.**

3: **Și poruncește-le, zicând: Luați din mijlocul Iordanului douăsprezece pietre și aduceți-le cu voi și puneți-le în tabăra voastră, acolo unde veți tăbărî la noapte!”**

4: **Și chemând Iosua doisprezece bărbați fruntași dintre fiii lui Israel, câte unul din fiecare seminție,**

5: **le-a zis: „Înaintați în fața mea, înaintea feței Domnului, până-n mijlocul Iordanului, și fiecare să ia de acolo câte o piatră și s-o ridice pe umeri, după numărul celor douăsprezece seminții ale lui Israel,**

6: **pentru ca acestea să vă fie semn de-a pururi; pentru ca, atunci când fiul tău te va întreba mâine, zicând: Ce înseamnă pentru voi aceste pietre?,**

7: **tu îl vei lămuri pe fiul tău, zicând: Râul Iordanului a secat de dinaintea chivotului legământului Domnului-a-tot-pământul, atunci când l-a trecut!… Și pietrele acestea le vor fi spre amintire fiilor lui Israel în veci.”**

Nevoitorii „trebuie mai întâi să se lupte cu patimile și cu multă trezvie să-și întipărească în memorie cele întâmplate în cursul luptei, ca apoi, pe baza celor ce li s-au întâmplat lor, să învețe pe alții cele ale luptei și să le facă biruința mai ușoară, zugrăvindu-le de mai nainte cursul și meșteșugul războiului. Fiindcă sunt unii, care au biruit patimile prin marea lor asprime în viețuire, dar nu cunosc meșteșugul biruinței, deoarece, războindu-se ca într-o luptă de noapte, n-au urmat legilor războiului, nici nu și-au îndreptat mintea cu deamănuntul spre cursele vrăjmașilor. Aceasta a făcut-o simbolic și Isus al lui Navi, care după ce a trecut oastea Iordanul în vremea nopții, a poruncit să se scoată pietre din mijlocul râului și să le zidească afară de râu și să scrie pe ele cum au trecut Iordanul. El a dat să se înțeleagă prin aceasta că trebuie scoase la arătare gândurile adânci ale viețuirii pătimașe și țintuite ca pe un stâlp în văzul altora, spre a nu se ascunde cu pizmă cunoștința pe care ar putea-o lua și alții. În felul acesta va fi cu putință ca nu numai trecutul să cunoască chipul în care s-a făcut trecerea, ci și cei ce se hotărăsc la același lucru să-și facă trecerea ușoară, și experiența unora să fie spre învățătura altora”[63]. Locul scripturistic de aici e folosit și ca argument în favoarea icoanelor, în lupta de contracarare a iconoclasmului: „Dumnezeu a poruncit să se ia douăsprezece pietre din Iordan și a explicat pentru care cauză […]. Pentru ce dar nu vom zugrăvi și noi patimile mântuitoare și minunile lui Hristos-Dumnezeu, pentru că atunci când mă va întreba fiul meu ce sunt acestea, eu îi voi spune

[61] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, IV, 2

[62] SEP 2, p. 28

[63] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 24

că Dumnezeu Cuvântul S-a făcut om şi prin El a trecut Iordanul nu numai Israel, ci întreaga fire s-a reîntors la fericirea de altădată. Prin El firea s-a urcat din cele mai de jos ale pământului deasupra oricărei stăpâniri şi a stat în însuşi tronul Tatălui (Efeseni 2, 6)”[64]. Dumnezeu „a poruncit să se ia 12 pietre din Iordan spre preînchipuirea preoţilor – ce taină mare, cât de mare celor cu adevărat credincioşi! – care au purtat chivotul şi spre preînchipuirea secării apei. Tot astfel şi acum zugrăvim cu dor icoanele bărbaţilor virtuoşi din trecut, spre zelul, amintirea şi râvna noastră. Aşadar, sau suprimă orice icoană şi dă legi potrivnice Celui care a poruncit să se facă acestea, sau primeşte pe fiecare, potrivit raţiunii şi modului ce se cuvin fiecăreia”[65].

8: **Iar fiii lui Israel au făcut aşa cum i-a poruncit Domnul lui Iosua. Şi au luat din mijlocul Iordanului douăsprezece pietre (aşa cum Domnul îi poruncise lui Iosua când fiii lui Israel şi-au încheiat trecerea) şi le-au adus cu ei în tabără şi le-au aşezat acolo.**

9: **Iar Iosua a aşezat, de asemenea, alte douăsprezece pietre în chiar Iordanul însuşi, anume în locul de sub picioarele preoţilor care purtau chivotul legământului Domnului; ele sunt acolo până-n ziua de astăzi.**

„*Cele douăsprezece pietre* (*Dodekalithon*). Ridicarea unui altar din douăsprezece pietre, pe muntele Ebal, poruncită de Moise (Deuteronom 27, 3-4) e narată abia în cap. 9 Aici e vorba de un memorial al trecerii; istorisirea ezită între douăsprezece pietre ridicate pe malul vestic, la Ghilgal, sau douăsprezece pietre ridicate în [râu] […]. ♦ Pentru Grigorie al Nyssei (*Or. In Cant*. 21-24; GNO IX, 1) numărul 12, corespunzând triburilor lui Israel, arată că nici o piatră nu e de lepădat pentru a fi martor al misterului petrecut la Iordan; prin comparaţie cu singurul toiag care înflorise dintre cele douăsprezece, acest număr ar sugera progresul poporului între cele două momente. În omilia *In diem luminum*, el interpretează cele douăsprezece pietre ca pe o prefigurare a celor doisprezece apostoli, *slujitori ai botezului* (cf. şi Theodoret, *Qu. Ios*. 2)”[66].

10: **Iar preoţii care purtau chivotul legământului Domnului au stătut în Iordan până când Iosua a isprăvit tot ceea ce Domnul îi poruncise să spună poporului; şi poporul s-a grăbit şi a trecut.**

„Traversarea Iordanului cu obligaţia ca fiecare seminţie să transporte o piatră în amintirea trecerii […] a inclus-o şi pe Rahab. Se înţelege că ea se va despărţi de neamul ei, devenind fiica lui Israel”[67]. „Graba poporului de a trece Iordanul este interpretată spiritual de către Origen: credincioşii trebuie să se grăbească să împlinească poruncile şi pentru a se desăvârşi (*Hom. Ios*. V, 1)”[68].

11: **Şi a fost că după ce a trecut tot poporul, a trecut şi chivotul legământului Domnului; şi pietrele înaintea lor.**

12: **Iar fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase, bine înarmaţi, au trecut înaintea fiilor lui Israel, aşa cum le poruncise Moise.**

13: **Patruzeci de mii, pregătiţi de luptă, au trecut prin faţa Domnului să se războiască împotriva cetăţii Ierihonului.**

Pregătiţi de luptă: SEP 2 are *încinşi pentru luptă*: „Pentru interpretarea versetului, Origen pleacă de la imaginea *centurii* care încinge trupul soldaţilor. El pune imaginea de aici în raport cu Efeseni 6, 14: *Coapsele voastre sunt încinse cu adevăr*. Prin urmare, adevăraţii soldaţi ai Domnului sunt încinşi cu centura adevărului. ♦ Cum am văzut, cetatea Ierihonului este sălaşul prinţului acestei lumi, al diavolului, după Origen. Bătălia dusă de creştin este o bătălie interioară, împotriva Ierihonului-diavol ascuns în suflet (*Hom. Ios*. V, 2)”[69].

14: **În ziua aceea l-a preamărit Domnul pe Iosua în faţa întregului neam al lui Israel; şi s-au temut de el, aşa cum se temuseră şi de Moise, pe toată durata vieţii lui.**

---

[64] Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaştilor*, I, 18
[65] Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaştilor*, III, 23
[66] SEP 2, p. 31
[67] IIR, p. 199
[68] SEP 2, p. 32
[69] SEP 2, p. 33

Preamărirea lui Iosua a constat, aşa cum se deduce din text, în trecerea minunată a Iordanului, desfăşurată conform cuvintelor rostite în prealabil de Isus Navi, desigur, în urma unei descoperiri dumnezeieşti. Nu e singurul moment al istoriei lui Iosua în care acesta se bucură de directa intervenţie divină.

15: **Şi a grăit Domnul către Iosua, zicând:**

16: **„Porunceşte-le preoţilor care poartă chivotul legământului Domnului să iasă din Iordan!"**

17: **Iar Iosua le-a poruncit preoţilor, zicând: „Ieşiţi din Iordan!"**

18: **Şi a fost că după ce preoţii care purtau chivotul legământului Domnului au ieşit din Iordan şi au atins pământul cu picioarele, apa Iordanului a năvălit la locul ei şi curgea ca mai înainte peste toate malurile lui.**

Pietrele puse de Iosua pe fundul râului sunt acoperite de ape, luându-se, astfel, dinaintea privirii poporului; aceasta lasă să se ghicească o semnificaţie tainică a gestului lui Iosua, pe care, taină fiind, nu ne propunem să o desluşim. De remarcat şi repetiţiile din text, obositoare uneori pentru cititorul modern; în cazul de faţă, de trei ori este repetată ieşirea preoţilor din Iordan. Socotim că şi aceste repetiţii au o semnificaţie tainică (aici, numărul 3 ne-ar putea duce cu gândul la Sfânta Treime), conferind textului şi o valoare sacramentală, care poate o covârşeşte pe cea istorică, chiar dacă aceste raţiuni ne scapă.

19: **Poporul a ieşit din Iordan în ziua a zecea a primei luni; şi fiii lui Israel şi-au aşezat tabăra la Ghilgal, în ţinutul dinspre răsărit faţă de Ierihon.**

E vorba despre „luna Nisan (martie – aprilie). În ziua a zecea a acestei luni începeau pregătirile pentru serbarea Paştilor (vezi Ieşirea 12, 3), eveniment ce va avea loc şi aici, în curând"[70]. „*A zecea zi a lunii întâi*: tradiţiile ebraică şi creştină fac asocierea cu porunca de a jertfi mielul înaintea ieşirii din Egipt, în această zi (cf. Ieşirea 12, 2-3). [...] În legătură cu simbolistica [numărului] 10, vezi Philon (*Plant*. 123, 126) şi Origen (*Hom. Ios*. III, 2)"[71].

„În luna florilor, râul Iordanului şi-a despărţit valurile în faţa semnului Stăpânului său"[72]. Semn este aici însuşi Iosua, tip al Mântuitorului Hristos. „Dar, când a avut loc trecerea Iordanului? Deoarece am notat că este un amănunt care n-a fost notificat la întâmplare, ci tocmai pentru a se scoate în evidenţă momentul: a zecea zi din luna întâia, (zice Scriptura). Aceasta este ziua în care în Egipt se preînchipuia taina mielului (Ieşirea 12, 3). Aşa cum în ziua a zecea din luna întâia se prăznuia taina plăgii a zecea, în Egipt, tot aşa în a zecea zi a lunii întâia s-a intrat în Ţara Făgăduinţei. Mi se pare fericit (prilejul) că, în ziua în care scapi de greşelile lumii, dobândeşti vrednicia de a intra în Ţara Făgăduinţei. Această zi este aceea pe care noi o trăim în lume. Totodată, viaţa noastră de aici e imaginată printr-o singură zi. Din această taină să desprindem că nu trebuie să amânăm pe mâine faptele şi lucrările noastre de dreptate, ci să ne străduim să le împlinim azi, adică atâta vreme cât suntem în viaţă, cât mai suntem în această lume, toate faptele care au ca scop desăvârşirea, căci numai aşa vom putea intra în a zecea zi din luna întâia în Ţara Făgăduinţei, adică în fericirea desăvârşirii"[73].

20: **Iar cele douăsprezece pietre pe care Iosua le luase din Iordan le-a aşezat în Ghilgal; şi le-a grăit fiilor lui Israel, zicând:**

„Un mozaic descoperit la Madaba atestă existenţa unei biserici **Δωδεκαλίθων**, asociată cu numele Galgala [Ghilgal], la est de Ierihon"[74].

21: **„Când fiii voştri vă vor întreba, zicând: Ce sunt pietrele acestea?,**

22: **voi le veţi povesti fiilor voştri că Israel a trecut Iordanul acesta pe uscat**

23: **atunci când Domnul, Dumnezeul nostru, a secat apa Iordanului de dinaintea lor până când l-am trecut, aşa cum Domnul, Dumnezeul nostru, a făcut cu Marea Roşie,**

---

[70] BBVA, p. 249
[71] SEP 2, p. 34
[72] Sf. Efrem Sirul, *Imne la Azime*, VIII, 16
[73] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VI, 4
[74] SEP 2, p. 34

pe care Domnul, Dumnezeul nostru, a secat-o de dinaintea noastră până ce am trecut-o;

24: **pentru ca să cunoască toate neamurile pământului că tare e puterea Domnului, şi pentru ca voi în toată vremea să-L cinstiţi pe Domnul, Dumnezeul vostru.”**

„Ghilgal (al cărui nume înseamnă „cerc de pietre”) devine punct de pornire şi centru de referinţă pentru cucerirea Canaanului. Din vechea aşezare nu se mai vede aproape nimic”[75].

CAPITOLUL 5 - ***Tăierea împrejur şi serbarea Paştilor în pământul făgăduinţei.***

1: **Şi a fost că de îndată ce regii Amoreilor, care erau dincolo de Iordan, precum şi regii Feniciei, care erau lângă mare, au auzit că Domnul Dumnezeu a secat râul Iordanului de dinaintea fiilor lui Israel până ce ei l-au trecut, inimile lor au slăbit, minţile li s-au topit şi nici un curaj nu mai era în ei dinaintea fiilor lui Israel.**

Fenicia (= ţara palmierului; ţara purpurei; ţara oamenilor cu pielea arămie), teritoriu întins de-a lungul Mediteranei, ai cărei locuitori susţineau că sunt veniţi de pe ţărmul Golfului Persic; relaţiile acestora cu Israel au fost, de regulă, tensionate. Sporeşte descurajarea vrăjmaşilor lui Israel. Dacă trecerea Iordanului de către Israel este tip al Botezului, la fel se întâmplă cu puterile vrăjmaşe când ne botezăm şi ele sunt alungate cu puterea lui Iisus. Dar, aşa cum s-a mai arătat, acestea vor recăpăta puteri dacă nu depunem şi efortul nostru de a conlucra cu harul şi, prin reîntoarcerea la păcat, ne vom depărta de Hristos Cel ce viază în noi de la Botez.

2: **Şi-n vremea aceasta a zis Domnul către Iosua: „Fă-ţi cuţite de piatră, din piatră ascuţită, şi aşază-te şi taie-i împrejur pe fiii lui Israel a doua oară!”**

„Iustin (*Dial*. 113) vede în expresia *cuţite de piatră* simbolul lui Hristos-piatra şi al cuvintelor Sale. Origen (*Hom. Ios*. V, 5) şi Theodoret (*Qu. Ios*. 4) reiau acelaşi simbolism, care poate trimite la I Corinteni 10, 4: *piatra era Hristos*, iar cuvântul Său, *un cuţit cu două tăişuri*. ♦ […] *taie-i împrejur pe fiii lui Israel a doua oară*: […] Sensul tipologic al celei de-a doua circumcizii ar fi că, după cea a lui Moise, materială, urmează circumcizia spirituală, prin botezul lui Iisus-Piatra tăioasă […]. Augustin (*Qu. Lib*. VI) a propus pentru prima dată explicaţia unei a doua circumcizii colective, după cea din Ieşirea, în acord cu exegeza rabinică”[76].

3: **Iar Iosua şi-a făcut cuţite de piatră, cu muchiile ascuţite, şi i-a tăiat împrejur pe fiii lui Israel la locul ce se cheamă „Dealul-celor-netăiaţi-împrejur”.**

„Textul Masoretic: Dealul Prepuţurilor. Circumcizia era practicată, din timpuri străvechi, şi de unii băştinaşi ai Canaanului”[77]. „După Origen, prima circumcizie, *tăierea* cultului idolatric, nu este suficientă pentru mântuire. Credinciosul trebuie să-şi *taie împrejur* pofta, lăcomia care este *forma cea mai subtilă de idolatrie* (*Hom. Ios*. I, 7). ♦ A doua tăiere împrejur îndepărtează viciile: trufia, invidia, desfrânarea, lăcomia, nedreptatea; abia după această a doua circumcizie, interioară, sufletească, credinciosul poate intra în Pământul făgăduinţei, în Împărăţia adevăratului Iisus, Hristosul (Origen, *Hom. Ios*. I, 7)”[78].

„Numele de piatră ascuţită înseamnă în acestea neclintirea şi nesfărâmarea Cuvântului lui Dumnezeu. Iar numele de piatră ascuţită indică puterea Lui de-a pătrunde cu subţirime în toate şi lucrarea cu totul ascuţită a Lui, cum numeşte şi Pavel […] pe Cuvântul dumnezeiesc viu şi lucrător şi mai ascuţit decât orice sabie cu două tăişuri, pătrunzând până la despărţirea sufletului şi duhului (Evrei 4, 12). Iar Cuvântul atât de subţire şi de ascuţit, pătruns în inimile

[75] BBVA, p. 249
[76] SEP 2, pp. 35-36
[77] BBVA, p. 249
[78] SEP 2, p. 36

noastre prin Duhul Lui, ne curăţeşte de toată necurăţia. Şi, tăind împrejur, cum nu se poate spune, cele ale ultimei murdării de care suntem plini, ne face neprihăniţi şi sfinţi”[79].

4: **În acest chip i-a tăiat Iosua împrejur pe fiii lui Israel: câţi erau născuţi pe cale şi câţi nu au fost tăiaţi împrejur dintre cei ce ieşiseră din Egipt,**

5: **pe toţi aceştia i-a tăiat Iosua împrejur,**

6: **căci patruzeci şi doi de ani s-a tot învârtit Israel prin pustie, pricină pentru care cei mai mulţi dintre luptătorii ieşiţi din ţara Egiptului erau netăiaţi împrejur, cei ce nu s-au supus poruncilor lui Dumnezeu şi cărora Domnul le-a rânduit să nu vadă ţara din care curge lapte şi miere, aceea pe care Domnul Se jurase faţă de părinţii lor să ne-o dea nouă;**

7: **şi-n locul acelora i-a pus pe fiii lor, cei pe care Iosua i-a tăiat împrejur, ei nefiind tăiaţi împrejur fiindcă erau născuţi pe cale şi, deci, netăiaţi împrejur.**

8: **Iar după ce au fost tăiaţi împrejur au şezut acolo liniştiţi, în tabără, până ce s-au vindecat.**

Textul ebraic vorbeşte despre 40 de ani, nu 42, cum apare în *Septuaginta*, „cifră rotundă pentru durata rătăcirii lui Israel prin pustiu; în fapt, durata unei generaţii”[80]. Sunt amintiţi şi aceia care, pentru nevrednicia lor, n-au ajuns să vadă pământul făgăduit, adică „vechea generaţie, care încă mai purta tarele şi nostalgia Egiptului idolatru, (şi care) fusese rânduită să moară pe drum; acum legea circumciziei i se aplica noii generaţii, din care nu lipseau războinicii”[81]. „Origen (*Hom. Ios*. VI, 1) compară circumcizia făcută de Iisus Navi cu cea spirituală săvârşită de Hristos, care îi cere omului efortul dureros de a părăsi lumea păcatului. Rana produsă de circumcizie (eliminarea păcatelor) trebuie să se cicatrizeze. Într-un prim moment noul mod de viaţă pare foarte dificil; abia după cicatrizare viaţa îşi intră în firescul ei”[82].

Circumcizia celor din vechime e tip al tăierii împrejur în duh pe care o săvârşeşte Hristos la Botez: „[Iosua Navi] se zice că a circumcis poporul cu o a doua circumciziune cu cuţite de piatră (ceea ce a fost o propovăduire a circumciziunii acesteia, cu care ne-a circumcis pe noi Iisus Hristos, de la pietre şi de la ceilalţi idoli) şi a făcut o grămadă din prepuţuri, adică din rătăcirea lumii, circumcizându-i în tot locul cu cuţitele de piatră, adică cu cuvintele Domnului nostru Iisus. Căci am dovedit că Hristos a fost propovăduit prin profeţi, în parabole, ca stâncă şi piatră. Deci, şi prin cuţitele de piatră trebuie să înţelegem cuvintele Lui, prin care am fost circumcişi cu circumciderea inimii atâţia rătăciţi de la necircumcidere. Cu această circumcidere de atunci, Dumnezeu a îndemnat prin Iisus (Navi) să se circumcidă şi acei care au circumciderea aceea, care a luat fiinţă de la Avraam, spunându-se că Iisus (Navi) a circumcis cu o a doua circumciziune, cu cuţite de piatră, pe cei ce au intrat în pământul acela sfânt”[83]. Circumcizia se aplica în cea de-a opta zi de la naştere (chiar dacă în cazul de faţă prevederea nu mai era valabilă); aceasta dă prilejul unor interpretări mistice, cu atât mai mult cu cât ziua a opta e asociată cu Învierea Domnului şi cu veşnicia: „Ziua a opta, care a tăiat împrejur pe iudei, să mulţumească Celui ce a dat lui Iosua, care purta numele Său, porunca să taie împrejur cu o cremene poporul al cărui trup a fost tăiat împrejur, dar a cărui inimă a rămas înăuntru păgână. Iată în ziua a opta a venit ca prunc la tăiere împrejur Cel ce taie împrejur toate (Luca 2, 21). Şi deşi semnul lui Avraam era în carnea Sa, fiica oarbă a Sionului L-a lovit”[84]. „Dureroasă pentru dobitoace e înfierarea lor, dureroasă pentru suflete e tăierea împrejur care revărsa întinăciuni peste cei tăiaţi împrejur fiindcă nu tăia împrejur întinăciunea inimii. Cremenea i-a însemnat odinioară pe ce aspri, Untdelemnul îi însemnează pe cei curaţi; celor blânzi Cel Blând le-a dat Untdelemn, dar inimii lor de piatră le-a

---

[79] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV, 7
[80] BBVA, p. 250
[81] BBVA, p. 250
[82] SEP 2, p. 36
[83] Sf. Iustin Martirul şi Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon*, CXIII
[84] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Naşterii*, XXVI, 11

dat cremene”[85]. „Aşadar, pruncul de curând născut în Hristos, adică poporul nou, înlătură moartea prin tăierea împrejur a credinţei. Căci pietricica este simbolul firii necorupte, a cărei tărie şi soliditate e indicată prin piatra dură. De aceea Iisus Navi trecând pe israeliţi Iordanul, i-a tăiat împrejur în Hristos prin duh. Căci piatra e Hristos, pe care Îl preînchipuie”[86]. „Astfel circumciderea era un semn care despărţea pe Israil de celelalte neamuri printre care trăia. Circumciderea era tipul botezului. Căci după cum circumciderea nu taie o parte folositoare a corpului, ci un prisos nefolositor, tot astfel, prin sfântul Botez, ni se taie împrejur păcatul. Păcatul, însă, este clar că e un prisos al poftei, şi nu o poftă folositoare”[87].

9: **Şi a zis Domnul către Iosua, fiul lui Navi: „În această zi am ridicat de la voi ocara Egiptului”. Şi locul acela l-a numit Ghilgal.**

„După ce, sub conducerea lui Iosua, evreii au ocupat Canaanul, Cortul a fost aşezat mai întâi în Ghilgal, cetate aflată la nord-vest de Ierihon, către munţii lui Efraim, unde a rămas mai mulţi ani (4, 19). Aici a ordonat Iosua circumciderea tuturor celor care au neglijat lucrul acesta în timpul rătăcirii prin pustie. Tot aici a fost sărbătorit primul Paşti în Canaan şi a încetat căderea manei din cer, după ce evreii au mâncat pâine din pământul ţării făgăduite”[88]. „Ghilgal, centrul de cucerire a Canaanului, a devenit cu timpul şi un punct religios. Aici găsim referinţe despre primele practici de circumcizie”[89]. „Pentru Philon (*Her.* 315-316), Egiptul este simbolul trupului, patimilor, depravării. Origen (*Hom. Ios.* V, 5-6) şi Theodoret (*Qu. Ios.* 4) consideră că a doua circumcizie îndepărtează ocara Egiptului, adică ruşinea păcatelor. ♦ *Galgala* [*Ghilgal*]: la Flavius Iosephus (*AI* 5, 34) şi Theodoret (*Qu. Ios.* 4) toponimul simbolizează libertatea”[90].

Aici s-a ridicat de la israeliţi ocara Egiptului, adică ruşinea de a nu fi circumcis. „În sfârşit, despre a doua tăiere împrejur, Iisus spune poporului: Azi am ridicat de pe voi ocara Egiptului. Câtă vreme stăruim în păcate, câtă vreme ne stăpânesc viciile şi patimile, chiar de ne-am despărţi de idoli şi am crede că am părăsit Egiptul, ruşinea Egiptului totuşi încă nu ni s-a şters. Dacă accepţi această a doua tăiere împrejur, cea a viciilor tale, dacă îndepărtezi de la tine mânia, mândria, gelozia, necurăţia, zgârcenia, nedreptatea şi toate patimile de felul acesta, atunci vei fi spălat de ruşinea Egiptului şi răsădit în Pământul făgăduinţei, vei dobândi moştenirea împărăţiei cerurilor prin adevăratul Iisus, Hristosul, Domnul şi Mântuitorul nostru”[91]. „Căci, într-adevăr, la ce ne foloseşte ieşirea din Egipt dacă tot mai purtăm cu noi încă ruşinea Egiptului? Ce-am folosit din umblarea prin pustie? Ce folos că am renunţat la acest veac, prin botez, dacă stăruim mai departe în vechile obiceiuri ale păcatului şi în necurăţiile păcatelor cărnii? Se cuvine, deci, ca după trecerea Mării Roşii [sau a Iordanului – *n. n.*], adică după harul Botezului, prin Iisus, Domnul nostru, să piară de la noi năravurile vechi ale păcatelor cărnii, pentru ca, în sfârşit, să fim eliberaţi de ruşinea egipteană a răutăţilor. Aceste săbii de piatră şi aceste cuţite de cremene, cu care ne taie împrejur Iisus pentru a doua oară, sunt puse în locul pe care Iisus (Navi) l-a cerut şi l-a obţinut, acolo în locul pe care îl deţine în sufletul celui drept, în care a ascuns săbiile sale. Cum am arătat adesea, cuvântul lui Dumnezeu e numit sabie, căci, în sufletul acelora care-l ascultă, acest cuvânt şterge păcatul şi curăţeşte întinăciunea răutăţii. Acesta este locul unde este îngropată puterea cuvântului dumnezeiesc. Sufletul primeşte un cuvânt al cunoaşterii şi un cuvânt al înţelepciunii, astfel încât la timpul potrivit acest suflet, încărcat de darurile Duhului, cu un cuvânt al înţelepciunii şi cu un cuvânt al cunoaşterii, să arunce aceste săbii în Biserică şi să taie împrejur, a doua oară, pe aceia care au trebuinţă”[92]. Chiar dacă finalul citatului nu e foarte explicit, credem că se face referire la Taina Spovedaniei, o a

[85] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Arătării*, III, 33
[86] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, II
[87] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 25
[88] Dumitru Abrudan şi Emilian Corniţescu, *Arheologie biblică* (în continuare: AB), EIB, Bucureşti, 1994, p. 211
[89] IIR, p. 200
[90] SEP 2, pp. 36-37
[91] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 7
[92] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXVI, 2

două tăiere împrejur după Botez. „Iisus, urmaşul lui Moise […], care primeşte poporul, povăţuit în multe chipuri spre buna credincioşie în pustie, după sfârşitul lui Moise în munte, îl curăţeşte prin chipul ciudat al tăierii împrejur cu cuţite de piatră şi îi trece pe toţi, neudaţi, prin Iordanul uscat, cu chivotul dumnezeiesc înainte, indică pe Cuvântul-Mântuitor anunţat prin el drept chip. Acesta, după sfârşitul literei poruncilor din lege, ce s-a întâmplat pe înălţimea înţelegerilor, primeşte conducerea Israelului adevărat şi văzător-de-Dumnezeu, taie-împrejur toată întinăciunea sufletului şi trupului cu cuvântul atotascuţit al credinţei în El, îl liberează de toată ispitirea celor ce-l aţâţă la păcat şi îl trece peste firea curgătoare a timpului şi a celor în mişcare spre starea celor netrupeşti, având ridicată pe umerii virtuţilor cunoştinţa capabilă de tainele dumnezeieşti”[93]. *Ghilgal* (= prăvălire; prăbuşire) aminteşte dispariţia ocării Egiptului, datorită tăierii împrejur a fiilor lui Israel. „Fiindcă cei ce au ieşit din Egipt au avut ca plată a necredinţei mânia dumnezeiască şi au trebuit să suporte în pustie multe feluri de pedepse, Dumnezeu cel atotsfânt a socotit în mod cuvenit să nu-i ducă pe ei în pământul pe care îl făgăduise părinţilor lor. Dar cei de după aceea, liberi de vinile necredinţei, au reprezentat chipul poporului nou, primind tăierea împrejur în duh prin Hristos, pe când vechiul şi întâiul popor, adică Israelul, a căzut, precum am spus adineauri, în pieire. Dar se taie împrejur poporul cel nou şi nobil, după ce Iosua (Navi) l-a condus, precum s-a scris, dincolo de Iordan. Şi iată înţelesul adevărat al celor spuse: Nu primim nicidecum tăierea împrejur în inimă prin Duh înainte de-a trece Iordanul cel tainic, ci după ce am ajuns dincolo de sfintele ape. Iar după ce e tăiat tot poporul prin porunca lui Iosua (Navi), Dătătorul Legii îndată descoperă folosul acestui lucru şi zice către Iosua: În ziua de azi am depărtat osânda Egiptului de la voi. În ce vom socoti că a fost folosit Israelul, sau din ce osândă a fost scos? A fost trecut din robie şi din slăbiciune, de la munca la lut şi la cărămizi, la libertate şi putere. Observă din câte rele îl scapă puterea tăierii împrejur în duh. Adică scoate sufletul omului din mâna diavolului, îl eliberează de păcatul din el şi-l arată mai presus de toată puterea ce vine de la demonii cei răi. Ba îl eliberează şi de lut şi de cărămizi. Adică nu-l mai lasă să se murdărească de plăcerile trupului, sau să se prăfuiască de muncile legate de pământ, şi-l scapă şi de moarte, şi de corupere. Dar nu constau nici numai în acestea cele ce vin din tăierea împrejur, ci îi face şi părtaşi firii dumnezeieşti (II Petru 1, 4), prin împărtăşirea de Mântuitorul nostru Hristos”[94].

10: **Iar fiii lui Israel au făcut Paştile în cea de a paisprezecea zi a lunii, spre seară, nu departe de Ierihon, de partea cealaltă a Iordanului, în câmp.**

11: **Iar a doua zi de Paşti au mâncat azime şi pâine nouă din grâul pământului.**

„Origen are o versiune diferită: circumcişii mănâncă fructe din ţara palmierilor (Fenicia), simbolul victoriei. După el, există trei tipuri de hrană spirituală, simbolizate prin tot atâtea tipuri de hrană materială: alimentele consumate la ieşirea din Egipt sunt învăţăturile lumeşti, erudiţia intelectuală; în deşert, adică în timpul vieţii prezente, credinciosul primeşte mana Legii; în fine, o dată intrat în Pământul făgăduinţei, el se hrăneşte cu roadele victoriei spirituale”[95].

12: **În ziua aceasta, după ce au mâncat din grâul pământului, a încetat să mai cadă mană; iar fiii lui Israel n-au mai avut mană, şi în anul acela au adunat din roadele ţării Fenicienilor.**

Despre ţara Fenicienilor vorbeşte doar *Septuaginta*, textul ebraic, ca şi *Vulgata*, având pământul Canaan, cum, de altfel, era adeseori numită Fenicia de către evrei. Oricum, este primul Paşti prăznuit în pământul făgăduinţei; acum, mana încetează, semn al încetării prefigurărilor în tipuri, dar şi indicaţie a efectului în veşnicie al Euharistiei, merindea noastră pentru Împărăţia cerească. „Odată trecut malul acestui râu, mana încetează şi, de aceea, dacă nu pregăteşti merinde, nu vei putea urma pe Iisus la intrarea în Pământul făgăduinţelor. Vezi ce fel

---

[93] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 16

[94] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV, 7

[95] SEP 2, p. 37

de merinde strânge Iisus în Pământul făgăduinţelor: Apoi, zice (Scriptura), au mâncat din roade, din pământul palmierilor, şi au mâncat pâine nouă. Vei înţelege, dar, că după ce am părăsit drumul acestei vieţi, dacă am urmat pe Iisus, cu o inimă neprihănită, palmierii biruinţei ni se arată cât de curând şi, dacă am lepădat aluatul de răutate şi viclenie (I Corinteni 5, 8), ni se pregăteşte pâinea nouă a curăţiei şi adevărului (I Corinteni 5, 8)"[96].

13: **Şi a fost că atunci când Iosua era la Ierihon, s-a uitat cu ochii săi şi a văzut un om stând înaintea lui, având în mână o sabie goală. Şi, apropiindu-se Iosua, i-a zis: „Eşti de-al nostru, sau dintre duşmanii noştri?"**

14: **Iar acela i-a zis: „Eu sunt voievodul oştilor Domnului; acum am venit"… Iar Iosua a căzut cu faţa la pământ şi i-a zis: „Stăpâne, ce-i porunceşti robului tău?"**

Aflat în preajma Ierihonului, Iosua se învredniceşte de o nouă arătare. În personajul misterios ce i-a apărut lui Iosua, autorii patristici au văzut fie un înger, fie pe Însuşi Fiul făcându-Se cunoscut în oarecare mod încă înaintea întrupării Sale. „Theodoret (*Qu. Ios.* 5) crede că ar fi vorba de arhanghelul Mihail, la fel ca tradiţia ebraică (cf. şi Ieşirea 33, 2-3)"[97].

„Iisus al lui Navi şi Daniil (Daniel 8, 17; 10, 9) s-au închinat îngerului Domnului, dar nu l-au adorat. Căci altceva este închinarea de adorare, şi altceva închinarea adusă din respect celor care ne depăşesc prin vreo vrednicie oarecare"[98]. „O, prieteni, vă voi da şi o altă mărturie din Scriptură şi anume aceea că, mai înainte de toate cele create, Dumnezeu a născut din El un principiu şi o putere oarecare raţională, care se mai numeşte de către Duhul Sfânt şi Slavă a Domnului (Ieşirea 16, 7), alteori Fiu (Psalmi 2, 7), alteori Înţelepciune (Pilde, cap. 8 ş. u.), alteori Înger, alteori Dumnezeu, alteori Domn şi Cuvânt (Psalmi 32, 6; 106, 20) şi alteori Se numeşte pe Sine Conducător principal de oaste, atunci când S-a arătat în chip de om lui Iosua Navi. Căci întotdeauna El Îşi are numirea după felul cum slujeşte voinţei părinteşti şi din aceea că este născut din Tatăl, prin voinţă"[99].

15: **Iar voievodul Domnului a zis către Iosua: „Dezleagă-ţi încălţămintea din picioare, căci locul pe care stai e sfânt."**

„Textul Masoretic adaugă: Şi Iosua a făcut aşa. Episodul reiterează momentul similar din *Ieşirea* 3, 5, atestându-l pe Iosua ca urmaş legitim al lui Moise"[100]. „Această teofanie a fost comentată de Origen în *Hom. Ios*. VI, 2 printr-un fel de dedublare a figurii protagonistului: Iisus-Iosua din Vechiul Testament se prosternă în faţa lui Iisus Hristos din Noul Testament. ♦ *Omul* cu sabia în mâini este Iisus Hristos, după Iustin (*Dial.* 61), Origen (*Hom. Ios.* VI, 2), Eusebiu al Cezareii (*DE* V, 19, 1). Flavius Iosephus nu menţionează acest episod"[101]. „Cuvântul adresat lui Iisus de trimisul Domnului este aproape identic cu cel din scena rugului aprins (Ieşirea 3, 5). ♦ Actul de a se descălţa simbolizează în tradiţia rabinică purificarea şi asceza, care îi îngăduie sufletului să simtă Prezenţa divină. Origen (*Hom. Ios*. VI, 3) vede în această poruncă necesitatea de *a dezlega picioarele sufletului nostru, ca să nu le mai ţină în loc nici o legătură a morţii*. Întrebându-se de ce Iisus Navi trebuie să se descalţe într-un ţinut aflat încă sub dominaţia puterilor răului (păgânii), Origen răspunde că Prezenţa lui Dumnezeu sfinţeşte orice loc, indiferent de calitatea lui naturală (bună sau rea) (*Hom. Ios*. VI, 3)"[102].

„Pe acelaşi Cuvânt dumnezeiesc şi Iosua, urmaşul lui Moise, îl numeşte căpetenia, voievodul armatei Domnului în calitate de întâistătător peste îngerii şi arhanghelii cereşti şi peste puterile cele mai presus de lume, fiind socotit ca Putere şi Înţelepciune a lui Dumnezeu şi ca Cel căruia I-a fost încredinţat al doilea loc în împărăţia şi conducerea lumii, desigur după ce

---

[96] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 4
[97] SEP 2, p. 38
[98] Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaştilor*, I, 8
[99] Sf. Iustin Martirul şi Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon*, LXI
[100] BBVA, p. 250
[101] SEP 2, pp. 37-38
[102] SEP 2, p. 38

a fost văzut şi înfăţişat şi sub formă de om”[103]. „Am găsit în unele scrieri că Pitagora, în sfaturile sale, îşi oprea discipolii să meargă pe calea obişnuită şi folosită de popor. De unde a luat această pildă nu ne este necunoscut. Căci, de vreme ce îşi trăgea obârşia din poporul iudeilor, cum cred cei mai mulţi, şi-a scos din învăţătura acestuia şi îndrumările sale de dascăl. Pe bună dreptate el a fost socotit mare între filosofi; ba, se spune, nu se află nici unul asemenea lui. Citise aşadar, în *Ieşirea*, că i s-a poruncit lui Moise prin glasul dumnezeiesc: Scoate-ţi încălţămintea din picioarele tale (3, 5). Aceasta i s-a poruncit şi lui Isus Navi, pentru ca, bineînţeles, cei care doreau să meargă pe calea Domnului să nu aducă pe această cale praful drumurilor bătătorite de popor”[104].

CAPITOLUL 6 - *Luarea Ierihonului.*

1: **Ierihonul era straşnic închis şi întărit, şi nimeni nu ieşea din el şi nimeni nu intra.**

„Dintre localităţile biblice cel mai mult cercetate de arheologi, atât înainte, cât şi după anul 1920, fac parte Ierihonul şi Ierusalimul. În prima aşezare biblică s-au înregistrat urme din perioada preistorică (8006-3150) şi din vremea lui Iosua, care a cucerit-o. După opinia arheologului J. Garstang, Ierihonul ar fi fost distrus înainte de venirea lui Iosua în Ţara Sfântă, adică în secolul XIV î. Hr. Părerea sa nu este bazată pe nişte date reale, deoarece unul din cele 17 niveluri de ocupaţie poate fi pus în concordanţă cu cele relatate în Vechiul Testament despre distrugerea Ierihonului”[105]. „Ierihonul este simbolul *lumii pământeşti* (ca şi în Luca 10, 30), care va fi distrusă în cele din urmă; cucerirea Ierihonului prevesteşte sfârşitul lumii acesteia şi instaurarea Împărăţiei lui Dumnezeu (cf. Origen, *Hom. Ios*. VI, 4)”[106].

2: **Şi a zis Domnul către Iosua: „Iată, Eu dau Ierihonul în puterea ta, şi pe regele lui în el şi pe cei vârtoşi în putere.**

3: **Şi pune-i pe războinici să-l înconjoare.**

4: **Înconjuraţi cetatea o dată pe zi; aceasta să faceţi timp de şase zile. Şapte preoţi vor purta înaintea chivotului şapte trâmbiţe din corn de berbec, iar în ziua a şaptea să ocoliţi cetatea de şapte ori, şi preoţii să sune din trâmbiţe.**

5: **Şi va fi că atunci când veţi striga cu trâmbiţe de strigare, să strige tot poporul deodată. Şi când ei vor striga, zidurile cetăţii vor cădea singure; şi tot poporul va intra înăuntru, fiecare avântându-se de-a dreptul în cetate.”**

Israeliţilor le e impusă de către Dumnezeu o strategie care nu are nimic de-a face cu logica militară, reprezentând mai degrabă un ritual religios, ale cărui resorturi intime ne rămân, fireşte, ascunse.

6: **Şi a intrat Iosua Navi la preoţi**

7: **şi le-a zis: „Porunciţi-i poporului să umble de jur-împrejur şi să înconjoare cetatea; iar războinicii să meargă înaintea [chivotului] Domnului;**

8: **şapte preoţi, purtând şapte trâmbiţe sfinte, să treacă înaintea [chivotului] Domnului şi să trâmbiţeze puternic, iar chivotul legământului Domnului să-i urmeze.**

9: **Războinicii, ţinând aproape, să meargă înainte, iar preoţii, sunând din trâmbiţe, precum şi cei de dinapoia oastei, în urma chivotului legământului Domnului, să meargă sunând din trâmbiţe.”**

„În interpretarea alegorică a lui Maxim Mărturisitorul (*Ambigua* II, 17), chivotul şi trâmbiţele simbolizează *cunoştinţa tainelor dumnezeieşti şi virtuţile* care cuceresc şi dărâmă

[103] Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, I, 2, 11
[104] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XXVIII, 1
[105] AB, p. 17
[106] SEP 2, p. 38

veacul sensibil, lumea”[107].

„Deci când porunceşte Hristos prin glasul conducătorilor, să pornim împotriva duşmanilor, luând lupta nu cu sângele şi cu trupul, ci cu începătoriile şi stăpâniile şi cu legea care domneşte tiranic în mădularele trupului nostru (Efeseni 6, 12; Romani 7, 25). Şi atunci vom fi sub privirea Domnului, îmbrăcați în toată armura dumnezeiască şi spirituală (inteligibilă). Căci armele noastre nu sunt trupeşti, după cuvântul lui Pavel (II Corinteni 10, 4), ci strălucind de măreția dreptății dumnezeieşti. Deci priveşte Dumnezeu, Stăpânul tuturor, la războinicii care sunt îmbrăcați în armele strălucitoare ale dreptății, căci aceasta înseamnă a merge războinicii, înarmați, înaintea lui Hristos”[108].

10: **Iar poporului i-a poruncit Iosua, zicând: „Să nu strigați, şi nimeni să nu vă audă glasul, şi cuvânt din gura voastră să nu iasă până în ziua în care eu vă voi porunci să strigați: atunci să strigați!”**

11: **Şi, înconjurând cetatea cu chivotul legământului Domnului, îndată s-au întors în tabără şi acolo au rămas peste noapte.**

12: **Iar a doua zi s-a sculat Iosua dis-de-dimineață, iar preoții au ridicat chivotul legământului Domnului.**

13: **Şi cei şapte preoți care purtau cele şapte trâmbițe mergeau aproape înaintea [chivotului] Domnului şi sunau din trâmbițe, iar după ei mergeau războinicii şi toată gloata rămasă înapoia chivotului legământului Domnului; iar preoții buciumau din trâmbițe.**

14: **Şi-ntreaga gloată de dinapoi a înconjurat cetatea, din aproape-n mai aproape, după care s-a întors în tabără; aşa a făcut vreme de şase zile.**

15: **Şi a fost că în ziua a şaptea s-au sculat dis-de-dimineață şi-n ziua aceea au înconjurat cetatea de şapte ori: de şapte ori au înconjurat-o numai în ziua aceea.**

„Theodoret (*Quaest. III Rg*., 46) citează versetul ca pe un exemplu al unei acțiuni poruncite în ziua sabatului, pentru a arăta că legislatorul însuşi prescrie încălcarea poruncilor Legii, care n-au fost date decât din pricina slăbiciunii poporului”[109].

16: **Şi a fost că atunci când au înconjurat cetatea a şaptea oară, preoții au buciumat din trâmbițe, iar Iosua a zis către fiii lui Israel: „Strigați!, căci Domnul v-a dat cetatea!**

17: **Şi toată cetatea aceasta, cu tot ce se află în ea, Îi va fi afierosită Domnului Atotțiitorului, în afară de desfrânata Rahab; pe ea s-o cruțați, şi tot ceea ce se află în casa ei.**

„Flavius Iosephus (*AI* 5, 26) […] şi Theodoret (*Qu. Ios*. 7) pun în gura lui Iisus Navi explicația că trebuie oferită Domnului prima cetate cucerită, tot aşa cum i se oferă pârga de roade (cf. Deuteronom 18, 4)”[110].

18: **Iar voi feriți-vă cu tot dinadinsul de ceea ce e dăruit, ca nu cumva pofta să vă împingă a lua ceva din danie şi să puneți tabăra lui Israel sub blestem şi să ne dați pierzării.**

19: **Şi tot argintul şi aurul şi arama şi fierul Îi vor fi sfinte Domnului şi vor fi duse în vistieria Domnului”.**

Cetatea îi va fi afierosită Domnului, „literal: …*Îi va fi anatema Domnului*. Substantivul **anathema** înseamnă, pe de-o parte, ofrandă adusă Divinității ca urmare a unei făgăduințe (ofrandă votivă) şi, pe de alta, blestem. Ca şi în vremea lui Moise, prada de război (oameni şi bunuri) Îi era făgăduită în întregime Domnului, cuceritorii neavând dreptul să-şi însuşească absolut nimic. Dar, pentru ca nu cumva ei să fie ispitiți s-o facă, prada era nimicită de istov, adică distrusă în întregime. În funcție de context, a anatematiza sau a da anatemei se traduce a oferi în dar, a afierosi, sau a nimici, a da pierzării. Un om anatematizat (sau dat anatemei) e blestemat să piară”[111]. În timp, sensul expresiei s-a modificat până la înțelesul de a preda pe cineva satanei.

---

[107] SEP 2, p. 39

[108] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

[109] SEP 2, p. 40

[110] SEP 2, p. 40

[111] BBVA, p. 251

Dar citatul de mai sus grăieşte nu atât despre asprimea lui Dumnezeu, cât despre iubirea Sa de oameni: „Vezi cât e de neobişnuită predica iubirii de oameni! Dumnezeu, Care a spus în lege : *Să nu faci desfrânare* (Ieşirea 20, 14), datorită iubirii Sale de oameni, a schimbat cuvântul şi a strigat prin fericitul Iisus Navi: Rahav, desfrânata, să trăiască! Acel Iisus, fiul lui Navi, care a spus: Rahav, desfrânata, să trăiască, a fost icoana Domnului Iisus, Care a zis: *Desfrânatele şi vameşii merg înaintea voastră în Împărăţia Cerurilor* (Matei 21, 31)"[112]. „– Dacă trebuie să trăiască, pentru ce este desfrânată? Iar dacă este desfrânată, pentru ce să trăiască? – Am vorbit de starea ei de mai nainte ca să te minunezi de schimbarea de pe urmă. – Şi ce a făcut Rahav, ca să-i aducă mântuirea? Că a primit iscoadele cu pace? Asta o face şi o hangiţă! – Dar Rahav n-a cules mântuirea numai de pe urma vorbelor ei, ci, înainte de asta, de pe urma credinţei şi a dragostei ei faţă de Dumnezeu. Şi ca să cunoşti credinţa ei covârşitoare, ascultă că însăşi Scriptura dă mărturie de faptele ei! Era în casa de desfrâu, ca mărgăritarul aruncat în noroi, ca aurul azvârlit în mocirlă, ca o floare a credinţei înăbuşită în spini! Un suflet credincios era închis într-un loc al necredinţei! Ascultă-mă cu mare luare-aminte! Rahav a primit iscoadele. Şi pe Dumnezeul pe care Israel L-a trădat în pustie, pe acesta L-a predicat Rahav în casa de desfrâu. [...] Ceea ce auzise Israel, care fusese întărit cu atâtea minuni, care fusese învăţat cu atâtea porunci, pe care le tăgăduia, aceea a predicat Rahav, închisă într-o casă de desfrâu. [...] Rahav este icoană a Bisericii celei întinate altădată cu desfrânarea demonilor, care, primind acum iscoadele lui Hristos – nu iscoadele trimise de Isus al Lui Navi, ci pe Apostolii trimişi de Iisus, adevăratul Mântuitor – spune: Am aflat că Dumnezeul vostru este în cer, sus, şi pe pământ, jos, şi afară de El nu este alt Dumnezeu (2, 11). Aceste cuvinte le-au primit iudeii şi nu le-au păzit; pe acestea le-a auzit Biserica şi le-a păstrat. Este vrednică dar de toată lauda Rahav, icoana Bisericii"[113]. „Rahab se uita după El, căci dacă firul cel roşu a izbăvit-o printr-un simbol de mânie, în simbol ea a gustat realitatea"[114]. „Şi chiar Rahab, (desfrânata) care prindea bărbaţi, a fost prinsă de Tine"[115]. Atenţionarea de a nu se lua nimic dintre cele date blestemului are şi următorul înţeles: „Vedeţi să nu păstraţi, în voi, nimic ce este al veacului, obiceiurile, viciile, ezitările care aparţin vremelniciei, şi blestemate să vă fie toate legăturile pe care le veţi avea cu veacul acesta, voi şi toată adunarea voastră. Nu amestecaţi lucrurile lui Dumnezeu cu cele ale lumii; nu lăsaţi să intre preocupările lumeşti în lăcaşul sfânt al Bisericii!"[116]. În special se face menţiune asupra aurului, argintului, aramei şi fierului; acestea-I vor fi închinate lui Dumnezeu şi nimic din ele nu va putea fi reţinut de către israeliţi: „Căci socotesc că cei ce şi-au retras cugetul puternic de la plăcerile lumeşti şi de la împrăştierile în lumea aceasta şi s-au hotărât ca prin armele dreptăţii să câştige buna plăcere a lui Dumnezeu, petrecând sub privirea lui Hristos, nu mai trebuie să dorească nimic din cele lăudate ale lumii, nici bogăţie, nici slavă, nici putere sau înălţime, nici dogmele necredincioase ale înţelepciunii elineşti. Iar argintul e chipul (tipul) strălucirii demnităţilor şi treptelor înalte; căci materia e strălucitoare. Aurul, al bogăţiei. Iar arama înseamnă sunetul frumos al limbii înţelepţilor din lume; fierul, tăria şi puterea, fiind foarte dur şi biruind toată materia. Când vrea cineva să se împărtăşească de acestea, chiar dacă are treapta cea mai de cinste la Dumnezeu şi e numărat între războinici şi s-a făcut vestit prin curajul său duhovnicesc, jigneşte pe Dumnezeu şi, ca unul ce prin abaterile urâte s-a hotărât să supere pe susţinătorul şi sprijinitorul său, va cădea sub urgia Lui. [...] Pentru că toată strălucirea, înţelepciunea, bogăţia şi puterea se dau în chip cuvenit şi cucernic lui Dumnezeu. Căci a Lui este slava şi toată strălucirea, bogăţia, înţelepciunea şi puterea. Iar dacă le primeşte cineva de la Dumnezeu şi se îmbogăţeşte din vistieria Lui, are şi el bogăţia, se înţelege, cea spirituală, slava, înţelepciunea şi puterea duhovnicească, şi va fi renumit şi pizmuit. Dar dacă va voi să le primească acestea de la lume, va fi urât şi neplăcut la iubitorul de virtute Dumnezeu şi va sta sub judecata şi pedeapsa Lui. Căci bogăţiei îi va urma, fără îndoială, iubirea de plăcere; iar

[112] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăinţă*, VII
[113] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăinţă*, VII
[114] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Naşterii*, I, 33
[115] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Naşterii*, IX, 7
[116] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VII, 4

strălucirii şi înălţărilor îi e vecină mândria; puterii îi stă alături tirania; înţelepciunii din lume, urâciunea dogmelor”[117].

20: **Şi a strigat poporul, iar preoţii au buciumat din trâmbiţe; şi când poporul a auzit sunetul trâmbiţelor, întregul popor a strigat deodată cu strigăt mare şi puternic; şi-ntregul zid s-a prăbuşit de jur-împrejur; şi-ntregul popor a năvălit în cetate.**

„Cercetările arheologice au constatat că vechiul Ierihon avea două rânduri de ziduri, exterior şi interior, şi că ele, într-adevăr, s-au prăbuşit pe propriile lor temelii. Cei mai puţin credincioşi, fără să excludă intervenţia lui Dumnezeu, bănuiesc că a fost un cutremur; pe de altă parte, se poate prezuma că, făcând legătura între un strigăt puternic, multiplu şi simultan şi prăbuşirea zidurilor, Dumnezeu i-a descoperit omului, pentru prima oară, fenomenul de rezonanţă. Cât priveşte cele şase zile precedente, ele erau parte din războiul psihologic, menit să sporească, până la paroxism, spaima celor ce priveau nişte procesiuni aparent neagresive, fără să ştie ce se poate întâmpla”[118]. Însă, cum rezultă de la 5, 1, canaaniţii erau încă de la aflarea despre trecerea Iordanului părăsiţi de orice curaj. Mai degrabă am vedea, în primele şase zile, un exerciţiu ascetic, iar în strigarea poporului israelit urmată de căderea zidurilor o ilustrare a puterii rugăciunii colective. Dacă prăbuşirea zidurilor ar fi fost urmarea fenomenului de rezonanţă, procedeul folosit atunci de israeliţi s-ar fi repetat în istorie.

A strigat poporul: „Origen interpretează în mod special termenul grecesc tradus aici prin *strigăt*. După el, acest termen înseamnă strigăt de luptă, dar şi strigăt de bucurie: poporul întreg strigă de bucurie la venirea Domnului (*Hom. Ios*. VII, 2). Apropie acest pasaj de Psalmi 99, 1 şi 88, 16 (unde sintagma desemnează cu claritate strigătele de bucurie). ♦ *tot zidul* [*întregul zid* – Anania]: Origen precizează că cetatea s-a prăbuşit **αθρόως**, adică *în întregime*, *cu totul* şi *dintr-o dată*, căderea Ierihonului prefigurând, prin caracterul său brusc, sfârşitul lumii (*Hom. Ios*. VII, 2)”[119].

Să parcurgem şi câteva comentarii patristice privitoare la versetul de mai sus: „Pe vremea celui care preînchipuia pe Domnul, au căzut zidurile Ierihonului la sunetul trâmbiţelor numai; iar pentru că Iisus (Hristos) a zis: *Nu va rămâne aici piatră pe piatră* (Matei 24, 2), s-a dărâmat templul Iudeilor din faţa noastră. Asta nu înseamnă că pricina dărâmării au fost cuvintele Mântuitorului, ci că păcatul celor fără de lege a fost pricina dărâmării”[120]. „La vremea florilor, au răsunat glasurile (trâmbiţelor) şi zidurile s-au prăbuşit înaintea lui Iosua”[121]. „Venind la Ierihon, Isus al lui Navi l-a împresurat, dar şapte zile nu i-a putut face nimic cu puterea sa. Dar când a poruncit Dumnezeu, zidurile au căzut de la sine”[122]. „Am mai spus că Ierihonul este, în mod figurat, chipul acestui veac. Or, noi vedem puterea meterezelor prăbuşite prin trompetele preoţilor, căci întăriturile puternice, care în această lume slujesc ca un zid gros, erau cultul idolilor, proorociri mincinoase izvorâte din viclenia demonilor, din născocirile înşelătoare ale prevestirilor, din citirile în stele ale magilor, din tot felul de lucruri ale lumii acesteia, care ne înconjoară ca un zid înconjurător. Chiar şi diferitele opinii ale filozofilor şi cele mai remarcabile învăţături ale şcolilor lor, care fuseseră socotite ca nişte metereze nebiruite, se vor prăbuşi deodată cu venirea Domnului nostru Iisus Hristos, a cărui sosire a preînchipuit-o fiul lui Navi, trimiţând preoţii Săi, Apostolii, purtând trâmbiţi de argint, adică învăţătura măreaţă şi cerească a propovăduirii lor”[123]. „Puterile cerurilor au făcut să răsune trâmbiţele lor cereşti, pentru că stăpânul acestei lumi era încătuşat, iar lumea a fost cucerită; şi toate oştirile cerurilor au lăsat să răsune aclamaţiile vesele la biruinţa lui Hristos. O! Cât de fericit trebuie să fie poporul care aude aclamaţiile bucuroase ale oştirilor cereşti, poporul care înţelege aceste taine şi

[117] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V
[118] BBVA, p. 251
[119] SEP 2, p. 41
[120] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, X, 11
[121] Sf. Efrem Sirul, *Imne la Azime,* VIII, 17
[122] Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovniceşti*, L, 2
[123] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VII, 1

care-şi păstrează credinţa!”[124]. Iosua, „înconjurând Ierihonul cu mii de bărbaţi înarmaţi şi voind să cucerească cetatea, a dat leviţilor poruncă să poarte chivotul Legii în jurul cetăţii în toate cele şase zile, iar în a şaptea, adică sâmbăta, a poruncit mulţimii nenumărate de oşteni să sune din trâmbiţe. Şi astfel, dărâmându-se zidurile, au intrat înlăuntrul cetăţii nimicind-o, nerespectând odihna, nepotrivită atunci, a sâmbetei, nici ferindu-se să lupte în chip biruitor, din pricina Legii care îi oprea, nici împotrivindu-se lui Iosua, căpeteniei ostăşeşti de atunci, ascultând fără cârtire de conducerea lui. Iar acestea sunt în chip. Deci, deoarece a venit Adevărul, adică Hristos, ca să dărâme şi să distrugă zidul stricăciunii, ridicat de diavol împotriva omului, şi se vede făcând aceasta sâmbăta, ca într-o pârgă şi început al lucrării, cu paraliticul, iudeii se înfurie din neştiinţă şi osândesc ascultarea părinţilor, neîngăduind firii umane să învingă răul pricinuit de boală, socotind că trebuie să se silească să prigonească pe Iisus, Care face binele sâmbăta”[125]. „Aceia, deşi admirau pe acel vechi Iosua care a cucerit Ierihonul sâmbăta şi a poruncit părinţilor lor să facă cele obişnuite biruitorilor, nedând vreo însemnătate odihnei de sâmbăta, pornesc împotriva lui Hristos şi, pe măsura răutăţii lor, nu-L scot numai din slava cuvenită lui Dumnezeu, ci Îl lipsesc şi de cinstirea cuvenită sfinţilor. Convinşi prin pizma lor să-şi închipuie că nu are în El nimic sfânt, pe Cel ce aduce dreptate lumii, şi a venit la noi pentru aceasta de la Tatăl, Îl declară lipsit de evlavie”[126].

21: **Şi Iosua a dat-o nimicirii, cu tot ce se afla în ea, bărbat şi femeie şi tânăr şi bătrân şi viţel şi oaie şi asin, totul prin ascuţişul săbiei.**

22: **Iar celor doi tineri care iscodiseră ţara le-a zis Iosua: „Intraţi în casa femeii şi scoateţi-o de acolo cu tot ce are ea!”**

23: **Iar cei doi tineri care iscodiseră cetatea au intrat în casa femeii şi au scos-o pe desfrânata Rahab şi pe tatăl ei şi pe mama ei şi pe fraţii ei şi rudeniile ei şi tot ce era al ei; şi au aşezat-o în afara taberei lui Israel.**

24: **Iar cetatea, cu tot ce se afla în ea, au ars-o cu foc, în afară de argint şi de aur şi de aramă şi de fier, pe care le-au dat să fie duse în vistieria Domnului.**

Rahab şi ai săi au fost aşezaţi în afara taberei lui Israel: „Tabăra fiilor lui Israel era un loc sacru, în care păgânii nu aveau acces”[127]. Cetatea, cu tot ce se afla în ea, a fost arsă cu foc: „Cercetările arheologice au descoperit şi urmele incendiului. Rămăşiţele din gropile de grâu indică faptul că luarea Ierihonului s-a petrecut curând după seceriş”[128].

25: **Iar pe Rahab desfrânata, cu toată casa tatălui ei, i-a lăsat Iosua vii, şi a făcut ca ea să locuiască în Israel până-n ziua de astăzi, fiindcă ea a ascuns iscoadele pe care Iosua le trimisese să iscodească Ierihonul.**

„Origen (*Hom. Ios*. VII, 5) citeşte acest verset: [*Rahab*] *a fost adăugată la Israel* (fiind deci altoită pe măslinul cel bun; cf. Romani 11, 17). Şi la Theodoret (*Qu. Ios*. 8), Rahab, străina care a locuit printre fiii lui Israel apare ca prototip al creştinului”[129].

Revenind la cele şapte zile de asediere a cetăţii, putem vedea în ele şi un semn al îndelungii răbdări a lui Dumnezeu, după cum şi Rahab pare a avea un rol mai important decât acela de a fi scăpat iscoadele: „Ei bine, acest Dumnezeu, Care e iute la zidit, când a fost vorba să dărâme o cetate, S-a aflat zăbavnic, din pricina bunătăţii Lui. […] – Cum, Doamne, ai făcut lumea toată în şase zile, şi o cetate o dărâmi în şapte zile? Ce pune piedică puterii Tale? Pentru ce nu o dărâmi dintr-o dată? […] Poţi, Doamne, să muţi munţii şi să-i arunci în mare şi nu vrei să dărâmi un oraş care Ţi se împotriveşte, ci dai răgaz de şapte zile pentru dărâmarea lui? Pentru ce? – Nu Mi-a slăbit puterea, răspunde Dumnezeu, ci iubirea Mea de oameni îndelung rabdă. Îi dau răgaz şapte zile, cum am dat şi cetăţii Ninive, trei zile. Poate va primi predica de pocăinţă şi

[124] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VIII, 3
[125] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, II, 5
[126] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, VI
[127] BBVA, p. 251
[128] BBVA, p. 251
[129] SEP 2, p. 42

se va mântui. – Dar cine-i pentru locuitorii Ierihonului predicatorul pocăinței? Duşmanii înconjuraseră cetatea; generalul supraveghea zidurile cetății! Frica era mare, tulburarea multă! Ce cale de pocăință le-ai deschis? Le-ai trimis vreun profet? Le-ai trimis un binevestitor? Era, oare, cineva între ei care să le arate care le este folosul? – Da, răspunde Dumnezeu, aveau în mijlocul lor un dascăl al pocăinței, pe minunata Rahav, pe care am mântuit-o prin pocăință. Era şi ea din acelaşi aluat ca şi ei; dar pentru că nu era de acelaşi gând cu ei, n-a luat parte la păcatul lor, de vreme ce nu luase parte nici la necredința lor”[130]. „Iisus Navi, simbolul Domnului, a mântuit pe desfrânata Raav, pentru că a crezut. Iar Iisus cel adevărat zice: Iată vameşii şi desfrânatele merg înaintea voastră în împărăția lui Dumnezeu (Matei 21, 31)”[131]. În plus, „dacă vrei să te lămureşti cum de Rahav trăieşte în mijlocul lui Israel, bagă bine de seamă cum se altoieşte creanga de măslin sălbatic în rădăcina măslinului nobil (Romani 11, 17) şi atunci vei înțelege că e corect a zice că trăiesc în mijlocul lui Israel până în ziua de azi cei care sunt altoiți în credința lui Avraam, a lui Isaac şi Iacob. Tot aşa şi noi, cei veniți dintre neamuri, suntem ca şi crengile de măslin sălbatic, care altădată trăiau în depravare, cinstind piatra şi lemnul în locul adevăratului Dumnezeu, am fost altoiți în rădăcina lui (a lui Israel), am fost păstrați până în ziua de azi, prin credința noastră în Hristos ce ne-a făcut poporul de sus, pe când celălalt popor a rămas necredincios, devenind popor de jos, după proorocia din *Deuteronom*, unde se spune că cel care trăieşte în Hristos, capul tuturor lucrurilor, acela s-a făcut cap, însă cei care au respins pe Hristos, au fost puşi coadă (28, 13), sau care au fost cei dintâi au ajuns cei de pe urmă (Matei 19, 30)”[132].

26: **Şi-n ziua aceea, Iosua i-a jurat pe ei în fața Domnului, zicând:**
„Blestemat în fața Domnului să fie omul
care va zidi această cetate!;
temelia să i-o pună pe întâiul-său-născut
şi să-i aşeze porțile pe fiul său cel mai tânăr!”
Şi aşa a făcut Ozan din Betel: i-a pus temeliile pe Abiron, fiul său cel întâi-născut, şi i-a aşezat porțile pe fiul său cel mai tânăr, care scăpase cu viață.

„Acest blestem s-a împlinit în secolul IX î.Hr., când Hiel din Betel a încercat să rezidească Ierihonul (vezi III Regi 16, 34)”[133]. „Iosua, fiul lui Nun, a blestemat Ierihonul şi a blestemat izvoarele lui. Iosua le-a blestemat şi ele s-au stricat. Prin simbolul lui Iisus ele au fost însă binecuvântate, căci a căzut în ele sare şi s-au făcut dulci şi gustoase (IV Regi 2, 20-22): un simbol al Sării dulci ieşite din Maria, care s-a amestecat cu apa, a oprit puroiul bubelor noastre”[134].

27: **Şi Domnul a fost cu Iosua, iar numele acestuia era în toată țara.**

Ca o recapitulare duhovnicească a întregului capitol de față (dar şi o anticipare a următorului), redăm următoarea tâlcuire:

„Prăbuşind apoi prin şapte înconjurări şi tot atâtea trâmbițări, împreunate cu strigarea tainică, cetatea Ierihonului, socotită ca fiind greu de cucerit, sau de necucerit, a indicat tainic pe Acelaşi Cuvânt al lui Dumnezeu ca biruitor al lumii şi desăvârşitor al veacului prin minte şi rațiune, adică prin cunoştință şi virtuți al căror tip erau chivotul şi trâmbițele. Căci celor ce-I urmează Lui le arată veacul sensibil ca fiind uşor de cucerit şi de dărâmat şi neavând între bunătățile lui nimic în stare să facă plăcere iubitorilor de cele dumnezeieşti, fiind împreunat cu moartea şi cu stricăciunea şi pricinuitor de mânie dumnezeiască. Aceasta o arată (Acan), fiul lui Carmi, adică gândul turbulent şi iubitor de materie, care, vrând să-şi însuşească ceva din cele supuse simțurilor, îşi atrage, potrivit hotărârii dumnezeieşti, acea moarte îngrozitoare pe care o pricinuieşte rațiunea, sufocând în adâncul conştiinței rele pe cel vrednic de o astfel de pedeapsă

[130] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, VII
[131] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, X, 11
[132] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VII, 5
[133] BBVA, p. 251
[134] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Arătării*, VIII, 22

(7, 1-26)"[135].

CAPITOLUL 7 - *Greşala şi pedeapsa lui Acan.*

1: **Dar fiii lui Israel au făcut o mare nelegiuire prin aceea că au luat din cele afierosite; fiindcă Acan, fiul lui Carmi, fiul lui Zabdi, fiul lui Zerah, din seminția lui Iuda, a luat din cele date anatemei; şi cu urgie S-a mâniat Domnul pe fiii lui Israel.**

Păcatul a fost săvârşit de *Acan* (= tulburare), fiul lui *Carmi* (= vier), fiul lui *Zabdi* (Dumnezeu a dat), fiul lui *Zerah* (= lumină scânteietoare), fiul lui Iuda; totuşi, mânia divină vizează întregul Israel. „Origen (*Hom. Ios.* VI, 7) comentează tema responsabilității colective, fundamentală şi pentru tradiția iudaică"[136].

„Păcatul unuia singur s-a răsfrânt asupra tuturor. Acest păcat va fi pricina tainică a înfrângerii din istorisirea care urmează"[137]. „Acan a furat odinioară un lucru dat blestemului şi vina unui singur om a fost nenorocirea tuturora"[138]. „Dar aceasta a fost – zici – o ticăloşie a minorității şi ceea ce nu se săvârşeşte de mai mulți nu poate să-i păteze pe toți. Am spus mai sus destul de des că în mijlocul poporului lui Dumnezeu crima unuia a fost nenorocirea multora. Aşa s-a prăbuşit poporul din cauza lui Acan [...]. Biserica lui Dumnezeu este ca şi un ochi. Precum în ochi, dacă a intrat un gunoi oricât de mic, se întunecă toată vederea, tot aşa în corpul bisericesc, chiar dacă puțini fac lucruri josnice, acestea pătează aproape toată lumina strălucirii bisericeşti"[139]. „Din pricina câtorva inşi a venit nenorocirea peste un întreg popor, iar din pricina răutății unuia singur s-a vătămat tot poporul. Ahar [Acan] a furat cele sfinte şi toată armata a fost pedepsită"[140]. „Aşadar, Acan supără pe Dumnezeu pentru că nu ia din vistieria lui Hristos, ci din Ierihon, adică din lume. Iar nenorocirile ce-au urmat de aici, din pricina mâniei dumnezeieşti, nu au căzut numai asupra celui osândit pentru acestea, ci asupra întregii adunări. Căci nemaifiind părtaş de ajutorul de sus, vechiul Israil, atât de greu de biruit, a fost slab şi fără putere"[141]. Loc mai greu de înțeles pentru omul modern, însă există o responsabilitate colectivă pentru tot ceea ce se întâmplă într-o comunitate. Mai jos, de altfel, se va arăta şi mijlocul de exorcizare a răului.

2: **Iar Iosua a trimis din Ierihon câțiva bărbați la Ai, [cetate] ce se află aproape de Betel, zicându-le: Iscodiți Aiul! Şi s-au suit bărbații şi au iscodit Aiul!" Şi s-au suit bărbații şi au iscodit Aiul.**

Cetatea Ai (= ruină) era situată la circa 2 km sud-est de Betel (= casa lui Dumnezeu) şi la circa 15 km nord de Ierusalim.

3: **Şi s-au întors la Iosua şi i-au zis: „Să nu meargă întregul popor, ci să meargă doar ca la două sau trei mii de bărbați şi să ia cetatea prin împresurare; nu duce acolo tot poporul, căci [duşmanii] sunt puțini".**

4: **Şi s-au dus ca la trei mii de bărbați, dar ei au fugit de dinaintea bărbaților din Ai.**

5: **Iar bărbații din Ai au ucis dintre ei până pe la vreo treizeci şi şase de bărbați şi i-au gonit de la poartă şi i-au nimicit pe râpa dealului; iar inima poporului a slăbit şi s-a făcut ca apa.**

„Cei ce cuceriseră cetăți şi înspăimântaseră țări şi biruiseră fără osteneală cele mai crude popoare, îi găsesc pe cei din Ai nebiruiți şi abia au scăpat fugind, nu fără pierderi, ei, care la început nici n-au voit să se înarmeze toată mulțimea celor buni de luptă, declarând pe față că cetatea va fi uşor de biruit de către puțini"[142].

---

[135] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 17
[136] SEP 2, p. 42
[137] BBVA, p. 251
[138] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VI, 1, 2
[139] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VII, 19, 81
[140] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, VIII, 4
[141] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V
[142] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

6: **Iar Iosua şi-a sfâşiat hainele; şi a căzut Iosua cu fața la pământ înaintea Domnului până seara, el şi bătrânii lui Israel, şi şi-au pus cenuşă pe cap.**

7: **Şi a zis Iosua: „Doamne, mă rog: De ce robul Tău a trecut poporul acesta peste Iordan? Ca să-l dai pe mâna Amoreilor, să ne nimicească? Mai bine am fi rămas şi ne-am fi aşezat dincolo de Iordan!**

8: **Şi ce voi grăi eu după ce Israel a dat dosul din fața duşmanilor săi?**

9: **Că dacă vor auzi Canaaneenii şi toți locuitorii țării, ne vor împresura şi ne vor nimici de pe pământ; şi ce vei face Tu pentru numele Tău cel mare?"**

10: **Şi a zis Domnul către Iosua: „Ridică-te! de ce ai căzut cu fața la pământ?**

11: **Poporul a păcătuit şi a călcat legământul pe care Eu l-am făcut cu ei; au furat din bunurile blestemate şi le-au dus în ascunzişurile lor.**

12: **Şi fiii lui Israel nu vor fi în stare să stea în fața vrăjmaşilor lor; ei vor da dosul de dinaintea duşmanilor lor, fiindcă ei s-au aşezat sub blestem; dacă nu veți ridica din mijlocul vostru ceea ce e blestemat, Eu nu voi mai fi cu voi.**

13: **Scoală-te, sfințeşte poporul şi spune-le: Sfințiți-vă pentru mâine!; acestea zice Domnul, Dumnezeul lui Israel: Blestemul este-ntru voi, Israele; nu veți fi în stare să stați în fața vrăjmaşilor voştri până când veți ridica din mijlocul vostru ceea ce e blestemat.**

14: **Mâine dimineață să vă adunați toți laolaltă, din toate semințiile; şi va fi că seminția pe care Domnul o va arăta, voi o veți aduce pe familii, şi familia pe care Domnul o va arăta, voi o veți aduce pe gospodării; şi gospodăria pe care Domnul o va arăta, voi o veți aduce om cu om;**

15: **şi omul care va fi dat pe față, acela va fi ars cu foc, el şi toate câte sunt ale lui, fiindcă el a călcat legământul Domnului şi a făcut nelegiuire întru Israel".**

În comentariul ce urmează, pentru Ai e folosită denumirea Ghe, iar pentru Acan, Ahar: „Iar plecând Iisus al lui Navi şi înconjurând cetatea Ierihonului şi nimicind-o, a zis Dumnezeu: Şi o vei anatematiza pe ea şi toate ale ei (6, 17). Şi voind să lupte cu Ghe, Israil a fugit de la fața lor, neputând să se lupte împotriva duşmanilor, pentru anatema ce a furat-o (a zădărnicit-o) Ahar. Şi căzând Iisus pe fața sa, a plâns înaintea lui Dumnezeu, zicând: A întors Israil grumazul lui înaintea duşmanilor şi eu ce voi face? Şi i-a spus lui Domnul: Fiindcă anatema este întru voi, Israil nu va putea să se împotrivească duşmanilor lui. Şi nu va mai ieşi la luptă, până ce nu va pierde pe Ahar"[143]. Israel e şi tip al nevoitorului pentru dobândirea bunătăților cereşti, iar episodul acesta e o dovadă că „e cu neputință monahului nevoitor să se împotrivească vrăjmaşilor de este stăpânit de vreo patimă, nici nu poate ajunge la măsurile desăvârşirii"[144]. „Oare n-a purtat tot Israilul chivotul lui Dumnezeu, înconjurând zidurile Ierihonului, timp de şapte zile, în care negreşit a fost şi sâmbăta? Prin urmare, [...] a fost hotărâtă păzirea sâmbetei pentru a avea omul timp liber şi pentru Dumnezeu, ca să-i dea şi lui cea mai mică parte din timp, şi să se odihnească atât robul cât şi vita. Păzirea sâmbetei a fost hotărâtă pentru cei care sunt încă copii şi care sunt robiți stihiilor lumii (Galateni 4, 3), pentru cei trupeşti, care nu pot să înțeleagă nimic mai presus de trup şi literă"[145].

16: **Şi s-a sculat Iosua dis-de-dimineață şi a adus poporul după semințiile lui, şi seminția lui Iuda a fost dată pe față.**

17: **Şi ea a fost adusă pe familii, şi a fost arătată familia lui Zerah; şi a fost adus om cu om;**

18: **şi a fost arătat Acan, fiul lui Carmi, fiul lui Zabdi, fiul lui Zerah.**

„Din textul grec, ca şi din cel ebraic, nu rezultă în ce fel este arătat vinovatul. După Flavius Iosephus, marele preot Eleazar este cel care desemnează vinovatul, prin sorți"[146].

---

[143] Isaia Pustnicul, *Douăzeci şi nouă de cuvinte*, XXV, 13
[144] Isaia Pustnicul, *Douăzeci şi nouă de cuvinte*, XXV, 13
[145] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 23
[146] SEP 2, p. 44

19: **Şi a zis Iosua către Acan: „Dă slavă astăzi Domnului, Dumnezeului lui Israel, şi mărturiseşte-te şi spune-mi mie ce ai făcut, şi nu-mi ascunde nimic!”**

20: **Iar Acan i-a răspuns lui Iosua şi a zis: „Adevărat, eu am păcătuit în fața Domnului, Dumnezeului lui Israel; aşa şi aşa am făcut:**

21: **În timpul prădării am văzut o mantie brodată şi două sute de drahme de argint şi o pană de aur în greutate de cincizeci de drahme şi, poftindu-le, le-am luat şi le-am ascuns în pământ, în cortul meu; şi argintul este pus dedesubtul lor”.**

Pană de aur: SEP 2 are: *limbă de aur*: „gr. **γλωσσα χρυση**: traducere literală din ebraică pentru lingou de aur. Flavius Iosephus (*AI* 5, 33) şi Theodoret (*Qu. Ios*. 10): *masă de aur*, iar Origen (*Hom. Ios*. VII, 7) comentează expresia literală şi episodul în sens alegorico-spiritual: ereticii fură limbile de aur ale Ierihonului (vorbele seducătoare ale lumii acesteia) pentru a introduce în Biserică principiile false ale filozofilor”[147].

Biblia 1982 şi reeditările sale au: *haină frumoasă pestriță*. „Înțelegi că şi cel ce-a furat spune că a văzut în pradă un lucru subțire pestriț şi două sute de sicli şi o limbă de aur de cincizeci de sicli şi că s-a gândit la ele, adică a venit la poftirea neîngăduită a lor. Lucrul subțire socotesc unii că e o haină ostăşească, o hlamidă pestriț țesută. Iar haina ostăşească e simbolul tiraniei. Căci îi stă în fire neamului ostăşesc să stăpânească cu plăcere. Iar argintul e chipul (tipul) strălucirii lumeşti. Şi limba, al înțelepciunii dulce grăitoare elineşti. Căci cu adevărat limba şi învățătura înțelepților elini e ca de aur şi mult prețuită”[148].

22: **Atunci Iosua a trimis vestitori, iar aceia au alergat la cort, în tabără; şi pe acestea le-au aflat ascunse în cortul lui, şi argintul sub ele.**

23: **Şi le-au scos din cort şi le-au adus la Iosua şi la bătrânii lui Israel şi le-au pus înaintea Domnului.**

În poporul Israel putem vedea şi o preînchipuire a Bisericii. „Eu nu cred că furtul unei cantități atât de mici de aur a constituit un păcat în stare să murdărească într-o măsură atât de covârşitoare Biserica Domnului! Să vedem, însă, nu cumva înțelesul mai lăuntric al acestui furt scoate în evidență răutatea şi gravitatea păcatului? Există o puternică atracție în vorbele filosofilor şi a sectarilor şi o multă frumusețe în cuvântările lor. Ei bine, toți aceştia sunt oameni din cetatea Ierihonului, adică oameni ai acestui veac. Deci, dacă se găsesc la filosofi învățături greşite, îmbrăcate însă în afirmații strălucitoare, acestea sunt un drug de aur. Ia seama să nu te laşi ispitit de strălucirea operelor lor, nici să abuzezi de frumusețea limbajului lor poleit cu aur”[149].

24: **Iar Iosua l-a luat pe Acan, fiul lui Zerah, şi argintul şi mantia şi pana de aur şi pe fiii lui şi pe fiicele lui şi boii şi asinii şi oile lui şi cortul lui şi tot ceea ce avea cu el; şi tot poporul era cu el; şi i-a dus la Emec-Acor.**

25: **Şi i-a zis Iosua lui Acan: „De ce ne-ai nimicit tu pe noi? Nimicească-te pe tine Domnul astăzi!” Şi-ntregul Israel l-a ucis cu pietre.**

Acan a fost ucis împreună cu fiii şi fiicele sale, iar textul ebraic adaugă: şi după ce i-au ucis cu pietre i-au ars cu foc. Pentru a îmblânzi oarecum pasajul pentru cititorul modern, sugerăm a se vedea în fiii şi fiicele lui Acan urmările păcatului; astfel, păcatul trebuie dezrădăcinat împreună cu toate cele ce decurg din el. Înaintea lapidării, Iosua a rostit blestem asupra lui Acan, căci şi acela, prin fapta sa, atrăsese blestemul Domnului asupra poporului: „Opusul binecuvântării era blestemul (**cherem**). Acesta era deosebit de înfricoşător când îl rosteau părinții asupra copiilor. O formă aspră de blestem este anatema prin care persoane, vietăți sau obiecte erau distruse. În această accepție, blestemul înseamnă nu numai rostirea de cuvinte de pedeapsă împotriva unui răufăcător, ci şi distrugerea lucrurilor rele. De aceea cel ce se atingea de lucrurile anatematizate sau interzise din porunca lui Dumnezeu era pedepsit.”[150].

---

[147] SEP 2, pp. 44-45
[148] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V
[149] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VII, 7
[150] AB, p. 293

„Ca şi Moise, tot astfel şi Iosua a fost judecătorul suprem. Se afirmă despre el că era plin de duhul înțelepciunii şi că toți i se supuneau (Deuteronom 34, 9). Într-adevăr, Iosua a acționat ca un judecător în condamnarea lui Acan, cel care reținuse pentru sine o haină şi un drug de aur, din cele ce au fost ale locuitorilor din Ierihon, exterminați de către evrei. Desigur, împrejurarea a fost excepțională, dar Iosua s-a comportat ca judecător şi în alte cazuri”[151].

„Pentru Maxim Mărturisitorul (*Ambigua* II, 17), lapidarea lui [Acan] într-o vale simbolizează uciderea *gândului iubitor de materie* în *adâncul conştiinței*. O interpretare asemănătoare la Chiril al Alexandriei: omul duhovnicesc nu trebuie să mai dorească nimic din cele ale lumii (*Închinare* V)”[152].

26: **Şi au îngrămădit deasupră-i un morman de pietre; Iar Domnul Şi-a potolit aprinderea mâniei Sale. De aceea l-a numit Emec-Acor până-n ziua de astăzi.**

„Iar descoperindu-se păcatul, Iosua a supus pe Acan pedepsei, ca pe unul ce nu şi-a făcut rău numai sieşi, ci a întins asupra întregii adunări pieirea, prin pofta sa neînfrânată. Şi poate aceasta este ceea ce ni s-a spus nouă atât de bine şi de înțelept prin glasul lui Pavel: Scoateți pe cel rău dintre voi. Căci puțin aluat dospeşte toată frământătura (I Corinteni 5, 6)”[153]. „Nu socoti simple vorbe hotărârile lui Dumnezeu! Pentru ca Dumnezeu să vă încredințeze că nu sunt simple vorbe, a adus pe unele din hotărârile Sale la împlinire chiar aici, pe pământ, cum a fost cazul cu Safira (Fapte 5, 7-10), cu (Acan), cu Aaron (Numeri 20, 24) şi cu mulți alții. A făcut aceasta ca să nu mai puneți la îndoială cuvintele Lui; a făcut aceasta ca să încetați de a vă mai înşela pe voi înşivă că nu veți fi pedepsiți. A făcut aceasta ca să cunoaşteți că bunătatea lui Dumnezeu stă în a da păcătoşilor răgaz de pocăință, şi nu în a nu pedepsi deloc pe cei ce stăruiesc în păcate”[154]. Desigur, creştinismul nu biruie prin forță, iar măsuri punitive ca cea descrisă mai sus par, mai cu seamă în zilele noastre, aproape de neacceptat. Să nu uităm, însă, împrejurările speciale în care se afla poporul Israel, ca şi continua atracție exercitată de apostazie şi idolatrie asupra sa. De altfel, şi istoria popoarelor creştine e plină de cruzimi; oricum, Hristos propovăduieşte mai degrabă iertarea (deşi nici învățătura Sa nu exclude pedeapsa!): „Acestea sunt izbânzile venirii lui Hristos! Acestea sunt semnele puterii Lui! Căci n-a mântuit ca prin Moise un popor din Egipt şi din robia lui Faraon, despărțind marea (Ieşirea 14, 16-31), ci mai mult, a izbăvit întreaga omenire de stricăciunea morții şi de sub robia crudului tiran, a păcatului. Nu duce cu forța spre virtute, nici nu acoperă cu pământ (Numeri 16, 31-33), nici nu arde cu foc (Numeri 16, 35), şi nici nu porunceşte să fie ucişi cu pietre cei păcătoşi, ci convinge, prin blândețe şi îndelungă răbdare, ca oamenii să aleagă virtutea, să lupte prin necazuri pentru ea şi să se bucure de roadele ei”[155]. Locul în care a fost executat Acan s-a numit de atunci *Emec-Acor* (= valea tulburării; valea nefericirii).

CAPITOLUL 8 - *Împresurarea şi luarea cetății Ai.*

1: **Şi a zis Domnul către Iosua: „Să nu-ți fie teamă, şi nici să te-nspăimânți! Ia-i cu tine pe toți războinicii şi scoală-te şi suie-te la Ai; iată că ți l-am dat în mână pe regele Aiului, cu toată țara.**

2: **Şi vei face cu Aiul ceea ce ai făcut cu Ierihonul şi cu regele lui; veți ține însă pentru voi şi veți împărți prada de vite; şi puneți-vă oameni de pândă înapoia cetății”.**

Împotriva cetății Ai, se prefigurează o nouă strategie decât în cazul Ierihonului; tot astfel, spre deosebire de prima cetate, israeliții pot păstra prada de război. Bunurile Ierihonului

[151] AB, p. 184
[152] SEP 2, p. 45
[153] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V
[154] Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie*, 24
[155] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 4

vor fi fost, aşadar, privite ca o primiţie, închinată lui Dumnezeu. „După Origen, *Ai* înseamnă *haos*, *dezordine*. Mântuirea este o luptă permanentă cu forţele haosului (*Hom. Ios*. VIII, 3)”[156].

3: **Şi s-a sculat Iosua şi-ntregul popor bun de război ca să meargă la Ai. Iar Iosua a ales treizeci de mii de bărbaţi puternici şi i-a trimis noaptea.**

4: **Şi le-a poruncit, zicând: „Staţi la pândă înapoia cetăţii; să nu vă duceţi prea departe de cetate şi cu toţii să fiţi gata.**

5: **Iar eu şi toţi cei ce sunt cu mine ne vom apropia de cetate; şi va fi că după ce locuitorii Aiului vor ieşi împotriva noastră, aşa cum au făcut-o înainte, noi vom fugi din faţa lor.**

6: **Şi când se vor lua după noi, noi îi vom trage departe de cetate, iar ei vor zice: Ăştia fug de dinaintea noastră aşa cum au făcut-o şi altădată…**

7: **Noi vom fugi de ei, iar voi vă veţi ridica din pândă şi veţi intra în cetate.**

8: **Veţi face după cum v-am spus: iată, v-am dat poruncă!”**

9: **Şi Iosua i-a trimis, iar ei s-au dus să se aşeze la pândă: şi s-au aşezat între Betel şi Ai, la apus de Ai.**

10: **Iar Iosua s-a sculat a doua zi devreme şi a cercetat poporul trecându-i pe dinainte. Şi s-a ridicat, el şi bătrânii, în fruntea poporului, împotriva Aiului.**

11: **Şi toţi războinicii s-au ridicat cu el şi au înaintat şi au venit dinspre răsărit împotriva cetăţii;**

12: **iar cei ce pândeau cetatea se aflau spre apus.”**

„Textul Masoretic adaugă: Şi a aşezat tabăra spre miazănoapte de Ai; iar între el şi Ai era o vale”[157]. Devine mai evidentă strategia folosită împotriva cetăţii Ai.

13: **Iar el a aşezat poporul tot într-o singură tabără, care se întindea în partea de miazănoapte a cetăţii, aşa încât coada taberei ajungea până spre partea de apus a cetăţii. Iar Iosua a fost, în noaptea aceea, în mijlocul văii.**

„Versetul 13: text lacunar în *Septuaginta*; preluat din Textul Masoretic”[158].

14: **Şi a fost că atunci când regele Aiului a văzut, el s-a grăbit şi a ieşit, el şi bărbaţii cetăţii, împotriva lor la război, şi tot poporul era cu el; dar nu ştia că împotriva lui sunt oameni la pândă, ascunşi în spatele cetăţii.**

15: **Iar Iosua şi-ntregul Israel s-au tras îndărăt, ca şi cum le-ar fi fost frică, şi fugeau pe calea ce ducea spre pustiu.**

16: **Iar ei au alergat după fiii lui Israel şi i-au gonit de dinapoi, îndepărtându-se astfel de cetate;**

17: **şi în Ai n-a rămas nici unul care să nu alerge după fiii lui Israel; şi, lăsând cetatea deschisă, îi fugăreau pe fiii lui Israel.**

18: **Atunci Domnul a zis către Iosua: „Întinde-ţi mâna spre cetate, cu lancea pe care o ai în mână, că în mâinile tale am dat-o; iar oamenii de la pândă să se ridice degrab din locul unde sunt!” Şi şi-a întins Iosua mâna cu lancea asupra cetăţii.**

„Gestul, analog cu cel al lui Moise (cf. Ieşirea 17, 8-13), a devenit în textul grec un semnal pentru cei aşezaţi în locul de pândă: această lectură e conformă cu o parte a exegezei rabinice (Flavius Iosephus, *AI* 5, 46), dar pentru alţi comentatori, gestul lui Iisus e simbolic”[159].

19: **Şi când Iosua şi-a întins mâna, oamenii de la pândă s-au ridicat degrab din locul unde erau şi au intrat în cetate şi au luat-o; şi, grăbindu-se, au dat foc cetăţii.**

20: **Iar când locuitorii Aiului au cătat înapoi, atunci au văzut fumul ridicându-se din cetate, dar nu mai aveau unde să fugă, încoace sau încolo…**

[156] SEP 2, p. 45
[157] BBVA, p. 253
[158] BBVA, p. 253
[159] SEP 2, p. 47

„Textul Masoretic adaugă: …căci poporul care fugea spre pustiu se întorsese împotriva celor ce-l urmăreau”[160]. Acum se dezvăluie pe de-a-ntregul planul strategic al lui Iosua, inspirat de glasul divin.

21: **Şi văzând Iosua şi-ntregul Israel că pândarii luaseră cetatea şi cum fumul cetăţii se ridica pân-la cer, s-au întors şi i-au lovit pe oamenii Aiului.**

22: **Iar ceilalţi au ieşit din cetate ca să-i întâlnească; iar aceştia [Aiţii] se aflau în mijlocul taberei lui Israel, între unii de-o parte şi alţii de alta. Şi i-au ucis, până ce n-a mai rămas dintre ei nici unul scăpat cu viaţă sau cu fuga.**

„Origen salvează *cruzimea* episodului istoric, propunând o interpretare spirituală a măcelului: luptătorii, asimilaţi aici cu sfinţii creştini, au nimicit patimile, demonii care sălăşluiesc în acest Ai, simbol al haosului sufletesc (*Hom. Ios*. VIII, 7)”[161].

23: **Iar pe regele Aiului l-au prins viu şi l-au adus la Iosua.**

24: **Şi a fost că atunci când fiii lui Israel au încetat să-i ucidă pe toţi cei ce se aflau în Ai şi-n câmpuri şi pe povârnişul muntelui şi de peste tot de unde-i fugăriseră şi unde-au căzut, până la unul, sub ascuţişul săbiei, atunci Iosua s-a întors la Ai şi l-a trecut prin ascuţişul săbiei.**

25: **Cei ce-au căzut în ziua aceea, bărbaţi şi femei, au fost douăsprezece mii: toţi locuitorii Aiului.**

26: **Iar Iosua nu şi-a lăsat jos mâna pe care o întinsese împreună cu lancea până ce nu i-a nimicit pe toţi locuitorii Aiului,**

27: **în afară de vitele şi de prăzile ce se aflau în cetate, pe care fiii lui Israel le-au împărţit între ei după porunca Domnului, aşa cum Domnul îi poruncise lui Iosua.**

28: **Iar Iosua a ars cetatea şi a prefăcut-o în movilă pe veci nelocuită, aşa cum se vede şi astăzi.**

29: **Iar pe regele Aiului l-a spânzurat de un copac cu două trunchiuri gemene; şi a stat el spânzurat de copac până seara; iar la apusul soarelui a dat Iosua poruncă şi l-au luat de pe copac şi l-au aruncat într-o groapă; şi au pus peste el o grămadă mare de pietre, aşa cum se vede şi astăzi.**

„Origen (*Hom. Ios*. VIII, 3) compară copacul înfurcat de care a fost atârnat regele din Ai, chip al diavolului, cu crucea lui Hristos pe care au fost răstignite cele două contrarii, Hristos şi lumea păcătoasă. ♦ […] Lui Origen, coaliţia îndreptată împotriva lui Iisus îi evocă persecuţia împotriva creştinilor, iar victoria acestuia o prevesteşte pe cea a lui Iisus Hristos (*Hom. Ios*. IX, 10)”[162].

Drept cheie generală, după cum am mai arătat-o, în cetăţile care se opun lui Iosua şi în general în luptele purtate de israeliţi împotriva altor neamuri, vom vedea în opozanţi puterile vrăjmaşe cele nevăzute, iar în Israel pe poporul ce se nevoieşte a intra în Împărăţia Cerurilor: „După părerea mea, acesta e cel mai potrivit fel de a înţelege războaiele lui Israel şi luptele lui Iisus (Navi) pentru dărâmarea şi jefuirea regatelor. Această explicare va da un înţeles mai uman textelor care descriu jaful şi devastarea tuturor acestor oraşe, unde n-a scăpat cu viaţă nici unul din ei. Bine ar fi ca Dumnezeu să lucreze în aşa fel, atât în sufletele credincioşilor Săi pe care El le pregăteşte pentru împărăţia Sa, cât şi în inima mea însăşi, ca să alunge toate păcatele din trecut şi să le nimicească, pentru ca să nu mai licărească în mine nici un gând de viclenie, nici o fărâmă de mânie, nici o poftă ruşinoasă să nu găsească în mine sălaş, ca să nu se mai poată furişa nici un cuvânt rău în gura mea! Şi astfel, curăţit de toate păcatele cele vechi, să pot lua, sub conducerea lui Iisus, loc în oraşele fiilor lui Israel […]. Fără îndoială că faptele lui Iisus (Navi) raportate de Scriptură trebuie referite la lucrarea pe care şi azi o urmăreşte Domnul nostru Iisus în sufletele noastre. Căci întâia faptă a Cuvântului lui Dumnezeu este de a smulge răul, care era

160 BBVA, p. 253

161 SEP 2, p. 47

162 SEP 2, p. 48

de mai înainte, adică spinii şi pălămida păcatelor. Câtă vreme rădăcinile lor țin pământul legat de ele, acesta nu poate primi semințele sfinte şi bune"[163].

„În textul *Septuagintei*, versetele următoare (30-35) ale acestui capitol sunt inserate în capitolul următor drept versetele 2b-2f. Versiunea de față le introduce aici, în concordanță nu numai cu Textul Masoretic, ci şi cu vechile ediții româneşti"[164].

30: **Atunci Iosua I-a zidit Domnului, Dumnezeului lui Israel, un jertfelnic pe muntele Ebal,**

31: **aşa cum Moise, sluga Domnului, le poruncise fiilor lui Israel şi cum este scris în legea lui Moise: jertfelnic de pietre întregi, peste care n-a fost pus nimic de fier; şi acolo i-a adus Domnului ardere-de-tot şi jertfă de mântuire.**

Muntele Ebal (= pleşuv; pietros) se află la nord de Sichem, fiind separat de muntele Garizim (= locuri pustii), despre care va fi vorba ceva mai jos, printr-o vale foarte strâmtă. Aici a ridicat Iosua jertfelnic din pietre necioplite. „De ce pietre întregi? Pentru că cele cioplite erau profanate de unealta omului şi, pe de altă parte, puteau fi luate drept idoli (chipuri cioplite)"[165]. Aici se aduceau arderile de tot şi celelalte jertfe: „Din arderea-de-tot (holocaust) nu rămânea decât scrumul, cenuşa; din jertfa propriu-zisă era arsă doar o parte, cealaltă rămânând în folosința preoților"[166].

32: **Iar Iosua a scris pe pietre Deuteronomul, legea lui Moise, în fața fiilor lui Israel.**

Sunt, desigur, alte pietre, special alese în acest scop, decât acelea ale jertfelnicului; pe ele a scris Iosua *Deuteronomul*: „E vorba de un dublet al Deuteronomului, copiat din cartea pe care o păstrau preoții-leviți, prescripție consemnată în Deuteronom 17, 18"[167].

33: **Şi tot Israelul, cu bătrânii lor, cu judecătorii şi cu grămăticii lor, cu toți băştinaşii şi veneticii lor, mergeau pe aproape, de-o parte şi de alta în preajma chivotului, iar preoții şi leviții purtau chivotul legământului Domnului; jumătate din ei erau aproape de muntele Garizim şi jumătate erau aproape de muntele Ebal, aşa cum poruncise Moise, sluga Domnului, spre a-l binecuvânta mai întâi pe poporul lui Israel.**

„Pietrele mari şi puse pe înălțime sunt chipul cetei Apostolilor noştri, care sunt mari şi înalți şi văzuți de mulți pentru adevărul făcut cunoscut de ei. Iar cât priveşte virtutea şi viețuirea lor în Hristos plină de laudă, nimeni nu e pe măsura lor. Căci în înălțimea lor întrec pe toți cei asemenea nouă şi sunt mult deasupra lor. [...] Mari sunt deci pietrele şi ca într-un munte aşezate. Căci strălucirea slavei şi vestea măririi lor îi face să apară la mare înălțime şi ca într-un munte. Dar cine sunt cei ce ridică pietrele? Iudeeii care trec Iordanul. Cei ce cred în Hristos cel Sfânt şi se îmbogățesc cu harul Sfântului Botez. Aceştia au ridicat peste ei ca învățători şi călăuze tainice pe ucenicii Mântuitorului nostru, pietrele cu adevărat sfinte şi alese [...]. Deci şi noi suntem pietre, deşi rămânem întregi şi nerăniți. Căci cei ce Îl înalță pe El, cum am spus, întru miros de bună mireasmă, îşi sfințesc întreaga lor cugetare, nelăsându-se împărțiți spre cele din lume, nici purtând mai departe rănile de pe urma păcatului întinat şi urât, ci precum este Hristos neîmpărțit, aşa suntem şi noi şi ne arătăm având un singur mod de purtare şi simțire adevărată. Căci ne dăruim numai lui Dumnezeu, refuzând pornirea de a ne împărți spre cele ale trupului şi ale lumii. [...] Deci pietrele trebuie să fie întregi şi neciuntite în modurile în care am spus adineauri"[168]. Pornind de la o altă traducere posibilă a numelor celor doi munți, se prevăd cele viitoare: „Garizim se tălmăceşte prin tăiere-împrejur. Iar Bal prin amestecătură. Deci în amestecătura blestemată de neamuri îşi aşează altarul Domnul nostru Iisus Hristos"[169].

34: **Apoi a citit Iosua toate cuvintele acestei legi, binecuvântările şi blestemele, aşa**

[163] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XIII, 3
[164] BBVA, p. 253
[165] BBVA, p. 254
[166] BBVA, p. 254
[167] BBVA, p. 254
[168] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la A Doua Lege*, IV, 2
[169] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Întrebări, nedumeriri şi răspunsuri*, 43

cum toate erau scrise în legea lui Moise.

35: **Din toate câte-i poruncise Moise lui Iosua n-a fost nici un cuvânt pe care Iosua să nu-l fi citit în auzul întregii adunări a fiilor lui Israel, al bărbaților și al femeilor și al copiilor și al străinilor care făceau drumul împreună cu Israel.**

„Străinii sau veneticii erau păgâni acceptați în obștea lui Israel ca rezidenți, adică pe cale de a se converti; prozeliți”[170]. Printre aceștia nu erau acceptați canaaniții, dar, cum s-a văzut din cazul cu Rahab și casa ei, au existat și excepții.

CAPITOLUL 9 – *Înțelegeri împotriva lui Israel. Vicleșugul Gabaoniților*

1: **Iar când au auzit regii Amoniților, cei de dincolo de Iordan, cei ce se aflau la munte și-a câmpie și pe țărmul mării celei mari și cei ce erau lângă Antiliban și Heteii și Canaaneenii și Ferezeii și Heveii și Amoreii și Ghergheseii și Iebuseii,**

2: **atunci s-au adunat laolaltă pentru ca toți să facă război împotriva lui Iosua și a lui Israel.**

Despre popoarele canaanite am dat unele amănunte în volumele anterioare, ca și în volumul de față; Amoniții (= aparținând națiunii) se trăgeau din fiul mai mic al lui Lot; aici e vorba despre o primă coaliție a popoarelor canaanite împotriva lui Israel, de când evreii au trecut Iordanul.

Aici, Septuaginta are un adaos, numerotat ca versetul 2a-f, pe care-l reproducem în traducerea SEP 2: **2a**: *Atunci Iisus a durat un altar Domnului Dumnezeului lui Israel, pe muntele Gaibal* [Ebal],

2b: *după cum le poruncise Moise, slujitorul Domnului, fiilor lui Israel, cum stă scris în legea lui Moise – un altar din pietre întregi, de care nu s-a atins fierul -, și a urcat acolo arderi de tot pentru Domnul și jertfă de mântuire.*

„După Philon (*QE ad loc.*), prelucrarea pietrelor ar însemna pângărirea lucrărilor creației, care sunt desăvârșite. Theodoret (*QE* 44) crede că e vorba de un motiv practic: un altar din pietre brute poate fi distrus mai ușor pentru a nu cădea în mâinile păgânilor. În interpretarea alegorică a lui Chiril al Alexandriei (*Închinare* IX) piatra netăiată de fier simbolizează unitatea ipostatică a lui Hristos”[171].

2c: *Și Iisus a scris pe pietre Deuteronomul, legea lui Moise, pe care a scris-o în fața fiilor lui Israel.*

Textul Masoretic vorbește aici despre *o copie a legii*. „Origen transcrie *Deuteronomium*, desemnând limpede cartea biblică. El se întreabă cum a fost posibil ca întreg poporul să fi stat lângă Iisus Navi tot timpul cât acesta a scris Deuteronomul întreg? Desigur, așa ceva nu este de conceput, afirmă alexandrinul. Prin urmare, textul ne vorbește despre *a doua lege*, a lui Hristos, scrisă într-o clipă pe inimile credincioșilor (*Hom. Ios*. IX, 4)”[172].

2d: *Și tot Israelul, cu bătrânii lor, și cu judecătorii lor, și cu scribii lor mergeau de-o parte și de alta a chivotului* [*de*] *dinainte, iar preoții și leviții au ridicat chivotul legământului Domnului, și* [*împreună cu*] *străinii și băștinașii care se aflau jumătate lângă muntele Garizin, jumătate lângă muntele Gaibal, precum poruncise Moise, slujitorul Domnului, ca să binecuvânteze poporul mai întâi.*

„După Origen, muntele Garizim este muntele binecuvântărilor, în vreme ce muntele Gaibal (Ebal) este muntele blestemelor (cf. Deuteronom 27, 12-13). Cei care merg spre Garizim îi

---

170 BBVA, p. 254

171 SEP 2, p. 49

172 SEP 2, p. 49

simbolizează pe credincioşii zeloşi, dornici să se desăvârşească spiritual; ceilalţi îi reprezintă pe credincioşii călduţi, al căror zel se reduce la evitarea iadului. Primii cred şi vor să se mântuiască din iubire; ceilalţi, din frică (*Hom. Ios*. IX, 6-7). ♦ Localizarea celor doi munţi este controversată. Tradiţia iudaică îi situează lângă Ierihon, în timp ce arheologii înclină pentru amplasarea lângă Sichem, în Samaria”[173]

2e: *Şi după aceasta, Iisus a dat citire tuturor cuvintelor acestei legi, binecuvântărilor şi blestemelor, după toate cele scrise în legea lui Moise.*

„Origen (*Hom. Ios*. IX, 8) scrie că nu putem înţelege legea lui Moise decât dacă ne-o citeşte Iisus, *i. e*. Hristos”[174].

2f: *N-a rămas nici un cuvânt, dintre toate pe care i le-a poruncit Moise lui Iisus, căruia Iisus să nu-i fi dat citire în auzul întregii adunări a fiilor lui Israel, a bărbaţilor, femeilor, copiilor şi a străinilor alipiţi de Israel.*

„Origen distinge două tipuri de ascultători ai lui Iisus: iniţiaţii, simbolizaţi de *bărbaţi*, care se pot hrăni cu *mâncare solidă*; şi neiniţiaţii, simbolizaţi de *femei, copii şi străini*, care nu suportă decât *laptele duhovnicesc* (*Hom. Ios*. IX, 9)”[175].

„Origen consacră întreaga omilie a IX-a acestor cinci versete, propunând şi o lectură cuvânt cu cuvânt: pe piatra vie a inimii noastre (*pietrele întregi* ale altarului), Iisus Hristos (*Iosua*), în prezenţa îngerilor lui Dumnezeu (*fiii lui Israel*) a înscris o *a doua Lege* şi, citind-o, explică întreaga lege catehumenilor (*străinii*). Tot după Origen, *pietrele întregi* îi pot simboliza şi pe apostoli, temelia Bisericii”[176].

Revenim, de aici, la textul versiunii lui Anania:

3: **Iar locuitorii Gabaonului, auzind despre toate lucrurile pe care Domnul le făcuse cu Ierihonul şi Aiul,**

4: **au pus la cale şi ei un vicleşug, că s-au dus şi şi-au agonisit merinde şi s-au pregătit; şi-au pus pe asini saci vechi şi vin în burdufuri vechi, rupte şi cârpite,**

5: **şi-n picioare încălţăminte şi sandale vechi şi peticite, şi pe ei îmbrăcăminte vechi, iar pâinile din merindele lor erau uscate, mucede şi roase.**

Gabaon (= cetatea dealurilor) era principala cetate a heviţilor, unul dintre popoarele canaanite; cetatea era situată la circa 9 km de Ierusalim. Gabaoniţii (= munteni) sau Ghibeoniţii au decis să-l înşele pe Iosua şi, după cum vom vedea, planul lor a reuşit. „Gabaoniţii credeau că viclenia strategică cu care Iosua cucerise Aiul le poate servi drept model!”[177]. „Pentru Origen, locuitorii Gabaonului, îmbrăcaţi în veşminte vechi, îi simbolizează pe acei credincioşi care, în ciuda zelului lor, au rămas ataşaţi de omul vechi, lumesc. Aceştia sunt precum ulmii care, conform unei imagini din *Păstorul lui Herma* 2, 51, 1-10, deşi nu rodesc, sprijină pomii roditori (*Hom. Ios*. X, 1)”[178].

6: **Şi au venit la Iosua, în tabăra lui de la Ghilgal, şi au grăit către Iosua şi către tot Israelul: „Am venit dintr-o ţară de departe; şi acum, încheiaţi cu noi un legământ”.**

7: **Iar fiii lui Israel au zis către Hevei: „Luaţi aminte, ca nu cumva să locuiţi printre noi; atunci, cum am putea să încheiem cu voi un legământ?”**

8: **Iar ei au zis către Iosua: „Noi suntem robii tăi”. Dar Iosua le-a zis: „De unde sunteţi? şi de unde aţi venit?”**

9: **Iar ei au răspuns: „Robii tăi au venit dintr-o ţară foarte îndepărtată, în numele**

[173] SEP 2, p. 49
[174] SEP 2, p. 50
[175] SEP 2, p. 50
[176] SEP 2, p. 49
[177] BBVA, p. 254
[178] SEP 2, p. 50

Domnului, Dumnezeului tău, căci noi am auzit de numele Lui

10: **şi despre toate câte a făcut El în Egipt şi despre toate câte a făcut El cu regii Amoreilor, cei de dincolo de Iordan, şi cu Sihon, regele Heşbonului, şi cu Og, regele Vasanului, cel ce locuia în Aştarot şi Edreea.**

11: **Şi dac-am auzit, bătrânii noştri şi toți locuitorii țării noastre au grăit către noi, zicând: Luați-vă merinde de drum şi mergeți în întâmpinarea lor şi să le spuneți: Noi suntem robii voştri; şi acum, încheiați cu noi un legământ!**

12: **Pâinile acestea erau calde când le-am luat să ne fie merinde, în ziua-n care am plecat să venim la voi; acum sunt uscate şi roase.**

13: **Când am umplut noi aceste burdufuri cu vin, ele erau noi; acum s-au rupt. Aceste haine şi încălțăminte ale noastre s-au învechit din pricina drumului neobişnuit de lung…”.**

14: **Iar căpeteniile au luat din merindele lor, dar pe Domnul nu L-au întrebat.**

15: **Iar Iosua a făcut pace cu ei; şi cu ei au făcut legământ că nu-i vor ucide, iar căpeteniile s-au legat față de ei cu jurământ.**

„În general, înțelegerile la nivel de stat cu străinii se încheiau cu depunerea unui jurământ. Uneori, după obiceiul pământului, jurământul se întărea cu junghierea şi despicarea în două a unui animal. Cei ce au încheiat legământul treceau printre cele două jumătăți ale animalului tăiat, sugerându-li-se prin aceasta că tot aceeaşi junghiere şi despicare în două o va suferi şi cel care ar îndrăzni să încalce în vreun fel pactul consfințit. De aici s-a încetățenit expresia de tăiere a legământului (**kaşat berit** – în ebraică)”[179]. După cum se va vedea mai jos, autorii patristici au privit în mod diferit stratagema ghibeoniților, dar, în general, aprecierile sunt pozitive. De altfel, ei şi-au exprimat dorința de a sluji lui Dumnezeu, fiind dificil de spus cât erau de sinceri. Li s-ar putea reproşa vicleşugul, însă ei ştiau că evreii sunt decişi să extermine neamurile canaanite idolatre. Posibil ca ei să fi ajuns la un acord cu Iosua şi dacă mărturiseau că sunt canaaniți, dacă ar fi afirmat ferm credința în Dumnezeul lui Israel. De altfel, războaiele purtate de israeliți au avut aproape întotdeauna un caracter religios, ei înşişi privindu-se mai degrabă ca o religie, decât ca un neam sau o rasă distinctă.

16: **Şi a fost că dac-au trecut trei zile după ce încheiaseră cu ei un legământ, au aflat că le sunt aproape vecini şi că locuiesc între ei.**

17: **Şi au pornit fiii lui Israel şi au venit la cetățile lor; iar cetățile lor erau Gabaonul, Chefira, Beerot şi cetatea Iearim.**

Cum se deduce de aici, prin Gabaoniți sau Ghibeoniți se înțelegeau şi locuitorii cetăților apropiate de aceia: *Chefira* (= sat), *Beerot* (= fântâni) şi *Iearim* (= păduri) sau *Chiriat-Iearim*, despre care am mai amintit.

18: **Dar fiii lui Israel nu s-au bătut cu ei, deoarece toate căpeteniile lor li se juraseră pe Domnul, Dumnezeul lui Israel; şi-ntreaga obşte a cârtit împotriva căpeteniilor.**

19: **Iar căpeteniile au zis către obşte: „Noi ne-am legat față de ei cu jurământ pe Domnul, Dumnezeul lui Israel, şi acum nu ne putem atinge de ei.**

20: **Dar le vom face astfel: Îi vom prinde de vii şi-i vom ține în viață; în acest fel nu va fi peste noi mânia Domnului din pricina jurământului cu care ne-am legat în fața lor;**

21: **ei vor trăi şi vor fi tăietori de lemne şi cărători de apă pentru toată obştea, aşa cum le-au spus căpeteniile”.**

„Prescripțiile legii mozaice fac distincția între sclavii proveniți dintre străini şi cei indigeni (israeliți). În prima categorie intrau cei ce, potrivit dreptului antic, erau luați ca prizonieri de război şi nu se ucideau, cei cumpărați de la popoarele vecine, îndeosebi de la ismaeliți (şi) madianiți, străinii săraci aşezați în țară şi cei care se năşteau din familii de sclavi. Nu erau primiți ca sclavi canaaneii din cauza idolatriei şi corupției lor, exceptând pe locuitorii cetăților Ghibeon, Beerot, Chiriat Iearim şi Chefira care în urma alianței încheiată cu Iosua au

[179] AB, pp. 192-193

fost acceptați ca slujitori inferiori în cortul sfânt. Israeliților li se interzicea după lege să sporească numărul sclavilor străini sau să recurgă la răpire ori să practice comerțul de sclavi, așa cum făceau fenicienii și filistenii. Prețul unui sclav era de 30 sicli de argint (Ieșirea 21, 32)"[180].

22: **Iar Iosua i-a chemat și le-a zis: „De ce m-ați înșelat voi, zicând: Noi trăim foarte departe de voi…, în timp ce voi sunteți învecinați cu cei ce locuiesc printre noi?**

23: **Și acum, blestemați să fiți: rob să nu lipsească dintre voi, nici tăietor de lemne și nici cărător de apă pentru mine și Dumnezeul meu!"**

„Theodoret (*Qu. Ios*. 13) subliniază că a sluji cultului este o onoare, nu o penitență; cu gabaoniții se împlinește profeția lui Noe: Canaan va deveni slujitor al fraților săi (Facerea 9, 25)"[181].

24: **Iar ei i-au răspuns lui Iosua, zicând: „Ni s-a spus că Domnul, Dumnezeul tău, i-a poruncit lui Moise, sluga Sa, să vă dea vouă această țară, iar pe noi să ne dați pieirii, pe noi și pe toți cei din fața voastră care locuiesc în ea; și foarte ne-am temut pentru viața noastră; de frica voastră am făcut noi aceasta.**

25: **Și acum, iată, noi suntem în puterea voastră; faceți cu noi ce vă place și cum vi se pare!"**

26: **Și le-au făcut așa: În ziua aceea i-a scăpat Iosua din mâna fiilor lui Israel și nu i-au omorât.**

27: **Și-n ziua aceea i-a făcut tăietori de lemne și cărători de apă pentru toată obștea și pentru jertfelnicul lui Dumnezeu. Drept urmare, locuitorii Gabaonului au devenit tăietori de lemne și cărători de apă la jertfelnicul lui Dumnezeu până-n ziua de astăzi, ca și pentru locul pe care Domnul l-ar alege.**

„Pentru Maxim Mărturisitorul (*Q Th*. 65), gabaoniții simbolizează *rațiunile naturale* sai *gândurile conforme cu firea*, pe care Iisus (*i. e*. Hristos) le cruță, punându-le să aducă la altarul lui Dumnezeu lemne și apă, adică materia care *se aprinde de lumina cunoștinței dumnezeiești*, respectiv *care curăță petele patimilor*. Într-o altă interpretare, gabaoniții sunt *neamurile care vin la Iisus Hristos* și care se mântuiesc prin credință și osteneala virtuților"[182].

Ghibeoniții „au venit odinioară la Iisus (Navi) și s-au rugat mult să fie primiți în prietenia poporului lui Dumnezeu. Dar nu s-au apropiat fără viclenie, cu simplitate și fără interes, din iubire față de Dumnezeu, ci cu fățărnicie și înșelăciune. La început s-au putut ascunde. Dar când au fost prinși făcând cele rele și le-a fost descoperită intenția vicleană și nesinceră, au fost așezați pe treapta cea mai de jos. […] Vezi deci unde duce nesinceritatea și lipsa voinței de-a prețui din toată inima prietenia duhovnicească cu sfinții. Înșală unii câteodată, dar nu pe Atotștiutorul Iisus, ci mai degrabă pe cei ce-L închipuiesc pe El, adică pe conducătorii popoarelor, ca și aceia atunci pe Iisus, care era dat ca icoană și chip al lui Hristos. Ei pătrund înăuntru umbriți de înșelăciune și acoperindu-și sub fățărnicie adâncul gândurilor și viclenia minții; dar descoperiți (căci nu pot rămâne ascunși), abia se mântuiesc, fiind puși pe ultima treaptă, de slugi. Căci înșelăciunea e rodul unui cuget neliber"[183]. După cum vom vedea, însă, mai jos, sunt și opinii patristice în favoarea ghibeoniților, fără ca toate cele spuse în comentariul de aici să-și piardă valabilitatea.

CAPITOLUL 10 – *Cucerirea sudului Palestinei: bătălia de la Gabaon; urmărirea și uciderea celor cinci regi; luarea mai multor cetăți.*

1: **Auzind însă Adoni-Țedec, regele Ierusalimului, că Iosua a luat cetatea Ai și a nimicit-o, că așa cum făcuse cu Ierihonul și cu regele lui, întocmai a făcut cu Aiul și cu**

180 AB, p. 132
181 SEP 2, p. 52
182 SEP 2, p. 52
183 Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, VI

regele lui, şi că locuitorii Gabaonului au mers de bunăvoie la Iosua şi la Israel şi că au rămas între ei,

2: **s-a temut foarte, fiindcă ştia că Gabaonul este cetate tare ca o metropolă şi că toţi oamenii ei sunt puternici.**

3: **Şi a trimis Adoni-Ţedec, regele Ierusalimului, la Hoham, regele Hebronului, la Piream, regele Iarmutului, la Iafia, regele Lachişului, şi la Debir, regele Eglonului, zicând:**

„*Lachiş*: Origen pleacă de la sensul numelui, *cale*. Calea poate duce atât spre bine, cât şi spre rău: după victoria lui Iisus asupra cetăţii/sufletului, acesta a trecut de la viciu la virtute (*Hom. Ios*. XIII, 2). ♦ [...] Pentru Origen, *Hebron* înseamnă *unire*, *căsătorie*. Există însă călătorie cu un om rău şi căsătorie cu un om bun. Cucerită de Iisus/Hristos Hebronul/suflet şi-a găsit soţul adevărat”[184].

4: **„Veniţi cu mine şi ajutaţi-mă să bat Gabaonul, căci s-a închinat lui Iosua şi fiilor lui Israel!”**

5: **Şi au venit acei cinci regi ai Amoreilor: regele Ierusalimului şi regele Hebronului şi regele Iarmutului şi regele Lachişului şi regele Eglonului, ei şi tot poporul lor. Şi au împresurat Gabaonul şi-l loveau.**

„După Origen, există două tipuri de războaie spirituale: unul purtat de creştinii desăvârşiţi, împotriva duhurilor rele, celălalt, de mai mică anvergură, purtat de nedesăvârşiţi, împotriva poftelor trupeşti. Cei cinci regi simbolizează aici cele cinci simţuri trupeşti, care-i atacă pe nedesăvârşiţi, simbolizaţi de Gabaon (*Hom. Ios*. X, 5)”[185].

O coaliţie de cinci regi a atacat Gabaonul, după ce locuitorii acestuia s-au supus lui Israel. Aceşti cinci regi erau: *Adoni-Ţedec* (= Domnul dreptăţii) al *Ierusalimului* (= temelia păcii), *Hoham* (= Dumnezeul mulţimii poporului) al *Hebronului* (= uniune), *Piream* (= sălbatic; hoinar) al *Iarmutului* (= înălţime), *Iafia* (= El să-i facă să strălucească) al *Lachişului* (= colină; oraşul negrilor) şi *Debir* (= în spate) al *Eglonului* (= juninci). „Când sufletul unui om intră în legătură cu cuvântul lui Dumnezeu nu trebuie să uite că va avea şi vrăjmaşi, şi că prietenii de altădată se pot transforma în duşmani. El nu numai că se poate aştepta din partea oamenilor la aşa ceva, ci să fie convins că puterile şi duhul rău sunt gata să vină asupra lui. Aşa este şi cu cel care caută prietenia lui Iisus. [...] Locuitorii Ghibeonului sunt încă şi astăzi asediaţi, oricât de slabi ar fi, din cauza legământului cu Iisus, cu toate că sunt tăietori de lemne şi cărători de apă. Cu alte cuvinte, (de) ai norocul să fii ultimul în Biserică din clipa ce ai o legătură oarecare cu Iisus, vei fi atacat de cei cinci regi. Totuşi ghibeoniţii nu sunt părăsiţi, ei nu îndură nici un dispreţ, nici din partea lui Iisus, nici din partea dregătorilor şi a bătrânilor lui Israel şi, până la urmă, sunt ajutaţi în neputinţele lor”[186]. Ghibeoniţii sunt ultimii convertiţi; pe aceştia îi atacă cei cinci regi, adică poftele simţurilor, care caută să-i aducă la starea lor de dinainte; dar Iosua (Iisus Hristos) şi dregătorii lui (clerul şi credincioşii mai vechi) îi ajută pe ultimii veniţi să-şi biruie neputinţele şi să se elibereze (sau, cel puţin, aşa ar trebui să se petreacă lucrurile, după cum porunceşte şi Sfântul Apostol Pavel: *Îmbărbătaţi pe cei slabi, sprijiniţi pe cei neputincioşi, fiţi îndelung răbdători cu toţii* – I Tesaloniceni 5, 14).

6: **Iar locuitorii Gabaonului au trimis la Iosua, în tabăra din Ghilgal, zicând: „Să nu-ţi iei mâna de pe robii tăi! Vino la noi degrab şi ajută-ne şi scapă-ne!; că împotriva noastră s-au adunat toţi regii Amoreilor care locuiesc la munte”.**

7: **Şi a plecat Iosua din Ghilgal, şi-mpreună cu el tot poporul războinic, fiece om puternic în tărie.**

8: **Şi a zis Domnul către Iosua: „Nu-ţi fie frică de ei, fiindcă Eu i-am dat în mâinile tale; nimeni dintre ei nu va rămâne-n faţa voastră”.**

184 SEP 2, p. 53

185 SEP 2, pp. 53-54

186 Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XI, 2

9: **Şi-n vremea aceea a sosit Iosua asupra lor pe neaşteptate, că toată noaptea făcuse drumul din Ghilgal.**

10: **Iar Domnul i-a lovit cu spaimă mare în fața lui Israel; şi cu zdroabă mare i-a zdrobit Domnul la Gabaon. Şi i-au fugărit pe calea ce urcă spre Bet-Horon şi i-au bătut până la Azeca şi până la Macheda.**

11: **Şi-n timp ce ei fugeau din fața fiilor lui Israel pe povârnişul Bet-Horon, Domnul a aruncat asupră-le pietre de grindină, din cer, pân-la Azeca; şi mai mulți au fost cei ucişi de grindină decât cei ucişi în bătălie de săbiile fiilor lui Israel.**

Amoreii (= cei arătoşi; munteni) sunt fugăriți pe calea spre Bet-Horon (= casa fățărniciei), până la Azeca (= puterea zidurilor; ruptură) şi Macheda (= ținutul păstorilor). Amoreii pot închipui aici pe cei ce resping pe Iisus: „Nimeni nu poate să primească o rațiune sau un gând firesc, dacă dă atenție numai slujirii trupeşti a legii. Fiindcă simboalele nu sunt acelaşi lucru cu firea. Iar dacă simboalele nu sunt una cu firea, e limpede că cel ce se lipeşte de simboalele legii, ca de prototipuri, nu poate nicicând să vadă ce sunt lucrurile după firea lor. De aceea respinge nebuneşte rațiunile cele după fire. El nu cugetă că trebuie ocrotiți aceia care au fost cruțați de Iisus şi pentru care acela a purtat şi un război înfricoşat împotriva celor cinci regi ce au năvălit împotriva lor, război în care a luptat şi cerul însuşi, prin pietre de grindină, alăturea de Iisus împotriva celor ce s-au ridicat asupra Ghibeoniților; aceia pe care Cuvântul cel întrupat i-a pus să care lemne şi apă la cortul dumnezeiesc, adică la Sfânta Biserică, preînchipuită prin cort. Căci acesta este Iisus care a ucis modurile (de activitate) şi gândurile pătimaşe, care s-au ridicat prin simțuri împotriva lor. Fiindcă totdeauna Iisus, Cuvântul (Rațiunea) lui Dumnezeu, ocroteşte rațiunile contemplației naturale, punându-le să care lemne şi apă la cortul dumnezeiesc al tainelor Sale, adică să procure materia ce se aprinde de lumina cunoştinței dumnezeieşti şi să dea prilejul pentru curățirea de petele patimilor şi pentru creşterea vieții în duh. Căci fără contemplația naturală nu se susține în nimeni în nici un chip puterea tainelor. Nu e greşit însă, nici potrivnic evlaviei, să se spună şi aceea că Ghibeoniții înfățişează soarta neamurilor ce vin la Iisus, împlinitorul făgăduințelor dumnezeieşti, care le mântuieşte învățându-le să care lemne şi apă, adică să poarte pe umerii virtuților, prin fapte, rațiunea tainică şi mântuitoare a crucii şi a renaşterii dumnezeieşti prin apă; şi să procure chivotului dumnezeiesc al credinței celei evlavioase prin făptuire omorârea mădularelor pământeşti (Coloseni 5, 3), ca pe nişte lemne, iar prin contemplație revărsarea cunoştinței în duh, ca pe o apă. Deci fie că preînchipuiesc rațiunile contemplației naturale, fie neamurile mântuite prin credință, Ghibeoniții îl au pe cel ce s-a hotărât să trăiască în chip iudaic, numai după litera legii, drept duşman care luptă împotriva celui ce se mântuieşte. Căci acesta, slujind pântecelui ca lui Dumnezeu (Filipeni 3, 19) şi înfățişându-şi ruşinea ca pe un lucru vrednic de cinste, se alipeşte de patimile de ocară de parc-ar fi dumnezeieşti şi de aceea nu se îngrijeşte decât de lucrurile vremelnice, adică de materie şi formă şi de lucrarea încincită a simțurilor rău întrebuințate […]. Iar simțirea (lucrarea simțurilor), unindu-se cu materia şi forma, pe de-o parte dă naştere patimei, pe de alta ucide şi stârpeşte cugetările cele după fire. Pentru că rațiunea firii nu se poate arăta la un loc cu patima, precum nici patima nu se naşte împreună cu firea”[187].

12: **Atunci Iosua a grăit către Domnul, în ziua în care Domnul i-a dat pe Amorei în puterea lui Israel, când i-a nimicit în Gabaon şi au fost zdrobiți de dinaintea fiilor lui Israel. Şi a zis Iosua:**

„Să stea soarele deasupra Gabaonului
şi luna deasupra văii Aialonului!”

„Textul Masoretic adaugă: *Oare nu despre aceasta se scrie în Cartea Dreptului*? *Cartea*

[187] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 65

Dreptului (menționată și în II Regi 1, 18) era, după toate probabilitățile, un poem eroic care s-a pierdut, aşa cum pierdută era şi *Cartea Războaielor Domnului* (vezi Numerele 21, 15). Aşadar, Iosua preia citatul şi i-L rosteşte Domnului ca pe o rugăciune"[188]. „Dintr-o străveche culegere de poeme s-a păstrat un fragment care proslăveşte eroismul lui Iisus Navi, care a putut vorbi cu Dumnezeu"[189]. Sunt, aşadar două opinii în această problemă: conform celei dintâi, Iosua ar fi folosit un stih dintr-o culegere alcătuită până la el, după cea de-a doua opinie, cuvintele au fost rostite de Iosua cel dintâi în această împrejurare, intrând ulterior într-o culegere de poeme. Înclinăm către cea de-a doua opinie, căci e greu de crezut să se fi făcut înainte de Iosua referiri la Gabaon şi Aialon, de vreme ce israeliții abia acum intraseră în Canaan.

13: **Şi soarele şi luna s-au oprit pe loc până când Domnul S-a răzbunat pe vrăjmaşii lor.**

14: **Şi s-a oprit soarele în mijlocul cerului; şi nu s-a mişcat spre asfințit până la sfârşitul unei zile. Iar o zi ca aceea n-a mai fost nici înainte şi nici după, aşa ca Domnul să asculte de cuvântul omului; că s-a luptat Domnul de partea lui Israel.**

Conform relatării despre oprirea soarelui şi a lunii, „aceasta ar însemna o zi în plus, fără să fi fost precedată de o noapte. Iosua urmărea o victorie totală într-un război foarte greu (cinci armate contra una), iar pentru aceasta avea nevoie de timp. Ca orice altă minune din Sfânta Scriptură, şi aceasta trebuie acceptată ca atare, printr-un act de credință pură; orice încercare de a o explica rațional e sortită eşecului"[190]. „Pentru Theodoret (*Qu. Ios*. 14), oprirea în loc a soarelui prefigurează întunericul ce va urma răstignirii lui Hristos"[191].

Chiar dacă minunea covârşeşte puterea noastră de înțelegere, putem face de aici considerații asupra a ceea ce numim noi timp: „O timp atât de scurt, dar a cărui putere e mai mare decât anii! Căci în el şi-a predat Cel Slăvit duhul Său Tatălui (Ioan 19, 30): întuneric s-a făcut în el, lumină s-a făcut în el: toate acestea s-au făcut în (acest răstimp). Dintr-o singură zi Iisus a făcut două, aşa cum Iosua făcuse din două zile una"[192]. „Aşadar, nimeni să nu-mi spună că timpurile sunt mişcările corpurilor cereşti, pentru că odată, când soarele se oprise după dorința cuiva, ca să termine un război victorios, soarele stătea, dar timpul mergea. În adevăr, acea luptă a fost purtată şi terminată în spațiul său de timp, care să-i fie de ajuns"[193]. Soarele e şi imagine a lui Hristos, Lumina lumii: „Răsare soarele şi apune soarele, zice Scriptura (Ecclesiast 1, 5). Deci şi Cuvântul, când e socotit sus, când jos, după vrednicia şi după rațiunea şi modul de comportare al celor ce cultivă virtutea şi se străduiesc după cunoştința dumnezeiască. Fericit însă cel ce ține, ca Isus Navi, neapus în sine Soarele dreptății în cursul întregii zile a vieții de acum, nehotărnicit de seara păcatului şi a neştiinței, ca să poată zdrobi şi fugări după lege pe dracii cei vicleni, care se ridică împotriva lui"[194]. „Cel ce cultivă în chip evlavios filosofia şi luptă împotriva puterilor nevăzute să se roage să rămână în el puterea naturală de discernământ (care are o lumină măsurată) şi harul luminător al Duhului. Căci cea dintâi călăuzeşte trupul spre virtute prin fapte; iar cel de al doilea luminează mintea pentru a alege mai presus de toate tovărăşia înțelepciunii, prin care surpă întăriturile păcatului şi orice culme ridicată împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu (II Corinteni 10, 4-5). Aceasta o arată prin rugăciune Iisus Navi, care se roagă să stea soarele deasupra Ghibeonului, adică să-i fie păzită neapusă lumina cunoştinței lui Dumnezeu pe muntele contemplației mintale; şi luna deasupra văii, adică să-i rămână puterea naturală de discernământ în neputința trupului neabătută de la

[188] BBVA, pp. 255-256
[189] IIR, p. 202
[190] BBVA, p. 256
[191] SEP 2, pp. 54-55
[192] Sf. Efrem Sirul, *Imne la Răstignire*, VI, 2
[193] Fericitul Augustin, *Mărturisiri*, XI, 23
[194] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoştința de Dumnezeu şi iconomia Fiului lui Dumnezeu*, 131

virtute"[195]. „Ghibeon este mintea înaltă; iar valea este trupul care s-a smerit prin mortificare. Soarele este Cuvântul care luminează mintea, îi hărăzeşte puterea vederilor (contemplării) şi o izbăveşte de toată neştiinţa. Iar luna este legea firii, care înduplecă trupul să se supună după lege duhului, spre a primi jugul poruncilor. Căci luna e simbolul firii, fiindcă e schimbăcioasă. Dar în sfinţi ea rămâne neschimbăcioasă, pentru deprinderea lor neclintită în virtute (pentru habitul neschimbăcios al virtuţii)"[196]. „Un alt drept zice doar un cuvânt şi soarele se opreşte. [...] Vezi cum drepţii sunt împăraţii celor create iar toate cele create aleargă întru întâmpinarea lor"[197]. Desigur, dreptul cere, prin rugăciune, însă Dumnezeu este cel care face minunea: „Dar cine a poruncit soarelui să stea pe loc alte două ore, ca (Iosua) să biruiască în război? A făcut acestea numai firea sa, sau Puterea care era în el?"[198]. „Am dori, de este cu putinţă, să arătăm cum a mărit Domnul nostru Iisus Hristos lumina şi a prelungit ziua, pe de o parte pentru mântuirea oamenilor, pe de alta, pentru zdrobirea puterilor răului. De când a venit Iisus în lume, de atunci a început sfârşitul păcatului lumii [...]. Propriu-zis, El a oprit şi a oprit şi întârziat ziua sfârşitului, neîngăduindu-i să se arate. [...] Deci până la împlinirea făgăduinţei făcute de Tatăl, până ce bisericile diferitelor popoare vor înflori şi se va ajunge să se vestească Cuvântul la toate neamurile şi în sfârşit până ce se va mântui şi întregul Israel (Romani 11, 25-26), iată cât timp se prelungeşte ziua şi iată cât e amânată încheierea ei, căci în tot acest răstimp soarele nu apune deloc, ci soarele dreptăţii (Maleahi 3, 20) se tot înalţă revărsând lumina adevărului în inimile celor care cred. Dar când se va umple măsura credincioşilor şi când va veni vremea stricăciunii şi a răutăţii neamurilor, celor de pe urmă, când din pricina înmulţirii fărădelegilor iubirea multora se va răci (Matei 24, 12) şi când nu vor mai rămâne decât puţini la care se va putea vădi credinţa, atunci se vor scurta zilele (Matei 24, 22). Într-adevăr, acelaşi Domn va putea prelungi durata zilelor, când este timpul mântuirii, şi să scurteze durata, când este timpul mâhnirii şi al pierzării. După câte pricepem, vom avea şi noi o zi a noastră, în care se prelungeşte pentru noi timpul luminii, ca să umblăm cuviincios ca ziua şi să săvârşim faptele luminii (Romani 13, 13)"[199]. „Cum, deci, nu trebuie să-L venerăm pe Cel pe care-L cunoaştem şi din aceasta şi să nu-I admirăm puterea Lui, atoatecauzatoare şi supranegrăită? Cum să nu-L admiri când soarele şi luna sunt mişcate de El într-o putere şi stabilitate mai presus de fire, împreună cu nemişcarea neschimbată a universului în toate şi toate rămân ca măsură a zilei întregi pentru toate sau mai mult decât aceasta? Cum să nu-L admiri, când toate cele mari şi cuprinzătoare, astfel purtate, nu amestecă cele cuprinse de ele?"[200].

15: **Şi Iosua, şi tot Israelul împreună cu el, s-a întors în tabără la Ghilgal.**

Textul biblic fiind limpede, arătăm aici că *Aialon* (= ţinut al cerbilor) era o localitate situată la 15 km vest de Gabaon. Cât priveşte această din urmă aşezare: „Descoperiri arheologice deosebit de valoroase pentru confirmarea valorii istorice a Vechiului Testament s-au întreprins şi pe locul fostei aşezări hivite Ghibeon, între anii 1922-1923, 1957, 1959- 1960 şi 1963. Importanţa acestor vestigii constă în faptul că ele atestă Ghibeonul ca aşezare fortificată şi în afara ei se afla iazul despre care vorbeşte profetul Ieremia (41, 12)"[201].

16: **Iar aceşti cinci regi au fugit şi s-au ascuns în peştera din Macheda.**

„Macheda (menţionată şi în versetul 10) se afla la sud de Gabaon, între Lachiş şi Hebron. Nume cu rezonanţă epică, prin istorisirea care urmează"[202]. „Să vedem acum ce înţeles

---

[195] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoştinţa de Dumnezeu şi iconomia Fiului lui Dumnezeu*, 133

[196] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoştinţa de Dumnezeu şi iconomia Fiului lui Dumnezeu*, 134

[197] Sf. Macarie Egipteanul, *21 de cuvântări despre mântuire*, XIV, B1-C1

[198] Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovniceşti*, L, 2

[199] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XI, 3

[200] Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistole*, VII, 2

[201] AB, p. 16

[202] BBVA, p. 256

au cuvintele: cei cinci regi au fugit şi s-au ascuns în peşteră. Am mai spus că pentru creştini sunt două feluri de războaie. Este vorba aici de războiul drepților, aşa cum vorbeşte Sfântul Pavel efesenilor, unde, după cum zice Apostolul, nu se înțelege atât lupta împotriva trupului şi a sângelui, cât împotriva domniilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății răspândite în văzduhuri (6, 12). Însă, pentru cei care sunt întârziați şi încă nedesăvârşiți, lupta se duce, încă, împotriva trupului şi a sângelui, încât aceştia sunt încă asaltați de păcatele şi de slăbiciunile cărnii. Aceasta, cred, este indicată în acest loc. Am mai spus că cei cinci regi au declarat război ghibeoniților, prin care, după părerea noastră, trebuie înțeleşi creştinii nedesăvârşiți. Ei sunt deci cei asediați de cinci regi. Cei cinci regi indică cele cinci simțuri ale trupului: vederea, auzul, gustul, pipăitul şi mirosul, căci prin unul din aceste simțuri se poate cădea în păcat. Cele cinci simțuri se aseamănă cu cei cinci regi, care asediază pe ghibeoniți, cu alte cuvinte pe oamenii cei după trup. În ceea ce priveşte fuga în peşteri, poate că are următoarea semnificație (căci o peşteră este un loc în adâncurile pământului): înțelesul ar fi acela, după cum am spus mai înainte, că aflându-se simțurile în trup, ele sunt adânc înfipte în lucrurile pământului, ocupându-se nu de slujirea lui Dumnezeu, ci de slujirea trupului, iar prin aceasta s-ar putea spune că ele s-au ascuns în peşteri"[203].

17: **Iar lui Iosua i s-a spus: „Cei cinci regi au fost aflați ascunşi în peştera din Macheda".**

18: **Şi a zis Iosua: „Prăvăliți pietre mari pe gura peşterii şi puneți oameni să le păzească!**

19: **Iar voi nu stați aici, ci goniți-i din urmă pe duşmanii voştri şi loviți partea lor de dinapoi şi să nu vă fie milă de ei şi nu-i lăsați să intre în cetățile lor, căci Domnul, Dumnezeul nostru, i-a dat în mâinile noastre".**

20: **Şi a fost că atunci când Iosua şi fiii lui Israel au încetat să-i taie într-un măcel care i-a nimicit de istov, cei ce scăpaseră cu viață au fugit în cetăți tari.**

21: **Şi-ntregul popor s-a întors cu sănătate la Iosua, în Macheda, şi limba nici unuia dintre fiii lui Israel n-a murmurat.**

„Israeliții, veşnic puşi pe cârteală împotriva mai-marilor lor – şi a Domnului -, nu aveau acum nici un motiv s-o facă. Textul Masoretic: Şi nimeni nu şi-a îndreptat limba împotriva fiilor lui Israel"[204].

Întregul popor s-a întors, conform celor scrise, cu sănătate: „Vezi, aşadar, că slujind în oştirea lui Iisus, trebuie să te întorci din război sănătos şi nevătămat, întrucât nu te va atinge nici o rană care vine de la săgețile cele arzătoare ale vicleanului (Efeseni 6, 16), nici o necurăție nu va întina inima ta, nici o pată nu va tulbura gândurile tale, nici mânia, nici lăcomia şi nici un alt prilej nu va îngădui diavolului să te poată răni. Cât despre cuvintele: nimeni nu va mişca limba, părerea mea este că aceasta însemnează că nimeni nu s-a lăudat că a biruit, ştiind că Iisus este cel care aduce biruințele. De aceea ei nici măcar nu-şi deschid gura să mai spună ceva. Aşa a înțeles lucrurile şi Apostolul (Pavel) când a spus: Nu eu (sunt cel care m-am ostenit), ci harul lui Dumnezeu care este cu mine (I Corinteni 15, 10). Cred că la aşa ceva se referea şi spusa Domnului: Când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem (Luca 17, 10). În amândouă aceste împrejurări Domnul ne dă să înțelegem că nu se cade să ne mândrim când reuşim ceva"[205].

22: **Şi a zis Iosua: „Deschideți peştera şi scoateți-i afară pe cei cinci regi!"**

23: **Şi i-au scos afară din peşteră pe cei cinci regi: regele Ierusalimului, regele Hebronului, regele Iarmutului, regele Lachişului şi regele Eglonului.**

„Să ținem minte, dar, că dacă Iisus a zdrobit pe regele Lachişului, pe regele din Ai, pe regele din Lebna (vv. 29-30), pe regele din Lachiş şi pe regele din Hebron, a făcut-o pentru ca

[203] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XI, 4
[204] BBVA, p. 256
[205] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XII, 2

toate acele oraşe, care trăiau într-o lege a păcatului, sub regi nevrednici, să trăiască de acum în legea lui Dumnezeu. Dar dacă am fi râvnitori şi dornici să descifrăm chiar şi sensul ascuns al numelor acestor oraşe, vom descoperi că ele se referă fie la împărăţia răului, fie la aceea a binelui. De exemplu, Lebna înseamnă albeaţă, iar albeaţa poate fi înţeleasă în multe feluri, căci este albeaţa leprei şi albeaţa luminii. E posibil, deci, ca prin sensul unui singur nume să se indice două stări opuse: sub conducerea regilor răi, Lebna a avut albeaţa leprei, însă după dărâmarea şi pustiirea oraşului, trecând sub autoritatea israeliţilor, Lebna va avea albeaţa luminii, căci, în Scriptură, albul este sau un termen de laudă sau unul de culpă. Iar dacă ne referim la Lachiş, care se tâlcuieşte cale, în Scriptură calea poate fi ceva bun sau ceva rău, precum citim în Psalmi: Calea celor necredincioşi va pieri (1, 6), iar în înţeles opus: Faceţi cărări drepte pentru picioarele voastre! (Evrei 12, 13). Oraşul Lachiş poate fi înţeles că, la început, a fost o cale a necredincioşilor, însă după dărâmare şi jefuire, el a fost aşezat pe o cale dreaptă prin stăpânirea lui Israel. Acelaşi lucru se petrece cu Hebron, care se tâlcuieşte tovărăşie sau căsătorie. Or, inima noastră a fost întovărăşită mai întâi cu un mire rău, cu un mire plin de fărădelegi, cu diavolul. Îndată ce a murit şi a dispărut acest mire nedrept, inima, eliberată prin rege de întâiul ei bărbat, s-a unit cu un om al binelui, cu bărbatul său cel legitim (Romani 7, 2), cu Acela despre care Pavel zice: Eu v-am logodit unui singur bărbat, lui Hristos, ca să vă înfăţişez fecioară neprihănită (II Corinteni 11, 2). Şi astfel, numele acelor cetăţi are o semnificaţie care se potriveşte cu îndoita stare a fiecărui oraş dintre acestea"[206]. Prin acest comentariu am anticipat într-o măsură asupra evenimentelor, dar ne-a părut cel mai potrivit să-l introducem aici, fără a-l fragmenta. Deocamdată era vorba doar despre regii acestor oraşe (mai puţin Lebna) şi nu despre cucerirea cetăţilor respective.

24: **Şi după ce i-au scos în faţa lui Iosua, atunci Iosua a chemat laolaltă întregul Israel şi căpeteniile luptătoare care veniseră cu el, zicându-le: „Înaintaţi şi puneţi-vă picioarele pe grumajii lor!" Iar ei au venit şi şi-au pus picioarele pe grumajii lor.**

25: **Şi le-a zis Iosua: „Nu vă temeţi de ei şi nici să vă-nspăimântaţi! Îmbărbătaţi-vă şi întăriţi-vă, că aşa le va face Domnul tuturor vrăjmaşilor voştri, cu care voi vă veţi bate".**

Punerea piciorului pe grumazul vrăjmaşului era un „gest simbolic al victoriei totale, obişnuit la faraonii Egiptului şi regii Babilonului"[207].

„De ce oare acuză ereticii această pericopă de cruzime? Este, zic ei, ceea ce este spus (în cuvintele): Puneţi-vă picioarele pe grumajii regilor acestora şi zdrobiţi-i! Dar aceasta nu este semnul unei cruzimi, ci de umanism şi bunătate. Cât aş vrea să ajungi şi tu să ai putere să calci peste şerpi, peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului (Luca 10, 19), ca să păşeşti peste aspidă şi vasilisc (Psalmi 90, 13), acest vasilisc care, altădată, a stăpânit peste tine şi a menţinut în tine domnia păcatului, pentru ca, odată nimiciţi cei care te stăpâneau, prin lucrările păcatului, să stăpânească întru tine Domnul nostru Iisus Hristos"[208].

26: **Şi Iosua i-a bătut şi i-a spânzurat de cinci copaci. Şi au stat spânzuraţi până seara.**

27: **Şi a fost că spre apusul soarelui, Iosua a poruncit şi i-au coborât de pe copaci şi i-au aruncat în peştera în care fugiseră şi au prăvălit pietre peste peşteră, aşa cum se vede şi astăzi.**

Spânzurarea era socotită drept înjositoare, dar, pe de altă parte, conform legislaţiei mozaice, condamnatul nu avea voie să rămână spânzurat pe lemn decât până la apusul soarelui. Locul de aici poate fi interpretat şi drept o mortificare a patimilor trupeşti, cum se va vedea şi dintr-un comentariu din finalul acestui capitol. În continuare (vv. 28-42) sunt istorisite alte cuceriri ale israeliţilor: „Campania-fulger a lui Iosua este relatată în şase episoade scurte, redactate aproape la fel, ca nişte rapoarte de luptă, peste tot reliefându-se faptul că adevăratul învingător

[206] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XIII, 1-2
[207] BBVA, p. 256
[208] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XI, 6

este Domnul, Cel ce se luptă de partea poporului Său”[209].

28: **Şi-n aceeaşi zi au cucerit Macheda, iar pe locuitori i-au trecut prin ascuţişul săbiei, şi de istov au nimicit tot ce era viu în ea; şi nimeni în ea n-a rămas care să fi scăpat cu viaţă sau cu fuga. Iar cu regele Machedei a făcut aşa cum făcuse şi cu regele Ierihonului.**

Macheda nu a fost identificată, dar se afla la nord-est de Lachiş, într-o regiune cu peşteri.

29: **Iar Iosua, şi tot Israelul cu el, au plecat din Macheda la Libna; şi au împresurat Libna.**

30: **Şi a dat-o Domnul în mâinile lui Israel; şi au luat-o, pe ea şi pe regele ei, iar pe locuitorii ei i-au trecut prin ascuţişul săbiei, precum şi tot ce era suflare în ea; nimeni n-a scăpat cu viaţă sau cu fuga; iar cu regele ei au făcut ceea ce făcuseră cu regele Ierihonului.**

Libna (= albeaţă) era o cetate în câmpie, situată între Macheda şi Lachiş, dar al cărei loc nu se cunoaşte cu exactitate, vehiculându-se diferite presupuneri.

31: **Iar Iosua, şi tot Israelul cu el, au plecat din Libna la Lachiş; şi a împresurat-o şi a pornit război asupră-i.**

32: **Iar Domnul a dat Lachişul în mâinile lui Israel; şi l-au luat în ziua următoare, iar pe locuitorii din el i-au trecut prin ascuţişul săbiei; şi au dărâmat cetatea, aşa cum făcuseră cu Libna.**

Lachiş era o cetate întărită din câmpie, situată la circa 45 km sud-vest de Ierusalim şi la vreo 23 km de Hebron. Din punct de vedere militar, cetatea Lachiş era bine fortificată, fiind cucerirea cea mai însemnată de până acum.

33: **Atunci Horam, regele Ghezerului, s-a ridicat în ajutorul Lachişului; iar Iosua l-a izbit cu ascuţişul săbiei, pe el şi poporul său, că dintre ei n-a rămas nici unul care să fi scăpat cu viaţă sau cu fuga.**

În ajutorul Lachişului a intervenit Horam (= nobil), regele cetăţii Ghezer (= aşezat în pantă), situată în apropiere de Lachiş şi datând de pe la anul 3000 î. Hr. „Privite în ansamblu, vestigiile arheologice de la Ghezer (1966 –1971) depun mărturie pentru menţiunile făcute de aghiografi în legătură cu existenţa sa încă din vremea lui Iosua. Această aşezare a avut o istorie frământată şi pe locul său s-au perindat mai multe popoare între care şi filistenii, a căror prezenţă este confirmată în nivele de ocupaţie umană identificată de arheologi”[210].

34: **Iar Iosua, şi tot Israelul cu el, au plecat din Lachiş la Eglon şi l-au împresurat şi au pornit război asupră-i; iar Domnul l-a dat în mâinile lui Israel;**

35: **şi în chiar ziua aceea l-au luat, iar pe locuitori i-au trecut prin ascuţişul săbiei; şi-n ziua aceea au ucis tot ce era viu în el, aşa cum făcuseră în Lachiş.**

Localizarea Eglonului este incertă; posibil să fi fost situat la 25 km nord-est de Gaza.

36: **Iar Iosua, şi tot Israelul cu el, au plecat de la Eglon la Hebron şi l-au împresurat;**

37: **şi l-au luat şi l-au trecut prin ascuţişul săbiei, şi pe regele lui şi toate satele lui; şi n-a scăpat nimic din ceea ce era viu în el; precum făcuseră cu Eglonul, aşa au făcut şi cu el, nimicindu-l, pe el şi tot ce se afla în el.**

Cetatea Hebron fusese numită în vechime Chiriat-Arba; existentă încă de pe timpul lui Avraam, cetatea se află la cea mai mare altitudine din Palestina, circa 1000 de metri deasupra nivelului Mediteranei; este situat la circa 30 km sud-sud-vest de Ierusalim; în jurul Hebronului există 25 de izvoare şi 10 puţuri mari, numeroase podgorii şi livezi cu măslini.

38: **Iar Iosua, şi tot Israelul cu el, s-au întors la Debir şi l-au împresurat;**

39: **şi l-au luat, pe el şi pe regele lui şi satele lui şi l-au trecut prin ascuţişul săbiei; şi l-au nimicit, şi tot ce era suflare în el; şi n-au lăsat în el pe nimeni care să fi scăpat cu viaţă; precum făcuseră cu Hebronul şi cu regele acestuia, aşa au făcut cu Debirul şi cu**

[209] BBVA, p. 256

[210] AB, p. 16

regele lui.

Debirul era o cetate situată în ținutul muntos al lui Iuda (după cum se va împărți pământul ulterior), datând încă de pe la anul 2200 î. Hr.; s-a mai numit și Chiriat-Sefer (= cetatea cărții).

40: **Şi a lovit Iosua tot pământul ținutului muntos şi Neghebul şi ținutul şes şi Asidotul şi pe regii lui; nimic din ele n-a rămas care să fi scăpat viu; şi de istov au nimicit tot ce era viu, aşa cum a poruncit Domnul, Dumnezeul lui Israel,**

41: **din Cadeş-Barnea până la Gaza şi tot ținutul Goşen până la Gabaon.**

Iosua a mai cucerit Neghebul, sau Țara de miazăzi, loc de păşunat aflat la câțiva kilometri sud de Hebron; Asidotul (?) şi cetățile sale; şi teritoriile de la Cadeş-Barnea (= deşert sfințit) până la Gaza (= puternic) şi din Goşen (= alipire; presimțire) până la Gabaon.

42: **Pe toți regii acestora şi ținuturile lor le-a lovit Iosua o dată pentru totdeauna, căci Domnul, Dumnezeul lui Israel, S-a luptat de partea lui Israel.**

„Trebuie că aceste regate, care acum sunt supuse de Isus şi se ascund în peşteri, intră, mai târziu, în moştenirea sfinților şi sunt numite partea Domnului: astfel regatul din Ierusalim, Lachiş sau Hebron. Ceea ce cred eu (e) că chiar şi cele cinci simțuri ale trupului, înşirate mai înainte, odată ce au fost cucerite de Iisus şi dezbrăcate de infidelitatea lor incredulă, odată ce au murit pentru păcat (pentru că au încetat a mai vorbi), aceste cinci simțuri devin slujitoare ale sufletului pentru a înfăptui dreptatea lui Dumnezeu”[211].

CAPITOLUL 11 – ***Cucerirea nordului Palestinei: bătălia de la apele Merom; luarea Hațorului şi a altor cetăți; încheiere.***

1: **Şi dac-a auzit de aceasta Iabin, regele Hațorului, a trimis la Iobab, regele Madonului, la regele Şimronului şi la regele Acşafului**

„Origen interpretează alegoric şi spiritual numele regilor/demoni coalizați împotriva lui Iisus. Iabin înseamnă *gânduri şi vicleşug*/*istețime*. Corespondentul lui este şarpele din Facere, renumit ca fiind cea mai isteață dintre creaturi (Facerea 3, 1). *Hațor* înseamnă *curte* (*împărătească*), simbol al întregii lumi pământeşti; prin urmare, Iabin este simbolul *prințului acestei lumi*, al diavolului (*Hom. Ios*. XIV, 2). ♦ *Şimron* înseamnă *ascultare*, în două sensuri, bună şi rea. Regele din Şimron dă aici ascultare diavolului. ♦ *Azif* [*Acşaf*] înseamnă *cum se scurge*: trimite la motivul *vanitas vanitatem* (toate cele lumeşti trec, se scurg inexorabil)”[212].

2: **şi la regii dinspre marele Sidon, la munte, şi la Araba, în preajma Chinarotului, şi la câmpie şi în ținutul Dor**

„*Sidon* înseamnă *vânători*: simbolizează puterile malefice care vânează sufletele credincioşilor (*Hom. Ios*. XIV, 2)”[213].

3: **şi la Canaaneenii cei de pe țărmul de la răsărit, şi la Amoreii de pe țărmul mării, şi la Hetei şi la Ferezei şi la Iebuseii din munți şi la Heveii cei de sub Hermon, în ținutul Mițpa.**

4: **Şi au ieşit aceştia, ei şi regii lor şi popor mult, numeros ca nisipul de pe țărmul mării, şi cai şi foarte multe care de luptă.**

„Războaiele purtate de Iisus Navi împotriva regatelor (Biblia 1688: *nărod multu ca năsipul de pe marginea mării mulțimea*) au fost înverşunate, victoria israeliților se datoreşte, potrivit textului, numai ajutorului lui Iahve”[214].

O nouă coaliție se formează împotriva lui Israel; în fruntea acesteia se afla *Iabin* (= El pătrunde) regele *Hațorului* (= târg; castel îngrădit), cetatea fiind capitala canaaniților din nord;

[211] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XI, 5
[212] SEP 2, p. 58
[213] SEP 2, p. 58
[214] IIR, p. 202

lui Iabin i s-au alăturat *Iobab* (= jubilare; gălăgie) regele *Madonului* (= ceartă) – cetate din nord, regele *Şimronului* (= străjer) – cetate nordică, regele *Acşafului* (= fascinație) – cetate nordică, regii din *Sidon* (= pescuit; vânătoare; întăritură) – veche cetate canaanită din nord, cu regii din *Araba* (= pustiu), de lângă *Chinarot* sau *Chineret* (= harpă; liră) – câmpia Ghenizaretului, cu cei din ținutul *Dor* (= locuință) – cetate pe țărmul Mediteranei, Canaaneenii de pe țărmul Mediteranei, Amoreii de pe țărm, Heteii, Ferezeii, Iebuseii (vechii locuitori ai cetății Ierusalim) şi Heveii.

5: **Toți regii aceştia s-a adunat laolaltă şi au venit într-un singur loc şi şi-au aşezat tabăra la apele Merom, ca să se bată cu Israel.**

Apele *Merom* (= loc înalt) erau situate, cel mai probabil, la 18 km nord de Lacul Galileii, dar există şi alte propuneri.

6: **Şi a zis Domnul către Iosua: „Nu te teme de ei, căci mâine, la ceasul acesta, Eu pe toți îi voi da lui Israel ca să-i ucidă; cailor le vei tăia vinele, iar carele de luptă le vei arde-n foc".**

„*Le veți tăia vinele*: gr. **λευροκοπειν** înseamnă, exact, *a tăia tendoanele*. Corespunde ebr. **aqar**, dar în Deuteronom 21, 4.6 echivalează ebr. **araph**, *a frânge grumazul*. Origen preia împreună cele două expresii, interpretând spiritual expresia de aici ca *a-şi înfrâna trupul prin post* şi *a pune sub jugul abstinenței grumazul trufaş al cărnii*. El pleacă de la o nedumerire: de ce doar caii învinşilor sunt sacrificați, în vreme ce asinii sunt lăsați vii. Pentru că, răspunde el, caii sunt animale *senzuale, lascive* şi trufaşe, simbolizând patimile sufleteşti; asinii însă, prin caracterul lor blând şi umil, simbolizează virtuțile. La un alt nivel de interpretare, caii reprezintă adunarea demonilor, în vreme ce asinii îi simbolizează pe păgânii ce vor fi convertiți (*Hom. Ios*. XV, 3)"[215].

7: **Iar Iosua şi toți războinicii au năvălit asupră-le năprasnic la apele Merom şi s-au repezit în ei în ținutul muntos."**

„La nord de lacul Ghenizaret se afla în epoca biblică lacul Hule sau Merom, care era cu 83 m deasupra nivelului Mării Mediterane. Avea o adâncime de 6-9 m. Hotarul dinspre nord nu era perfect delimitat, deoarece, în anotimpul ploios, toată împrejurimea era acoperită de bălți. Lângă lacul acesta, evreii, sub conducerea lui Iosua, l-au înfrânt pe Iabin, regele din Hazor"[216].

8: **Şi Domnul i-a dat în mâna lui Israel; acesta i-a lovit şi i-a fugărit până la marele Sidon şi până la Misferot-Maim şi până la câmpurile din Mițpa, spre răsărit; şi i-a nimicit până ce nici unul din ei n-a mai rămas să scape cu viață sau cu fuga.**

9: **Iar Iosua le-a făcut aşa cum îi poruncise Domnul: cailor le-a tăiat vinele, iar carele de luptă le-a ars cu foc.**

Israel zdrobeşte coaliția potrivnică şi-i urmăreşte pe fugari pe teritorii extinse: până la Sidon, în nord, la *Misferot-Maim* (= izvoare calde) – la hotarele țării Sidonului, în câmpurile de la *Mițpa* (= turn de veghere) – cetate în Galaad, spre răsărit. Tăierea vinelor cailor, deşi violentă, ar putea închipui gestul unui făcător de pace, caii fiind percepuți în vechiul Orient drept un simbol al războiului.

10: **Şi-n vremea aceea s-a întors Iosua şi a luat Hațorul, iar pe regele lui l-a ucis cu sabia. Până atunci, Hațorul fusese căpetenia tuturor acestor regate.**

11: **Şi toată suflarea cetății au trecut-o prin ascuțişul săbiei, şi i-au nimicit pe toți şi n-a mai rămas în ea nimic din ce era viu; şi au ars Hațorul cu foc.**

„Prin aceasta s-au indicat tainele al căror chip l-au arătat aceste cuvinte. Căci adevăratul Mântuitor al nostru, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, biruitorul puterilor celor rele şi împărțitorul vredniciilor harului, a biruit în vremea întrupării Sale prin cruce păcatul şi pe regele său, diavolul (căci odinioară stăpânea păcatul, împărățind peste toți). Prin aceasta a omorât cu cuvântul puterii Lui şi a nimicit toată suflarea păcatului, adică patimile cele din noi şi gândurile urâte şi rele legate de ele, ca păcatul, în cei ce sunt ai lui Hristos şi viețuiesc după Hristos, să nu

[215] SEP 2, p. 59
[216] AB, p. 83

mai aibă nimic care să se mişte şi să trăiască asemenea unuia care trăieşte numai prin suflare”[217].

12: **Şi a luat Iosua toate cetăţile acestor regate, ca şi pe regii lor, pe care i-a trecut prin ascuţişul săbiei şi i-a nimicit, aşa cum poruncise Moise, sluga Domnului.**

13: **Dar Israel nu a ars nici una dintre cetăţile întărite, în afară de Haţor, pe care Iosua a ars-o.**

14: **Fiii lui Israel au luat pentru ei toate prăzile, iar pe oameni i-au trecut prin ascuţişul săbiei până ce i-au nimicit de istov: pe nimeni din ei nu l-au lăsat cu suflare.**

15: **Aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise, sluga Sa, întocmai îi poruncise Moise lui Iosua; aşa a făcut Iosua, fără să lase pe dinafară nimic din ceea ce Domnul îi poruncise lui Moise.**

16: **Şi a luat Iosua toată ţara muntoasă şi ţinutul Negheb şi tot ţinutul Goşen şi ţinutul de şes şi pe cel dinspre apus şi muntele lui Israel şi ţinuturile joase dinspre munte,**

17: **de la muntele Pele, care se întinde spre Seir, până la Baal-Gad, şi plaiurile Libanului, la poalele Hermonului; şi i-a prins pe toţi regii lor şi i-a bătut şi i-a omorât.**

18: **Zile multe s-a războit Iosua cu regii aceştia.**

19: **Şi n-a fost cetate pe care să n-o fi cucerit fiii lui Israel; pe toate le-au luat prin război.**

20: **Că de la Domnul a fost ca inima lor să se întărească în a ieşi cu război împotriva lui Israel, pentru ca să fie ei nimiciţi de istov şi nici o milă să nu fie asupră-le, ci să fie daţi pieirii, aşa cum Domnul îi grăise lui Moise.**

Continuă cuceririle israeliţilor; urmează luptele cu Enachimii, descendenţi din Enac, despre care s-a mai vorbit şi în volumele anterioare:

21: **Şi-n vremea aceea a venit Iosua şi i-a nimicit cu totul pe Enachimii cei de dincolo de ţinutul muntos, din Hebron şi din Debir şi din Anab şi din tot muntele lui Israel şi din tot muntele lui Iuda, împreună cu cetăţile lor; şi i-a nimicit Iosua întru totul.**

22: **Fiii lui Israel n-au cruţat pe nici unul dintre Enachimi, din ei însă au rămas în Gaza, în Gat şi Aşdod.**

23: **Şi a luat Iosua toată ţara, aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise. Şi Iosua le-a dat-o ca moştenire lui Israel, prin împărţire, după seminţiile lor.**

Şi s-a odihnit pământul de război.

„Sub Moise nu s-a spus ceea ce s-a spus sub Iisus (Navi): pământul s-a liniştit de război. Desigur că acest pământ, care este al nostru, cel prea plin de războaie şi lupte, acest pământ nu va fi lipsit de războaie decât prin lucrarea Domnului Iisus. Între noi se află tot felul de popoare păcătoase, care pun stăpânire pe sufletele noastre fără să ne lase nici un răgaz. Înlăuntrul nostru se află aceşti canaanei, între noi sunt ferezeii, aici sunt iebuseii; câtă trudă, câtă veghe şi îndelungă-răbdare ne trebuie pentru a alunga dintre noi toate aceste popoare viciate, pentru ca, în sfârşit, pământul nostru să fie lipsit de războaie”[218]. Să nu uităm că Iosua e doar tip al lui Iisus, după cum Canaanul e numai preînchipuire a Împărăţiei cerurilor. Astfel, pentru israeliţi a mai trecut multă vreme până la stăpânirea deplină a Canaanului (în vremea regelui David), însă chiar şi aceea s-a dovedit vremelnică. La fel, pământul trupului nostru nu va fi deplin ferit de războaie în veacul acesta, ci doar după intrarea în Ţara Făgăduinţei. Oricum, biruinţa în războaiele noastre şi odihna viitoare nu ni le poate da decât Hristos, preînchipuit în Iosua Navi.

CAPITOLUL 12 – *Regii învinşi, la răsărit şi la apus de Iordan.*

1: **Aceştia sunt regii ţării, pe care fiii lui Israel i-au bătut şi ale căror pământuri le-au**

[217] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 18
[218] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 7

moştenit dincolo de Iordan, spre răsărit, de la valea Arnonului până la muntele Hermon, şi tot ținutul Arabei dinspre răsărit:

2: **Sihon, regele Amoreilor, care locuia în Heşbon şi domnea la Aroer, ce se afla pe povârnişul văii Arnonului, şi de la jumătatea Galaadului până la [râul] Iaboc, hotarele fiilor lui Amon;**

3: **şi Araba până la marea Chinerot, spre răsărit, şi până la marea Arabei; Marea Sărată spre răsărit, pe calea către Bet-Ieşimot, de la Teman, la poalele muntelui Fazga;**

4: **Og, regele Vasanului, care locuia în Aştarot şi în Edreea, rămas cel din urmă dintre uriaşi**

5: **şi care domnea de la muntele Hermon şi de la Salca şi peste tot ținutul Vasanului spre hotarele Gheşurului şi Maacului, şi peste jumătate din Galaad, până la hotarele lui Sihon, regele Heşbonului.**

6: **Pe aceştia i-au ucis Moise, sluga Domnului, şi fiii lui Israel; iar Moise i-a dat ca moştenire lui Ruben şi lui Gad şi la jumătate din seminția lui Manase.**

Despre aceste cuceriri, săvârşite în vremea lui Moise, am vorbit în comentariile la Cărțile *Numerii* şi *Deuteronom*. Revenim, aici, cu scurte precizări. La răsărit de Iordan, evreii au ocupat teritoriul cuprins între *Arnon* (= cel ce murmură; cel ce se mişcă repede) – râu care despărțea pe amoriții din nord de moabiții din sud –, muntele *Hermon* (= munte sacru) şi pustiul Araba. Aici, evreii au învins pe *Sihon* (= cel ce dezrădăcinează; distrugător), regele Amoreilor, care locuia în *Heşbon* (= calcul; socoteală) şi domnea la *Aroer* (= goliciune; tufiş de ienupăr) – cetate aflată pe malul drept al Arnonului. Regatul său cuprindea parte din *Galaad* (= aspru; zgrunțuros), regiune muntoasă la est de Iordan, mergând până la *Iaboc* (= râul albastru), afluent al Iordanului, şi Araba, până la Marea *Chinerot* (= harpă; liră) – vechi nume al Lacului Galileii sau Ghenizaret; Marea Arabei şi Marea Sărată denumesc Marea Moartă; *Bet-Ieşimot* (= casa pustiurilor) era o cetate pe malul răsăritean al Iordanului, situată în apropiere de muntele Fazga sau *Pisga* (= înălțime) şi de Marea Moartă. *Teman* (= ținut sudic) denumea un trib, descendent din Esau, şi un teritoriu, ocupat de acest trib, în regatul Edom.

Tot la răsărit de Iordan, evreii au biruit pe *Og* (= cel uriaş; cel cu gâtul lung), regele *Vasanului* (= țară întinsă; pământ roditor); acesta locuia în *Aştarot* (= turmă de oi; zei), sediul cultului zeiței Astarte, şi *Edreea* (= puternic; putere), capitala Vasanului. *Salca* (= coşul vostru; drum) era o cetate din Vasan situată în apropiere de Edrei sau Edreea; *Gheşur* (= un pod) era un ținut situat între Hermon şi Vasan; *Maaca* (= opresiune; asuprire), localitate siriană.

7: **Şi aceştia sunt regii Amoreilor, pe care Iosua şi fiii lui Israel i-au ucis dincolo de Iordan, de la Baal-Gad, în valea Libanului, şi până la muntele Pele, cum te urci spre Seir; iar Iosua a dat [pământul] semințiilor lui Israel, să-l moştenească după cum se cade:**

8: **la munte, la câmpie, în Araba, în Asidot, în pustie, în Negheb; pe Heteu şi pe Amoreu şi pe Canaanean şi pe Ferezeu şi pe Heveu şi pe Iebuseu;**

9: **pe regele Ierihonului**
şi pe regele Aiului, care este aproape de Betel,
10: **pe regele Ierusalimului**
şi pe regele Hebronului,
11: **pe regele Iarmutului**
şi pe regele Lachişului,
12: **pe regele Eglonului**
şi pe regele Ghezerului,
13: **pe regele Debirului**
şi pe regele Ghederului,
14: **pe regele Hormei**
şi pe regele Aradului,
15: **pe regele Libnei**

şi pe regele Adulamului,
16: **pe regele Machedei**
şi pe regele Betelului,
17: **pe regele Tapuahului**
şi pe regele Heferului,
18: **pe regele Afecului**
şi pe al Şaronului,
19: **pe regele Haţorului,**
20: **pe regele Şimron-Meronului,**
pe regele Madonului,
pe regele Acşafului,
21: **pe regele Chedeşului,**
pe regele Taanacului,
22: **pe regele Meghiddonului,**
pe regele Iocneamului de lângă Carmel,
23: **pe regele Dorului de lângă Nafat-Dor,**
pe regele Goimilor din Ghilgal,
24: **pe regele Tirţei.**
De toţi, treizeci şi unu de regi.

Dăm mai jos lista cetăţilor ai căror regi au fost biruiţi de către israeliţi:

Ierihon (= cetatea finicilor; oraşul parfumurilor);
Ai (= ruină);
Ierusalim (= fundamentul păcii; posesiunea păcii; cetatea păcii);
Hebron (= comuniune; tovărăşie; ligă);
Iarmut (= înălţime), cetate din câmpie;
Lachiş (= colină; încăpăţânare);
Eglon (= juninci; cerc), cetate din Ţara de Jos;
Ghezer (= pantă repede), cetate canaanită în apropiere de Lachiş;
Debir (= în spate; vorbire; păşune), cetate din ţinutul muntos al lui Iuda;
Gheder (= perete), cetate din extremitatea demiazăzi a lui Iuda;
Horma (= nimicire), numită înainte de distrugerea ei completă Ţefat; era situată în partea sudică a Palestinei, către hotarul cu Edomul;
Arad (= măgar sălbatic), oraş situat la marginea pustiei lui Iuda;
Libna (= albeaţă), cetate din câmpie;
Adulam (= loc împrejmuit), cetate situată între Iarmut şi Soco;
Macheda (= ţinutul păstorilor), cetate canaanită din pustie;
Betel (= casa lui Dumnezeu), oraş la vest de Ai şi la sud de Silo;
Tapuah (= măr; gutuie; caisă), cetate din câmpia lui Iuda;
Hefer (= fântână; izvor), cetate pe malul apusean al Iordanului;
Afeca (= loc tare; fortificaţie), cetate din regiunea muntoasă a lui Iuda;
Şaron (= crăpături în pământ) sau Laşaron, localitate neidentificată; *Biblia Hebraica* o numeşte Laşaron; *Septuaginta* are *vasilea Afek tis Saron* (regele Afecului care ţine de Saron); *Vulgata* socoteşte Saronul drept o cetate aparte;
Haţor (= târg; castel îngrădit), capitala regatului canaanit ce se întindea în nordul Palestinei;
Şimron-Meron (= straja amărăciunii; paza înălţimii), cetate canaanită situată în apropierea Betleemului Galileii;
Madon (= ceartă), cetate din nordul Canaanului;
Acşaf (= fascinaţie), cetatea canaanită aparţinând ulterior teritoriului lui Aşer;
Chedeş (= sfinţit), ar putea fi un alt nume pentru Cadeş-Barnea;

Taanac (= loc nisipos), cetate la marginea câmpiei Izreelului;

Meghiddo (= amplasamentul trupelor), cetate în câmpia Ezdrelonului, de mare importanță strategică;

Iocneam (= ridicarea poporului), cetate aparținând ulterior teritoriului lui Efraim, situată pe *Carmel* (= grădină mare) sau în apropierea acestuia;

Dor (= locuință), cetate situată pe țărmul Mediteranei, lângă Nafat-Dor (= înălțimile Dorului);

Goim (= neamuri), cetate de lângă Ghilgal;

Tirța (= grație; farmec), cetate canaanită devenită celebră datorită frumuseții sale.

Aceştia sunt regii biruiți de Iosua (sau, mai exact, cetățile stăpânite de aceia). Fără a fi curățit cu totul pământul de popoarele canaanite, luptele prelungindu-se şi în epocile viitoare, țara putea fi acum împărțită triburilor israelite. Despre împărțirea pământului vorbeşte următoarea secțiune a Cărții *Iosua*.

CAPITOLUL 13 - *Împărțirea pământului la răsărit de Iordan.*

„Capitolul 13 tratează complicata problemă a moştenirii şi împărțirii după seminții”[219]. „De aici începe împărțirea Canaanului, care continuă până la cap. 19”[220].

1: **Iosua era bătrân şi îndelungat în zile; şi a zis Domnul către Iosua: „Tu ai îmbătrânit, eşti înaintat în vârstă, dar pământ care să fie împărțit ca moştenire e încă foarte mult.**

„Întrucât avem obiceiul ca cele zise despre Iisus Navi să le punem în legătură cu Domnul şi Mântuitorul nostru, atunci căruia din cei doi se potriveşte să-i spui bătrân şi înaintat în zile? Oare nu celui ce este începutul a toate şi care e mai întâi născut decât toată făptura? Iată de ce, fără îndoială, atributul de bătrân în înțelesul deplin al cuvântului nu i se potriveşte decât Domnului şi numai Lui, pentru că înainte de El n-a existat nimeni”[221]. Cât priveşte pământul ce-a mai rămas de împărțit: „În cele de mai înainte s-a spus, după cum am constatat, că: S-a liniştit pământul de război şi Iisus (Iosua) a luat tot pământul (11, 23). Or, iată că acum scrie: pământ de luat în moştenire a rămas încă mult. Crezi cumva că Scriptura ar conține contradicții? Despre aşa ceva nici măcar n-ar trebui să pomenim. Dacă vom căuta înțelesul duhovnicesc al lucrurilor, atunci nu vom mai găsi nimic contradictoriu. Să ținem seamă de întâia venire a Domnului şi Mântuitorului nostru, care a început să arunce sămânța cuvântului Său pe pământ, când a pus stăpânire pe tot pământul numai prin puterea seminței Sale, punând pe fugă puterile potrivnice şi pe îngerii răzvrătiți, care se făcuseră stăpâni peste duhurile popoarelor şi în acelaşi timp a semănat cuvântul Său, răspândindu-şi astfel bisericile Sale. Aceasta este prima luare în stăpânire a întregului pământ. Vino după mine, ascultătorule, pe pârtia abia perceptibilă a cuvântului, şi-ți voi arăta că există şi o a doua ocupație a unui pământ, despre care i s-a spus lui Iisus (Navi) că mai este mult. Ascultă ce spune despre acesta Pavel: El trebuie să împărățească până ce va pune pe toți vrăjmaşii Săi aşternut picioarelor Sale (I Corinteni 15, 25). Acesta este pământul despre care s-a spus că a fost lăsat până ce toți vor fi supuşi sub picioarele Lui şi astfel El va cuprinde toate popoarele în moştenirea Sa. […] În ce priveşte timpurile noastre, multe lucruri au rămas încă nerezolvate şi nu sunt încă aşezate la picioarele lui Iisus. Or, Domnul Hristos, şi pe acestea trebuie să le cuprindă. Căci nu poate avea loc sfârşitul lumii dacă nu vor fi supuse mai întâi toate, după cum zice profetul: Toate neamurile vor sluji Lui (Psalmi 71, 11), de la o margine până la alta şi de la râu până la marginile lumii. Înaintea Lui vor îngenunchea etiopienii (Psalmi 71, 8-9) şi din

[219] IIR, p. 202

[220] SEP 2, p. 63

[221] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVI, 2

ținuturile din cealaltă parte a Etiopiei îi vor aduce daruri (Sofonie 3, 10). Rezultă, de aici, că, la a doua venire, Iisus va lua în stăpânire întregul pământ, din care mai rămăsese mult de cucerit. Dar fericiți sunt cei care au fost cuceriți la întâia Lui venire! Vor fi, într-adevăr, încărcați de daruri cei care cu toată împotrivirea atâtor vrăjmași și atacurilor atâtor potrivnici, își dobândesc, prin război și pe calea armelor, partea lor din pământul făgăduit. Dar, în clipa în care supunerea lor va fi fost adusă la îndeplinire, prin silă, în ziua când va trebui nimicit vrăjmașul cel din urmă, adică moartea (I Corinteni 15, 26), nu va mai fi bunăvoință pentru cei care au fost supuși"[222]. În continuare, Dumnezeu arată care e pământul ce mai rămâne de luat în stăpânire, fiind vorba aici, desigur, despre realitățile istorice prin care a trecut poporul Israel; Iosua are de luat în stăpânire Canaanul; Iisus, Cel prefigurat de Acela, va stăpâni peste tot pământul.

2: **Acesta e pământul care rămâne:**

Hotarele Filistenilor, Gheșurul și Canaanul;

3: **de la ținutul nelocuit din fața Egiptului până la hotarele Ecronului, de-a stânga Canaaneenilor, se socotesc cele cinci principate ale Filistenilor: Gaza, Așdod, Ascalon, Gat și Ecron;**

4: **și [ținutul] Heveilor: de la Teman la ținutul Canaan din fața Gazei, și ținuturile sidoniene până la Afeca și până la hotarele Amoreilor.**

5: **Și tot ținutul filistean Ghebla și tot Libanul spre soare-răsare, de la Baal-Gad, la poalele muntelui Hermon, până la intrarea Hamatului;**

Ghebla: „e vorba de cetatea feniciană Gebal, mai cunoscută sub numele grecesc Byblos"[223].

6: **pe toți locuitorii ținutului muntos, de la Liban până la Misferot-Maim, pe toți Sidonienii îi voi nimici de dinaintea lui Israel; dar tu să-i dai lui Israel (pământul) prin sorți, așa cum ți-am poruncit Eu ție.**

E indicat pământul care a mai rămas de cucerit; ne oprim aici asupra toponimelor, cu scurte indicații: *Gheșur* (= un pod), regat aramaic; prin Canaan se înțelege aici, cel mai probabil, teritoriul stăpânit de Filisteni de-a lungul Mediteranei; *Gaza* (= puternic), cea mai sudică cetate filisteană; *Așdod* (= loc fortificat; castel), una dintre principalele cetăți filistene; *Ascalon* (= punct de plecare; migrațiune), una dintre principalele cinci cetăți feniciene; *Gat* (= teasc pentru struguri), una dintre principalele cinci cetăți feniciene; *Ecron* (= sterpiciune), cea mai nordică și cea mai mare cetate filisteană; *Teman* (= ținut sudic), numele unui trib desprins din Esau și al teritoriului ocupat de acesta în Edom; *Afeca* (= forță), cetate la nord de Sidon; *Ghebla* sau *Ghebal* (= munte), cetate pe țărmul Mediteranei, la nord de Sidon; *Baal-Gad* (= Domnul prosperității), ținut aflat la poalele muntelui Hermon; *Hamat* (= fortăreață), oraș la nord de Hermon, către Damasc; *Misferot-Maim* (= izvoare calde), cetate de la hotarele țării Sidonului.

„Apoi, după o lungă înșirare de noțiuni, Scriptura vorbește doar despre cei din Sidon: voi pierde pe sidonieni de la fața fiilor lui Israel. Au fost amintiți și canaaneii și cei care se găsesc în ținuturile dinspre Egipt, cei care se află în ținutul Accaronului și în partea stângă a râului (Iordan), precum și mulțime de alte popoare. Dar, numai despre sidonieni zice Domnul că-i va nimici. Sidonienii, însă, […] înseamnă *vânătorii*. Ce altceva se înțelege prin acești vânători răi, pe care Domnul îi va nimici, dacă nu puterile vrăjmașe despre care profetul zice: au întins cursă picioarelor mele, pentru a vâna sufletele și a le atrage, pe neașteptate, spre păcat? De aceea îi nimicește Domnul. Când vânătorii vor fi morți, când nu va mai fi nimeni pentru a întinde curse și plase ca să atragă sufletele în păcat, atunci fiecare va sta liniștit sub vița și sub smochinul lui (Miheea 4, 4)"[224].

7: **Și acum, împarte pământul acesta, ca moștenire prin sorți, la nouă seminții și la**

[222] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVI, 3
[223] SEP 2, p. 63
[224] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVI, 4

jumătate din seminția lui Manase; de la Iordan până la Marea cea Mare, înspre apus, să li-l dai lor: Marea cea Mare va fi hotarul".

8: **Iar celor două seminții, a lui Ruben şi a lui Gad, şi la jumătate din seminția lui Manase le-a dat Moise pe cel de dincolo de Iordan; Moise, sluga lui Dumnezeu, li l-a dat spre răsărit,**

9: **de la Aroer, care e pe malul râului Arnon, şi cetatea cea din mijlocul văii şi Medeba întreagă, până la Dibon,**

10: **precum şi toate cetățile lui Sihon, regele Amoreilor, care a stăpânit din Heşbon până la hotarele fiilor lui Amon;**

11: **şi ținutul Galaadului şi hotarele Gheşuriților şi ale Maacatienilor, tot muntele Hermonului şi întregul ținut al Vasanului, până la Salca;**

12: **întregul regat al lui Og din ținutul Vasanului, care a domnit în Aştarot şi în Edreea, cel rămas dintre uriaşi, pe care Moise l-a bătut şi l-a nimicit.**

Despre cucerirea teritoriilor de la răsărit de Iordan am vorbit amănunțit în comentariile anterioare, la Cărțile *Numerii* şi *Deuteronom*. La răsărit de Iordan au primit teritorii triburile *Ruben* (= iată fiu; arătarea fiului), *Gad* (= noroc; fericit) şi jumătate din *Manase* (= cel ce face să uite; uitare). Zăbovim aici şi asupra unor toponime: *Medeba* (= izvorul puterii; ape liniştite), veche cetate moabită, atribuită seminției lui Ruben; *Dibon* (= ținut mlăştinos; albia râului), oraş moabit, cucerit de Amoriți şi, de la aceştia, de către israeliți.

„Azi ni s-a mai citit că Moise a dat unora partea lor de moştenire. După aceea citim că şi Iosua, la porunca Domnului, a împărțit oamenilor săi partea cuvenită lor. Aşadar, cel dintâi care a împărțit moştenire a fost Moise, al doilea Iosua. Prin Moise trebuie să înțelegem Legea. Cei care au trăit după Lege au primit cei dintâi partea de moştenire, însă în afara Țării Făgăduinței, căci când au primit pământul lor moştenire, ei nu l-au ocupat realmente, nici nu l-au împărțit între ei, ci au aşteptat să primească abia de la Isus partea lor"[225].

13: **Dar fiii lui Israel nu i-au nimicit pe Gheşureni şi pe Maacatieni şi pe Canaaneeni; iar regele Gheşurenilor şi al Maacatienilor locuieşte până azi printre fiii lui Israel.**

Text care arată că victoria israeliților de la răsărit de Iordan nu a fost deplină, iar aceste neamuri vor primejdui credința evreilor. Putem în continuare aplica astfel de locuri la paralela Moise-Iosua, în primul fiind închipuită Legea, iar al doilea vestind pe Iisus Hristos. Adevărul, însă, e acela că istoria israeliților nu permite până la capăt această interpretare, decât ca tip (chip) imperfect al realităților cereşti. Desigur, cititorul se va fi deprins până acum cu aceste analogii şi va şti până unde se poate încredința lor.

14: **Doar seminției lui Levi nu i s-a dat moştenire: Domnul, Dumnezeul lui Israel, El e moştenirea lor, aşa cum le-a spus Domnul. Şi aceasta e împărțirea pe care Moise le-a făcut-o fiilor lui Israel la Araba Moabului, dincolo de Iordan, spre Ierihon.**

În comentariile anterioare am arătat deseori că tribul Levi, ca trib sacerdotal, nu a primit un teritoriu al său la împărțirea pământului, ei urmând a se întreține din ofrandele aduse lui Dumnezeu. „Leviții n-au primit moştenire nici de la Moise, nici de la Isus (Navi), căci Dumnezeu este partea lor. Oare nu se trage de aici concluzia că în Biserica Domnului sunt unii care depăşesc pe toți ceilalți prin virtuțile şi vredniciile lor, căci despre ei ne spune Scriptura că Domnul însuşi este moştenirea lor? Şi dacă ne este îngăduit să arătăm o oarecare îndrăzneală, în legătură cu aceste lucruri, să cercetăm cât de puțin adâncimile acestor taine, ca să vedem dacă nu cumva imaginea preoților şi a leviților ascunde următorul înțeles: în mijlocul poporului, adică al acelora care sunt mântuiți, partea cea mai mare şi cel mai mare număr dintre ei au credința celor simpli şi temători de Dumnezeu, încât sunt plăcuți Lui prin fapte bune, prin moravuri cinstite şi prin însuşirile alese ale faptelor lor. Dar sunt puțini, chiar foarte rari, cei care se dedică înțelepciunii şi ştiinței, care-şi păstrează inimile lor curate şi cultivă cele mai

[225] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVI, 5

frumoase virtuți. Știința lor le îngăduie să aleagă calea pe care pornesc ceilalți mai simpli, ca să ajungă la mântuire. Aşa sunt cei înfăţişaţi aici cu numele de preoţi şi leviţi, amintindu-ni-se că moştenirea lor este Domnul, adică înțelepciunea, pe care au preferat-o mai mult decât orice altceva"[226].

15: **Pământul i l-a dat Moise seminției lui Ruben, după familiile lor.**

16: **Hotarele lor au fost de la Aroer, care este față-n față cu valea Arnonului, precum şi cetatea ce se află în valea Arnonului, şi tot şesul până la Medeba**

17: **şi până la Heşbon şi toate cetățile din şes, şi Dibonul şi Bamot-Baal şi Bet-Baal-Meon**

18: **şi Vasanul şi Chedemotul şi Mefaatul**

19: **şi Chiriataim, Sibma şi Țeret-Iaşahar în muntele Emec;**

20: **şi Bet-Peor şi poalele muntelui Fazga şi Bet-Ieşimot;**

21: **şi toate cetățile din şes şi tot regatul lui Sihon, regele Amoreilor, pe care l-a ucis Moise, pe el şi pe căpeteniile Madianului: Evi, Rechem, Țur, Hur şi Reba, căpeteniile de pe lângă Sihon, şi pe locuitorii ținutului.**

22: **Iar pe Balaam al lui Beor, vrăjitorul, l-au ucis în luptă.**

23: **Iar hotarele lui Ruben erau…: însuşi Iordanul era hotar; aceasta-i moştenirea fiilor lui Ruben, după familiile lor, după cetățile şi satele lor.**

E arătat teritoriul primit de seminția lui Ruben la răsărit de Iordan. Zăbovim aici asupra toponimelor noi:

Bamot-Baal (= înălțimile lui Baal), pare a fi fost un vârf de pe lunga creastă a muntelui Atarus; Baal (= Domn; Stăpân);

Bet-Baal-Meon (= casa domnului locuințelor), veche cetate amorită de la frontiera Moabului;

Chedemot (= aşezări răsăritene), cetate pe malul răsăritean al Iordanului, situată la marginea pustiei;

Mefaat (= frumuseţe);

Chiriataim (= cetate dublă; cetăți gemene; oraşe surori), cetate între Arnon şi Atarot;

Sibma (= răcoare), cetate în apropiere de Heşbon;

Țeret-Iaşahar (= strălucirea zorilor), cetate amplasată pe un munte, în apropierea Mării Moarte; Emec (= vale);

Bet-Peor (= casa lui Peor), localitate învecinată cu Fazga; Peor (= ruptură; deschizătură);

Bet-Ieşimot (= casa pustiurilor), cetate situată aproape de Fazga şi de Marea Moartă.

Acestea erau teritoriile moştenite de Ruben. Despre căpeteniile Madianului biruite de israeliți s-a vorbit la Cartea *Numerii* (31, 8).

24: **Moise, de asemenea, le-a dat moştenire fiilor lui Gad, după familiile lor.**

25: **În hotarele lor erau: Iezerul şi toate cetățile Galaadului şi jumătate din ținutul fiilor lui Amon, până la Aroer, care se află în fața cetății Raba;**

26: **şi de la Heşbon până la Ramat-Mițpa şi Betonim şi de la Mahanaim până la hotarele Debirului,**

27: **şi Bet-Haran şi Bet- Nimra şi Sucot şi Țafon şi restul regatului lui Sihon, regele Heşbonului. Hotarul lui era Iordanul, până la marea Chineret, dincolo de Iordan, spre răsărit.**

28: **Aceasta e moştenirea fiilor lui Gad, după familiile, cetățile şi satele lor.**

E înfăţişată moştenirea lui Gad, fiind enumerate, selectiv, câteva toponime; la rândul nostru, ne vom ocupa doar de câteva dintre acestea:

Iezer sau *Iaezer* (= folositor), cetate din Galaad;

Raba (= capitală; mare), cetate situată în bazinul superior al Iabocului;

[226] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVII, 2

Heşbon (= calcul; socoteală), capitala lui Sihon, despre care s-a mai vorbit: „La est de partea septentrională a Mării Moarte era amplasat Heşbonul, oraş regal al amoriților (Numerii 21, 25 ş. u.). Ulterior l-au ocupat israeliții, iar mai apoi a ajuns cetate moabită”[227];

Ramat-Mițpa (= înălțimea turnului de veghere), cetate galaadită, situată la hotarele lui Gad;

Betonim (= fisticuri), cetate revenită lui Gad;

Mahanaim (= două tabere), cetate revenită lui Gad;

Bet-Haran (= casa drumului), localitate pe valea Iordanului, reconstruită de tribul Gad;

Bet-Nimra (= casa leopardului), cetate acordată gadiților;

Sucot (= colibe; cabane; corturi), localitate pe malul răsăritean al Iordanului;

Țafon (= nord), cetate pe valea Iordanului.

29: **Moise a dat [moştenire] şi la jumătate din seminția lui Manase.**

30: **Iar hotarele lor au fost de la Mahanaim, cu tot regatul Vasanului, cu tot regatul lui Og, regele Vasanului, şi cu toate satele Iairului – care se află în ținutul Vasanului –; şaizeci de cetăți.**

31: **Iar jumătate din Galaad, cu Aştarotul şi Edreea, – cetățile regale ale lui Og în ținutul Vasanului – i-a fost dată fiilor lui Machir, fiul lui Manase, adică la jumătate din fiii lui Machir, fiul lui Manase, după familiile lor.**

Se arată teritoriul primit de jumătatea lui Manase la răsărit de Iordan; pentru Cartea *Iosua*, un singur toponim nou aflăm aici: *Iair* (= El luminează), fiind vorba despre Târgurile lui Iair, localități lipsite de ziduri de apărare, în partea de nord-vest a Vasanului, în regiunea Argobului. Moştenitor a fost *Machir* (= vândut), fiul lui Manase, dar, ca unic fiu, strămoş şi al jumătății lui Manase stabilite în Canaan.

32: **Aceştia sunt cei cărora le-a dat Moise moştenire în şesul Moabului, dincolo de Iordan, în fața Ierihonului, spre răsărit. Dar seminției lui Levi nu i-a dat Moise moştenire: Domnul, Dumnezeul lui Israel, El este moştenirea lor, aşa cum le-a grăit.**

„A doua frază a acestui verset e preluată din Textul Masoretic”[228]. Despre moştenirea leviților s-a vorbit adeseori, urmând să se revină asupra lor.

CAPITOLUL 14 – *Împărțirea pământului la apus de Iordan.*

1: **Aceştia sunt aceia dintre fiii lui Israel care au primit moştenire în țara Canaanului, cărora Eleazar preotul şi Iosua, fiul lui Navi, şi capii de familie ale semințiilor fiilor lui Israel le-au împărțit ca moştenire.**

„Fiul lui Navi a pus doisprezece oameni ca să împartă moştenirea; doisprezece apostoli, crainici ai adevărului, trimite şi Iisus (Hristos) în toată lumea”[229]. „Aşadar, acel pământ, care este dincolo de Iordan, a fost împărțit de Moise, în timp ce pământul sfânt, pământul cel bun, l-a împărțit Isus împreună cu mai marii semințiilor lui Israel. Vezi, dar, că de îndată ce Mântuitorul va începe să împartă adevărata moştenire a țării sfinte, El îşi va atrage de partea Sa pe prinții adevăratului Israel, pe Israelul cel duhovnicesc. Şi cine sunt fruntaşii semințiilor noastre? Aceşti fruntaşi ai Bisericii, dacă nu Sfinții Apostoli cărora Mântuitorul le-a spus: Veți şedea şi voi, pe douăsprezece tronuri, şi veți judeca cele douăsprezece seminții ale lui Israel (Matei 19, 28). În acelaşi timp a fost asociat la împărțire şi un preot, care este cuvântul tainic şi mistic al lui Dumnezeu, deoarece este spus că Isus şi Eleazar au convenit pentru a împărți pământul”[230]. Amintim aici că Eleazar se tâlcuieşte *Dumnezeu a venit în ajutor*, iar Navi (sau Nun) prin

[227] AB, p. 102
[228] BBVA, p. 260
[229] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, X, 11
[230] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVIII, 1

peşte; *durată*; *vlăstar*.

2: **Ei şi-au primit moştenirea prin sorţi, aşa cum Domnul, prin mâna lui Iosua, le-a poruncit celor nouă seminţii şi la o jumătate de seminţie**

3: **dincolo de Iordan. Dar Leviţii nu aveau parte printre ei.**

4: **Fiindcă fiii lui Iosif erau două seminţii: Manase şi Efraim; iar pentru Leviţi nu era în ţară nici o parte care să le fi fost dată, ci doar cetăţi de locuit, precum şi împrejurimile acestora pentru vitele lor, cu vite cu tot.**

5: **Precum Domnul îi poruncise lui Moise, aşa au făcut fiii lui Israel şi au împărţit pământul.**

Situaţia aparte a leviţilor e explicată aici şi prin aceea că din Iosif au răsărit două seminţii: numărul triburilor, ca şi acela al Apostolilor, trebuia să se menţină acela de douăsprezece. Nu ne pare a fi aici locul potrivit pentru a tâlcui acest număr, dar putem trimite pe cei interesaţi la *Ambigua* Sfântului Maxim Mărturisitorul (pp. 163-170).

6: **Iar fiii lui Iuda au venit la Iosua în Ghilgal; şi i-a grăit Caleb, fiul lui Iefone Chenezeul: „Tu ştii cuvântul pe care Domnul l-a grăit către Moise, sluga lui Dumnezeu, în privinţa mea şi a ta, la Cadeş-Barnea.**

7: **Că eu aveam patruzeci de ani când Moise, sluga lui Dumnezeu, m-a trimis din Cadeş-Barnea să iscodesc această ţară, iar eu i-am răspuns după gândul său.**

8: **Fraţii mei, cei ce s-au suit împreună cu mine, au înspăimântat inima poporului; eu însă L-am urmat întocmai pe Domnul, Dumnezeul meu.**

9: **În ziua aceea s-a jurat Moise, zicând: Pământul în care te-ai dus îţi va fi moştenire, ţie şi fiilor tăi în veci, fiindcă tu L-ai urmat întocmai pe Domnul, Dumnezeul nostru.**

10: **Şi acum, iată că Domnul m-a ţinut viu, aşa cum a grăit; patruzeci şi cinci de ani sunt acum de când Domnul a grăit cuvântul acesta către Moise, la vremea când Israel umbla prin pustie; şi acum, iată, eu am optzeci şi cinci de ani**

11: **şi sunt încă tare, ca atunci când m-a trimis Moise; tare sunt şi acum să ies şi să intru în război.**

12: **Şi acum, cer de la tine muntele acesta, aşa cum a zis Domnul în ziua aceea; că tu ai auzit cuvântul acesta în ziua aceea. Enachimii sunt şi acum acolo, cu cetăţi mari şi tari; aşadar, dacă Domnul va fi cu mine, eu îi voi nimici, aşa cum mi-a spus mie Domnul".**

„Sfântul nu cere nimic neînsemnat şi pământesc, nimic din ce se găseşte în fundul văilor, ci el cere un munte înalt, un munte acoperit cu oraşe mari şi întărite. [...] Şi dacă a cerut, e că a cunoscut meşteşugul de a lupta, după cum este scris: Înţeleptul ia cu luptă cruntă cetatea şi răstoarnă întăriturile în care-şi puneau nădejdea necredincioşii (Pilde 21, 22). Crezi că dacă Solomon a spus acestea a voit să ne înveţe pe noi că înţeleptul cucereşte cetăţi şi nimiceşte meterezele zidite din pietre? Înţelesul acestor cuvinte este următorul: oraşul şi meterezele indică învăţăturile şi judecăţile cu care filosofii construiesc toate părerile profane şi potrivnice Legii divine, care sunt observate de păgâni şi barbari. La numărul de păreri josnice şi de oraşe întărite, aşezate pe munţi, trebuie să adăugăm şi afirmaţiile pe care ereticii le atribuie Scripturii şi pe care ei le aşază ca pe nişte munţi înalţi. Acestea sunt cetăţile pe care le dărâmă înţelepţii proclamând cuvântul adevărului, şi oraşele minciunii, pe care le răstoarnă berbecul adevărului, precum şi Apostolul Pavel zicea: Noi surpăm gândurile şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu (I Corinteni 10, 5). Şi astăzi trăieşte înaintea lui Isus preaînţeleptul Caleb, mărturisind că e tare în război şi gata de luptă, şi cere, ca să spunem aşa, învoirea să se bată, să atace pe înţelepţii veacului, pe cei care afirmă minciuna în locul adevărului, să-i biruie, să-i învingă şi să răstoarne întreg edificiul spuselor lor. De aceea, văzând însufleţirea lui Isus, îl binecuvântează (v. 13). Fără îndoială El binecuvintează astfel de dorinţe şi de cutezanţe. Dar şi tu,

dacă vrei să te dedici învățăturii, cugetând în Legea lui Dumnezeu, în duhul înțelepciunii și devenind ca o inimă în Legea lui Dumnezeu, poți răsturna cetăți mari și întărite, adică născocirile minciunii, învrednicindu-te de binecuvântarea lui Isus și astfel primești de la el Hebronul. Dar Hebron se tâlcuiește comuniune ori căsnicie"[231].

13: **Iar Iosua l-a binecuvântat; și a dat Hebronul ca moștenire lui Caleb, fiul lui Iefone Chenezeul.**

„Hebronul este alt oraș străvechi al Țării Sfinte, existent până azi. În timpul lui Iosua se numea Qyriat Arba. Este situat la 36 km sud de Ierusalim și la 927 m altitudine deasupra nivelului Mediteranei"[232].

14: **Și de atunci până-n ziua de astăzi i-a fost Hebronul moștenire lui Caleb, fiul lui Iefone Chenezeul, fiindcă el a ascultat de porunca Domnului, Dumnezeul lui Israel.**

„Să vedem, dar, cine este cel dintâi care a primit moștenirea din mâinile lui Iisus (Iosua)? Scriptura zice că acesta a fost Caleb, fiul lui Iefone, căci el e întâiul care cere și stăruie cu vorbe și temeiuri, vorbe despre care știm că ne pot fi de folos pentru mântuire. Caleb se tâlcuiește: ca inima. Cine este cel ca inima, dacă nu acela care în toate treburile își închină munca gândirii, care nu primește numele unui oarecare membru al Bisericii, ci este identificat cu organul cel mai important din noi, adică cu inima, ceea ce înseamnă că în toate lucrările sale el se conformează rațiunii și înțelepciunii și orânduiește toate treburile ca și când el însuși ar fi inima? În ce privește pe Iefone, tatăl său, acesta se tâlcuiește: convertire. Acest Caleb este, deci, fiul convertirii. Ce alt înțeles poate avea decât că, întorcându-se la Dumnezeu, a produs un asemenea efect încât inima sa a născut un fiu care este inima? Orice om, deci, care se dăruiește gândurilor divine și care stăruie cu înțelepciune și judecată, este un Caleb. Acest Caleb a fost îndrumat, mai întâi, de Moise, iar mai apoi de Iisus (Iosua), care l-a asistat și i-a zis: Tu știi ce a zis Domnul către Moise, omul lui Dumnezeu. Tu cunoști cuvântul pe care i l-a spus Domnul. Și cine oare putea cunoaște cuvântul pe care Domnul l-a spus lui Moise, dacă nu Însuși Iisus? Nimeni n-a pătruns în îndrumările sale, în înțelesul Legii, ca Iisus, căci El este Cel ce ne-a învățat și descoperit toate, El este cel care a descoperit lui Pavel că legea e duhovnicească (Romani 7, 14). După cum s-a spus, vorbind despre Caleb să vorbim despre mine și despre tine. Și mie și ție ne-a vorbit Moise. Asta-i totuna cu ceea ce zice Domnul că: dacă ați fi crezut lui Moise, ați fi crezut și Mie, căci despre Mine scrie acela (Ioan 5, 46). Mie, adică în legătură cu tema lui Caleb, care este inima. Este sigur că Moise a scris despre inimă, el, ale cărui scrieri abundă în înțelepciune și prudență. El zice: Câtă putere aveam atunci, tot atâta am și acum. Sfântul este, prin urmare, în aceeași putere, în prezent ca și în trecut, în problemele noi ca și în cele vechi, în Evanghelii ca și în Lege. Iată ce zice el: are aceeași putere azi, în vremea lui Iosua, ca și altădată sub Moise, căci aceeași inimă veghează cu aceeași putere în tainele celor două Testamente"[233].

15: **Mai înainte Hebronul se numea Chiriat-Arba, cetatea-metropolă a Enachimilor.**

Și s-a liniștit pământul de război.

„Trebuie să ne grăbim să ajungem la Iisus, nu la fiul lui Navi, ci la Iisus Hristos. Dar mai întâi să ne introducem în școala lui Moise, să lepădăm acolo nepriceperea copilărească (I Corinteni 13, 12) și după aceea să înaintăm spre desăvârșirea în Hristos: Moise n-a stins toate războaiele, Iosua însă le-a domolit pe toate și a dăruit pacea tuturor, precum este scris: s-a liniștit țara de război"[234]. Vechiul nume al Hebronului a fost *Chiriat-Arba* (= cetatea împătrită), metropolă a fiilor lui *Enac* (= uriaș; gât lung). Dar se cuvine să revenim, în încheierea acestui capitol, cu concluzia că singur Hristos este Cel ce aduce pacea în suflete, chiar dacă în viața

[231] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVIII, 3
[232] AB, p. 93
[233] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVIII, 2
[234] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, I, 3

aceasta e doar o pregustare nedesăvârşită a păcii depline ce o vom dobândi în Canaanul ceresc şi nestricăcios.

CAPITOLUL 15 - *Partea lui Iuda.*

„Capitolele 15-18 relatează despre moştenirea rubedeniilor lui Iisus Navi, cu localizarea exactă sau aceea presupusă a oraşelor”[235].

1: **Iar hotarele seminţiei lui Iuda, după familiile lor, au fost de la hotarele Idumeii, de la pustiul Sin, până la Cadeş, spre miazăzi-apus.**

2: **Hotarul lor de miazăzi merge până la partea Mării Sărate, de unde începe pintenul ce se lasă spre miazăzi;**

3: **înaintează către suişul Acravimului, trece prin pustiul Sin, iar dinspre miazăzi se urcă spre Cadeş-Barnea, iese pe la Heţron, înaintează până la Adar şi se întoarce pe calea dinspre apus de Cadeş;**

Acravim: „Origen (*Hom. Ios.* XIX, 3) comentează că această *colină a scorpionilor/păcatelor* trebuie zdrobită pentru a intra în moştenirea seminţiei lui Iuda”[236].

4: **trece prin Aţmon şi iese la valea Egiptului; capătul acestui hotar este marea. Acesta este hotarul dinspre miazăzi.**

5: **Iar hotarul lor de răsărit e toată Marea Sărată până la Iordan. Iar hotarul de miazănoapte pleacă de la hotarul Mării şi de la Iordan;**

6: **se urcă spre Bet-Hogla, trece pe la miazănoapte de Bet-Araba şi merge în sus până la piatra lui Bohan, fiul lui Ruben;**

Piatra lui Bohan, fiul lui Ruben: „Textul Masoretic are **eben bohan ben ruben**, literal: *piatra policelui a fiului lui Ruben*, probabil o formaţiune stâncoasă cu acest aspect. E posibil ca toponimul să desemneze un punct comun între hotarul lui Iuda şi cel al tribului lui Ruben, la capătul de nord al Mării Moarte”[237].

7: **hotarul merge mai departe spre Debir, prin cea de-a patra parte a văii Acor, şi se coboară spre Ghilgal, care se află în faţa Adumimului, în partea de miazăzi a văii; trece apoi pe la apele En-Şemeş şi se prelungeşte până la En-Roghel.**

8: **Hotarul merge în sus spre valea Ben-Hinom, prin spatele Iebusului, spre miazăzi; acesta este Ierusalimul; şi se termină hotarul în vârful muntelui ce se află-n faţa văii Hinom, spre apus, la marginea dinspre miazănoapte a văii Refaim.**

9: **Din vârful muntelui, hotarul se îndreaptă spre izvorul apelor Neftoah şi merge spre muntele Efron; apoi se încovoaie spre Baala: aceasta este cetatea Chiriat-Iearim.**

10: **Hotarul se întoarce apoi de la Baala spre mare şi se îndreaptă spre muntele Seir prin partea din spate, de miazănoapte, a cetăţii Iearim; acesta este Chesalonul; şi, coborându-se spre cetatea Bet-Şemeş, trece spre miazăzi;**

11: **de aici, hotarul trece prin partea de miazănoapte a Ecronului şi se îndreaptă spre Şicron, se încovoaie spre miazăzi şi se îndreaptă spre Iabneel; iar capătul hotarului e marea; hotarul dinspre apus îl alcătuieşte marea, adică Marea cea Mare.**

12: **Acestea sunt hotarele de peste tot ale fiilor lui Iuda, după familiile lor.**

Aici „avem o descriere a graniţelor tot atât de amănunţită ca şi în cartea *Numerii.* Dacă ar fi să arătăm mai pe scurt care erau graniţele Ţării Sfinte, am putea spune că la est teritoriul era mărginit de lacul Ghenizaret, Iordanul şi Marea Moartă; la vest – de Marea Mediterană; la sud – de pustiul Sinai; la nord – de Munţii Liban, Antiliban şi Carmel”[238]. Sunt prezentate hotarele părţii moştenite de *Iuda* (= lăudat să fie Domnul); vom urmări, în continuare, acele repere

[235] IIR, p. 203
[236] SEP 2, p. 68
[237] SEP 2, p. 69
[238] AB, p. 71

care constituie o noutate în Cartea *Iosua* (altele fiind deja bine cunoscute cititorului):

Idumeea (= ținut roşu) e forma grecească a numelui Edom – țară la sud-vest de Marea Moartă;

Sin (= ghimpe; spin), pustie în sudul Canaanului;

Cadeş (= sfințit; consacrat), localitate la hotarul de miazăzi al lui Iuda şi al Palestinei;

Acravim (= scorpioni), o pantă din sud-estul frontierei lui Iuda, aproape de extremitatea sudică a Mării Moarte;

Cadeş-Barnea (= deşert sfințit), pustie la hotarul de miazăzi al lui Iuda şi al Palestinei;

Carcaa (= arie; sol), punct neidentificat de pe frontiera sudică a lui Iuda;

Hețron (= înverzit; înflorit; şanț de apărare), localitate la frontiera sudică a lui Iuda;

Adar (= întindere), cetate a lui Iuda;

Ațmon (= robust), punct de la hotarul nordic al Canaanului, aproape de pârâul Egiptului;

Râul sau Pârâul Egiptului era un *ued*, vale fără apă, la margine de sud-vest a Canaanului, constituind hotarul de miazăzi al seminției lui Iuda;

Bet-Hogla (= casa păsărilor sălbatice), cetate canaanită;

Bet-Araba (= casa pustiei), sat din pustia lui Iuda, la hotarul cu Veniamin;

Bohan (= degetul cel mare) – Piatra lui Bohan era o bornă de frontieră între Iuda şi Veniamin, nu departe de Iordan;

Debir (= încăperea din spate; vorbire), cetate din ținutul muntos al lui Iuda, se mai numea şi *Chiriat-Sefer* (= cetatea cărților);

Acor (= tulburare), o vale la sud de Ierihon, făcând parte din hotarul nordic al lui Iuda;

Ghilgal (= prăvălire; prăbuşire), despre care s-a mai vorbit;

Adumim (= obiecte roşii), suiş ce duce, printr-o trecătoare, din valea Iordanului în zona deluroasă;

En-Şemeş (= fântâna soarelui), izvor şi cetate la hotarele dintre Iuda şi Veniamin;

En-Roghel (= izvorul postăvarului), fântână din apropierea Ierusalimului, la hotarul dintre Iuda şi Veniamin;

Ben-Hinom (= fiii suspinului), numele unei văi de lângă Ierusalim (dintr-o pronunție alterată a denumirii acestei văi provine termenul Gheena, întrebuințat adeseori pentru a indica locul pedepsei veşnice); *Hinom* (= suspin) desemnează aceeaşi vale;

Refaim (= uriaşi; cei învinşi), o vale aflată în apropiere de Ierusalim şi Betleem;

Neftoah (= uvertură; deschidere), ape al căror izvor se afla la vest de Ierusalim;

Efron (= pui de căprioară), creastă muntoasă la hotarele dintre Iuda şi Veniamin;

Baala (= stăpână), cetate din sudul teritoriului lui Iuda, mai cunoscută sub numele de Chiriat-Iearim (= cetatea pădurilor);

Seir (= păros; zbârlit), creastă muntoasă la hotarele lui Iuda, la sud-vest de Baala;

Iearim (= păduri), munte în Canaan;

Chesalon (= speranță), cetate în munții Iearim;

Bet-Şemeş (= casa soarelui), cetate din valea Sorec;

Ecron (= exterminare), cea mai mare dintre cele cinci cetăți principale ale Filistenilor;

Şicron (= beție), cetate la hotarul de miazănoapte al lui Iuda;

Iabneel (= Dumnezeu poate să construiască), cetate de la hotarul nordic al seminției lui Iuda, aceeaşi cu cetatea filisteană Iabne.

13: **Iar lui Caleb, fiul lui Iefone, i-a dat parte în mijlocul fiilor lui Iuda, după cum poruncise Dumnezeu; şi i-a dat Iosua cetatea Chiriat-Arba, cetatea-metropolă a lui Enac, care este Hebronul.**

14: **Acolo i-a nimicit Caleb, fiul lui Iefone, pe cei trei fii ai lui Enac: pe Şeşai, pe Ahiman şi pe Talmai.**

„Să cercetăm mai întâi de ce a primit Caleb o capitală? Şi anume pe aceea care-i considerată întâia dintre toate capitalele din Țara Făgăduinței, care fusese şi este capitala lui

Enac. Enac se tâlcuieşte smerenie sau răspuns zadarnic. Caleb a primit, deci, capitala smereniei zadarnice. Este sigur că sunt două smerenii. Una este (cea) despre care Mântuitorul zice: Învățați-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima, şi veți găsi odihnă sufletelor voastre (Matei 11, 29). [...] Dar mai există şi o altă smerenie, smerenia vinovată a păcătoşilor, cum este cea despre care vorbeşte Scriptura în legătură cu o împreunare nelegiuită: el a smerit-o (II Regi 13, 14), este cea scrisă despre Amon, care a smerit pe Tamara, sora lui[239]. Există deci o smerenie deşartă care se naşte din păcat. Aceasta este capitala smereniei deşarte, pe care a luat-o sau a răpus-o Caleb şi a ucis pe cei trei fii ai lui Enac, care au fost fii ai smereniei deşarte. După moartea acelora, el însuşi locuieşte în oraşul lor, şi face cele ce se descriu mai departe. Cine sunt, însă, acei copii ai smereniei deşarte pe care Caleb i-a ucis? Întâiul, Şeşai, se tâlcuieşte: în afară de mine, adică în afară de sfânt, căci fiul smereniei deşarte este în afară (străin) de ceea ce este sfânt, adică în afară de Dumnezeu. Al doilea, Ahiman, se tâlcuieşte: fratele meu afară de înțelepciune. Prin urmare, toți frații care se nasc din smerenie deşartă sunt, desigur, departe de înțelepciune. Al treilea, Tolmai, se tâlcuieşte: prăpastie sau suspendare, ceea ce înseamnă că în el nimic nu este statornic, ci toate ale lui sunt uşuratice şi se prăbuşesc în gol"[240].

15: **De acolo a pornit Caleb asupra celor ce locuiau în Debir; numele Debirului era mai înainte Chiriat-Sefer.**

„Dabir purta mai întâi numele de: *oraş al cărții* (al literei) (Chiriat-Sefer). Dar Dabir se mai tâlcuieşte *cuvânt*, iar numele de mai înainte al Dabirului era Chiriat-Sefer (*oraş al cărții*, *al literei*). Prin *oraş al cărții* trebuie înțeles întreg Vechiul Testament, adică Scriptura însăşi, pe care ne străduim s-o tâlcuim acum când ea este un oraş al cărților, care după aceea devine Debir, sau simplu *cuvânt*. Prin urmare, ceea ce mai înainte era în cărți şi care se înțelegea din cărți, a devenit curând Biserica lui Hristos, cuvânt, prin descoperirea Domnului. Sfinții Apostoli au fost cei dintâi care au tâlcuit-o, cei care au îndepărtat cele de deasupra ale cărții şi au făcut să izvorască din ea un cuvânt duhovnicesc. La rândul lor, învățații bisericilor scot din litera legii cuvânt şi învățătură evanghelică. (Dar) care sunt cei trei fii ai lui Enac, pe care i-a masacrat Caleb, în care noi am aflat puterea Legii? Prin smerenie deşartă nu trebuie să înțelegem învățăturile despre divinitate ale tuturor poeților şi a tuturor filosofilor acestui veac, căci cugetele lor sunt josnice şi nedemne de Dumnezeu. Dar cine este chiar atât de josnic şi de decăzut încât să confecționeze zei de lemn şi de piatră şi să-i considere ca atare? Cel dintâi fiu al acestei smerenii deşarte este cel numit Susi (Şeşai), adică în afară de mine, ceea ce înseamnă că întâiul lor gând era în afară de adevăr, în afară de Dumnezeu. În ce priveşte pe cel de-al doilea, Ahiman, acesta este un frate fără înțelepciune, sau cum am zice, mai pe scurt, fratele unei rătăciri izvorâte dintr-o lipsă de înțelepciune. Căci cine este atât de nebun încât să părăsească pe Dumnezeu, Cel care ne-a dat viață, pentru a urma pe zeii pe care i-am creat noi înşine? A treia cugetare greşită este Tolmai, care înseamnă prăpastie ori suspendare. Căci rezultatul cel din urmă al rătăcirii sunt prăpăstiile şi adâncurile iadului. Acestea sunt cugetele păgâne, pe care Legea le-a răsturnat, ca pe fiii lui Enac. Legea se dovedea o veche rătăcire, cu toate că după literă ea proclama pe Dumnezeul cel adevărat şi creatorul tuturor lucrurilor"[241].

16: **Şi a zis Caleb: „Celui ce va lua şi va nimici Cetatea Literelor, aceluia îi voi da de soție pe fiica mea Acsa".**

17: **Şi a luat-o Otniel, fiul lui Chenaz, fratele mai mic al lui Caleb; iar Caleb i-a dat-o de soție pe Acsa, fiica sa.**

18: **Şi a fost că-n timp ce ea îşi făcea ieşirea, s-a sfătuit cu el, zicând: „Îi voi cere tatălui meu o țarină!" Şi a strigat de pe asin. Iar Caleb i-a zis: „Ce ți-a venit?"**

19: **Ea i-a răspuns: „Dă-mi o binecuvântare, că mi-ai dat pământ ca din secetă; dă-**

[239] Există, desigur, o *smerire* vinovată, dar nu ne pare că exemplul Tamarei ar fi cel mai fericit ales; nu dorim, însă, să anticipăm, urmând să discutăm episodul dintre Tamar şi Amnon atunci când vom ajunge la *Cărțile Regilor*.

[240] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XX, 5

[241] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XX, 5

mi şi izvoarele de apă!” Şi i-a dat Izvoarele de sus şi Izvoarele de jos.

Izvoarele de sus şi Izvoarele de jos (Septuaginta: *Golathmainul de Sus şi Golathmainul de Jos*): „Exegeza rabinică (TB *Temurah* 16 a), făcând un joc de cuvinte cu **galah**, *a dezvălui*, interpretează: *Othniel stăpâneşte tainele lumii de sus şi lumii de jos*”[242].

„Fetele, în general, nu erau moştenitoare ale averii imobiliare a părinţilor. Lor li se asigura o zestre în bani, haine şi alte bunuri. Dacă se măritau cu bărbaţi din cadrul seminţiei, puteau primi ca zestre chiar pământ. Lucrul acesta era valabil cu atât mai mult cu cât ele erau singurele moştenitoare ale părinţilor lor”[243].

„Însă acum, Caleb suie spre oraşul literelor (Chiriat-Sefer) şi zice: Cel ce va bate Chiriat-Seferul şi-l va lua, aceluia îi voi da de soţie pe Acsa, fiica mea. Iar Otniel, fiul lui Cenez (Chenaz), a cucerit oraşul. Însă numele lui Otniel, care a primit Oraşul literelor, înseamnă odihna lui Dumnezeu. Ar putea fi numit răspunsul lui Dumnezeu, omul căruia îi răspunde Dumnezeu, adică cel căruia El îi încredinţează tainele şi-i descoperă misterele. Prin urmare, cel care poate primi oraşul literelor, al învăţăturii vechi, şi să înlăture litera care omoară (II Corinteni 3, 6), este fratele mai mic al lui Caleb. Or, în Biserică eu sunt fratele mai mic al lui Caleb, eu care, după ce am înlăturat şi am rupt litera Legii, caut în ea înţelesul duhovnicesc. Şi rup litera, dacă nu mai sunt tăiat împrejur după trup, dacă nu mai mănânc azimă după trup, dacă nu mai ţin Paştele cu iudeii şi nici nu mai cinstesc Sabatul după litera lui. Mi s-a făgăduit doar că dacă voi dobândi oraşul literelor, voi primi pe fiica fratelui mai mare. Prin urmare, eu am fost mai înainte fiu al lui Cenez (Chenaz), care se tâlcuieşte dispreţ. Cine a fost dispreţuit ca noi, cei păgâni, care eram străini de comuniunea cu Israel, fără nădejde şi fără Dumnezeu în lumea aceasta? Dar acest frate mai mare, a cărui fiică am primit-o pentru că am cucerit oraşul literelor, era fiul lui Iefone, ce se tâlcuieşte: convertire. El îmi dă, deci, pe fiica lui, adică Legea îmi dă mie, celui mai mic, ştiinţa şi cunoştinţa despre ea, după cum este scris: Împărăţia lui Dumnezeu se va lua de la voi şi se va da neamului care va face roade (Matei 21, 43). Înţelesul este că Legea, reprezentată aici prin Caleb, e cu totul altceva decât litera Vechiului Testament, pe care-l reprezintă pentru noi oraşul literelor. Primind, deci pe fiica lui Caleb, eu, fratele mai mic, o fac să iasă din casa părintelui ei. În timp ce merge pe drum cu mine, călare pe un asin (pe care asin? – de bună seamă pe cel care a fost adus de ucenicii Mântuitorului), ea zice, către tatăl ei: Dă-mi binecuvântare, tată! Şi ea a primit Gonetla de Sus şi Gonetla de Jos[244]. Cât de limpede vorbeşte Apostolul despre: Făgăduinţa vieţii de acum şi a celei ce va să vină (I Timotei 4, 8), iar Mântuitorul făgăduieşte celor care ascultă învăţăturile Sale în mod desăvârşit că ei vor primi însutit acum, în viaţa aceasta, iar în veacul ce va să vină: viaţa veşnică! (Matei 10, 30). Acesta este, prin urmare, înţelesul acestei binecuvântări, înţelesul lui Gonetla de Sus şi a lui Gonetla de Jos. Să cerem şi noi această binecuvântare, pentru ca să ne învrednicim a o primi prin Iisus Hristos, Domnul nostru”[245].

Cucerind Debirul, *Otniel* (= Dumnezeu este puternic), fiul lui Chenaz (= vânător; proprietar), primeşte de soţie pe *Acsa* (= verigă pentru pulpă sau gleznă), fiica lui Caleb. Despre Otniel şi Caleb se spune că erau fraţi; totuşi, Caleb e numit fiu al lui Iefone, iar Otniel, fiu al lui Chenaz. Vor fi fost fraţi vitregi sau, poate, fiu şi Chenaz vor fi avut sensuri care nouă ne scapă, după cum s-ar mai putea ca Otniel să fie numit frate al lui Caleb într-un înţeles mai larg; cititorul de azi ar dori să evite situaţia în care fratele mai mare ar fi, totodată, şi socru.

20: **Aceasta este moştenirea seminţiei fiilor lui Iuda, după neamurile lor.**

S-au indicat până aici hotarele seminţiei lui Iuda şi moştenirea, cu statut special, a lui Caleb.

---

242 SEP 2, p. 70

243 AB, p. 173

244 Prin Gonetla se reproduce aproximativ denumirea dată izvoarelor în *Biblia Hebraica* şi în *Septuaginta*. În traduceri, denumirea e redată, de regulă, prin *izvoare*.

245 Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XX, 6

21: **Iar cetățile lor erau cetăți ale seminției fiilor lui Iuda, din hotarele Edomului spre pustiu:**

Cabțeel, Eder și Iagur;

22: **China, Dimona și Adada;**

23: **Chedeș, Hațor și Itnan;**

24: **Zif, Telem și Bealot;**

25: **Hațor-Hadata, Cheriot-Hețron, adică Hațor;**

26: **Amam, Șema și Molada;**

27: **Hațar-Gada, Heșmon și Bet-Palet;**

28: **Hațar-Șual, Beer-Șeba și Biziotia, cu împrejurimile și satele lor;**

29: **Baala Iim și Atem;**

30: **Eltolad, Chesil și Horma;**

31: **Țiclag, Madmana și Sansana;**

32: **Lebaot, Șilhim, Ain și Rimon; de toate, douăzeci și nouă de cetăți, cu satele lor.**

„În realitate, sunt treizeci și cinci. Se prezumă că cineva a corectat lista celor douăzeci și nouă de cetăți adăugând încă șase, dar neglijând să corecteze și totalul”[246]. Alăturăm traducerea numelor acestor cetăți (sau așezări) și câteva scurte date despre ele:

Cabțeel (= Dumnezeu va strânge iarăși), cetate la hotarul de miazăzi al teritoriului lui Iuda;

Eder (= turmă), cetate în ținutul de miazăzi al teritoriului;

Iagur (= locuință; han), cetate la extremitatea sudică a teritoriului;

China (= cântec funebru), sat în extremitatea sudică a teritoriului;

Dimona (= sânge), cetate din Neghev, către Edom;

Adada (= sărbătoare), cetate la extremitatea sudică a seminției lui Iuda;

Chedeș (= sfințit), cetate la extremitatea de miazăzi a teritoriului;

Hațor (= un târg), localitate în extremitatea sudică a seminției lui Iuda;

Itnan (= dăruit; loc întărit), oraș la marginea hotarului sudic;

Zif (= topitorie), oraș la hotarul sudic;

Telem (= Miel), cetate în extremitatea sudică a teritoriului;

Bealot (= cea care dă lapte), sat din extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Hațor-Hadata (= satul nou), localitate în sud;

Cheriot-Hețron (= cetățile adunării de bucurie) sau Hațor, localitate în extremitatea sudică a teritoriului;

Amam (= adunare), sat din sudul teritoriului;

Șema (= celebritate), cetate din extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Molada (= naștere), cetate în hotarul de miazăzi;

Hațar-Gada (= satul fericitei șanse), oraș la extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Heșmon (= rodnicie), localitate în extremitatea sudică a lui Iuda;

Bet-Palet (= casa din care se fuge), localitate în extremitatea sudică a teritoriului;

Hațar-Șual (= satul șacalilor), localitate în extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Beerșeba (= fântâna jurământului; fântâna celor șapte; fântână săpată de patriarhul Avraam și, ulterior, localitate ridicată aici, în extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Biziotia (= dispreţul Domnului), cetate sudică;

Baala (= stăpână), cetate sudică;

Iim (= grămadă; ruine), mai cunoscut sub numele de Iie-Abarim;

Ațem (= os; cetate tare), sat la frontiera cu Edomul;

Eltolad (= nașterea de la Dumnezeu), sat la frontiera cu Edomul;

Chesil (= nebun), sat în regiunea sudică;

Horma (= nimicire), a mai fost amintită în această carte;

[246] BBVA, p. 261

Ţiclag (= izvor; şerpuire), cetate în extremitatea sudică a teritoriului;
Madmana (= grămadă de gunoi), localitate în extremitatea sudică a teritoriului;
Sansana (= frunză de palmier), cetate în sudul teritoriului;
Lebaot (= leoaice), cetate în extremitatea de miazăzi a teritoriului lui Iuda;
Şilhim (= proiectile), cetate în extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;
Ain (= izvor; ochi), cetate în direcţia Edomului;
Rimon (= rodie), cetate de frontieră cu Edomul.

33: **Iar la şes:**
Eştaol, Ţora şi Aşna;
34: **Zanuah, En-Ganim, Tapuah şi Enam;**
35: **Iarmut, Adulam, Soco şi Azeca;**
36: **Şaaraim, Aditaim şi Ghedera cu împrejurimile ei: paisprezece cetăţi, cu satele lor.**
37: **Ţenan, Hadaşa şi Migdal-Gad;**
38: **Dilean, Miţpa şi Iocteel;**
39: **Lachiş, Boţcat şi Eglon;**
40: **Cabon, Lahmas şi Chitliş;**
41: **Ghederot, Bet-Dagon, Naama şi Macheda: şaisprezece cetăţi, cu satele lor.**
42: **Libna, Eter şi Aşan;**
43: **Iftah, Aşna şi Neţib;**
44: **Cheila, Aczib şi Mareşa: nouă cetăţi, cu satele lor.**
45: **Ecron, cu împrejurimile şi satele ei;**
46: **şi de la Ecron spre mare, tot ce se află în apropiere de Aşdod, cu satele lor;**
47: **Aşdod, cu împrejurimile şi satele ei; Gaza, cu satele şi împrejurimile ei, până la râul Egiptului şi până la Marea cea Mare, care-i este hotar.**

Aşezările seminţiei lui Iuda din câmpie:

Eştaol (= dorinţă; rugăminte), cetate în câmpia lui Iuda;
Ţora (= viespe), cetate în câmpie;
Aşna (= puternic), sat în câmpia lui Iuda;
Zanuah (= părăsit), cetate în câmpie;
En-Ganim (= fântâna grădinilor), sat;
Tapuah (= măr), cetate;
Enam (= fântâni), sat;
Iarmut (= o înălţime), cetate;
Adulam (= loc împrejmuit), cetate din sudul teritoriului lui Iuda;
Memvra apare doar în *Septuaginta*;
Soco (= spini), cetate din Şafela sau Ţara de Jos a lui Iuda;
Azeca (= loc plantat cu viţă tânără), cetate situată în apropiere de Soco;
Şaaraim (= două porţi), cetate în câmpie;
Aditaim (= cetatea îndoitei prăzi), cetate în câmpie;
Ghedera (= perete; loc împrejmuit), cetate în câmpie;
Ghederotaim (= staule de oi), cetate în câmpie; numele apare doar aici în Scriptură, fapt care a influenţat pe traducătorii Septuagintei de a socoti Ghederotaim drept adăposturile sale pentru vite, o anexă a cetăţii Ghedera;
Ţenan (= locul turmelor), sat;
Hadaşa (= nou), sat;
Migdal-Gad (= turnul prosperităţii), cetate în câmpie;
Dilean (= dovleac), cetate în câmpie;
Miţpe (= turn de veghere), sat în câmpie;
Iocteel (= întăritura lui Dumnezeu), sat în câmpie;
Lachiş (= colină), cetate despre care a mai fost vorba;

Boțcat (= umflătură; orașul fricii), cetate în extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;
Eglon (= juninci), cetate în Țara de Jos a lui Iuda;
Cabon (= cerc; punct terminus), sat în câmpie;
Lahmas (= pâinea lor; lupta lor), sat;
Chitliş (= despărțire), sat;
Ghederot (= staul pentru oi; loc împrejmuit), cetate în câmpie;
Bet-Dagon (= casa peştelui; casa zeului Dagon), sat;
Naama (= prietenoasă), cetate;
Macheda (= ținutul păstorilor) a mai fost discutat;
Libna (= albeață; cea albă) despre care, de asemenea, s-a mai vorbit;
Eter (= abundență), sat în câmpia lui Iuda;
Aşan (= fum), cetate din câmpie;
Iftah (= Dumnezeu deschide), cetate;
Aşna (= puternic), sat din câmpia lui Iuda;
Nețib (= statuie; idol), cetate;
Cheila (= adunare; cetate), cetate în câmpie;
Aczib (= înşelător), cetate în sudul Palestinei;
Mareşa (= în frunte; fruntaş), cetate;
Edom (= roşu), pare a fi o cetate, purtând acelaşi nume cu regatul din sudul teritoriului;;
Ecron (= sterpiciune), cea mai mare dintre principalele cinci cetăți ale Filistenilor;
Aşdod (= fortăreață), una dintre principalele cinci cetăți feniciene, sediul cultului lui Dagon;
Gaza (= puternic), cea mai mare dintre cetățile filistene.

48: **La munte:**
Şamir, Iatir şi Soco;
49: **Dana şi Cetatea Literelor, adică Debir;**
50: **Anab, Eştemo şi Anim;**
51: **Goşen, Holon şi Ghilo: unsprezece cetăți, cu satele lor;**
52: **Anab, Duma şi Eşean;**
53: **Ianum, Bet-Tapuah şi Afeca;**
54: **Humta, Chiriat-Arba, adică Hebron, şi Țior: nouă cetăți, cu satele lor.**
55: **Maon, Carmel, Zif şi Iuta;**
56: **Izreel, Iocdeam şi Zanuah;**
57: **Cain, Ghibeea şi Timna: zece cetăți, cu satele lor.**
58: **Halhul, Bet-Țur şi Ghedor;**
59: **Maarat, Bet-Anot şi Eltecon: şase cetăți, cu satele lor. Tecoa, Efrata – sau Betleem -, Peor, Etam, Culon, Tatam, Sores, Carem, Galem, Betir şi Manah: unsprezece cetăți, cu satele lor.**
60: **Chiriat-Baal – sau Chiriat-Iearim – şi Harabah: două cetăți, cu satele şi împrejurimile lor.**

Aşezările seminției lui Iuda din regiunea muntoasă a teritoriului:

Şamir (= spin), cetate;
Iatir (= lung; surplus), cetate;
Soco (= spini; gard viu), cetate;
Dana (= lege), sat;
Chiriat-Sana (= oraşul spinului) sau *Debir*;
Anab (= bogat în ciorchine), cetate;
Eştemo (= ascultare), cetate;
Anim (= izvoare), cetate;
Goşen (= alipire), cetate;

Holon (= nisipos), cetate;
Ghilo (= exil), sat;
Anab (= văzut), sat;
Duma (= tăcere), cetate;
Eşean (= sprijin), sat;
Ianum (= adormit), sat;
Bet-Tapuah (= casa merelor), cetate;
Afeca (= loc tare; forță), cetate;
Humta sau *Hammata*, apare doar în *Septuaginta*, probabil *Hamat*;
Chiriat-Arba (= cetatea împătrită), cunoscută şi sub denumirile de *Țior* sau *Hebron*;
Maon (= locuință), cetate;
Carmel (= grădină mare), cetate;
Zif (= topitorie), cetate;
Iuta (= înclinat), cetate;
Izreel (= Dumnezeu seamănă), cetate întărită;
Iocdean (= mânia poporului), cetate;
Zanuah (= părăsit; uitat), cetate;
Cain (= meşteşugar; fierar), sat;
Ghibeea (= deal), sat;
Timna (= porțiune atribuită), cetate de frontieră, în apropiere de Bet-Şemeş;
Halhul (= cutremur), sat;
Bet-Țur (= casa stâncii), cetate;
Ghedor (= fortăreață), cetate;
Maarat (= localitate fără arbori), cetate;
Bet-Anot (= casa zeului Anat; casa ecoului), cetate;
Eltecon (= Dumnezeu este drept), sat.

Urmează unsprezece aşezări prezente doar în *Septuaginta*: Tecoa (= trâmbiță), *Efrata* (= rodnicie; timp de primăvară) – vechiul nume al Betleemului, *Peor* (= deschizătură) – divinitate şi munte moabit, *Etam* (= vizuina fiarelor), Culon, Tatam, Sores, Carem, Galem, *Betir* (= separare) şi Manah.

Ultimele două toponime din zona muntoasă sunt prezente şi în textul ebraic:

Chiriat-Baal (= cetatea stăpânului) sau *Chiriat-Iearim*;
Harabah sau Raba (= cea mare), cetate.

61: **În pustiu:**
Bet-Araba, Midin şi Secaca;

62: **Nibşan, Ir-Melah şi En-Gaddi: şase cetăți, cu satele lor.**

Cetățile seminției lui Iuda din pustie:
Bet-Araba (= casa pustiei), sat;
Midin (= drum; scaun de judecată), sat;
Secaca (= gard; împrejmuit cu şanț), sat;
Nibşan (= pământ gras), cetate în pustie;
Ir-Melah (= cetatea sării), localitate în pustie;
En-Ghedi (= fântâna țapilor), sat.

63: **Iebuseii însă locuiau în Ierusalim, iar fiii lui Iuda nu i-au putut nimici; şi trăiesc Iebuseii în Ierusalim până-n ziua de astăzi.**

Ierusalimul a fost cucerit abia de către regele David. Dar, dacă Ierusalim este cetatea păcii, în ea locuiesc vrăjmaşii până în ziua de astăzi; sau, în inima ce L-a primit pe Hristos, nu se va instaura deplin pacea Sa în ziua de astăzi, ci doar în viața viitoare. „Origen se referă la acest verset pentru a arăta deşertăciunea sensului literal al sintagmei *până în ziua de astăzi*: *cum ar mai putea locui iebuseii cu fiii lui Iuda*, dacă nici aceştia nu mai locuiesc în Ierusalim? Dar în

Ierusalimul simbolic, care este Biserica, există iebusei, adică oameni cu credința stricată, care sunt ca *neghina amestecată în grâu* (*Hom. Ios*. XXI, 1)”[247].

CAPITOLUL 16 - *Partea fiilor lui Efraim.*

1: **Apoi hotarul fiilor lui Iosif: De la Iordan, lângă Ierihon, dinspre răsărit, urcă de la Ierihon până-n ținutul muntos, până-n pustiul ce se întinde de la Ierihon până la Betel,**

2: **iese din Betel spre Luz, trece hotarul Archienilor**

3: **şi se întoarce spre apus la hotarele lui Iaflet până la hotarele Bet-Horonului de jos şi până la Ghezer şi se înfundă în țărmul mării.**

4: **Iar Efraim şi Manase, fiii lui Iosif, şi-au luat partea de moştenire.**

Vom urmări hotarele fiilor lui *Efraim* (= roditor, fecund) şi ai lui *Manase* (= Domnul m-a făcut să uit), aceştia doi fiind fiii lui *Iosif* (= adaos; Domnul să adauge):

Luz (= migdal), cetate numită ulterior Betel;

Archieni (= vâna mea), trib canaanit sau originar din Erec, învecinat cu Efraim;

Atarot (= coroane; diademe), localitate ce a mai fost amintită;

Iaflet (= Dumnezeu va izbăvi);

Bet-Horon (= casa fățărniciei); existau două localități cu acest nume, Bet-Horonul de Sus şi Bet-Horonul de Jos, distanța între ele fiind de circa 3 km; aceste cetăți despărțeau ținutul lui Efraim de cel al lui Veniamin;

Ghezer (= pantă repede), despre care s-a mai vorbit.

5: **Hotarele fiilor lui Efraim, după familiile lor, au fost acestea: Hotarul moştenirii lor era la răsărit Atarot-Adar până la Bet-Horonul de sus şi Ghezer;**

6: **apoi trecea spre apus, pe la miazănoapte, la Micmetat, se întorcea spre răsărit la Taanat-Şilo şi trecea pe la răsărit de Ianoah;**

7: **de la Ianoah se cobora la Atarot şi la Naarata, atingând Ierihonul, şi ieşea la Iordan;**

8: **de la Tapuah mergea hotarul spre apus, către pârâul Cana, şi se termina în țărmul mării. Aceasta este moştenirea seminției lui Efraim, după familiile lor.**

9: **Şi fiilor lui Efraim li s-au mai dat cetăți şi în partea fiilor lui Manase; acele cetăți erau cu satele lor.**

10: **Dar Efraimiții nu i-au nimicit pe Canaaneenii care locuiau în Ghezer; şi au trăit Canaaneenii între Efraimiți până-n ziua aceasta, când a venit Faraon, regele Egiptului, şi a luat cetatea şi a ars-o cu foc, iar pe Canaaneeni şi pe Ferezei şi pe locuitorii Ghezerului i-a ucis. Iar Faraon i-a dat-o de zestre fiicei sale.**

„Această ultimă mențiune, proprie *Septuagintei*, se conjugă cu cea asemănătoare din III Regi 9, 16-17: Fiica lui Faraon devenise soția regelui Solomon”[248].

Iată reperele de hotar şi cetățile seminției fiilor lui Efraim:

Atarot-Adar (= coroanele Adarului), sat de la hotarul de miazăzi al teritoriului seminției lui Efraim;

Bet-Horon (= casa fățărniciei), e vorba despre Bet-Horonul de Sus;

Ghezer, amintit deja;

Micmetat (= ascunziş), cetate;

Taanat-Şilo (= acces către Şilo), cetate la hotarul dintre Efraim şi Manase;

Ianoah (= linişte), cetate pomenită doar aici şi la *IV Regi* 15,29;

Atarot (= coroane), amintită deja;

Naarata (= femeie tânără; cascadă), cetate la răsărit de Betel;

---

[247] SEP 2, pp. 72-73

[248] BBVA, p. 262

Tapuah (= măr);

Cana (= ținutul trandafirilor), cetate situată la circa 11 km de Tyr.

Finalul capitolului arată, ca şi în alte locuri, că stăpânirea asupra Canaanului încă nu era deplină. Simbolic, se arată că avem de luptat împotriva puterilor vrăjmaşe în întreaga noastră viață de aici.

CAPITOLUL 17 - ***Partea lui Manase.***

1: **Iar hotarele seminției fiilor lui Manase (acesta fiind întâiul-născut al lui Iosif) i-au căzut lui Machir (acesta fiind întâiul-născut al lui Manase), tatăl lui Galaad, care fusese războinic: Galaadul şi Vasanul;**

2: **dar şi celorlalți fii ai lui Manase, după familiile lor: fiilor lui Abiezer şi fiilor lui Helec şi fiilor lui Asriel şi fiilor lui Sichem şi fiilor lui Hefer şi fiilor lui Şemida; aceştia sunt fiii de parte bărbătească, după familiile lor.**

3: **Iar Salfaad, fiul lui Hefer, fiul lui Galaad, fiul lui Machir, fiul lui Manase, nu avea fii, ci doar fiice; iar numele fiicelor lui Salfaad: Mahla, Noa, Hogla, Milca şi Tirța.**

4: **Acestea au venit în fața lui Eleazar preotul şi în fața lui Iosua şi în fața dregătorilor şi au zis: „Prin mâna lui Moise, Dumnezeu a poruncit să ni se dea o moştenire în mijlocul fraților noştri". Şi li s-a dat moştenire, după porunca Domnului, între frații tatălui lor.**

5: **Şi sorțul lor a căzut de la Anasa şi de la Labec până la ținuturile Galaadului şi Vasanului, care erau dincolo de Iordan;**

6: **fiindcă fiicele fiilor lui Manase au moştenit o parte în mijlocul fraților lor, dar ținutul Galaadului le-a devenit moşie celorlalți fii ai lui Manase.**

Machir (= vândut; negustor), a fost unicul fiu al lui Manase. Descendenții lui Manase, însă, aveau să se revendice fie direct de la Machir, fie de la unul dintre cei şase fii ai lui Galaad, fiul lui Machir: *Abiezer* (= tatăl meu este un ajutor), *Helec* (= parcelă), *Asriel* (= promisiune divină), *Sichem* (= umăr), *Hefer* (= fântână; izvor) şi *Şemida* (= faima ştiinței). Din neamul lui Hefer se trăgea *Salfaad* (= umbra fricii), tatăl a cinci fiice: *Mahla* (= boală), *Noa* (= odihnă), *Hogla* (= potârniche; dansul său), *Milca* (= sfat) şi *Tirța* (= grație). Episodul cu fiicele lui Salfaad e relatat în Cartea Numerii (cap. 36).

7: **Iar hotarul fiilor lui Manase pleca de la Aşer către Micmetat, care e în fața fiilor lui Sichem, şi înainta spre hotarul lui Iamin şi Iasib, la fântâna lui Tapuah;**

8: **aceasta i-a căzut lui Manase, pe când (cetatea) Tapuah, de la hotarul lui Manase, li s-a cuvenit fiilor lui Efraim.**

9: **De aici se coboară hotarul pe valea Canei, spre latura de miazăzi a văii Ariel (acolo se află arborele de terebentină care-i aparține lui Efraim), adică între cetatea lui Manase şi hotarul acestuia, pe partea de miazănoapte a râului, sfârşindu-se apoi în mare;**

10: **în acest fel, partea lui Efraim se află spre miazăzi, în timp ce partea lui Manase se află la miazănoapte, amândouă fiind hotărnicite de mare; aceasta din urmă se mărgineşte la miazănoapte cu Aşer, şi tot acolo, spre răsărit, cu Isahar.**

11: **În partea lui Aşer şi a lui Isahar, i se cuvin lui Manase: Bet-Şean cu satele lui, Ibleam cu satele lui, locuitorii din Dor şi din satele lui, locuitorii din Taanac şi din satele lui, locuitorii din Meghiddon şi din satele lui, precum şi a treia parte din Nefet, cu satele lui.**

12: **Dar fiii lui Manase n-au putut să nimicească aceste cetăți, şi aşa au început Canaaneenii să locuiască în ținutul acesta.**

13: **Şi a fost că după ce fiii lui Israel s-au întărit, ei i-au supus pe Canaaneeni, dar de omorât nu i-au omorât.**

Seminția lui Manase, sau jumătatea de seminție care a moştenit pământ în Țara Sfântă,

se învecina la nord cu teritoriul lui *Aşer* (= fericit), *Zabulon* (= locuinţă) şi *Isahar* (= Dumnezeu va răsplăti), iar la sud cu *Dan* (= judecător; judecată), Efraim şi *Veniamin* (= fiul dreptei). Scriptura marchează câteva repere pe hotarul jumătăţii lui Manase: *Micmetat* (= ascunziş), *En-Tapuah* (= izvorul mărului), *Tapuah* (= măr) şi *Cana* (= ţinutul trandafirilor). Manase a primit cetăţi şi în ţinuturi locuite de alte seminţii. Iată cetăţile enumerate de Scriptură:

Bet-Şean (= casa siguranţei), oraş la extremitatea vestică a văii Izreel. „La sud-est de cetatea Iezreel, se află o altă fortăreaţă importantă – Betşean, care altădată era un cap de pod pe drumul ce lega Egiptul de Mesopotamia. Când evreii au ocupat Canaanul, la reîntoarcerea lor din Egipt, n-au putut cuceri şi cetatea Betşean”[249].

Ibleam (= rătăcirea poporului);

Dor (= locuinţă), cetate pe ţărmul Mediteranei;

En-Dor (= fântâna locuinţei);

Taanac (= loc nisipos);

Meghidon (= amplasamentul trupelor;

Nefet – apare doar în *Septuaginta*.

14: **Dar fiii lui Iosif i s-au plâns lui Iosua, zicând: „De ce ne-ai dat o singură moşie şi un singur sorţ, de vreme ce noi suntem un popor numeros, aşa cum ne-a binecuvântat Dumnezeu?”**

15: **Iar Iosua le-a zis: „Dacă sunteţi popor numeros, suiţi-vă la păduri şi curăţaţi-vă locuri în ţinutul Ferezeilor şi Refaimilor, dacă muntele lui Efraim vă e strâmt!”**

Anania a completat versetul după textul ebraic, textul Septuagintei fiind, aici, mai scurt. „Origen (*Hom. Ios*. XXII, 4) comentează textul lung din Textul Masoretic: trebuie să-i scoatem din noi pe perizit, *purtătorul de roade* rele, şi pe rephaimi, al căror nume îl interpretează ca *mame delăsătoare*, adică o putere a sufletului care dă naştere la *gânduri moi*”[250].

16: **Dar fiii lui Iosif au zis: „Muntele lui Efraim nu ne place, din pricină că băştinaşii Canaaneeni au călărime pe sprânceană şi care de fier, atât cei din Bet-Şean şi din satele lui, cât şi cei din valea lui Izreel”.**

17: **Iar Iosua a zis către fiii lui Iosif, adică lui Efraim şi lui Manase: „Dacă sunteţi popor numeros şi aveţi putere multă, atunci voi nu veţi avea moşie!;**

18: **căci a voastră va fi pădurea – căci pădure este! – şi o veţi curăţa şi a voastră va fi pân-la marginile ei; iar pe Canaaneeni îi veţi nimici: au ei călărime pe sprânceană, dar voi sunteţi mai tari decât ei!”**

Sunteţi mai tari ca ei: „Textul Masoretic are: *căci el e tare*; conform exegezei rabinice, textul trebuie interpretat ca *va trebui să-l izgoneşti, căci e puternic*. Origen (*Hom. Ios*. XXII, 5) compară această poruncă dată de Iisus Navi, de a defrişa pădurea, cu cea a lui Hristos din Matei 3, 10: *Pomul ce nu aduce roade bune va fi tăiat*”[251].

Iosua îndeamnă la continuarea luptei şi asigură pe fiii lui Iosif că sunt mai puternici decât vrăjmaşii lor; la fel, Iisus, preînchipuit de Iosua Navi, cere credincioşilor să se întărească pentru războiul cel nevăzut şi ne încredinţează că nu vom putea fi biruiţi, desigur, cu ajutorul harului.

CAPITOLUL 18 – *Moştenirea seminţiei lui Veniamin*

1: **Atunci s-a strâns toată obştea fiilor lui Israel în Şilo; şi acolo şi-au întins cortul mărturiei; şi ţara le era supusă.**

„Şilo, situat la 18 km nord de Betel, devine al doilea centru al fiilor lui Israel în Canaan,

[249] AB, p. 98
[250] SEP 2, p. 75
[251] SEP 2, p. 75

după Ghilgal"[252]. „Cortul mărturiei: chivotul mărturiei instituit de Moise ca semn al prezenței lui Dumnezeu (vezi Ieşirea 25)"[253]. *Şilo* sau, mai degrabă, *Silo* înseamnă linişte; Silo era o cetate situată la nord de Betel, în teritoriul lui Efraim. La *Facerea* 49, 10 se vorbeşte despre *Şilo* (= cel căruia îi aparține toiagul de domnie), termen prin care patriarhul Iacov Îl vesteşte pe Mesia.

2: **Dintre fiii lui Israel mai rămăseseră şapte seminții care nu-şi primiseră moştenire.**

3: **Iar Iosua le-a zis fiilor lui Israel: „Până când vă veți codi să moşteniți pământul pe care vi l-a dat Domnul, Dumnezeul nostru?**

4: **Alegeți dintre voi câte trei oameni din fiecare seminție; ei să se ridice şi să străbată țara şi apoi o vor descrie în fața mea, ca s-o pot împărți aşa cum se cuvine".**

5: **Şi au venit la el; iar el le-a împărțit şapte părți, [zicând]: „Iuda să le fie hotarul de miazăzi, iar fiii lui Iosif să le fie hotarul de miazănoapte;**

6: **aşadar, voi veți împărți pământul în şapte părți şi veți veni apoi aici la mine, iar eu vă voi trage sorți în fața Domnului, Dumnezeului nostru.**

7: **Căci fiii lui Levi nu au parte între voi, de vreme ce partea lor este însăşi preoția Domnului; cât despre Gad şi Ruben şi jumătate din seminția lui Manase, ei şi-au primit moştenirea dincolo de Iordan, spre răsărit, aceea pe care le-a dat-o Moise, sluga Domnului."**

Pământul rămas a fost împărțit în şapte teritorii, urmând ca acestea să se dea semințiilor rămase, prin sorți.

8: **Şi sculându-se bărbații aceia, s-au dus; iar Iosua le-a poruncit bărbaților ce se duceau să străbată țara, zicând: „Mergeți şi cercetați pământul; străbateți-l, apoi veniți la mine, pentru ca aici, în Şilo, să vă trag sorți în fața Domnului".**

9: **Iar bărbații aceia s-au dus şi au străbătut pământul; şi l-au văzut şi l-au descris într-o carte după cetățile lui, şi l-au împărțit în şapte părți şi s-au întors la Iosua în tabără, la Şilo.**

10: **Iar Iosua a aruncat sorți în Şilo, în fața Domnului; şi acolo le-a împărțit Iosua fiilor lui Israel moştenire, în fața Domnului.**

Bărbații trimişi de Iosua au descris pământul într-o carte, după cetățile lui, adică „au alcătuit un plan al teritoriului, cetățile fiind puncte de reper"[254].

11: **Cel dintâi a ieşit sorțul seminției lui Veniamin, după familiile ei: hotarele moşiei lor au ieşit între fiii lui Iuda şi fiii lui Iosif.**

12: **Hotarul lor de miazănoapte începe de la Iordan, urcă spre miazănoapte pe lângă Ierihon, urcă prin munte spre apus şi se termină în pustiul Bet-Aven;**

13: **de acolo merge hotarul spre Luz, prin spatele Luzului, – acesta fiind Betelul; apoi coboară hotarul spre Atarot-Adar, merge spre muntele dinspre miazăzi de Bet-Horonul de jos,**

14: **trece şi se îndreaptă spre partea dinspre mare, pe la miazăzi, de la muntele din fața Bet-Horonului până unde se termină, la Chiriat-Baal, adică Chiriat-Iearim, cetatea fiilor lui Iuda; aceasta este partea dinspre apus.**

15: **Iar partea de miazăzi: de la Chiriat-Baal merge hotarul spre mare, până la izvorul apei Neftoah;**

16: **apoi se coboară prin fața pădurii lui Hinom, care se află pe partea de miazănoapte față de Emec Refaim, se coboară din nou prin miazăzi față de Iebus şi merge spre En-Roghel;**

17: **înaintează apoi spre En-Şemeş şi înaintează spre Ghelilot, care este în fața urcuşului spre Adumim, şi se coboară spre piatra lui Bohan, a fiilor lui Ruben;**

18: **apoi trece pe la miazănoapte de Harabah şi se coboară la hotarul mării Araba;**

19: **de acolo trece pe lângă Bet-Hogla, pe la miazănoapte, şi se termină în cornul de**

252 BBVA, p. 263
253 BBVA, p. 263
254 BBVA, p. 263

miazănoapte al Mării Sărate, la vărsarea Iordanului. Acesta e hotarul de miazăzi.

20: **Iar hotarul de răsărit este Iordanul. Aceasta este moştenirea fiilor lui Veniamin, acestea sunt hotarele lor, de jur-împrejur, după familiile lor.**

Pământul moştenit de Veniamin, cu hotarele sale:

Betaven (= casa neantului; a idolatriei), cetate la răsărit de Betel;
Luz (= migdal);
Betel (= casa lui Dumnezeu);
Atarot-Adar (= coroana celor nobili);
Bet-Horonul de Jos;
Neftoah (= deschidere; uvertură), izvor pomenit şi mai sus;
Ben-Hinom (= fiul suspinului), valea de lângă Ierusalim;
Hinom (=suspin), de la aceste ultime două denumiri provine şi termenul Gheena, după cum am mai spus;
En-Roghel (= izvorul postăvarului);
En-Şemeş (= fântâna soarelui);
Ghelilot (= cercuri), probabil aceeaşi localitate cu Ghilgal;
Adumium (= obiecte roşii);
Harabah (= pustie);
Araba (= pustie; câmpie), nume prin care se desemna vasta depresiune în care se află Lacul Galileii, Iordanul şi Marea Moartă;
Bet-Hogla (= casa păsărilor sălbatice).

21: **Iar cetăţile fiilor lui Veniamin, după familiile lor, erau: Ierihonul, Bet-Hogla, şi Emec-Cheţiţ;**

22: **Bet-Harabah, Ţemaraim şi Betel;**

23: **Avim, Para şi Ofra;**

24: **Chefar-Amonai, Ofni şi Gheba: douăsprezece cetăţi, cu satele lor;**

25: **Gabaon, Rama şi Beerot;**

26: **Miţpa, Chefira şi Moţa;**

27: **Rechem, Irpeel şi Tareala;**

28: **Ţela, Elef şi Iebus (adică Ierusalimul): paisprezece cetăţi, cu satele lor. Aceasta este moştenirea fiilor lui Veniamin, după familiile lor.**

„Aşadar, trebuie să credem că şi aici, în acest loc al Scripturii, avem o imitaţie a lucrurilor cereşti, pe care Iosua le trage la sorţi. Potrivit planului dumnezeiesc, pământul este repartizat pe seama fiecărei seminţii şi, mulţumită harului inexprimabil al lui Dumnezeu şi a preştiinţei Sale, în aceste părţi trase la sorţi, a fost schiţat modelul moştenirii viitoare în ceruri. Căci Legea (zice Scriptura) este umbra bunurilor viitoare (Evrei 10, 1), precum zice Apostolul; despre cei care au venit la Hristos: V-aţi apropiat de muntele Sionului şi de cetatea Dumnezeului celui viu, Ierusalimul cel ceresc (Evrei 12, 22). Aşadar şi în cer există un oraş, numit Ierusalim, şi un munte Sion, şi nu este fără raţiune că Veniamin a primit în lotul său Ierusalimul şi muntele Sion. Numai că natura Ierusalimului ceresc pretinde ca să nu se dea nimănui altcuiva, decât lui Veniamin, acest Ierusalim pământesc, care preînchipuie şi are forma Ierusalimului ceresc. Acelaşi lucru se poate spune şi despre Betleem, că nu fără temei a căzut acest oraş în lotul lui Iuda, după cum acelaşi lucru îl vom spune şi despre Hebron şi despretoate celelalte cetăţi repartizate fiecăreia dintre seminţii. Singura explicaţie a acestei repartiţii a loturilor, am spus-o deja, este aceea că aceste loturi cereşti (între care se numără mai ales Ierusalimul şi Sionul şi în mod sigur toate locurile care sunt apropiate şi vecine), cuprindeau întrînsele, în ceruri, pricina care a normat şi distribuirea sorţilor pe pământ. Iată pentru ce a rânduit aşa înţelepciunea dumnezeiască: Scriptura conţine nume de locuri care au o semnificaţie spirituală şi prin care ni se arată că sunt folosite pentru raţiuni sigure şi nu la voia întâmplării. […] Iată de ce noi vă spunem să nu consideraţi plictisitoare această citire şi să nu credeţi că

vreun text al Sfintei Scripturi ar fi de neluat în seamă pentru că e plin de nume proprii. Dimpotrivă, să ştiţi că în paginile ei se cuprind taine negrăite, prea mari pentru a găsi un termen omenesc sau pentru a fi înţelese de către urechea vreunui muritor”[255].

Să urmărim, însă, denumirile cetăţilor lui Veniamin:

Ierihon (= cetatea finicilor);
Bet-Hogla (= casa păsărilor sălbatice);
Emec-Cheţiţ (= valea sugrumării);
Bet-Harabah (= casa pustiei);
Ţemaraim (= ţară bogată în lână);
Betel (= casa lui Dumnezeu);
Avim (= sucire; ruine);
Para (= junincă), sat;
Ofra (= căprioară);
Chefar-Amonai (= satul amoniţilor), sat;
Ofni (= zburător; loc înalt), sat;
Gheba (= colină);
Ghibeon (= cetatea dealurilor);
Raba (= mare; capitală);
Beerot (= fântâni), cetate gabaonită atribuită seminţiei lui Veniamin;
Miţpa (= turn de veghere);
Chefira (= sat), cătun gabaonit;
Moţa (= ieşire);
Rechem (= broderie);
Irpeel (= Dumnezeu vindecă);
Tareala (= clătinare);
Ţela (= coastă; flanc);
Elef (= bou), sat;
Iebus (= zdrobire) sau Ierusalimul;
Ghibeat (= colină), probabil o pronunţie diferită pentru Ghibea;
Chiriat (= cetate).

Acestea erau cetăţile primite de seminţia lui Veniamin.

CAPITOLUL 19 – *Moştenirea seminţiilor lui Simeon, Zabulon, Isahar, Aşer, Neftali şi Dan. Partea lui Iosua.*

1: **Al doilea sorţ a căzut pentru fiii lui Simeon; partea lor de moştenire a fost între hotarele părţii fiilor lui Iuda.**

„Teritoriul tribului lui Simeon nu va avea hotare proprii, ci făcea parte din lotul cel mare al tribului lui Iuda”[256].

Simeon (= ascultare) a moştenit un teritoriu situat aproximativ în centrul pământului lui Iuda. „Aşa s-au aruncat sorţii şi s-a împărţit moştenirea poporului lui Dumnezeu. Şi, astfel, loturile n-au fost atribuite la întâmplare, ci potrivit unui plan pe care Dumnezeu l-a statornicit de mai înainte. Cea din urmă e pomenită seminţia lui Veniamin, care a primit tocmai lotul în care se cuprindea Ierusalimul. După el, în al doilea rând, şi-a primit lotul seminţia lui Simeon, apoi Isahar, pe urmă Zabulon, apoi Aşer, după aceea Neftalim şi la urmă Dan. Cele trei seminţii

[255] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXIII, 4
[256] BBVA, p. 264

din urmă sunt cele care coboară din țiitoarele lui Iacob”[257].

2: **Moştenirea lor era: Beer-Şeba, Şeba şi Molada;**

Beer-Şeba (= fântâna jurământului; fântâna celor şapte) era, cum am mai spus, numele fântânii săpate de Avraam, dar şi al oraşului ridicat în vecinătate: „Vestigiile arheologice obținute în anii 1969 – 1970 pe locul fostei localități biblice Beer-Şeba confirmă existența ei în perioada biblică. Din datele arheologice rezultă că ea a fost distrusă violent în anul 701 î. Hr., după care a urmat repopularea ei în perioada persană, aşa cum atestă cele 25 ostraca scrise în limba aramaică”[258]. Mai sunt numite aici cetățile *Şeba* (= jurământ) şi *Molada* (= naştere).

3: **Hațar-Şual, Bala şi Ațem;**

4: **Eltolad, Betul şi Horma;**

5: **Țiclag, Bet-Marcabot şi Hațar-Susa;**

6: **Bet-Lebaot şi țarinile lor: treisprezece cetăți, cu satele lor;**

7: **Ain, Rimon, Eter şi Aşan: patru cetăți, cu satele lor;**

8: **şi toate satele ce se aflau împrejurul acestor cetăți, până la Baalat-Beer-Ramat, mergând spre miazăzi. Aceasta este moştenirea seminției fiilor lui Simeon, după familiile lor.**

9: **Moştenirea fiilor lui Simeon [era parte] din partea fiilor lui Iuda, fiindcă partea fiilor lui Iuda era mai mare decât a lor; de aceea fiii lui Simeon au primit parte din moşia lor.**

Celelalte cetăți ale lui Simeon:

Hațar-Şual (= satul şacalilor), cetate în extremitatea sudică a seminției lui Iuda;
Bala (= stăpână);
Ațem (= os; cetate tare);
Eltolad (= naştere de la Dumnezeu);
Betul (= locuința lui Dumnezeu);
Horma (= nimicire);
Țiclag (= izvor);
Bet-Marcabot (= casa carelor de război);
Hațar-Susa (= satul cailor), sat;
Bet-Lebaot (= casa leilor);
Şaruhen (= locuința harului), sat;
Ain (= izvor; ochi);
Rimon (= rodie), cetate sudică);
Eter (= abundență), sat;
Aşan (= fum);
Baalat-Ber-Ramar (= proprietarul unei fântâni).

10: **Al treilea sorț i-a căzut lui Zabulon, după familiile lor; hotarul moştenirii lor mergea până la Sarid,**

11: **se urca spre apus până la Maraala şi atingea Dabeşetul în valea de dinaintea Iocneamului;**

12: **de la Sarid se întorcea înapoi, spre răsărit, până la hotarul ținutului Chislot-Tabor, de unde trecea spre Dabrat şi se urca spre Iafia;**

13: **se îndrepta apoi la răsărit spre Ghet-Hefer, la Ita-Cațin şi mergea spre Rimon, Metora şi Nea**

14: **şi se întorcea de la miazănoapte spre Hanaton şi ieşea la Iftah-El;**

15: **apoi la Catat, Nahalal, Şimron, Idala şi Betleem: douăsprezece cetăți, cu satele lor.**

---

[257] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXIII, 1
[258] AB, pp. 14-15

16: **Aceasta este moştenirea seminţiei fiilor lui Zabulon, după familiile lor: cetăţile cu satele lor.**

„Teritoriul lui Zabulon este cel mai greu de stabilit: hărţile care s-au propus nu concordă, mai ales în partea vestică, limitată sau nu de mare”[259].

„Nici aici, totalul de douăsprezece nu corespunde enumerării; asemenea, în Textul Masoretic”[260]. Localităţile moştenite de seminţia lui *Zabulon* (= locuinţă):

Sarid (= supravieţuitor), sat;
Maraala (= tremurând), sat la hotarul teritoriului;
Dabeşet (= cocoaşa cămilei), cetate de hotar;
Pârâul Iocneam era hotar al teritoriului;
Iocneam (= proprietatea poporului), cetate;
Chislot-Tabor (= flancurile Taborului), localitate în imediata apropiere a Muntelui Tabor;
Dabrat (= păşune);
Iafia (= Dumnezeu să-i facă să strălucească), cetate la hotar, la 2 km sud-vest de Nazaret;
Ghet-Hefer (= teascul fântânii), cetate la 5 km nord-est de Nazaret;
Ita-Caţin (= timpul judecăţii), localitate pe frontiera nordică;
Rimon (= rodie), cetate la frontieră;
Metora apare doar în *Septuaginta*;
Nea (= cutremurare), localitate la hotarul lui Zabulon;
Hanaton (= îndreptăţit prin har), cetate la hotar;
Iftah-El (= Dumnezeu deschide), vale la hotarul dintre Zabulon şi Aşer;
Catat (= cea mică), cetate;
Nahalal (= păşune), sat;
Şimron (= străjer), cetate la hotar;
Idala (= în amintirea lui Dumnezeu), localitate la frontieră;
Betleem (= casa pâinii), oraş în teritoriul lui Zabulon, diferit de Betleemul lui Iuda.

17: **Al patrulea sorţ i-a căzut lui Isahar.**
18: **În hotarul lui erau cuprinse: Izreel, Chesulot şi Şunem;**
19: **Hafaraim, Şion şi Anaharat;**
20: **Harabit, Chişion şi Ebeţ;**
21: **Remet, En-Ganim, En-Hada şi Bet-Paţeţ;**
22: **hotarul atingea Taborul, Şahaţima şi Bet-Şemeş, iar capătul lui era Iordanul.**
23: **Aceasta este moştenirea seminţiei fiilor lui Isahar, după familiile lor: cetăţile cu satele lor.**

„Textul Masoretic consemnează şi totalul: şaisprezece cetăţi”[261]. Cetăţile primite de seminţia lui *Isahar* (= Dumnezeu va răsplăti) sunt:

Izreel (= Dumnezeu seamănă);
Chesulot (= grăsime);
Şunem (= cimitir);
Hafaraim (= două fântâni), cetate de hotar a lui Isahar;
Şion (= ruine);
Anaharat (= secetă; trecătoare), cetate la hotarul lui Isahar;
Harabit (= oraşul care creşte);

[259] SEP 2, p. 79
[260] BBVA, p. 264
[261] BBVA, p. 264

Chişion (= duritate), cetate de frontieră;
Ebeț (= albeață; cositor);
Remet (= înălțime);
En-Ganim (= fântâna grădinilor);
En-Hada (= izvor puternic), sat la hotarul lui Isahar;
Bet-Pațeț (= casa împrăştierii);
Tabor (= munte înalt), cetate;
Şahațima (= înălțime), cetate de frontieră;
Bet-Şemeş (= casa soarelui).
Acesta era teritoriul lui Isahar.
24: **Al cincilea sorț i-a căzut lui Aşer, după familiile lor.**
25: **Hotarul lor trecea prin Helcat, Hali, Beten şi Acşaf,**
26: **Alamalec, Amead şi Mişeal; hotarul lor atingea spre apus Carmelul şi Şihor-Libnat,**
27: **după care se întorcea dinspre soare-răsare către Bet-Dagon şi atingea hotarul lui Zabulon şi Iftah-El la miazănoapte şi intra în hotarul Asatei la Bet-Emec şi Neiel şi mergea la Cabul**
28: **şi mai departe la Abdon, Rehob, Hamon şi Cana, până la marele Sidon;**
29: **hotarul se întorcea apoi îndărăt la Rama, la fântâna lui Masfasat şi la Tirieni, după care se încovoia spre Hosa, spre mare, Mahaleb şi Aczib;**
30: **după aceea, Aco, Afec şi Rehob.**
31: **Aceasta este moştenirea seminției fiilor lui Aşer, după familiile lor: cetățile cu satele lor.**
Hotarul lui *Aşer* (= fericit), cu cetățile sale:

Helcat (= un ogor), cetate de frontieră;
Hali (= podoabă), sat la frontieră;
Beten (= trupul mamei), sat;
Acşaf (= fascinație), cetate regală canaanită;
Alamelec (= stejarul regelui), sat;
Amead (= mărturia poporului), sat la hotarul lui Aşer;
Mişeal (= rugăciune; cine este ceea ce Dumnezeu este?), sat;
Carmel (= grădină mare);
Şihor-Libnat (= cursul tulbure al Libnatului), mic râu în sud-vestul Palestinei;
Bet-Dagon (= casa peştelui), cetate la hotarul dintre Aşer şi Zabulon;
Iftah-El (= Dumnezeu deschide);
Bet-Emec (= casa din vale);
Neiel (= comoara lui Dumnezeu), sat;
Cabul (= ținut de graniță; neroditor);
Abdon (= supus);
Rehob (= loc larg), cetate la hotarul lui Aşer;
Hamon (= fierbinte), sat la hotarul teritoriului;
Cana (= ținutul trandafirilor);
Sidon (= pescuit; vânătoare), veche cetate canaanită pe țărmul Mediteranei, situată la 35 km de Tyr;
Rama (= înălțime), cetate la frontieră;
Tir (= stâncă) sau Tyr, oraş fenician foarte vechi;
Hosa (= refugiu), sat la frontieră;
Aczib (= înşelător), cetate pe litoral;
Aco (= nisip arzător);

Afec (= forță), cetate la 40 km sud de Tyr;
Rehob (= loc larg).
Acestea erau limitele teritoriului lui Aşer.
32: **Al şaselea sorț i-a căzut lui Neftali.**
33: **Hotarul lor mergea de la Helef şi de la pădurea Țaananim către Adami-Necheb şi Iabneel până la Lacum şi se isprăvea în Iordan;**
34: **hotarul se întorcea apoi spre apus către Aznot-Tabor şi de acolo mergea spre Hucoc şi se învecina la miazăzi cu ținutul Zabulonului, spre apus cu ținutul lui Aşer, iar spre soare-răsare cu Iordanul.**
35: **Cetăți întărite erau Țidim, Țer, Hamat, Racat şi Chineret;**
36: **Adama, Rama şi Hațor;**
37: **Chedeş, Edreea şi En-Hațor;**
38: **Ireon, Migdal-El, Horem, Bet-Anat şi Bet-Şemeş.**
39: **Aceasta este moştenirea fiilor lui Neftali.**
Teritoriul lui *Neftali* (= am luptat):

Helef (= schimbare), cetate de frontieră;
Țaananim (= locurile pribegiei), cetate de frontieră;
Adami-Necheb (= pământ sec; trecătoarea Adami), cetate de frontieră a lui Neftali;
Iabneel (= Dumnezeu poate să construiască);
Aznot-Tabor (= urechile Taborului), punct pe frontieră;
Hucoc (= groapă), cetate la hotar.
Cetățile întărite din teritoriul lui Neftali:
Țidim (= pantă);
Țer (= pietricică);
Hamat (= fortăreață);
Racat (= țărm);
Chineret (= harpă; liră);
Adama (= pământ);
Rama (= înălțime);
Hațor (= târg; un castel îngrădit): „Urme de ocupație umană au fost înregistrate de arheologi în cele 21 niveluri, datând din sec. XXVI-II î. Hr., pe locul vechiului oraş-stat canaanean Hațor. Din multele mărturii arheologice (din anii 1926, 1955-1958, 1968) s-a putut observa că localitatea a suferit mai multe distrugeri şi restaurări. Aici s-au scos la lumină urmele unor locaşuri de cult, cel de-al 4-lea fiind de formă dreptunghiulară şi orientat în direcția nord-sud, era închinat zeului Hadad, reprezentat printr-un taur”[262].
Chedeş (= sfințit; loc consacrat);
Edrea (= puternic);
En-Hațor (= fântâna satului);
Ireon (= locul groazei);
Migdal-El (= turnul lui Dumnezeu);
Horem (= fortăreață);
Bet-Anat (= casa ecoului);
Bet-Şemeş (= casa soarelui).
Acestea erau cetățile întărite ale lui Neftali.
40: **Al şaptelea sorț i-a căzut lui Dan.**
41: **Hotarul lor cuprindea: Țora, Eştaol şi Ir-Şemeş;**
42: **Şaalabim, Aialon şi Itla;**
43: **Elon, Timnata şi Ecron;**

[262] AB, p. 16

44: **Elteche, Ghibeton şi Baalat;**

45: **Iehud, Bene-Berac şi Gat-Rimon;**

46: **Me-Iarcon şi Haracon, la apusul cărora hotarul se învecina cu Ioppe.**

47: **Aceasta e moştenirea seminţiei fiilor lui Dan, după familiile lor, acestea sunt cetăţile lor, cu satele lor. Dar fiii lui Dan nu i-au izgonit pe Amoreii care le făcuseră necazuri în munţi; iar Amoreii nu le-au îngăduit să coboare la vale, ci le-au luat cu de-a sila hotarul porţiei lor.**

„Iar despre ţinuturile lui Dan se ştie că sunt cele din urmă şi anume cele mai apropiate de graniţele celor necredincioşi, după cum reiese din descrierile lăsate de Isus Navi, şi după cum m-am convins că aproape de păgânism sunt toate plăsmuirile adepţilor lui Ader”[263].

Iată cetăţile lui *Dan* (= judecător):

Ţora sau *Ţorea* (= viespe);
Eştaol (= dorinţă; defileu);
Ir-Şemeş (= oraşul soarelui);
Şaalabin (= vulpi), cetate amorită pe teritoriul lui Dan;
Aialon (= ţinut al cerbilor);
Itla (= loc înalt);
Elon (= cel nobil; stejar), numit şi Bet-Haran;
Timnata (= porţiune atribuită);
Ecron (= sterpiciune), cea mai nordică dintre cele cinci principale cetăţi feniciene;
Elteche (= teama de Dumnezeu);
Ghibeton (= movilă);
Baalat (= stăpână), sat;
Iehud (= laudă);
Bene-Berac (= fiii lui Berac);
Gat-Rimon (= teascul rodiilor);
Me-Iarcon (= ape galbene);
Haracon (= cea bine udată);
Iopi (= frumuseţe), veche cetate fortificată, port al Ierusalimului la Mediterana, situat la 55 km depărtare de Ierusalim;
Leşem (= fortăreaţă) s-a numit înainte Laiş (= leu); situată în extremitatea nordică a teritoriului lui Dan;
Timnat-Serah (= porţiune suplimentară), sat pe coasta nordică a muntelui Gaaş.

Acestea erau hotarele şi cetăţile seminţiei lui Dan.

48: **Atunci s-au dus fiii lui Dan şi au purtat război împotriva Leşemului şi l-au luat şi l-au lovit cu ascuţişul săbiei; şi au locuit în el şi l-au numit „Leşemul-lui-Dan”, după numele lui Dan, tatăl lor. Iar Amoreii au locuit pe mai departe în Edom şi în Salamin; dar mâna lui Efraim i-a stăpânit şi au devenit supuşii săi.**

Ca şi în cazul celorlalte triburi, luptele pentru stăpânirea Canaanului au continuat şi după împărţirea pământului între cele douăsprezece seminţii ale lui Israel.

49: **După ce au luat în stăpânire pământul, după hotarele lor, fiii lui Israel i-au dat între ei moştenire lui Iosua, fiul lui Navi,**

50: **aşa cum poruncise Dumnezeu; şi i-au dat cetatea pe care o ceruse, Timnat-Serah, care se află în muntele lui Efraim; iar el a zidit cetatea şi a locuit în ea.**

51: **Acestea sunt părţile pe care Eleazar preotul şi Iosua, fiul lui Navi, şi capii familiilor le-au împărţit, prin tragere la sorţi, fiilor lui Israel, în Şilo, înaintea feţei Domnului, la intrarea cortului mărturiei; iar aceştia s-au dus să-şi ia în stăpânire pământul.**

[263] Origen, *Filocalia*, XIII, 3

„Textul Masoretic conchide astfel: Şi aşa s-a isprăvit împărțirea pământului”[264]. „De la Ghilgal, Cortul sfânt a fost mutat la Şilo, aşezare aflată la mică distanță, în nord-estul Ghilgalului, din munții Efraim. [...] Aici, la Şilo, dinaintea Domnului, s-a stabilit prin tragere la sorți teritoriul ce revenea fiecărei seminții, după ce Cortul mărturiei a fost instalat”[265].

CAPITOLUL 20 - *Cetățile de scăpare.*

Cap. 20-21: „Orânduirea străinilor, dreptul la azil ca şi mărunte dispoziții guvernamentale încearcă să clarifice situația noilor colonişti (cf. Ieşirea 21, 13). De aceste frământări au profitat şase cetăți care au înflorit vădit. Trebuie remarcat că una din principalele surse de venit a fost posibilitatea şi dreptul la păşunat”[266].

1: **Şi i-a grăit Domnul lui Iosua, zicând:**

2: **„Vorbeşte-le fiilor lui Israel şi spune-le: Rânduiți cetățile în care să scape fugarii, despre care Eu v-am grăit prin Moise;”**

„E vorba de azilul oferit ucigaşilor fără voie, rânduială stabilită prin legea dată lui Moise (Ieşirea 21, 13)”[267].

3: **ca să poată scăpa acolo ucigaşul care fără voia lui a luat viața cuiva, fără să fi avut înainte un astfel de gând. Şi vă vor fi ele cetăți de scăpare, ca nu cumva ucigaşul să fie omorât de rudele celui ucis mai înainte de a fi fost el adus în fața adunării, pentru judecată.**

4: **Acela, după ce a fugit în una din aceste cetăți, va sta la poarta cetății şi va spune ce are de spus în fața bătrânilor acelei cetăți, iar obştea îl va primi şi-i va da un loc, iar el va locui cu ei.**

„Poarta cetății: în cetatea antică, piața în care se țineau adunările publice, în care se făceau tranzacțiile comerciale şi în care se judecau procesele”[268].

5: **Iar dacă ruda celui ucis va alerga în căutarea lui, ei nu-l vor da pe ucigaş în mâinile ei, pentru că el din neştiință l-a lovit pe aproapele său, iar nu pentru că mai înainte l-ar fi urât.**

6: **Şi va locui el în cetatea aceea până când va sta la judecată în fața adunării sau până când va muri arhiereul acelor zile; atunci ucigaşul se va întoarce şi se va duce în cetatea sa şi la casa lui, de unde fugise”.**

„În fruntea preoțimii se afla arhiereul, numit preotul cel mare (*hacohen hagadol*), care funcționa în oficiul său până la moarte. El avea un locțiitor, ce purta denumirea de al doilea preot (II Regi 25, 18; Ieremia 52, 24)”[269].

7: **Iar el [Iosua] a rânduit Chedeşul în Galileea, în muntele lui Neftali, şi Sichemul în muntele lui Efraim şi Chiriat-Arba – adică Hebronul – în muntele lui Iuda.**

„În apropierea lacului Hule (Merom) se afla localitatea Quedeş, oraş regal canaanean, care la împărțirea teritoriului între cele 12 seminții ale lui Israel, în vremea lui Iosua, a căzut drept moştenire seminției lui Neftali. Din această localitate era originar judecătorul Barac (Judecători 4, 6). Despre vechimea cetății grăieşte faptul că a fost amintită în scrisorile de la Tel-El-Amarna. Se mai ştie c-a fost cucerită de faraonul Tiglat-Phalasar al Egiptului”[270].

A rânduit: SEP 2 traduce cu *a pus deoparte*: „Tradiția rabinică (TB *Makkoth* 10a) a comentat pe larg alegerea acestor cetăți levitice de scăpare pentru ucigaşi: aceştia nu numai că-şi pot

[264] BBVA, p. 265
[265] AB, p. 212
[266] IIR, p. 204
[267] BBVA, p. 265
[268] BBVA, p. 265
[269] AB, p. 239
[270] AB, p. 100

salva viața, ci pot să trăiască o viață adevărată, adică să studieze pe lângă maeştri. Philon vede în aceste şase cetăți treptele accesului spre divinitate"[271].

Cetățile de scăpare din Canaan:

Chedeş (= sfințit; consacrat) în teritoriul lui Neftali, în *Galileea* (= cerc; regiune; ținut);

Sichem (= umăr) în teritoriul lui Efraim, la hotarul cu Manase;

Chiriat-Arba (= cetate împătrită) sau Hebron în ținutul lui Iuda.

8: **Iar dincolo de Iordan, în fața Ierihonului, spre răsărit, a rânduit: Bețerul, în şesul pustiului din seminția lui Ruben; Ramot, în Galaad, în seminția lui Gad, şi Golan, în Vasan, în seminția lui Manase.**

Cetățile de scăpare de la răsărit de Iordan:

Bețer (= aur; argint; strălucire; mină) în ținutul lui Ruben;

Ramot (= înălțimi) în teritoriul seminției lui Gad;

Golan (= bucurie; biruință), cetate din Vasan, în teritoriul jumătății lui Manase. „În estul lacului Ghenizaret se afla cetatea Golan aparținând tribului lui Manase. De la această cetate s-a numit întreaga regiune Gaulanitis sau podişul Golan de azi"[272].

9: **Acestea sunt cetățile rânduite pentru toți fiii lui Israel şi pentru străinii ce locuiesc printre ei, pentru ca acolo să fugă cel ce fără voie a luat viața cuiva, ca nu cumva ruda celui ucis să-l omoare înainte de a fi stat el la judecată în fața adunării.**

Cetățile enumerate în Scriptură sunt chipuri ale unor realități din lumea nevăzută: „acolo [în ceruri – n. n.] sunt, cred, şi cetățile a căror structură este schițată aici şi care se numesc: cetăți de scăpare, care slujesc ca refugiu, dar nu pentru toți ucigaşii, ci pentru cei care au ucis fără voie. Sunt poate unele păcate care ne fac ucigaşi de oameni dacă săvârşim fapta cu premeditare şi de bună voie şi sunt altele săvârşite din ignoranță, pentru care, la porunca lui Dumnezeu, ne este indicat şi pregătit un loc, cred, pentru a rămâne acolo un oarecare timp, noi, cei care n-am săvârşit decât păcate fără de voie, cu condiția să nu fi săvârşit păcate cu concursul voinței noastre. Pentru aceştia sunt rânduite cetăți de scăpare"[273]. Interesant de urmărit traducerile denumirilor cetăților de scăpare, toate având un ton optimist, de natură să înalțe. La fel, să nu socotim aceste cetăți menite a sluji doar celor ce au trecut prin experiențe extreme, ci să ne socotim cu toții ucigaşi (cu sau fără voie) ce avem trebuință de aceste cetăți.

CAPITOLUL 21 - *Cetățile leviților.*

„Capitolul relatează împlinirea poruncii date lui Moise (Numeri 35, 1-8), de a li se atribui leviților 48 de cetăți, luate din ținutul fiecărui trib, proporțional cu moştenirea sa. Tradiția ebraică pune în legătură această împărțire cu sarcinile ierarhizate ale fiecărui grup de leviți care slujeau la cortul mărturiei; astfel, fiii lui Aaron, leviții cei mai apropiați de chivot, primesc cetăți în pământul lui Iuda, în timp ce fiii lui Simeon şi beniamin, primesc dincolo de Iordan. Origen consacră în întregime omilia a XXV-a cetăților levitice: repartizarea cetăților levitice în pământul lui Israel e determinată de o ierarhie care ar putea prefigura locul fiecăruia după înviere"[274].

1: **Capii de familie ale fiilor lui Levi au venit atunci la Eleazar preotul şi la Iosua, fiul lui Navi, şi la capii de familie din semințiile lui Israel.**

2: **Şi le-au grăit în Şilo, în țara Canaanului, zicând: „Domnul a poruncit prin Moise să ni se dea cetăți în care să locuim, precum şi împrejurimile lor pentru vitele noastre".**

Din nou, gândul e purtat către altă lume: „Acolo [în ceruri – n. n.], cred eu, se vor

[271] SEP 2, p. 82

[272] AB, p. 101

[273] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXVIII, 2

[274] SEP 2, p. 82

respecta întocmai privilegiile preoților, a căror umbră este trasată aici (în carte): împrejurimile orașelor, în imediata apropiere a zidurilor de apărare, trebuiau să le fie lor rezervate de către fiii lui Israel”[275].

3: **Iar fiii lui Israel le-au dat leviților, din părțile lor, după porunca Domnului, următoarele cetăți, cu împrejurimile lor.**

4: **Și sorțul a ieșit pentru fiii lui Cahat. Iar fiii lui Aaron, preoții leviți, au avut prin sorți treisprezece cetăți din seminția lui Iuda și din seminția lui Simeon și din seminția lui Veniamin.**

5: **Iar celorlalți fii ai lui Cahat li s-au dat, prin sorți, zece cetăți din seminția lui Efraim și din seminția lui Dan și din jumătate din seminția lui Manase.**

6: **Iar fiilor lui Gherșon li s-au dat treisprezece cetăți din seminția lui Isahar și din seminția lui Așer și din seminția lui Neftali și din jumătate din seminția lui Manase în Vasan.**

7: **Iar fiii lui Merari, după familiile lor, au avut prin sorți douăsprezece cetăți din seminția lui Ruben și din seminția lui Gad și din seminția lui Zabulon.**

8: **Fiii lui Israel le-au dat leviților cetățile și împrejurimile lor, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

„Datorită faptului că seminția lui Levi n-a primit un teritoriu anumit atunci când, prin tragere la sorți, în vremea lui Iosua, s-a împărțit Canaanul între semințiile lui Israel, leviților leau fost destinate totuși 48 de cetăți, răspândite pe întregul cuprins al Țării Sfinte, ca și câmpiile din jurul acelor cetăți. Dintre aceste cetăți, 13 le-au fost rezervate preoților și ele se aflau în hotarele semințiilor Iuda, Simeon și Veniamin, așadar, în regiuni care erau cele mai apropiate de templu. Aceste cetăți erau: Hebron, Libna, Iatir, Estemoa, Holon, Debir, Ain, Iutta, Betșemeș, Ghibeon, Gheba, Anatot și Almon”[276].

„Constat o oarecare deosebire între împărțeala lui Moise și cea a lui Iisus: Moise, împărțind pământul de dincolo de Iordan, între două triburi și jumătate, n-a dat leviților partea de locaș care li s-ar fi cuvenit, câtă vreme Iisus le-a dat nu numai în cadrul semințiilor, pe care le-a rânduit el însuși, ci chiar și în mijlocul acelora pe care Moise le rânduise dincolo de Iordan. El asigură leviților lăcașuri în fiecare seminție, ca prin aceasta să pătrundem mai deplin în frumusețile tainelor sale. Căci această clasă a leviților sau a preoților, care-și închină activitatea lor înțelepciunii și cunoașterii lui Dumnezeu, nu și-a putut primi de la Moise partea ei de sălaș, pentru că Moise nu era slujitor al Adevărului, ci slujitorul umbrei și al închipuirii. Iisus, Domnul nostru, era înțelepciunea lui Dumnezeu (I Corinteni 1, 24), El e acela care procură înțelepților sălașurile lor”[277].

Seminția lui Levi (= alipire) era împărțită în trei familii: Cahat (=adunător; aliat; prieten), Gherșon (= alungare) și Merari (= amar; trist); din familia lui Cahat făceau parte și preoții, descendenți din Aaron (= împresurat de strălucire; iluminat). De remarcat că Iosua anticipează Templul din Ierusalim, plasând preoții în apropierea cetății într-o perioadă în care templul nu exista încă.

9: **Seminția fiilor lui Iuda și seminția fiilor lui Simeon și parte din seminția fiilor lui Veniamin au dat cetățile acestea;**

10: **și ele li s-au rânduit fiilor lui Aaron din familia lui Cahat a fiilor lui Levi, fiindcă acestea au ieșit întâi la sorți.**

11: **Și le-au dat: Chiriat-Arba, metropola fiilor lui Enac, adică Hebronul, în ținutul muntos al lui Iuda, cu împrejurimile ei;**

12: **dar țarinile cetății și satele ei le-a dat Iosua fiilor lui Caleb, fiul lui Iefone, să le stăpânească.**

„Toate comentariile iudaice precizează că **migraș** (*pământul de jur împrejurul cetății*)

---

[275] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXVIII, 2
[276] AB, p. 239
[277] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVII, 2

este zona care formează prima împrejurime a cetății și a cărei cultivare este interzisă. Abia apoi urmează spațiile rezervate culturilor"[278].

13: **Iar fiilor lui Aaron le-a dat cetatea de scăpare a ucigașilor: Hebronul și împrejurimile lui,Libna și împrejurimile ei;**

14: **Iatirul și împrejurimile lui, Eștemoa și împrejurimile ei;**

15: **Holonul și împrejurimile lui, Debirul și împrejurimile lui;**

16: **Ainul și împrejurimile lui, Iuta și împrejurimile ei, Bet-Șemeșul și împrejurimile lui: nouă cetăți din aceste două seminții.**

17: **Iar din seminția lui Veniamin: Gabaonul și împrejurimile lui, Gheba cu împrejurimile ei;**

18: **Anatotul și împrejurimile lui, Almonul cu împrejurimile lui: patru cetăți.**

19: **Toate cetățile fiilor lui Aaron, preoții: treisprezece.**

Cetățile primite de preoții din neamul lui Cahat, cu mențiunea, ca și pentru restul capitolului, că leviții nu dețineau în totalitate aceste cetăți, locuind în ele împreună cu ceilalți israeliți:

Chiriat-Arba (= cetate împătrită); *Libna* (= albeață); *Iatir* (= surplus); *Eștemoa* (= ascultare); *Holon* (= nisipos); *Debir* (= încăperea din spate – Sfânta Sfintelor; vorbirea lui Dumnezeu); *Ain* (= ochi; izvor); *Iuta* (= înclinat); *Bet-Șemeș* (= casa soarelui); *Ghibeon* (= înălțime); *Gheba* (= colină) și *Anatot* (= răspuns la rugăciuni); *Almon* (= adăpost; ascunziș).

20: **Iar familiilor lui Cahat, leviților – celor rămași dintre fiii lui Cahat – li s-au dat cetăți din hotarele seminției lui Efraim.**

21: **Li s-a dat cetatea de scăpare a ucigașilor, Sichemul, cu împrejurimile ei, și Ghezerul cu împrejurimile ei;**

22: **Chibțaimul cu împrejurimile lui și Bet-Horonul cu împrejurimile lui: patru cetăți.**

23: **Din seminția lui Dan: Elteche cu împrejurimile lui și Ghibetonul cu împrejurimile lui;**

24: **Aialonul cu împrejurimile lui și Gat-Rimonul cu împrejurimile lui: patru cetăți.**

25: **Din jumătatea seminției lui Manase: Taanacul cu împrejurimile lui și Ibleam cu împrejurimile lui: două cetăți.**

„În Textul Masoretic: …*și Gat-Rimonul*…; din eroare redacțională, repetarea numelui din versetul precedent"[279].

Cetățile în care trăiau leviții din familia lui Cahat:

Sichem (= umăr); *Ghezer* (= pantă repede); *Chibțaim* (= două grămezi); *Bet-Horon* (= casa fățărniciei); *Elteche* (= teama de Dumnezeu); *Ghibeton* (= movilă); *Aialon* (= ținutul cerbilor); *Gat-Rimon* (= teascul merelor și rodiilor); *Taanac* (= loc nisipos); *Ibleam* (= locul biruinței; rătăcirea poporului).

26: **De toate, zece cetăți, cu împrejurimile lor, pentru familiile celorlalți fii ai lui Cahat.**

Acestea au fost cetățile primite de fiii lui Cahat, întâi de către preoți, apoi de către leviții simpli. Urmează cetățile celorlalți leviți:

27: **Iar fiilor lui Gherșon, leviții: două cetăți din cealaltă jumătate a seminției lui Manase, cetăți puse deoparte pentru scăparea ucigașilor: Golanul, în ținutul Vasanului, cu împrejurimile ei, și Beștra cu împrejurimile ei.**

28: **Din seminția lui Isahar: Chișionul cu împrejurimile lui și Dabrat cu împrejurimile lui;**

29: **Iarmutul cu împrejurimile lui și En-Ganimul cu împrejurimile lui: patru cetăți.**

30: **Din seminția lui Așer: Mișalul cu împrejurimile lui și Abdonul cu împrejurimile**

[278] SEP 2, p. 83

[279] BBVA, p. 266

lui;

31: **Helcatul cu împrejurimile lui şi Rehobul cu împrejurimile lui: patru cetăţi.**

32: **Din seminţia lui Neftali: Chedeşul Galileii, cetate pusă deoparte pentru scăparea ucigaşilor, cu împrejurimile ei, Hamot-Dorul cu împrejurimile lui şi Cartanul cu împrejurimile lui: trei cetăţi.**

33: **Toate cetăţile [fiilor] lui Gherşon, după familiile lor, au fost treisprezece.**

Cetăţile primite de fiii lui Gherşon:

Golan (= bucurie; biruinţă); *Beştra* (= casa Astartei) sau *Aştarot* (= plural pentru: tovarăşa de căsătorie; turme de oi; termen colectiv pentru zeităţile canaanite) – *Aştarte* (= cea care aduce lumină); *Chişion* (= duritate); *Dabrat* (= vorbire; păşune; ascultare); *Iarmut* (= o înălţime); *En-Ganim* (= fântâna grădinilor); *Mişal* (= rugăciune; defileu; cine este ceea ce Dumnezeu este?); *Abdon* (= supus); *Helcat* (= un ogor); *Rehob* (= loc larg); *Chedeş* (= sfinţit; consacrat) în Galileea, numit şi Chedeşul lui Neftali; *Hamot-Dor* (= izvoarele calde ale Dorului); *Cartan* (= oraş).

34: **Celorlalţi leviţi din fiii lui Merari: din seminţia lui Zabulon: Iocneamul cu împrejurimile lui şi Carta cu împrejurimile ei;**

35: **Dimna cu împrejurimile ei şi Nahalul cu împrejurimile lui: patru cetăţi.**

36: **De cealaltă parte a Iordanului, în faţa Ierihonului, din seminţia lui Ruben: Beţerul, cetate de scăpare pentru ucigaşi, cu împrejurimile ei, în pustiul Miso, Iahţa cu împrejurimile ei;**

37: **Chedemotul cu împrejurimile lui şi Mefaatul cu împrejurimile lui: patru cetăţi.**

38: **Din seminţia lui Gad: cetăţile de scăpare pentru ucigaşi: Ramot-Galaad cu împrejurimile lui şi Mahanaimul cu împrejurimile lui;**

39: **Heşbonul cu împrejurimile lui şi Iazerul cu împrejurimile lui; de toate, patru cetăţi.**

40: **Toate cetăţile (date) fiilor lui Merari, după familiile lor rămase din seminţia lui Levi, adică părţile ce li s-au cuvenit: douăsprezece cetăţi.**

Cetăţile primite de fiii lui Merari:

Iocneam (= el ridică poporul); *Carta* (= oraş); *Dimna* (= tăcere; grămadă de gunoi); Nahal (= păşune); *Beţer* (= aur; argint; strălucire); *Miso* – apare doar în *Septuaginta*; *Iahţa* (= stepă; Iahve va ridica); *Chedemot* (= localităţi răsăritene); *Mefaat* (= frumuseţe); *Ramot-Galaad* (= înălţimile Galaadului); *Mahanaim* (= tabără dublă); *Heşbon* (= calcul); *Iazer* (= folositor).

41: **Iar toate cetăţile date leviţilor între fiii lui Israel au fost patruzeci şi opt de cetăţi cu împrejurimile lor;**

42: **fiecare cetate cu împrejurimile ei: întocmai la toate aceste cetăţi. Aşa a sfârşit Iosua să împartă ţara în hotarele ei. Iar fiii lui Israel i-au dat lui Iosua partea lui; după porunca Domnului i-au dat cetatea pe care o ceruse, Timnat-Serah, în muntele lui Efraim. Şi Iosua a zidit cetatea şi a locuit în ea. Iar Iosua a luat cuţitele de piatră cu care îi tăiase împrejur pe fiii lui Israel – cei născuţi pe cale în pustie, căci în pustie nu fuseseră tăiaţi împrejur – şi le-a pus în Timnat-Serah.**

„Această ultimă frază, proprie Septuagintei, este concluzia relatării din 5, 2-8”[280]. Iosua a primit cetatea *Timnat-Serah* (= porţiune suplimentară).

43: **Aşa i-a dat Domnul lui Israel toată ţara pe care Se jurase să le-o dea părinţilor lor; iar ei au moştenit-o şi au locuit în ea.**

44: **Şi le-a dat Domnul odihnă de jur-împrejur, aşa cum li Se jurase părinţilor lor: dintre toţi vrăjmaşii lor, nimeni nu le-a stat împotrivă; pe toţi vrăjmaşii lor i-a dat Domnul în mâinile lor.**

45: **N-a rămas neîmplinit nici un cuvânt din toate cuvintele bune pe care Domnul**

[280] BBVA, p. 267

le-a grăit către fiii lui Israel; toate s-au împlinit.

„Din cele mai vechi timpuri, alături de istorie a fost cultivată şi geografia. Din Vechiul Testament se vede că evreii aveau cunoştinţe geografice despre univers, pământ şi paradis. Localizarea unor popoare cu cetăţile lor cât şi descrierea Ţării Sfinte confirmă adevărul că israeliţii în perioada vechitestamentară aveau cunoştinţe bogate în acest domeniu”[281].

„Sunt patru puncte cardinale ale pământului. Cahat a ocupat locul cel dintâi dintre fiii lui Levi, lotul dinspre răsărit, împreună cu seminţiile care deţinuseră şi ele locul întâi. Vezi, prin urmare, cum totul se armonizează. Este sigur că între cele patru laturi ale pământului, Răsăritul pare mai nobil. Aici avea lot şi seminţia lui Iuda, cel mai ales dintre toţi (Numeri 2, 3). Între cele dintâi seminţii, – şi întâia parte a pământului – preoţii, fiii lui Cahat, au primit, prin sorţi, întâia lor parte, împreună cu Gherşon şi Merari, care au fost şi cei dintâi copii ai lui Levi. Şi aşa, cei dintâi copii ai lui Levi au obţinut Răsăritul. În ce priveşte Apusul, unde se aflau Ruben, Simeon şi Gad, Cahat primi un al doilea lot, în seminţia lui Simeon şi Merari, întâiul său lot în seminţia lui Ruben, după cum şi Merari primi un lot în seminţia lui Zabulon, al treilea la număr, în latura Răsăritului. Aceasta s-a împlinit pentru ca să se salveze principiul dreptăţii într-o tragere la sorţi, care, după orânduirea lui Dumnezeu, trebuia să orienteze duhurile credincioşilor spre adâncirea tainei veacului viitor. După aceea, şi între seminţiile care erau în latura Mării, adică Efraim, Veniamin şi Manase, Cahat trage al doilea lot al său, în seminţia lui Veniamin, iar restul familiei sale în Efraim. În sfârşit, Gherşon obţine, la sorţi, un lot în jumătatea seminţiei lui Manase, care era în Ţara Sfântă, şi acelaşi Gherşon mai obţine încă un lot în cealaltă jumătate a seminţiei lui Manase. Dar, fiindcă trebuia ca şi cei care erau pe latura de miazănoapte să se învrednicească de binefacerile prevăzute pe seama preoţiei şi ca să nu fie lipsite cu desăvârşire de darurile cereşti, nici seminţiile de rangul ultim, cele din miazănoapte, adică Dan, Neftali şi Aşer, s-a hotărât ca nu preoţii lui Cahat, ci ceilalţi copii ai lui să primească al doilea lot în seminţia lui Aşer şi un al treilea în seminţia lui Neftali”[282].

CAPITOLUL 22 - *Triburile lui Ruben, Gad şi jumătate din Manase se întorc dincolo de Iordan.*

1: **Atunci i-a chemat Iosua pe fiii lui Ruben şi pe fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase**

2: **şi le-a zis: „Voi aţi auzit tot ceea ce Moise, sluga Domnului, v-a poruncit, iar voi aţi ascultat cuvântul meu întru toate câte eu v-am poruncit.**

3: **În această vreme-ndelungată nu i-aţi lăsat pe fraţii voştri, şi până-n ziua de astăzi aţi păzit porunca Domnului, Dumnezeului vostru.**

4: **Iar acum, Domnul, Dumnezeul nostru, i-a odihnit pe fraţii voştri, aşa cum le-a spus; aşadar, întoarceţi-vă acum şi mergeţi la casele voastre şi-n ţara moştenirii voastre pe care Moise, sluga Domnului, v-a dat-o dincolo de Iordan.**

5: **Dar fiţi cu mare luare-aminte să faceţi poruncile şi legea pe care Moise, sluga Domnului, v-a poruncit să le faceţi: Să-L iubiţi pe Domnul, Dumnezeul vostru, şi să umblaţi în toate căile Lui, să-I păziţi poruncile şi să vă lipiţi de El şi să-I slujiţi din tot cugetul vostru şi din toată inima voastră”.**

Prezentată pe un ton neutru în Scriptură, dar nu fără a fi generat tensiuni, alegerea triburilor Ruben, Gad şi a jumătăţii lui Manase de a locui dincolo de Iordan e apreciată negativ de autorii patristici, ca un refuz de a intra în moştenirea făgăduinţelor dumnezeieşti (deşi, cum s-a văzut din comentariile de până aici, există multiple aspecte ale acestei situaţii): „Mare piedică le este dragostea de lucrurile materiale celor ce se silesc spre virtute. Adeseori această dragoste

[281] AB, p. 138
[282] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXV, 3

aduce pierzare şi sufletului şi trupului. [...] Ce a făcut pe cele două jumătăţi de seminţii să rămână afară de pământul făgăduinţii? Oare nu mulţimea vitelor? [...] Dacă, prin urmare, avuţiile aţâţă la pizmă pe invidioşi, împotriva celor ce le au, şi-i scoate pe cei împovăraţi cu ele de la lucrurile mai de preţ, dacă taie rudenia şi aduce duşmănia între prieteni, dacă nu are nimic laolaltă cu viaţa viitoare şi nu aduce nici un folos însemnat vieţii din trup, de ce să ne depărtăm de la slujirea lui Dumnezeu, făcându-ne, întregi, slujitori deşertăciunii?"[283].

6: **Şi Iosua i-a binecuvântat şi le-a dat drumul; iar ei s-au dus la casele lor.**

„După aceea, Iisus adună pe fiii lui Ruben, pe fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase, care luptaseră cu izbândă împotriva duşmanilor lui Israel, şi îi trimite în partea lor de moştenire, după ce îi răsplăteşte, precum este scris (în Scriptură). Iată, după părerea mea, în ce constă taina indicată aici: după ce va intra tot numărul păgânilor (Romani 11, 25), după ce vor fi primit de la Domnul Iisus împlinirea făgăduinţelor, aceia care au fost pregătiţi şi învăţaţi de Moise, care ne-au ajutat în decursul luptelor, cu plângerile şi rugăciunile lor şi care, după cum zice Apostolul, încă n-au primit ce le fusese făgăduit, căci ei aşteptau să se împlinească chemarea noastră, primesc, în sfârşit, desăvârşirea rânduită pentru ei (Evrei 11, 39-40). De la Iisus îşi primesc ei acum darurile cuvenite şi de acum trăiesc cu toţii în pace, căci a venit sfârşitul tuturor războaielor şi al tuturor atacurilor"[284].

7: **Iar unei jumătăţi din seminţia lui Manase i-a dat Iosua o parte în ţinutul Vasanului, iar celeilalte jumătăţi i-a dat Iosua parte cu fraţii săi dincoace de Iordan, lângă mare; după aceea Iosua le-a dat drumul la casele lor şi i-a binecuvântat.**

8: **Iar ei s-au dus la casele lor cu avuţii multe şi cu foarte multe vite şi cu argint şi cu aur şi cu aramă şi cu fier şi cu foarte multă îmbrăcăminte; prada pe care o luaseră de la duşmani au împărţit-o cu fraţii lor.**

Metalele înşirate aici erau, desigur, pradă de război; reiese că, după cucerirea Ierihonului, nu s-a mai pretins afierosirea animalelor şi a obiectelor vrăjmaşilor, şi nici predarea (integrală) a metalelor la Cortul Sfânt.

9: **Astfel că fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase s-au întors de la fiii lui Israel din Şilo, care se află în ţara Canaan, ca să meargă în Galaad, în ţinutul moştenirii lor, pe care-l dobândiseră, din porunca Domnului, prin mâna lui Moise.**

10: **Şi au venit în Galaadul Iordanului, care se află în ţara Canaan. Iar fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase au zidit acolo jertfelnic lângă Iordan, jertfelnic mare la vedere.**

Prin *mare la vedere* se înţelege că jertfelnicul era vizibil celor de la apus de Iordan. Este un nou moment tensionat între israeliţii despărţiţi de Iordan. S-a văzut în acest jertfelnic o încercare de separare religioasă, adăugată celei teritoriale.

11: **Şi auzind fiii lui Israel, au zis: „Iată, fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase au zidit jertfelnic la hotarele ţării Canaan, la Galaadul Iordanului, faţă-n faţă cu fiii lui Israel".**

12: **Şi toţi fiii lui Israel s-au adunat în Şilo, să se ridice şi să se bată cu ei.**

„Fiii lui Israel (în context): majoritatea triburilor israeliene ce se aşezaseră în dreapta Iordanului şi care monopolizaseră dreptul de a avea un altar de închinare, cel din Şilo"[285].

13: **Fiii lui Israel l-au trimis la fiii lui Ruben şi la fiii lui Gad şi la fiii jumătăţii din seminţia lui Manase, în ţinutul Galaad, pe Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron, marele preot,**

14: **şi-mpreună cu el zece dintre bărbaţii de frunte: un cap de familie din fiecare seminţie a lui Israel (capii de familie sunt fruntaşii miilor lui Israel).**

15: **Aceştia s-au dus la fiii lui Ruben şi la fiii lui Gad şi la jumătate din seminţia lui**

[283] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 13
[284] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXVI, 2
[285] BBVA, p. 267

Manase, în ținutul Galaad, şi le-au grăit:

16: **„Aşa grăieşte toată obştea Domnului: Ce înseamnă această nelegiuire pe care voi ați făcut-o în fața Dumnezeului lui Israel, să vă întoarceți astăzi de la Domnul prin aceea că v-ați zidit jertfelnic, aşa ca să stați voi astăzi împotriva Domnului?**

„Acuzație gravă, exprimată prin termenul **apostates**: răzvrătit, rebel, cel ce strică sau stă împotrivă (folosit şi în Numeri 14, 9)"[286].

17: **Mic este oare pentru voi păcatul din Peor, că nici până-n ziua de azi nu ne-am curățit de el, cu toate că a fost pedeapsă mare în obştea Domnului?**

„Aluzie la istorisirea din *Numerii* 25: ajunşi în Moab, fiii lui Israel au căzut în idolatrie, adorându-l pe Baal-Peor, fapt pentru care au fost aspru pedepsiți"[287].

18: **Şi voi v-ați răzvrătit astăzi împotriva Domnului; şi va fi că dacă voi stați astăzi împotriva Domnului, mâine fi-va urgia peste-ntregul Israel.**

Loc mai dificil de înțeles pentru omul modern, înclinat mai degrabă către individualism (de unde şi doctrinele protestante); dar în orice epocă sunt vizibile efectele faptelor unei persoane sau ale unui grup asupra unor comunități întregi.

19: **Şi acum, dacă ținutul moştenirii voastre vă este mic, treceți în ținutul moştenirii Domnului, unde se află cortul Domnului, şi primiți o moştenire printre noi; şi nu stați împotriva lui Dumnezeu, şi nici împotriva noastră să nu stați prin aceea că v-ați zidit un jertfelnic în afară de jertfelnicul Domnului, Dumnezeului nostru.**

20: **Oare Acan, fiul lui Zerah, n-a făcut el nelegiuire când a luat din cele afierosite şi a adus mânia peste-ntreaga obşte a lui Israel? Şi el era unul singur, dar nu singur a murit întru păcatul său!"**

„Păcatul lui Acan, în 7, 1: nelegiuirea unui membru al comunității atrage pedepsirea întregii comunități"[288].

21: **Atunci fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminția lui Manase au răspuns; şi au grăit către fruntaşii miilor lui Israel, zicând:**

22: **„Dumnezeul Dumnezeu este Domnul, şi Dumnezeul Dumnezeu ştie, şi însuşi Israel va cunoaşte: dacă noi am făcut păcatul răzvrătirii în fața Domnului, atunci El să nu ne crute astăzi!**

23: **Şi dacă noi am zidit jertfelnic pentru ca să stăm împotriva Domnului, Dumnezeului nostru, sau pentru ca să aducem pe el arderi-de-tot sau pentru ca să aducem pe el jertfă de mântuire, Domnul să cerceteze!**

24: **Dar noi am făcut aceasta de teamă ca nu cumva fiii voştri să le spună mâine fiilor noştri: Ce aveți voi de-a face cu Domnul, Dumnezeul lui Israel?;**

25: **că Domnul a aşezat hotar între noi şi voi, chiar Iordanul, iar voi nu aveți parte cu Domnul… Şi astfel fiii voştri îi vor înstrăina pe fiii noştri, aşa ca ei să nu I se închine Domnului.**

„Dumnezeul Dumnezeu: superlativul absolut pentru Cel ce este Domnul. Textul Masoretic: Dumnezeul dumnezeilor"[289].

26: **De aceea am zis: Să facem aşa: să zidim jertfelnicul acesta, nu pentru a aduce jertfe de ardere şi nici pentru jertfe de rând,**

27: **ci pentru ca el să fie mărturie între noi şi voi şi între fiii noştri de după noi că putem să-I facem Domnului slujbă în fața Lui prin jertfele noastre de ardere şi prin jertfele noastre de rând şi prin jertfele noastre de mântuire; şi astfel fiii voştri nu le vor zice mâine fiilor noştri: Voi nu aveți parte cu Domnul!**

28: **Şi am zis: Dacă va fi vreodată ca ei să vorbească astfel către noi sau către urmaşii**

[286] BBVA, p. 268
[287] BBVA, p. 268
[288] BBVA, p. 268
[289] BBVA, p. 268

noştri de mâine, atunci aceştia vor zice: Iată asemănarea jertfelnicului Domnului pe care părinții noştri l-au făcut nu pentru jertfe de ardere şi nici pentru jertfele noastre de rând, ci pentru ca el să fie mărturie între voi şi noi şi între fiii noştri.

29: **Departe de noi, aşadar, să ne abatem astăzi de la Domnul şi să stăm împotriva Domnului zidindu-ne jertfelnic pentru jertfe de ardere şi pentru jertfele de pace şi pentru jertfele de mântuire în afara jertfelnicului Domnului, Dumnezeului nostru, care se află în fața cortului Său!"**

Jertfelnicul ridicat de cele două seminții şi jumătate se dorea umbră şi chip al jertfelnicului celui adevărat; aceasta e, de fapt, cheia înțelegerii Vechiului Testament, umbră a Legii celei noi în care se plineşte.

30: **Şi după ce Finees preotul şi mai marii obştii şi capii peste miile lui Israel care erau cu ei au auzit cuvintele grăite de fiii lui Ruben şi de fiii lui Gad şi de jumătate din seminția lui Manase, le-a plăcut.**

31: **Atunci Finees, fiul lui Eleazar preotul, a zis către fiii lui Ruben şi către fiii lui Gad şi către jumătate din seminția lui Manase: „Azi am cunoscut că Domnul e cu noi, de vreme ce voi n-ați făcut această nelegiuire în fața Domnului şi i-ați cruțat pe fiii lui Israel de mâna Domnului".**

Finees va fi fost trimis în fruntea acestei misiuni tocmai pentru râvna dovedită altădată în apărarea dreptei credințe (vezi *Numerii*, cap. 25).

32: **Aşa că Finees, fiul lui Eleazar preotul, şi dregătorii s-au întors de la fiii lui Ruben şi de la fiii lui Gad şi de la jumătate din seminția lui Manase din ținutul Galaadului în țara Canaanului, la fiii lui Israel, şi le-au spus cuvintele.**

33: **Şi le-a plăcut aceasta fiilor lui Israel. Iar ei au grăit către fiii lui Israel şi L-au binecuvântat pe Dumnezeul fiilor lui Israel şi le-au spus să nu se mai ridice cu război asupra lor spre a nimici ținutul fiilor lui Ruben şi al fiilor lui Gad şi a jumătate din seminția lui Manase; aşa că ei au locuit în el.**

34: **Iar Iosua a dat un nume jertfelnicului lui Ruben şi al lui Gad şi al jumătății din seminția lui Manase; şi a zis: „Acesta-i în mijlocul lor o «Mărturie » că Domnul este Dumnezeul lor".**

„Numele propriu-zis a dispărut din Versiunea Ebraică; Textul Masoretic îl preia din Versiunea Siriacă; se presupune că el a fost *Ed*, adică Mărturie. În *Septuaginta*: *Martirion* = Mărturie. În *Facerea* 31, 47-48 cuvântul *Galaad* este tradus prin *Movila Martorului*. Pe de altă parte, Textul Masoretic pune denumirea nu pe seama lui Iosua, ci pe aceea a noilor ocupanți ai Galaadului: Acesta este mărturie între noi că Domnul este Dumnezeul nostru"[290].

„Dar să vedem ce lucruri tainice se ascund în dosul acestor întâmplări. Întâiul popor, cel al tăierii împrejur, este indicat prin Ruben, care a fost întâi născut, dar şi prin Gad, căci şi el e întâi născut, însă din Zelfa (Zilpa), şi prin Manase, de asemenea întâi născut. Când zic întâi născut mă gândesc la ordinea în timp. Acestea se spun pentru a se arăta că nimic nu ne desparte de drepții de dinainte de Hristos, cunoscând prin aceasta că şi ei sunt frați cu noi, cu toate că au trăit înainte de venirea lui Hristos. Chiar dacă au avut un altar înainte de venirea Mântuitorului, totuşi ei ştiau şi simțeau că nu acela este adevăratul altar, ci numai chipul şi asemănarea viitorului altar. Ştiau că pe acest altar, altarul poporului întâi născut, nu se aduceau jertfe adevărate, care să şteargă păcatele, căci numai acolo unde se află Iisus se aduc la altar jertfe cereşti, jertfe adevărate. Nu există deci decât o turmă şi un păstor (Ioan 10, 16), alcătuire formată din drepții de mai înainte şi din creştinii de acum"[291].

[290] BBVA, p. 269
[291] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXVI, 3

CAPITOLUL 23 - *Iosua vorbeşte întregului Israel.*

1: **Şi a fost că la vreme-ndelungată după ce Domnul Dumnezeu L-a odihnit pe Israel de toţi vrăjmaşii lui de primprejur, Iosua, îndelungat în zile, a îmbătrânit;**

2: **şi i-a chemat Iosua pe toţi fiii lui Israel şi pe bătrânii lor şi dregătorii lor şi pe cărturarii lor şi pe judecătorii lor şi le-a zis: „Eu, îndelungat în zile, am îmbătrânit.**

3: **Iar voi aţi văzut tot ceea ce Domnul, Dumnezeul nostru, le-a făcut tuturor acestor neamuri ce ne-au stat în faţă; căci Dumnezeul vostru, El este Cel ce S-a luptat pentru voi.**

4: **Vedeţi cum eu v-am aruncat înainte aceste neamuri care v-au rămas prin sorţi pentru seminţiile voastre, toate neamurile pe care eu le-am nimicit, începând de la Iordan şi până la Marea cea Mare dinspre soare-apune.**

5: **Iar Domnul, Dumnezeul nostru, le va nimici de dinaintea voastră până ce vor pieri de istov; şi va trimite asupră-le fiarele sălbatice până ce le va nimici de dinaintea voastră, pe ele şi pe regii lor, iar voi veţi moşteni pământul lor, aşa cum Domnul, Dumnezeul vostru, v-a grăit vouă.**

Iosua, ca şi Avraam altădată, e numit bătrân şi îndelungat în zile, icoană a Fiului Celui din veşnicie.

6: **De aceea, străduiţi-vă să păziţi şi să faceţi toate cele scrise în cartea legii lui Moise, neabătându-vă nici la dreapta, nici la stânga;**

7: **şi să nu umblaţi laolaltă cu neamurile care-au rămas cu voi; numele dumnezeilor lor să nu le pomeniţi între voi; să nu le slujiţi şi nici să vă închinaţi la ei;**

8: **ci numai de Domnul, Dumnezeul vostru, să vă lipiţi, aşa cum aţi făcut până-n ziua de acum.**

9: **Domnul a surpat de dinaintea voastră neamuri mari şi tari, şi nimeni, până-n ziua de azi, n-a fost în stare să vă stea împotrivă:**

10: **unul din voi a gonit o mie, căci Domnul, Dumnezeul vostru, El este Cel ce S-a războit pentru voi, aşa cum El v-a grăit.**

11: **Luaţi aminte şi puneţi la inimă: să-L iubiţi pe Domnul, Dumnezeul vostru!**

E propovăduită şi israeliţilor (şi, prin Israelul cel trupesc, tuturor celor ce urmează lui Dumnezeu) calea împărătească.

12: **Că dacă vă veţi abate şi vă veţi împreuna cu neamurile care-au rămas cu voi, dacă vă veţi încuscri cu ei şi vă veţi amesteca împreună cu ei, şi ei împreună cu voi,**

13: **atunci să ştiţi că Domnul nu va mai nimici de dinaintea voastră aceste neamuri; şi ele vor fi pentru voi laţuri şi pietre de poticnire şi cuie-n călcâie şi ţepuşe-n ochi, până ce voi veţi pieri de pe acest pământ bun pe care vi l-a dat Domnul, Dumnezeul vostru.**

„Neamestecul cu neamurile păgâne nu vizează puritatea sângelui (prozeliţii erau ne-evrei care deveneau evrei prin adoptarea credinţei), ci puritatea religioasă: neamul care-L pierde pe Dumnezeu va fi nimicit de cei fără Dumnezeu. Cuvântarea lui Iosua este o puternică pledoarie pentru păstrarea monoteismului”[292].

14: **Eu însă mă grăbesc alergându-mi calea, aşa cum fac toţi pământenii. Dar voi ştiţi în inima voastră şi-n sufletul vostru că din toate cuvintele cele bune pe care Domnul, Dumnezeul vostru, vi le-a grăit, nici un cuvânt n-a căzut; din toate câte vă priveau, nici unul n-a lipsit.**

„Călătoria pe calea vieţii e asemănată cu o alergare continuă, care-şi accelerează ritmul în ultima etapă. Aşa o vedea şi Pavel, către sfârşitul vieţii: …*alergarea mi-am împlinit-o* (II Timotei 4, 7)”[293]. „Eficienţa cuvintelor lui Dumnezeu poate fi evidentă prin stabilitatea lor. Ebraică: ... *nici un cuvânt n-a fost zadarnic*”[294].

15: **Şi va fi că aşa cum v-au venit toate cuvintele cele bune pe care Domnul,**

[292] BBVA, p. 269
[293] BBVA, p. 269
[294] BBVA, p. 269

Dumnezeul vostru, le-a grăit despre voi, tot astfel Domnul, Dumnezeul vostru, va aduce peste voi toate cuvintele cele rele, până ce vă va nimici de pe acest pământ bun pe care Domnul, Dumnezeul vostru, vi l-a dat,

16: **atunci când veți călca legământul Domnului, Dumnezeului nostru, pe care El ni l-a poruncit, şi vă veți duce şi veți sluji la dumnezei străini şi vă veți închina la ei".**

„Textul Masoretic începe versetul cu condiționalul *Dacă…* şi conchide: *…atunci se va aprinde asupra voastră mânia Domnului şi veți pieri curând din țara aceasta bogată pe care v-a dat-o Domnul*"[295].

CAPITOLUL 24 - *Iosua le vorbeşte semințiilor. Moartea lui Iosua şi a lui Eleazar.*

1: **Şi a adunat Iosua toate semințiile lui Israel în Sichem şi i-a chemat pe bătrânii lor şi pe cărturarii lor şi pe judecătorii lor şi au stat în fața lui Dumnezeu.**

„Sichem: loc sfânt, de care era legată istoria patriarhilor. Iosua se strămutase din Şilo"[296]. „Nu în fața cortului (care se afla în Şilo), ci în fața unui altar improvizat (vezi versetul 26)"[297].

2: **Şi a zis Iosua către tot poporul: „Aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul lui Israel: Părinții voştri au locuit la început dincolo de Râu: Terah, tatăl lui Avraam şi tatăl lui Nahor; şi au slujit la dumnezei străini.**

3: **Dar Eu l-am luat pe Avraam, părintele vostru, din cealaltă parte a Râului şi l-am călăuzit prin toată țara Canaanului şi i-am înmulțit sământa şi i l-am dat pe Isaac;**

4: **iar lui Isaac, pe Iacob şi pe Esau. Lui Esau i-am dat ca moştenire muntele Seir, iar Iacob şi fiii săi s-au coborât în Egipt şi au devenit neam mare şi numeros şi tare; iar Egiptenii le-au făcut necazuri.**

5: **Şi am lovit Egiptul cu semnele pe care le-am făcut între ei…".**

„În textul Masoretic fraza e precedată de: *Dar Eu i-am trimis pe Moise şi pe Aaron…*"[298].

6: **Iar după aceasta [Dumnezeu] i-a scos pe părinții voştri din Egipt; şi au intrat în Marea Roşie, în timp ce Egiptenii alergau de dinapoia părinților noştri, cu care de luptă şi cu cai, până la Marea Roşie.**

„Registrul cuvântării se schimbă de la vorbirea indirectă la cea directă"[299].

7: **Iar noi am strigat către Domnul, iar El a dat nor şi negură între noi şi Egipteni; şi a adus marea peste ei şi i-a acoperit. Ochii voştri au văzut câte a făcut Domnul în Țara Egiptului. Şi ați fost vreme-ndelungată în pustie.**

8: **Şi v-am dus în țara Amoreilor, a celor ce locuiau dincolo de Iordan; şi Domnul i-a dat în mâinile voastre şi le-ați moştenit țara şi i-ați nimicit de dinaintea voastră.**

9: **S-a ridicat apoi Balac, fiul lui Sefor, regele Moabului, şi s-a rânduit cu oaste împotriva lui Israel; şi a trimis şi l-a chemat pe Balaam să ne blesteme;**

10: **dar Domnul, Dumnezeul vostru, n-a vrut să vă nimicească: acela ne-a binecuvântat cu mare binecuvântare şi ne-a izbăvit de mâinile lor, iar pe ei ni i-a dat nouă.**

Sunt reamintite momentele glorioase ale lui Israel, descrise în cărțile lui Moise, accentuându-se intervenția divină în istoria poporului evreu.

11: **Şi ați trecut Iordanul şi ați venit la Ierihon; iar locuitorii Ierihonului s-au luptat împotriva voastră: Amoreul şi Canaaneanul şi Ferezeul şi Heveul şi Iebuseul şi Heteul şi Ghergheseul; dar Domnul i-a dat în mâinile voastre.**

---

[295] BBVA, p. 270
[296] BBVA, p. 270
[297] BBVA, p. 270
[298] BBVA, p. 270
[299] BBVA, p. 270

12: **Şi El a trimis înaintea voastră viespi şi i-a gonit de dinaintea voastră – pe cei doi regi ai Amoreilor -, nu cu sabia ta şi nu cu arcul tău.**

13: **Şi v-a dat pământul pe care voi nu v-aţi ostenit şi cetăţile pe care nu voi le-aţi zidit: v-aţi aşezat în ele şi aţi mâncat din viile şi din măslinii pe care nu voi i-aţi sădit.**

„Cei ce se apropie de lucruri cu evlavie şi nu născocesc nici un prilej de-a se mândri vor afla înţelesurile prea luminoase ale lor venindu-le întru întâmpinare şi sădind între ei înţelegerea cea mai deplină a lor. Către aceştia zice Legea: Intrând aţi moştenit cetăţi mari şi frumoase şi case pline de toate bunătăţile, pe care nu le-aţi zidit, şi locuri săpate, pe care le-aţi sădit. Căci cel ce nu trăieşte sieşi, ci lui Dumnezeu, să se umple de toate darurile dumnezeieşti, care nu s-au arătat mai-nainte din pricina patimilor, care apăsau cu povara lor”[300].

14: **Şi acum, temeţi-vă de Domnul şi slujiţi-L cu neabatere şi cu dreptate; şi lepădaţi-i pe dumnezeii străini cărora le-au slujit părinţii voştri dincolo de Râu şi în Egipt; şi slujiţi-I Domnului.**

15: **Dar dacă nu vă place să-I slujiţi Domnului, atunci alegeţi-vă acum cui anume veţi sluji: dumnezeilor părinţilor voştri de dincolo de Râu sau dumnezeilor Amoreilor în a căror ţară locuiţi; dar eu şi casa mea Îi vom sluji Domnului, că sfânt este!”**

Din apelul de a se lepăda dumnezeii cei străini s-ar putea deduce că, şi în timpul lui Iosua, unii israeliţi erau atraşi de cultele idolatre. Prin Râu se înţelege aici Eufratul, referirea vizând pe strămoşii poporului evreu din Mesopotamia, în special pe Avraam.

Versetele 1-16: „*Mărturisirea de credinţă a lui Iisus*. Se poate sublinia caracterul istoric al acestei mărturisiri de credinţă care nu se referă la minunile creaţiei, ci la faptele minunate ale lui Dumnezeu de-a lungul istoriei lui Israel; pomenirea istoriei providenţiale a acestuia e făcută în Textul Masoretic de Dumnezeu Însuşi, în timp ce textul grec, de la versetul 5, înlocuieşte persoana întâi cu a treia, dându-i cuvântul lui Iisus. Origen (*Exh. mart.* 17) face un paralelism între dialogul lui Iisus/Iosua cu poporul şi dialogul celor care urmează să devină creştini cu catehetul lor: chemaţi să aleagă, ei se angajează de partea lui Dumnezeu”[301].

16: **Iar poporul, răspunzând, a zis: „Departe de noi gândul de a-L părăsi pe Domnul şi de a sluji la dumnezei străini!**

17: **Domnul, Dumnezeul nostru, El este Dumnezeu; El ne-a scos, pe noi şi pe părinţii noştri, din ţara Egiptului, El ne-a păzit în toată calea pe care am umblat şi printre toate neamurile prin care am trecut.**

18: **Domnul a izgonit din faţa noastră pe Amoreu şi toate neamurile care locuiau în ţara aceasta; iar noi Îi vom sluji Domnului, căci El este Dumnezeul nostru!”**

„Ceea ce spusese Iosua Navi poporului evreu, când l-a aşezat în pământul sfânt, acestea ni le-ar putea spune Scriptura şi nouă. Căci iată cum grăieşte: Acum temeţi-vă de Domnul şi-I slujiţi Lui[302] cu credincioşie şi dreptate, Or, întrucât ni se cere acum să aducem jertfe idoleşti, e cazul să nu uităm ceea ce se spunea în acel loc mai departe: lepădaţi dumnezeii străini cărora au slujit părinţii voştri dincolo de râu (Eufrat) şi în Egipt, şi slujiţi Domnului. La început, când urma să fiţi catehizaţi, pe bună dreptate vi s-ar fi spus: Dacă nu vă place să slujiţi Domnului, atunci alegeţi-vă acum cui veţi sluji: sau dumnezeilor cărora au slujit părinţii voştri cei de peste râu, sau dumnezeilor amoreilor în ţara cărora trăiţi. Catehetul vostru v-ar fi spus-o de atunci (aşa cum s-a spus şi în Scriptură): Eu şi casa mea vom sluji Domnului, că sfânt este. Acum, însă, nu mai este cazul să vă spună aşa ceva, pentru că aţi mărturisit-o înşivă de atunci: Departe de noi gândul să părăsim pe Domnul şi să ne apucăm să slujim la alţi dumnezei, căci Domnul este Dumnezeul nostru, Care ne-a scos pe noi şi pe părinţii noştri din Egipt şi ne-a păzit în toată calea pe care am umblat. Ba chiar un legământ de a păzi credinţa aţi făcut cândva înaintea

---

[300] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoştinţa de Dumnezeu şi iconomia Fiului lui Dumnezeu*, 21

[301] SEP 2, p. 91

[302] Septuaginta: **latrevate to Kirio** = adoraţi pe Dumnezeu.

cateheților voștri, când ați declarat: și noi vom sluji Domnului, căci Acesta este Dumnezeul nostru. De aceea, dacă cineva care încalcă legămintele față de oameni este sperjur și străin de mântuire, atunci ce va trebui spus despre cei care, prin lepădare, calcă în picioare jurămintele puse în fața lui Dumnezeu și aleargă înapoi la satana, de care s-au lepădat la Botez?"[303].

19: **Iar Iosua a zis către popor: „Nu-I veți putea sluji Domnului, fiindcă Dumnezeu este sfânt; și, gelos fiind, nu vă va trece cu vederea păcatele și nelegiuirile.**

20: **De câte ori Îl veți părăsi pe Domnul și veți sluji la dumnezei străini, de atâtea ori El va veni și vă va necăji și vă va nimici, de vreme ce El, dimpotrivă, v-a făcut bine".**

„Căderea fiilor lui Israel în idolatrie era asemănată cu infidelitatea unei femei față de soțul ei, act care stârnește gelozia și răzbunarea acestuia. Temă anunțată în *Deuteronom* 32, 21 și reluată, cu deosebită amploare, de aproape toți profeții Vechiului Testament"[304].

21: **Iar poporul a zis către Iosua: „Nu, ci Domnului Îi vom sluji!"**

22: **Iar Iosua a zis către popor: Voi sunteți martori împotriva voastră, de vreme ce voi L-ați ales pe Domnul să-I slujiți.**

„Textul sună a profeție neagră, prevestind repetatele abateri de la monoteism ale fiilor lui Israel de-a lungul secolelor următoare. Textul Masoretic adaugă: *Ei au răspuns: Suntem martori!*"[305].

23: **Și acum, aruncați-i pe dumnezeii străini ce se află printre voi și îndreptați-vă inima spre Domnul, Dumnezeul lui Israel!"**

24: **Iar poporul a zis către Iosua: „Domnului, Dumnezeului nostru, Îi vom sluji, și de glasul Lui vom asculta!"**

„Drept aceea odată ce-am început și am pornit pe calea virtuții, să ne întindem și mai mult spre ea, ca să ajungem la cele dinainte (Filipeni 3, 14). Și nimeni să nu se întoarcă spre cele dinapoi, ca soția lui Lot (Facerea 19, 26). […] Iar a se întoarce nu înseamnă nimic altceva decât a se răzgândi și a cugeta iarăși la cele lumești. Nu vă temeți, deci, auzind despre virtute, nici nu vă mirați de numele ei. Căci nu e departe de noi, nici nu ia ființă în afară de noi, ci este un lucru cu putință de împlinit de către noi și un lucru ușor, numai să voim. Păgânii (elenii) călătoresc departe și străbat mări ca să învețe carte. Dar noi nu avem nevoie să călătorim departe pentru Împărăția Cerurilor, nici să străbatem marea pentru virtute. Căci venind Domnul a spus: Împărăția cerurilor este înlăuntrul vostru (Luca 17, 21). Deci virtutea are nevoie numai de virtutea voastră. Fiindcă este în voi și ia ființă din voi. Căci sufletul având prin fire puterea cugetătoare, din aceasta se naște virtutea. Și o are prin fire ca să rămână cum a fost făcut. Și a fost făcut bun și foarte drept. De aceea Isus al lui Navi i-a poruncit poporului zicând: Îndreptați inima voastră spre Domnul Dumnezeul lui Israel. Iar Ioan îndemna: Drepte faceți cărările voastre (Matei 3, 4). Iar în dreptatea sufletului se arată felul înțelegător al lui, așa cum a fost creat. De aceea, când se abate și se strâmbă de la starea lui cea după fire, se spune că aceasta e răutatea sufletului. Deci nu e greu lucrul virtuții. Căci suntem în virtute dacă rămânem așa cum am fost făcuți. Iar dacă cugetăm cele rele, vom fi judecați ca răi. Dacă lucrul ar trebui căutat în afară de noi, ar fi cu adevărat greu. Dar dacă e în noi, să ne păzim de gânduri murdare și sufletul luat de la Domnul ca un dar spre păstrare, să-l păzim pe seama Domnului, ca El să recunoască făptura Lui ca păstrată astfel precum a făcut-o"[306].

25: **În ziua aceea a făcut Iosua un legământ cu poporul și i-a dat lege și porunci în Sichem, în fața cortului Dumnezeului lui Israel.**

„Ca reprezentant al lui Dumnezeu și urmaș legitim al lui Moise, Iosua era îndreptățit să continue opera legislativă a înaintașului său"[307].

26: **Și a scris aceste cuvinte în cartea legii lui Dumnezeu; și a luat o piatră mare și a**

[303] Origen, *Exortație la martiriu*, XVII
[304] BBVA, p. 270
[305] BBVA, p. 271
[306] Sf. Atanasie cel Mare, *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, XX
[307] BBVA, p. 271

aşezat-o sub stejar, înaintea Domnului.

„Nu se ştie dacă *aceste cuvinte* cuprindeau legea şi poruncile, sau cuvântările lui Iosua către popor”[308]. „În cartea *Facerii* 35, 4 se vorbeşte de *stejarul de lângă Sichem*. Piatra pusă acum de Iosua simboliza, pe de o parte, definitiva îngropare a idolilor şi, pe de alta, un altar de închinare Domnului”[309].

27: **Şi a zis Iosua către poporul întreg: Iată, piatra aceasta va fi martor între voi, căci ea a auzit toate cuvintele Domnului, cele pe care El ni le-a grăit astăzi; şi ea va fi între voi mărturie în zilele de apoi, oridecâteori Îi veți minți Domnului, Dumnezeului meu”.**

28: **Atunci Iosua a eliberat poporul; şi fiecare s-a dus la locul său.**

„Întrucât Iosua prevăzuse căderile idolatre ale fiilor lui Israel şi se delimitase de aceştia (v. 15), el preferă să spună: …*Dumnezeului meu*. Textul Masoretic: …*Dumnezeului vostru*”[310]. „Cât priveşte pe Isus (fiul) lui Navi, el a luat ca martor al cuvintelor sale o piatră. Cândva a fost luată de Iacob, ca martor (al cuvintelor sale) o grămadă de pietre (Facerea 31, 47). (Iosua) zice: Piatra (pe care o înalț) între voi astăzi va fi mărturie, până la sfârşitul zilelor, ori de câte ori veți minți pe Domnul Dumnezeul nostru. Credea, probabil, că datorită puterii lui Dumnezeu şi pietrele vor grăi împotriva călcătorilor de lege, dacă nu, în mod sigur conştiința fiecăruia va fi şocată de avertisment”[311].

29: **Şi a fost că după aceea a murit Iosua, fiul lui Navi, robul Domnului, în vârstă de o sută şi zece ani.**

30: **Şi l-au îngropat între hotarele moştenirii sale, în Timnat-Serah, în muntele lui Efraim, la miazănoapte de muntele Gaaş. Şi împreună cu el au pus – în mormântul în care l-au îngropat – cuțitele de piatră cu care îi tăiase împrejur pe fiii lui Israel în Ghilgal, după ce îi adusese din Egipt, aşa cum îi poruncise Domnul; şi ele sunt acolo până astăzi.**

„Pentru acelaşi ritual al pietrei puse ca mărturie, cf. Facerea 31, 45-48 (legământul între Laban şi Iacob)”[312].

31: **Israel I-a slujit Domnului în toate zilele lui Iosua şi-n toate zilele bătrânilor care au trăit încă multă vreme în urma lui Iosua şi care au văzut toate lucrurile pe care Domnul le-a făcut pentru Israel.**

Este dificil de datat evenimentele descrise în Cartea *Iosua*; ținând cont de alte date, putem plasa moartea lui Iosua către anul 1200 î. Hr. În îngroparea cuțitelor de piatră putem vedea o anticipare a tăierii împrejur celei în duh, care va fi adusă de Hristos. Iosua, ca tip (chip) e, de asemenea, înmormântat, spre a face loc adevăratului Iisus. Mormântul lui Iosua a fost în Timnat-Serah, la miazănoapte de muntele *Gaaş* (= cutremur de pământ), vârf din ținutul muntos al lui Efraim. „După ce a murit, a fost îngropat fericitul Iosua. Şi au fost împlântate cu folos în mormânt cuțitele, slujind ca chip al tăierii împrejur, ca prin aceasta să înțelegem iarăşi că morții Mântuitorului îi urmează harul tăierii împrejur în duh, arvuna tuturor bunătăților noastre cereşti. Vom înțelege deci că tăierea împrejur în ziua a opta, necugetând nimic iudaic, este curățirea în Duh, în credința şi Învierea lui Hristos, ca ştergere a toată moartea şi stricăciunea, pricinuitoare a sfințeniei şi a unirii noastre cu Hristos, ca chip al libertății, ca uşă şi cale spre unirea intimă cu Dumnezeu. […] Rămâne să mai spunem pentru care pricină taina tăierii împrejur întrece şi cinstirea sâmbetei. Căci tăierea împrejur se poate primi şi sâmbăta, neferindu-se de legea nelucrării în ea”[313].

32: **Iar fiii lui Israel au adus din Egipt osemintele lui Iosif şi le-au îngropat în Sichem, în partea de țarină pe care Iacob o cumpărase cu o sută de mioare de la Amoreii ce locuiau în Sichem şi pe care i-o dăduse lui Iosif ca parte.**

---

[308] BBVA, p. 271
[309] BBVA, p. 271
[310] BBVA, p. 271
[311] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, XIII
[312] SEP 2, p. 93
[313] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV, 7

33: **Şi a fost că după aceea a murit şi Eleazar, fiul lui Aaron arhiereul, şi l-au îngropat în Ghibeea lui Finees, fiul său, pe care el i-o dăduse în muntele lui Efraim.**

34: **În ziua aceea au luat fiii lui Israel chivotul lui Dumnezeu şi l-au purtat printre ei, de jur-împrejur; iar Finees a fost preot în locul lui Eleazar, tatăl său, până când a murit şi a fost îngropat în Ghibeea, cetatea sa.**

Acum e împlinită dorinţa patriarhului Iosif (Facerea 50, 25) de a-i fi strămutate osemintele în pământul Canaanului.

35: **Iar fiii lui Israel s-au dus fiecare la locul său şi-n cetatea sa. Dar fiii lui Israel s-au închinat la Astarte şi la Aştarot şi la dumnezeii neamurilor dimprejurul lor; şi Dumnezeu i-a dat în mâinile lui Eglon, regele Moabului, care i-a stăpânit vreme de optsprezece ani.**

„Versetul 35 e propriu *Septuagintei*. Unii traducători ai Textului Masoretic […] îl inserează ca notă infrapaginală”[314]. „Cartea lui Iosua se sfârşeşte în Textul Masoretic cu o triplă îngropare, a lui Iosif, Iisus Navi şi Eleazar, ca o încheiere a naraţiunii începute în Pentateuh. Este mai clară şi unitatea cărţii în jurul figurii centrale a eroului care îi dă numele: urmaş al lui Moise, având misiunea de a înscrie legea în realitatea unui teritoriu, Iisus/Iosua şi-a împlinit cu bine misiunea. Păcatul, mereu posibil şi ameninţător, a fost evitat de oamenii din generaţia lui. În schimb, [versetul] suplimentar din Septuaginta [35, despre reaua purtare a fiilor lui Israel şi pedepsirea lor] schimbă perspectiva cărţii, o deschid asupra istoriei viitoare a poporului şi o înscriu ca prima dintr-o serie de cărţi care vor povesti istoria poporului şi a legământului acestuia cu Dumnezeu. Astfel, cartea se detaşează mai mult de Pentateuh”[315].

După cum am mai spus, luptele pentru stăpânirea Ţării Sfinte vor mai dura încă multă vreme, la fel cum vor continua şi apostaziile şi revenirile poporului israelit. Despre perioada tulbure care a urmat morţii lui Iosua vorbeşte Cartea *Judecători*, care urmează Cărţii Iosua.

Comentarii la Cartea Judecători

Introducere la Cartea Judecători

Cartea Judecători este cea de a şaptea a Sfintei Scripturi şi a doua dintre cărţile istorice, dacă socotim Cartea Iosua ca prima de acest fel. Biblia Hebraica numeşte cartea

[314] BBVA, p. 271

[315] SEP 2, p. 95

Şofetim[316], Septuaginta **Krite**[317], iar Vulgata **Liber Sopthim id est Iudicum**. Pretutindeni, înțelesul e acela de *judecători*, iar poziția cărții e, în toate cazurile, după Iosua.

Cartea Judecătorilor descrie evenimente petrecute pe parcursul a aproape două secole, între moartea lui Iosua şi instituirea regalității. „S-a convenit să se numească *epoca judecătorilor* periada care se întinde între aproximatic 1200 [î. Hr.], când grupul lui Moise a pătruns în Canaan, condus de către Iosua, până cptre aproximativ 1020, când Saul a fost proclamat rege"**[318]**. A fost, după cum se va vedea, o perioadă plină de tulburări şi de decădere a moravurilor, epocă dominată de figurile unora dintre Judecători. După moartea lui Iosua, „la conducerea poporului au urmat bătrânii triburilor, iar când peste Israel s-au abătut invaziile unor popoare şi triburi străine, Dumnezeu a rânduit pe unii bărbați viteji pentru a mântui țara de cotropitori. Aceşti bărbați sunt cunoscuți sub numele de *judecători*, cu toate că principala lor menire a fost [...] să-i scape pe israeliți din mâna duşmanilor din afară, motiv pentru care erau priviți ca nişte eliberatori şi mântuitori ai poporului (3, 9-15). Probabil că în vreme de pace, respectiv în răstimpul dintre o năvălire şi alta, în fața lor erau aduse pricinile mai complicate care se iveau"**[319]**. „Cartea *Judecătorii* descrie luptele purtate în continuare de israeliți, cu toate semințiile lor, împotriva nenumăratelor triburi şi regate din Canaan. Strategia cuceririi pământului făgăduit, ordinea de bătaie, ocupația militară, precum şi puterea civilă au rămas strict în limitele impuse de poruncile Domnului. Aceste fapte istorice, victoriile şi înfrângerile sunt descrise în general în legătură cu nume ca Debora (cap. 4-5), Abimelec (cap. 9), Samson (cap. 13 ss.), Dan (cap. 17 ss.), Veniamin (cap. 19 ss.), care au intrat şi în literatura universală. Într-o scrisoare trimisă revistei „Prodromos" (1967), filosoful Martin Heidegger descrie această luptă eternă dintre bine şi rău, simbolizată în imaginea pustiului care amenință cetatea, mereu gata să o înăbuşe"**[320]**.

Cartea Judecători, „a doua dintre cărțile profetice, astfel intitulată după judecătorii care au condus poporul lui Israel în perioada de la moartea lui Iosua până la ivirea profetului Samuel. Principala funcție a judecătorilor era aceea de a asuma comanda militară a națiunii ori a unui grup de triburi în timp de război. Numai în cazul Deborei se face aluzie la funcția propriu-zis judiciară a acestor conducători. Titlul de judecător nu era ereditar (exceptând cazul lui Abimeleh) şi nu pare să fi constituit monopolul unui trib anume"**[321]**. „Cartea Judecătorilor arată, în general, lupta monoteismului împotriva idolatriei canaanite. Lipsind unitatea națională, poporul, sub conducerea arhiereilor slabi, cade în fărădelegi. Starea sacerdotală degenerează, căci preoțimea, căutând cele lumeşti, îşi pierde autoritatea. Dumnezeu, potrivit amenințărilor din Legea lui Moise, pedepseşte nelegiuirea. Totuşi, şi în acest timp trist a fost o vreme de linişte, când Legea s-a împlinit şi poporul s-a bucurat de viață paşnică, cum arată episodul din Cartea Rut. Scopul cărții este arătarea credincioşiei divine"**[322]**. „Cartea Judecătorilor ne informează asupra unei perioade din istoria lui Israel despre care nu avem date din nici o altă sursă. Rabinii consideră că autorul cărții este profetul Samuel. Specialiştii moderni susțin că povestirile au fost redactate treptat şi adunate la un loc abia în vremea monarhiei. După unii, varianta definitivă a cărții datează de după distrugerea Ierusalimului din 586 î. Hr."[323].

---

[316] שפטים

[317] **Κριταί**

[318] Mircea Eliade, *Istoria credințelor şi ideilor religioase*, vol. I, p. 185

[319] Dumitru Abrudan şi Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică* (în continuare, abreviat: AB), p. 184

[320] *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars VI, *Iosue, Iudicum, Ruth*, (în continuare, abreviat: IIR), p. 204

[321] *Dicționar enciclopedic de Iudaism* (în continuare, abreviat: DEI), p. 425 – spre deosebire de Iudaism, noi socotim Cartea Judecători ca făcând parte dintre scrierile *istorice*.

[322] *Studiul Vechiului Testament*, pp. 169-170

[323] DEI, p. 426

Pentru simplificare, vom considera şi noi drept autor al Cărții Judecătorilor pe Samuel, fără a exclude redactări ulterioare, iar ca timp al scrierii cărții propunem o perioadă între 1030 – 1010 î. Hr., la începuturile monarhiei în Israel, la începutul domniei lui Saul.

În cazul Cărții Judecătorilor, ediția Alfred Rahlfs a Septuagintei prezintă sinoptic, pentru întregul text, două versiuni, notate cu A şi B, deosebirile fiind, uneori, semnificative[324]. E un merit în plus al traducerii de care ne folosim, aceasta reuşind să armonizeze, de cele mai multe ori în chip tacit, aceste diferențe.

Ca şi în volumele anterioare, nu ne vom interesa strict de istoria israeliților, ci vom căuta, pe cât posibil, sensurile mistice ale acestei istorii, deşi, de data aceasta, spre deosebire de Cărțile Regilor, care vor urma, exegeza patristică este mai săracă.

Comentarii la Cartea Judecători

CAPITOLUL 1 – *Cucerirea Canaanului.*

1: **Şi a fost că, după moartea lui Iosua, fiii lui Israel L-au întrebat pe Domnul, zicând: „Cine se va ridica pentru noi împotriva Canaaneenilor, ca să se bată cu ei?”.**

„Noile evenimente se desfăşoară după moartea lui Iosua, deşi numele şi decesul acestuia vor fi reluate, anamnetic, în capitolul 2”[325]. Aici, ca şi în alte locuri din Cartea Judecătorilor, Domnul e întrebat de către preot, prin Urim şi Tumim. Prin mijlocirea acestora, marele preot obținea răspunsul divin în împrejurări deosebite.

Septuaginta 2 începe astfel: *Şi a fost aşa: după moartea lui Iisus*... „*Şi a fost aşa*: copula inițială poate fi semnul unei legături puternice cu cartea precedentă. Situația nu este neobişnuită, de vreme ce cu *şi* încep Numerii şi Leviticul, iar Iisus (Navi) începe cu un segment de frază identic: *Şi a fost aşa: după sfârşitul lui Moise*...”[326]. „După (Iosif Flaviu) (*Antichități iudaice* V, 120), cel care L-a întrebat pe Dumnezeu în numele israeliților a fost preotul Finees, al cărui nume este indicat în finalul cărții Iisus (Navi) (24, 33a)”[327].

2: **Iar Domnul le-a zis: „Iuda se va ridica; iată, în mâna lui am dat țara”.**

Ca şi în alte dăți, tribul Iuda se află în fruntea Israeliților (cf. şi Numerii 2, 3). Reamintim că din Iuda Se va naşte Mântuitorul Hristos.

3: **Şi a zis Iuda către Simeon, fratele său: „Ridică-te cu mine în moşia mea şi să facem război împotriva Canaaneenilor; apoi voi merge şi eu cu tine în moşia ta”. Iar Simeon a mers cu el.**

[324] Textul notat cu B reprezentând versiunea Codicelui Vaticanus, iar cel notat cu A, un text eclectic, iar nu, aşa cum am putea crede, textul din Codex Alexandrinus. Textul A pare a fi mai apropiat de textul original al Septuagintei.

[325] *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare, abreviat: EIB), Bucureşti, 2001, p. 273

[326] *Septuaginta 2*, *Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, (în continuare, abreviat: SEP 2), Colegiul Noua Europă, Polirom, Iaşi 2004, p. 113

[327] SEP 2, p. 113

„Iuda şi Simeon erau născuţi din aceeaşi mamă, Lia (Facerea 29, 33.35). În textul de faţă, eponimi ai triburilor respective, cele două din sud, care vor avea o istorie oarecum aparte faţă de cele nordice"[328].

4: **Şi s-a ridicat Iuda, iar Domnul i-a dat în mâinile lor pe Canaaneeni şi pe Ferezei; şi dintre ei au lovit la Bezec zece mii de bărbaţi.**

„Bezec: localitate situată, după toate probabilităţile, pe locul actualului Bet-Şean"[329]. *Bezec* (= fulger) era locuit de numeroşi canaaniţi şi fereziţi.

5: **Iar în Bezec au dat peste Adoni-Bezec şi au făcut război cu el; şi i-au bătut pe Canaaneeni şi pe Ferezei.**

„Adoni-Bezec înseamnă *Bezec e domnul meu*, personaj diferit de Adoni-Bezec (Adoni-Ţedec), regele Ierusalimului, din Iosua 10, 3"[330].

6: **Iar Adoni-Bezec a fugit, dar ei au alergat după el şi l-au prins şi i-au tăiat degetele de la mâini şi degetele de la picioare.**

7: **Şi a zis Adoni-Bezec: „Şaptezeci de regi avându-şi tăiate degetele de la mâini şi degetele de la picioare adunau fărâmituri de sub masa mea; prin urmare, aşa cum le-am făcut eu lor, tot astfel mi-a răsplătit mie Dumnezeu". Şi l-au dus în Ierusalim şi a murit acolo.**

Istoria Israeliţilor nu e lipsită de cruzimi, dar, în cazul de faţă, ei au aplicat lui Adoni-Bezec acelaşi mod de mutilare pe care el îl folosise asupra a şaptezeci de regi; însuşi Adoni-Bezec va considera că asupra sa a venit răzbunarea divină. Oricum, pentru a atenua efectul acestor rânduri, precizăm că mutilarea consta doar în tăierea degetelor celor mari, şi nu a tuturor degetelor, cum ar reieşi din traducerea de faţă. Deşi, următorul comentariu, complică problema: „*degetele*: gr. **ακρα** înseamnă exact *vârfuri*, *extremităţi*, iar în acest pasaj poate indica fie degetele, fie doar degetele mari; echivalentul ebraic nu este relevant, fiind un *hapax*. Imaginea din versetul următor (v. 7) (oameni mâncând pe sub mese, ca nişte câini) ar sugera tăierea tuturor degetelor"[331].

8: **Iar fiii lui Israel au făcut război împotriva Ierusalimului şi l-au luat şi l-au trecut prin ascuţişul săbiei, iar cetatea au ars-o cu foc.**

Ierusalim (= cetatea păcii) era locuit de Iebusei; el va fi cucerit deplin de către evrei abia sub regele David, însă chiar şi după aceasta va fi, în mare parte, locuit şi de către iebusiţi. „De fapt, Ierusalimul va fi cucerit doar sub domnia lui David. Anacronismul, menit a sublinia meritele tribului lui Iuda, este păstrat aici şi în greceşte, spre deosebire de versetul 18. (Iosif Flaviu) (*Antichităţi* V, 124) încearcă să armonizeze 1, 8 cu 1, 21 şi cu (Iosua) 15, 63, făcând distincţia între *oraşul de jos*, care a fost cucerit, şi *oraşul de sus*, inexpugnabil"[332].

9: **Iar după aceasta s-au coborât fiii lui Iuda să bată război împotriva Canaaneenilor care locuiau la munte şi în ţinutul de miazăzi şi în cel din câmpie.**

10: **Şi a mers Iuda împotriva Canaaneenilor care locuiau în Hebron, iar Hebronul i-a ieşit împotrivă (iar numele cel vechi al Hebronului era Chiriat-Arba); şi i-au bătut pe Şeşai şi pe Ahiman şi pe Talmai, rămăşiţele lui Enac.**

Hebron (= uniune) s-a numit iniţial *Chiriat-Arba* (= cetate împătrită); era o cetate din regiunea muntoasă a lui Iuda. Aici, tribul Iuda a învins pe *Şeşai* (= alb; nobil), pe *Ahiman* (= fratele unui dar) şi pe *Talmai* (= plugar; viteaz), rămăşiţele unor popoare descendente din *Enac* (= gât lung; uriaş). Ne amintim că de Enachiţi s-au înspăimântat iscoadele trimise de Moise în Canaan (Numerii 13, 26-30).

11: **Iar de acolo s-au suit împotriva celor ce locuiau în Debir (al cărui nume fusese mai înainte Chiriat-Sefer, Cetatea Cărturarilor).**

---

[328] BBVA, p. 273
[329] BBVA, p. 273
[330] BBVA, p. 273
[331] SEP 2, p. 114
[332] SEP 2, p. 114

12: **A zis Caleb: „Cel ce va lovi Cetatea Cărturarilor şi o va lua, aceluia îi voi da de soție pe fiica mea Acsa".**

13: **Şi a luat-o Otniel, fiul cel mai tânăr al lui Chenaz, fratele lui Caleb; iar Caleb i-a dat-o de soție pe Acsa, fiica sa.**

14: **Şi a fost că-n timp ce ea mergea, Otniel a îndemnat-o să ceară o țarină de la tatăl ei; şi ea cârtea şi striga de pe asin: „M-ai dat în ținutul din miazăzi!…". Dar Caleb i-a zis: „Ce ți-a venit?"**

15: **Iar Acsa i-a zis: „Dă-mi, te rog, o binecuvântare, că m-ai trimis într-un ținut din miazăzi: dă-mi şi izvoarele de apă!" Iar Caleb i-a dat, după inima ei, Izvoarele cele de sus şi cele de jos.**

E cucerită cetatea *Debir* (= cuvânt) de către *Otniel* (= puterea lui Dumnezeu), fiul lui *Chenaz* (= vânător), fratele lui *Caleb* (= câine; ca o inimă). Pentru fapta sa, Otniel primeşte de soție pe *Acsa* (= verigă pentru gleznă), fiica lui Caleb. E o reluare a celor relatate în Cartea Iosua 15, 16-19. „Textul ebraic oferă versete aproape echivalente, în schimb textul grecesc atestă diferențe chiar şi între cele două tradiții manuscrise ale Judecătorilor"[333].

16: **Iar fiii lui Hobab Cheneul, socrul lui Moise, s-au suit din cetatea Palmierilor, cu fiii lui Iuda, la miazăzi de Arad, şi s-au dus şi au locuit cu poporul.**

Cheneii sau Qeneii „aparțineau madianiților şi, după tradiția biblică, au trăit într-o parte a Peninsulei Sinai. Au pătruns apoi în Canaan, odată cu triburile israelite, practicând meseria de fierari ambulanți. Au fost asimilați progresiv de către israeliți. Ietro, socrul lui Moise, se trăgea din neamul qeniților"[334]. *Hobab* (= iubit) *Cheneul* (= fierar) pare a fi fost cumnatul lui Moise; după alte opinii, aşa cum s-ar deduce de aici, socrul acestuia, astfel că Hobab ar fi un alt nume pentru Ietro sau Raguel. Înclinăm să credem că prima variantă e mai aproape de realitate. Oricum, aici e vorba de urmaşii lui Hobab, care s-au alăturat, în vremea lui Iosua, tribului Iuda, locuind la miazăzi de *Arad* (= măgar sălbatic; locul refugiaților).

17: **Şi a mers Iuda împreună cu Simeon, fratele său, şi i-a bătut pe Canaaneenii care locuiau în Țefat şi i-au dat pierzării; iar cetății i-au pus numele Pierzanie.**

„În Codex Vaticanus: Anathema, cuvântul original care se traduce Pierzanie. Anathema era prada de război dedicată în întregime lui Dumnezeu; pentru ca însă nu cumva vreunul dintre luptători să fie ispitit a-şi însuşi ceva, ea era nimicită fără nici o cruțare"[335]. *Țefat* (= turn de pază) a fost acordat tribului Simeon, care a numit cetatea *Horma* (= nimicire; pierzanie).

18: **Dar Iuda nu a luat Gaza, nici împrejurimile ei, nici Ascalonul sau hotarele lui, nici Ecronul şi nici hotarele lui, nici Azotul sau împrejurimile lui.**

„Negația se află în amândoi codicii Septuagintei: Alexandrinus şi Vaticanus; Textul Masoretic relatează cuceriri succesive. Cetățile însă vor fi supuse sub regele David"[336]. Cetăți ce nu au putut fi luate, în vremea lui Iosua, de tribul Iuda: *Gaza* (= puternic), *Ascalon* (= migrație), *Ecron* (= exterminare), *Azot* (= loc fortificat). Aceste cetăți au aparținut Filistenilor.

19: **Şi Domnul era cu Iuda; acesta a luat muntele, fiindcă pe locuitorii din vale n-a putut să-i nimicească, ei fiind ocrotiți de Rahab.**

„Rahab: desfrânata din Ierihon, față de care Israeliții aveau obligații morale (Iosua 6,25). Textul Masoretic motivează diferit: …*de vreme ce ei aveau care de fier*"[337]. Motivația din textul ebraic pare mai plauzibilă. Locul se complică, întrucât textul grec vorbeşte aici despre *Rihav*, iar nu despre Rahab, *Raav* în Septuaginta. Or, Rihav ar fi transcrierea pentru Recab. „Lecțiunea stranie din Septuaginta a fost explicată ca o aluzie la recabiții din Ieremia 35. Aceştia, din fidelitate față de strămoşul lor eponim pentru care idealul era viața nomadă din pustiu, refuzau orice contaminare cu civilizația: Theodoret (al Cirului) (*Quastestiones in*

[333] SEP 2, p. 115
[334] AB, p. 115
[335] BBVA, p. 273
[336] BBVA, p. 274
[337] BBVA, p. 274

Iudices 6) afirmă că Recab l-ar fi sfătuit pe Iuda să evite câmpia, loc de impietate şi corupţie. (Iosif Flaviu) (*Antichităţi* V, 128) interpretează conform textului ebraic, vorbind despre *mulţime de care*"[338].

20: **Hebronul i l-au dat lui Caleb, aşa cum spusese Moise; şi acolo a moştenit el cele trei cetăţi şi acolo i-a omorât pe cei trei fii ai lui Enac.**

21: **Dar fiii lui Veniamin nu i-au scos pe Iebuseii care locuiau în Ierusalim, astfel că Iebuseii locuiesc până astăzi în Ierusalim împreună cu fiii lui Veniamin.**

Până astăzi, adică până la timpul scrierii cărţii, dar, după cum am mai spus, Iebuseii aveau să locuiască încă multă vreme în Ierusalim.

22: **Fiii lui Iosif s-au suit la Betel; şi Domnul era cu ei.**

23: **Şi au împresurat Betelul şi l-au dărâmat; iar numele cel vechi al cetăţii era Luz.**

24: **Iar iscoadele văzând un om ieşind din cetate, l-au prins şi i-au zis: „Arată-ne pe unde să intrăm în cetate şi vom face milă cu tine".**

25: **Şi el le-a arătat pe unde să intre în cetate; iar ei au izbit cetatea cu ascuţişul săbiei; iar pe omul acela şi pe rudele lui i-au lăsat liberi.**

26: **Şi a mers omul acela în ţinutul Heteilor şi a zidit acolo o cetate pe care a numit-o Luz; acesta e numele ei până-n ziua de astăzi.**

Betel (= casa lui Dumnezeu) se afla la vest de Ai şi la sud de Şilo; vechiul nume al cetăţii era *Luz* (= migdal). Ulterior, o altă cetate cu numele Luz a fost ridicată în ţinutul Heteilor sau Hitiţilor, ctitor fiind acel om care a descoperit fiilor lui Iosif intrarea în cetate.

27: **Manase, de asemenea, nu i-a alungat pe cei din Bet-Şean, care este o cetate a Sciţilor, nici oraşele ei şi nici împrejurimile ei; nici pe cei ce locuiau în Taanac, nici oraşele acestuia; nici pe locuitorii din Dor, nici oraşele acestuia; nici pe locuitorii din Balac şi nici împrejurimile sau oraşele lui, nici pe locuitorii Meghiddonului şi nici împrejurimile sau oraşele acestuia, nici pe locuitorii Ibleamului şi nici împrejurimile sau oraşele acestuia; iar Canaaneenii au început să locuiască în această ţară.**

Bet-Şean (= casa siguranţei) era „*o cetate a Sciţilor*: menţiune proprie Septuagintei; una şi aceeaşi cu Schitopolis. Sciţii (numiţi în Vechiul Testament şi Aşchenazi – Facerea 10, 3): popor nomad, din care unele triburi au plecat din sudul Rusiei şi au pătruns în Asia şi-n Orientul Mijlociu. Pavel îi va menţiona ca fiind cei mai îndepărtaţi dintre *barbari* (adică dintre cei ce nu vorbeau limba greacă), ceea ce înseamnă că locuiau în nordul Mării Negre"[339]. *Taanac* (= loc nisipos) era o cetate canaanită acordată tribului Manase şi, ulterior, devenită cetate levitică; *Dor* (= locuinţă) era o cetate canaanită pe ţărmul Mediteranei, aflată pe teritoriul lui Aşer, dar atribuită lui Manase; *Balac* (= nimicitor) apare doar în Septuaginta; *Megghiddo* (= amplasamentul trupelor), cetate ce controla câmpia Esdrelonului; *Ibleam* (= locul biruinţei), cetate din ţinutul lui Isahar, însă atribuită lui Manase. Deşi s-a cerut nimicirea băştinaşilor, în toate aceste cetăţi au fost lăsaţi să trăiască în continuare şi canaaneii. La fel s-a petrecut şi în alte cetăţi, după cum se va arăta în continuare:

28: **Şi a fost că după ce Israel s-a întărit, i-a făcut pe Canaaneeni să-i plătească bir, dar de alungat nu i-a alungat.**

29: **Nici Efraim nu i-a alungat pe Canaaneenii care locuiau în Ghezer; iar Canaaneenii au locuit în mijlocul lui şi-i plăteau bir.**

30: **Nici Zabulon nu i-a alungat pe cei ce locuiau în Chitron, nici pe cei ce locuiau în Nahalol; iar Canaaneenii au locuit în mijlocul lor şi-i plăteau bir.**

31: **Nici Aşer nu i-a alungat pe cei ce locuiau în Aco, care-i plăteau bir, nici pe locuitorii din Dor, nici pe locuitorii din Sidon, nici pe locuitorii din Mahaleb, din Aczib, din Helba, din Afec şi din Rehob.**

---

[338] SEP 2, p. 116

[339] BBVA, p. 274

32: **Şi a trăit Aşer în mijlocul Canaaneenilor care locuiau în ţara aceea, de vreme ce nu i-a izgonit.**

33: **Nici Neftali nu i-a alungat pe locuitorii din Bet-Şemeş, nici pe locuitorii din Bet-Anat; şi a trăit Neftali în mijlocul Canaaneenilor care locuiau în ţara aceea; dar locuitorii din Bet-Şemeş şi din Bet-Anat i-au devenit plătitori de bir.**

34: **Amoreii însă i-au împins pe fiii lui Dan în munte, fiindcă nu le-au îngăduit să coboare la vale.**

35: **Aşa au început Amoreii să locuiască în muntele Mirţilor, unde trăiesc urşi şi vulpi, în Aialon şi în Şaalbim; dar mâna fiilor lui Iosif a fost puternică asupra Amoreilor, aşa încât aceştia i-au devenit birnici.**

36: **Iar hotarul Amoreilor a fost de la urcuşul spre Acravim, de la stâncă şi mai sus de ea.**

Redăm traducerea toponimelor întâlnite aici (apărute, de altfel, şi în Cartea Iosua): *Ghezer* (= aşezare în pantă), veche cetate canaanită; *Chitron* (= fum; ceaţă), cetate în teritoriul lui Zabulon, la 12 km depărtare de actualul Haifa; *Nahalol* (= păşune), sat al lui Zabulon; *Aco* (= nisip arzător), cetate situată la 40 km sud de Tyr, atribuită lui Aşer; *Dor*,amintit aici, apare doar în Septuaginta; *Sidon* (= pescuit; vânătoare), veche cetate pe ţărmul Mediteranei, la 35 km nord de Tyr; *Mahaleb* sau *Ahlab* (= regiune bogată), cetate din teritoriul lui Aşer, la 6 km nord-est de Tyr; *Aczib* (= înşelător), cetate pe litoral, aparţinând lui Aşer; *Helba* (= fertilitate), cetate pe teritoriul lui Aşer, la nord-est de Tyr; *Afec* (= forţă), cetate la nord de Sidon; *Rehob* (= loc larg), cetate de la hotarul lui Aşer; *Bet-Şemeş* (= casa soarelui), cetate la hotarul dintre Iuda şi Dan, la circa 38 km depărtare de Ierusalim; *Bet-Anat* (= casa zeiţei Anath; casa ecoului), cetate în munţii lui iuda; *Aialon* (= ţinutul cerbilor), cetate din Ţara de Jos, la circa 21 km nord-vest de Ierusalim; *Şaalbim* (= vulpi), cetate amorită pe teritoriul lui Dan; *Acravim* (= scorpioni), pantă din sud-estul frontierei lui Iuda.

Canaaniţii devin birnici ai israeliţilor dar, cum se va vedea, prezenţa lor s-a dovedit o cursă pentru evrei, în principal din punct de vedere religios. „Pentru înţelegerea corectă a celor cuprinse în carte trebuie să ţinem seama de faptul că, în timpul lui Iosua, s-a făcut numai cucerirea sumară a pământului ţării, rămânând de datoria fiecărui trib să desăvârşească această cucerire prin stârpirea locuitorilor canaaniţi din moştenirea lor[340]. Această cucerire definitivă s-a desăvârşit lent. Aşa s-a putut întâmpla că unele cetăţi sunt încă stăpânite de canaaniţi. Altă cetate, odată cucerită de evrei, a fost recucerită de vechii stăpânitori, astfel stăpânitorii s-au schimbat. De aici se explică unele contradicţii aparente"[341].

CAPITOLUL 2 – *Lepădarea Israeliţilor; pedeapsa şi iertarea lor.*

1: **Şi îngerul Domnului s-a suit de la Ghilgal la Locul Plângerilor şi la Betel şi la casa lui Israel şi le-a zis: „Aşa grăieşte Domnul: Eu v-am scos din ţara Egiptului şi v-am adus în ţara pe care M-am jurat faţă de părinţii voştri să v-o dau vouă, zicând: În veac nu voi călca legământul pe care l-am făcut cu voi!**

Îngerul Domnului: „E vorba de îngerul pe care Domnul l-a rânduit să-i călăuzească pe lungul şi anevoiosul lor drum din Egipt până-n Ţara Făgăduinţei (vezi Ieşirea 23, 20-22). Dacă insuccesele israeliţilor menţionate în capitolul precedent aveau explicaţii de natură istorică, acest episod (versetele 1-5) introduce şi explicaţiile de natură religioasă"[342]. *Ghilgal* (= prăbuşire; prăvălire) e locul în care Israeliţii şi-au avut cartierul general în timpul cuceririi Canaanului. *Betel* amintit aici e propriu Septuagintei.

[340] A israeliţilor.
[341] *Studiul Vechiului Testament*, p. 170
[342] BBVA, p. 274

2: **Dar nici voi să nu faceți vreun legământ cu cei ce locuiesc în această țară și nici să nu vă închinați dumnezeilor lor; dimpotrivă, chipurile lor cele cioplite să le nimiciți, jertfelnicele lor să le surpați!… Dar voi n-ați ascultat de glasul Meu, de vreme ce ați făcut toate aceste lucruri.**

3: **Iar Eu am zis: Nu-i voi alunga de dinaintea voastră, ci ei vor fi să vă facă necazuri, iar dumnezeii lor să vă fie piatră de poticnire".**

4: **Şi a fost că după ce a grăit îngerul Domnului aceste cuvinte către toți fiii lui Israel, poporul şi-a ridicat glasul şi a plâns.**

5: **De aceea au numit locul acela „al Plângerilor"; şi I-au adus acolo jertfă Domnului.**

Locul a fost numit *Bochim* (= cei ce plâng; plângeri); situat în apropiere de Ghilgal, aici s-au căit evreii în urma mustrărilor îngerului.

6: **Şi Iosua a dat drumul poporului, iar fiii lui Israel s-au dus fiecare la moştenirea sa, să-şi moştenească pământul.**

7: **Iar poporul I-a slujit Domnului în toate zilele lui Iosua şi-n toate zilele bătrânilor care-au trăit îndelung după Iosua şi care-au cunoscut toate lucrurile cele mari pe care Domnul le-a făcut în Israel.**

8: **Iar Iosua, fiul lui Navi, sluga Domnului, a murit în vârstă de o sută zece ani.**

9: **Şi l-au îngropat în hotarul moştenirii sale, la Timnat-Heres, în muntele lui Efraim, la miazănoapte de muntele Gaaş;**

10: **şi toată generația aceea s-a adăugat la părinții lor; şi după ei s-a ridicat o altă generație, care nu L-a recunoscut pe Domnul şi nici lucrurile pe care Domnul le făcuse cu Israel.**

Iosua a fost îngropat la *Timnat-Heres* sau *Timnat-Serah* (= porțiune suplimentară), sat din ținutul lui Efraim, pe coasta nordică a muntelui *Gaaş* (= cutremur de pământ). Odată cu moartea lui Iosua, va începe degradarea moravurilor şi un şir de apostazieri ale poporului.

SEP 2: *Toate zilele lui Iisus*: „Origen distinge între *zilele lui Iisus* şi *zilele lui Manase* (sau *zilele lui Faraon*). Prima expresie trimite la lumina adevărului şi dreptății; a doua, la întunericul răutății şi al ereziilor. În sens moral, *zilele lui Iisus* sunt zilele în care sufletul pune în practică virtuțile creştine (*Omilii la Judecători* I, 1). Origen interpretează aceste *zile* calitativ, nu cantitativ. O *zi* este *dreptatea*; o altă zi este *sfințenia*; o altă zi, *prudența*; o altă zi, *milostenia*. Prin urmare, *zilele lui Iisus* formează un mănunchi de virtuți sufleteşti (*ibid.* I, 3)"[343]. Iar *câți au mai trăit vreme îndelungată după Iisus* „se referă, după Origen, la sfinții de după Iisus Hristos. *Vremea îndelungată* caracterizează *vremea sfințeniei*; la sfârşitul vremurilor, înaintea celei de-a doua Veniri, timpul va fi scurtat (Matei 24, 22) de dragul sfinților. Timpul eshatologic este plin de răutate, este un *timp scurt* (*ibid.* I, 3)"[344].

SEP 2: *Iisus, fiul lui Navi, robul Domnului, a murit*: „Origen citeşte fraza în contrapunct cu Galateni 2, 20: *Iisus trăieşte în mine*. Iisus Navi este figura tipologică a lui Iisus Hristos. Prin urmare, tot ceea ce se spune despre primul se referă,în cheie tipologică şi spirituală, la al doilea. În sens moral, moartea lui Iisus semnifică reîntoarcerea omului la starea de păcat. De fiecare dată când omul săvârşeşte un păcat (avariție, crimă etc.) el Îl răstigneşte din nou pe Iisus, prefigurat de Iisus Navi (*Omilii la Judecători* II, 1-2)"[345].

SEP 2: *o altă generație, toți cei care nu-L cunoscuseră pe Domnul*: „Această generație este aceea a gândurilor rele şi a patimilor rele şi urcă direct din inima omului (Origen, *Omilii la Judecători* II, 2)"[346].

11: **Şi fiii lui Israel au făcut rău în fața Domnului şi s-au închinat baalilor.**

---

[343] SEP 2, pp. 121-122
[344] SEP 2, p. 212
[345] SEP 2, p. 122
[346] SEP 2, p. 122

12: **Şi L-au părăsit pe Domnul, Dumnezeul părinţilor lor, Cel ce îi scosese din ţara Egiptului, şi au mers după dumnezei străini, dumnezeii popoarelor din jurul lor, şi li s-au închinat şi L-au mâniat pe Domnul;**

13: **şi L-au părăsit şi le-au slujit lui Baal şi Astartelor.**

„Credinţa politeistă a fenicienilor este adeverită şi de mărturiile arheologice de la Sidon, unde s-au descoperit urmele templului închinat zeului Eşmun, care corespunde cu Adonis prin natura şi funcţiile sale. În panteonul sidonian mai sunt incluşi: zeul *Baal* şi *Aştarta*, cunoscuţi de autorii scrierilor Vechiului Testament"[347]. Reamintim că *Baal* înseamnă *domn*; *stăpân*, iar *Astarte*, *cea care aduce lumină*. Baal era zeul furtunii şi al fecundităţii, iar Astarte, zeiţa Mamă, a fertilităţii, a dragostei şi a războiului din panteonul canaanit. „Profeţii iudei, care anunţau prin Iahve un Dumnezeu de o concepţie mai elevată, s-au opus cultelor străvechi, care renăşteau fără încetare, celebrând până la exacerbare şi la monstruozitate sacralitatea vieţii organice, forţele elementare ale sângelui, sexualităţii şi fecundităţii. Cultul lui Baal a ajuns să simbolizeze prezenţa şi revenirea periodică, în orice civilizaţie, a tendinţei de a exalta forţele instinctive"[348]. Aici e relatată o primă cădere în idolatrie. „Pentru Origen, cei care *au slujit Baalilor* sunt cei ce nu cred în Evanghelia lui Iisus Hristos şi cei care-şi *pleacă genunchii inimii în faţa poftelor trupeşti* (*Omilii la Judecători* II, 3)"[349].

14: **Şi Domnul S-a mâniat cu mare aprindere asupra lui Israel; şi i-a dat pe mâna prădătorilor, care i-au jefuit; şi i-a vândut în mâna duşmanilor lor de primprejur, iar ei n-au mai fost în stare să stea împotriva vrăjmaşilor lor,**

SEP 2: *şi i-a dat pe mâna jefuitorilor*: „pentru Origen, există două situaţii în care Dumnezeu îi părăseşte pe păcătoşi (prefiguraţi de Israelul închinător Baalilor). Prima situaţie, oficială, când autorităţile bisericeşti îi expulzează pe eretici în văzul tuturor. A doua, când Domnul, *Care vede în taină* (Matei 6, 6), abandonează sufletul plin de vicii diavolului (*Omilii la Judecători* II, 5)"[350].

„Dumnezeiasca Scriptură spune că cei care calcă poruncile sunt vânduţi celor de alt neam, adică păcatelor împotriva firii, până ce nu se întorc prin pocăinţă"[351].

15: **împotriva celor cu care mergeau mână-n mână; dimpotrivă, mâna Domnului era împotriva lor, spre rău – aşa cum Domnul grăise şi aşa cum Domnul li Se jurase; şi El a adus peste ei necazuri mari.**

„Dacă, în virtutea credinţei lor monoteiste, fiii lui Israel fuseseră capabili de victorii asupra unor forţe armate, decadenţa religioasă îi pune în faţa crimei organizate, căreia nu-i pot rezista, ca unii ce deveniseră aliaţi ai propriilor lor inamici"[352]. Textul biblic arată o intervenţie directă a lui Dumnezeu împotriva apostaţilor, însă depărtarea de dreapta credinţă provoacă singură mulţime de neajunsuri, de vreme ce s-a tăiat legătura cu Izvorul binelui.

16: **Şi Domnul le-a ridicat judecători; şi Domnul i-a mântuit din mâna celor ce-i prădau.**

„Aici e introdusă tema judecătorilor, pe care Dumnezeu îi rânduieşte la vreme şi vremi de criză morală, aşa cum va face, mai târziu, cu profeţii. În acest sens, judecătorii nu erau magistraţi care să cumpănească şi să împartă dreptatea, ci conducători, eroi, salvatori"[353].

17: **Dar ei nici de judecătorii lor n-au ascultat, ci s-au desfrânat umblând după alţi dumnezei şi li s-au închinat acestora; şi repede s-au întors din calea în care părinţii lor umblaseră să asculte de cuvintele Domnului; ei n-au făcut aşa.**

---

[347] AB, p. 32

[348] Jean Chevalier şi Alain Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri* (în continuare, abreviat: DS), vol. I, Ed. Artemis, Bucureşti, 1994, p. 166

[349] SEP 2, p. 123

[350] SEP 2, p. 123

[351] Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 144, 4

[352] BBVA, p. 275

[353] BBVA, p. 275

18: **Şi de vreme ce Domnul le ridicase judecători, Domnul era cu judecătorul şi-i scăpa de mâna duşmanilor lor în toate zilele judecătorului; fiindcă Domnului îi părea rău de suspinul lor, pricinuit de către cei care-i împresurau şi le făceau necazuri.**

19: **Dar după ce judecătorul murea, ei se întorceau şi se stricau mai rău decât părinţii lor, mergând după dumnezei străini, slujindu-le şi închinându-se lor; ei nu şi-au părăsit izvodirile, şi nici căile lor cele rele.**

E rezumată perioada judecătorilor, cu biruinţe periodice, dar şi cu apostazii. Se arată că poporul ce urma idolatriei canaanite *desfrâna* sau *preacurvea*: „De fiecare dată când Israel (la feminin) adoptă un cult canaanean,el îl *înşeală* pe Iahve, aşadar *preacurveşte* spiritual"[354].

20: **Şi tare S-a mâniat Domnul asupra lui Israel şi a zis: „De vreme ce neamul acesta a părăsit legământul pe care El l-am poruncit părinţilor lor şi n-au ascultat de glasul Meu,**

21: **nici Eu nu voi mai izgoni de dinaintea lor pe nimeni dintre neamurile lăsate de Iosua,**

22: **lăsate ca prin ele să fie Israel pus la-ncercare şi să vadă dacă va ţine sau nu calea Domnului, să meargă pe ea aşa cum au păzit-o părinţii lor".**

23: **Domnul este Cel ce a lăsat aceste neamuri, şi nu le-a nimicit degrabă şi nici nu le-a dat în mâna lui Iosua.**

„Dacă sub Iosua s-a continuat forma de guvernare teocratică, el întrunind în persoana sa toată puterea legislativă, judecătorească şi executivă, după moartea lui, israeliţii nu mai au un conducător unic, de aceea la conducerea seminţiilor revin bătrânii cu vechile lor drepturi, fără a fi anulat caracterul teocratic al organizării poporului. Cele 12 seminţii nemaiavând un singur conducător, au slăbit unitatea naţională şi religioasă, poporul alunecând în idolatrie şi fiind pedepsit cu asuprirea neamurilor străine. De sub asuprirea străină israeliţii vor fi salvaţi de judecători (1200 – 1032 Î. Hr.), care au condus simultan numai o parte din popor, fără a avea dreptul de a legifera şi a fixa impozite. Conducerea lor nu era ereditară şi nici nu avea semne speciale ale demnităţii. În persoana lui Samuel, ultimul judecător din Israel, se concentrează toată puterea legislativă, judecătorească şi executivă"[355].

CAPITOLUL 3 – *Otniel, Aod şi Şamgar.*

1: **Iată neamurile pe care Domnul le-a lăsat pentru ca prin ele să-l pună la-ncercare pe Israel, cele ce nu cunoşteau războaiele Canaanului,**

2: **doar de dragul generaţiilor lui Israel, ca să le înveţe războiul, ceea ce ele nu ştiau mai dinainte:**

„(Dumnezeu) în unele împrejurări depărtează şi alungă arşiţa vrăjmaşului de la om, în altele lasă să fie ispitit [...]. Căci dreptul care nu-şi cunoaşte slăbiciunea sa stă pe muchie de cuţit şi niciodată nu-i departe de cădere, nici de leul pierzător, adică de diavolul mândriei. Şi cel ce nu-şi cunoaşte slăbiciunea sa e lipsit de smerenie. Iar cel lipsit de aceasta e lipsit şi de desăvârşire. Iar cel lipsit de aceasta e pururea înfricat"[356]. Iată, aşadar, că prezenţa canaaniţilor, ca şi cea a ispitelor în viaţa fiecăruia, avea în primul rând un rol pedagogic.

3: **Cele cinci stăpâniri ale Filistenilor şi toţi Canaaneenii şi Sidonienii şi Heveii care locuiau în Liban, de la muntele Baal-Hermon până la Hamat.**

4: **Le-a lăsat pentru ca prin ele să-l pună pe Israel la-ncercare, să ştie dacă ei vor asculta poruncile Domnului, pe care Acesta le dăduse părinţilor lor prin mâna lui Moise.**

[354] SEP 2, p. 124

[355] AB, p. 153

[356] Sf. Isaac Sirul, *Despre sfintele nevoinţe*, XXI

5: **Şi au locuit fiii lui Israel în mijlocul Canaaneenilor şi al Heteilor şi al Amoreilor şi al Ferezeilor şi al Heveilor şi al Ghergheseilor şi al Iebuseilor.**

6: **Pe fetele acelora şi le-au luat de femei, iar pe fetele lor le-au dat după fiii acelora, şi au slujit dumnezeilor lor.**

Despre aceste popoare, aflate în vrăjmăşie, de cele mai multe ori, cu Israel, s-a vorbit suficient în volumele anterioare. *Cele cinci stăpâniri ale Filistenilor* sunt cele cinci principale cetăţi ale acestora. *Liban* (= alb) lanţ muntos constituind hotarul de nord-vest al Ţării Sfinte; *Baal-Hermon* (= domnul distrugerii) se numea un munte la răsărit de Iordan, care marca limita de nord-vest a jumătăţii seminţiei lui Manase de la răsărit de Iordan; *Hamat* (= fortăreaţă) era un oraş la nord de Hermon, importantă aşezare hitită. De remarcat că Septuaginta îi numeşte constant pe Filisteni drept *străini* (**allofili**), dorind, cel mai probabil, să evite eufemistic numirea neamului celui mai detestat de către evrei. Astfel că, ulterior, când ţara le-a fost numită de către romani Filisteia sau Palestina, aceasta a fost o lovitură în plus pentru evreii învinşi.

7: **Rău au făcut fiii lui Israel în faţa Domnului şi L-au uitat pe Domnul, Dumnezeul lor, şi au slujit Baalilor şi Tufişurilor.**

„Istoria judecătorilor documentează în diferite faze relaţiile, când paşnice, când duşmănoase, între Dumnezeu şi poporul Său”[357].

8: **Şi Domnul S-a mâniat cu aprindere pe Fiii lui Israel; şi i-a dat în mâinile lui Cuşan-Rişeataim, regele Siriei-Râurilor; şi fiii lui Israel i-au slujit lui Cuşan-Rişeataim vreme de opt ani.**

Tufişurile denumesc crângurile sacre ale canaaniţilor, în care se adunau aceştia pentru cultul adus divinităţilor lor, cult însoţit, printre altele, şi de ritualuri orgiastice. „*Siria-Râurilor*: Mesopotamia. Cât despre Cuşan-Rişeataim (care ar însemna: *Cuşit-cu-îndoită-răutate*), este o poreclă care nu duce la numele adevărat, deci prin care purtătorul lui era luat în râs”[358]. Ediţia Rahlfs a Septuaginta are două variante pentru Cuşan-Rişeataim: Husarsathom (A) şi Husarsathem (B). „După Origen, Husarsathom înseamnă *umilirea lor*; prin urmare, fiii lui Israel au fost pedepsiţi de Dumnezeu fiind aruncaţi pe ultima treaptă a înjosirii. *Fiii lui Israel* simbolizează sufletele trufaşe, arogante, care primesc în schimb pedeapsa umilirii din partea Domnului (*Omilii la Judecători* III, 1)”[359].

9: **Fiii lui Israel au strigat către Domnul, iar Domnul i-a ridicat lui Israel un mântuitor care l-a mântuit, şi anume pe Otniel, fiul lui Chenaz, fratele mai mic al lui Caleb.**

10: **Duhul Domnului a fost peste el; el a fost judecător peste Israel şi a ieşit la război şi Domnul i l-a dat în mână pe Cuşan-Rişeataim, regele Siriei, şi mâna lui a fost puternică asupra lui Cuşan-Rişeataim.**

11: **Şi ţara a fost liniştită vreme de patruzeci de ani; şi a murit Otniel, fiul lui Chenaz.**

Otniel (= Dumnezeu este puternic) era fratele, probabil vitreg, al lui Caleb, fiu al lui *Chenaz* (= vânător) şi, cum se arată aici, primul bărbat căruia i se atribuie titlul de *judecător*. El aduce eliberarea poporului şi pacea pe timp de patruzeci de ani. Patruzeci e numărul încercării, al răbdării. Socotim, dată fiind deasa sa prezenţă în Scriptură, că e folosit pentru simbolistica sa, chiar dacă se operează rotunjiri pentru a se obţine. Pentru Origen, numele (*Otniel*) înseamnă *vremea lui Dumnezeu*, iar personajul simbolizează *oştirea cerească* a îngerilor salvatori (*Omilii la Judecători* III, 3)”[360].

---

[357] IIR, p. 206
[358] BBVA, p. 276
[359] SEP 2, p. 127
[360] SEP 2, p. 127

12: **Dar fiii lui Israel s-au ținut în a face rău în fața Domnului, iar Domnul l-a întărit pe Eglon, regele Moabului, împotriva lui Israel, de vreme ce ei făceau răul în fața Domnului.**

13: **Şi i-a adunat la sine pe toți fiii lui Amon şi Amalec; şi s-au pornit şi l-au bătut pe Israel şi au pus stăpânire pe cetatea Palmierilor.**

14: **Şi fiii lui Israel i-au slujit lui Eglon, regele Moabului, vreme de optsprezece ani.**

Schema aceasta se va repeta de-a lungul perioadei judecătorilor. După perioade de liberate, urmează recăderea în idolatrie şi, îndată, o nouă asuprire străină. Atât doar că nu se poate alcătui o cronologie cât de cât exactă pe baza datelor din carte, nici autoritatea judecătorilor şi nici stăpânirile străine neextinzându-se asupra întregului Israel; astfel, poate fi deseori vorba despre judecători care au activat concomitent, ca şi despre stăpâniri concomitente, asupra unora sau altora dintre triburile israelite. Autorul va grupa evenimentele astfel ca de şapte ori să arate apostazia poporului şi, tot de şapte ori, eliberarea acestuia. Numărul judecătorilor prezentați în carte va fi acela de doisprezece. E căutat, desigur, şi un simbolism al numerelor, 7 reprezentând deplinătatea, iar 12, triburile lui Israel. Aici ar fi cea de-a doua cădere a poporului Israel. *Eglon* s-ar traduce prin *rotund; burtă*, nume confirmat de descrierea pe care i-o face autorul Cărții Judecătorilor.

15: **Fiii lui Israel au strigat către Domnul, iar Domnul le-a ridicat mântuitor pe Aod, fiul lui Ghera, fiul lui Iemeni, bărbat în stare să folosească deopotrivă atât mâna dreaptă cât şi pe cea stângă; prin mâna lui au trimis fiii lui Israel daruri lui Eglon, regele Moabului.**

Aod sau *Ehud* (= mărturisitor; unic), fiul lui *Ghera* (= oaspete), este cel de-al doilea judecător. Faptul că era ambidextru nu e menționat întâmplător, având o însemnătate aparte în cele ce urmează. SEP 2: *În stare să se folosească deopotrivă de stânga ca şi de dreapta* (**αμφοτεροδέξιος**): „termenul este foarte precis – *ambidextru*. Textul Masoretic are **ben-haymin**, *fiul drepte*, putând fi tradus şi *beniaminitul*. În Textul Masoretic Aod are un handicap – imposibilitatea de a-şi folosi mâna dreaptă – care îl face inapt pentru luptă; abilitatea compensatorie a mâinii stângi este un secret care se dezvăluie numai în momentul culminant. Traducerea grecească ar fi putut recurge la termenul (clasic) **αριστόχειρ**, *stângaci*, mai apropiat de o descriere adecvată a personajului; definirea ca **αμφοτεροδέξιος** îl înzestrează însă cu o calitate pe care o regăsim în 20, 16 ca trăsătură a beniaminiților. Pentru Origen, *ambidextrul* Aod este simbolul prin excelență al întâi-stătătorilor Bisericii, care trebuie să fie drepți şi imparțiali în toate, în fapte, judecată şi credință, *stânga* fiind simbolul perversiunii şi al răutății. Diavolul este numit *ambistângaci* (*Omilii la Judecători* III, 5-6). *Aceşti izbăvitori şi judecători ridicați de către Dumnezeu pentru salvarea poporului şi eliberarea fiilor lui Israel sunt prefigurările căpeteniilor oştirii cereşti şi ale puterilor de Sus. Dumnezeu trimite ajutor celor care strigă după El din toată inima şi care, prin convertire şi pocăință, atrag asupra lor îngăduința divină* (*ibid*. III, 6)”[361].

16: **Iar Aod şi-a făcut un pumnal cu două tăişuri, lung de o palmă, şi l-a încins sub haină, la şoldul drept.**

17: **Şi mergând el, i-a adus lui Eglon, regele Moabului, darurile, iar Eglon era un om foarte plăcut.**

„Grecescul **astios** înseamnă *plăcut*. Textul Masoretic: *gras*. În mentalitatea vremii, omul gras era şi plăcut (citadin bine hrănit); termenul ebraic, mai direct, este şi mai propriu”[362]. La SEP 2: *tare trupeş*, cu sensul de *planturos*.

18: **Şi a fost că după ce Aod a sfârşit de înmânat darurile, i-a mânat afară pe cei ce le purtaseră.**

---

[361] SEP 2, pp. 128-129

[362] BBVA, p. 276

19: **Iar el, întorcându-se de la idolii din Ghilgal, a zis: „O, rege, am să-ți spun un cuvânt de taină". Iar Eglon i-a zis: „Taci!...". Şi i-a scos afară, de pe lângă sine, pe toți cei ce şedeau împrejurul său.**

20: **Şi Aod a intrat la el – iar acela şedea de unul singur în foişorul său de vară; şi a zis Aod: „O, rege, eu am pentru tine un cuvânt de la Dumnezeu". Atunci Eglon s-a sculat de pe scaunul său şi a stătut aproape de el.**

21: **Şi a fost că de-ndată ce regele s-a sculat, Aod şi-a întins mâna stângă, a luat pumnalul de la şoldul său cel drept şi l-a împlântat în pântecele lui Eglon**

22: **atât de puternic, încât şi mânerul a intrat după limba pumnalului, iar grăsimea a astupat rana în urma ascuțişului, de vreme ce el nu a scos pumnalul din pântecele aceluia.**

23: **Iar Aod a ieşit în tindă printre paznici, închizând după sine uşile foişorului şi încuindu-le.**

Faptul că Aod rămâne cu atâta uşurință singur cu Eglon va fi avut o explicație, care însă ne scapă. Posibil ca Eglon să se fi temut de un complot intern, zvonuri ajungând până la Aod. Acela va fi profitat de conjunctură, bănuind că Eglon va evita chiar şi prezența apropiaților săi la presupunerea că ar putea, prin informațiile primite, prinde firul conspirației. Desigur, acestea sunt presupuneri, dar le socotim plauzibile, de vreme ce nu e în obiceiul regilor să rămână singuri cu un străin. Mai e posibil ca Eglon să se fi aşteptat la o profeție (*un cuvânt de la Dumnezeu*). O altă viziune: „Un tânăr din seminția lui Beniamin, numit Iehud[363], fiul lui Gheras[364], pe cât de curajos la fire, pe atât de viguros la trup (ce folosea cu precădere mâna stângă, în care stătea întreaga-i putere), locuia în Ierihon şi ținea strânse legături cu Eglon, pe care ştiuse să-l cucerească prin felurite daruri şi prin deosebitele sale linguşeli, aşa că ajunsese să fie îndrăgit chiar şi de ceilalți oameni din preajma regelui. Ducând într-o zi nişte daruri suveranului, însoțit de doi dintre slujitorii săi, şi-a ascuns sub haină, la şoldul drept, un jungher şi a intrat astfel la rege. Era în toiul verii, pe la amiază, aşa că străjile se arătau mai delăsătoare în misiunea lor, pe de o parte din pricina arşiței, pe de altă parte datorită orei când luau prânzul. După ce şi-a oferit darurile regelui (stând pe un jilț care în timpul verii se afla într-un foişor), a început să sporovăiască cu el. Acum rămăseseră singuri, fiindcă regele poruncise slugilor să iasă, în timpul conversației sale cu Ehud[365]. Dar regele trona într-un jilț şi Ehud s-a temut că lovitura lui va da greş, provocându-i o rană mai puțin primejdioasă. L-a făcut să se scoale, spunându-i că are să-i povestească un vis, din porunca lui Dumnezeu. Şi când regele, bucuros că i se va povesti visul divin, s-a sculat din jilț, Ehud i-a înfipt jungherul în inimă, lăsându-l împlântat în rană, apoi a ieşit repede şi a încuiat uşa foişorului în urma lui. Slujitorii s-au dedat odihnei, siguri că şi regele căzuse într-un somn adânc"[366].

„Pentru Origen, pumnalul este cuvântul Evangheliei (cf. Evrei 4, 12), cuvântul profetic care se înfige adânc şi pentru totdeauna în pântecele şi în inima filozofiei lumeşti. Luptând cu *sabia evanghelică* împotriva derivelor şi ereziilor, fiecare *judecător* din cadrul Bisericii lui Hristos devine un *Aod*"[367].

24: **Şi după ce a ieşit el, au intrat slujitorii regelui şi, văzând uşile foişorului încuiate, au zis: „Nu cumva a ieşit să se legene în scaunul din foişorul de vară?"**

25: **Şi li s-a urât de-atâta aşteptare; şi văzând ei că nimeni nu deschide uşile foişorului, au luat cheia şi au deschis; şi, iată, stăpânul lor zăcea pe pământ, mort.**

26: **Şi până să se dumerească ei, Aod a fugit fără ca cineva să prindă de veste; şi, trecând pe lângă chipurile cioplite, a scăpat în Seira.**

---

[363] Aod.

[364] Ghera.

[365] Numit, în traducerea folosită (probabil şi în original), în două feluri: Iehud şi Ehud. E vorba, desigur, de acelaşi Aod.

[366] Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, IV, 5, 2

[367] SEP 2, p. 130

27: **Şi a fost că de îndată ce Aod a venit în țara lui Israel, el a trâmbițat din corn în muntele lui Efraim; iar fiii lui Israel s-au coborât din munte împreună cu el, avându-l în frunte.**

Seira (= capră) era o localitate în muntele lui Efraim. Aod pregăteşte o acțiune armată de amploare; altfel, doar asasinarea regelui asupritor n-ar fi însemnat prea mult. Lupta trebuia pornită cât mai devreme, până când Moabiții erau încă în derută, în urma pierderii regelui.

28: **Iar el a zis către ei: „Veniți după mine, căci Domnul Dumnezeu i-a dat pe vrăjmaşii noştri, pe Moab, în mâna noastră".**

29: **Şi-n ziua aceea au ucis din Moab ca la zece mii de bărbați, pe fiece războinic ce se afla între ei şi pe fiece voinic; şi nici un om n-a scăpat.**

„Ca şi, mai târziu, Filistenii lui Goliat, armata rămasă fără comandant intră în derută şi poate fi uşor nimicită"[368]. În plus, din cuvintele lui Aod, concluzionăm că el a avut parte şi de o revelație, fiind convins că Domnul le va da biruința. Posibil ca întreaga sa acțiune să fi fost rezultatul unui imbold divin.

30: **Aşa s-a umplut Moab de ruşine sub mâna lui Israel în ziua aceea. Şi țara a avut odihnă vreme de optzeci de ani; iar Aod i-a judecat până a murit.**

Optzeci este de două ori patruzeci. Din nou credem că e o rotunjire a numărului de ani, practică obişnuită la autorii biblici.

31: **Iar după el s-a ridicat Şamgar, fiul lui Anat, care i-a ucis pe Filisteni, ca la vreo şase sute de bărbați, cu un fier de plug desprins în urma boilor; şi el, de asemenea, l-a mântuit pe Israel.**

Şamgar (= sabie), fiul lui *Anat* (= rugăciune ascultată), s-a remarcat în luptele cu Filistenii; el, însă, nu poartă titlul de judecător, iar cronologia nu indică o perioadă care să-i poarte numele, aşa cum procedează autorul în cazul judecătorilor.

CAPITOLUL 4 – *Debora şi Barac.*

1: **Dar fiii lui Israel s-au ținut în a face răul în fața Domnului; Aod însă murise.**

2: **Şi Domnul i-a dat în mâna lui Iabin, regele Canaanului, care domnea în Hațor; iar căpetenia oastei lui era Sisera, care locuia în Haroşet-Goim.**

Israel (sau parte a sa) trece sub stăpânirea lui *Iabin* (= El pătrunde), care domnea în *Hațor* (= castel îngrădit; târg), capitala regatului Canaanit care se întindea în nordul Palestinei. Căpetenia oastei sale era *Sisera* (= căpetenie), care locuia în *Haroşet-Goim* (= pădurea neamurilor). Este a patra cădere în idolatrie şi a patra oară când urmează stăpânirea străină asupra Israeliților. „Numele *Iabin* înseamnă *prudență*, *pricepere*, după Origen (*Omilii la Judecători* IV, 3)"[369].

3: **Fiii lui Israel au strigat către Domnul; fiindcă acela avea nouă sute de care ferecate şi cu mare străşnicie i-a asuprit pe fiii lui Israel vreme de douăzeci de ani.**

Din nou, căința poporului asuprit şi revenirea la credința lăsată prin Moise.

4: **Şi Debora, o proorociță, soția lui Lapidot – ea era judecător în Israel la vremea aceea.**

Ca şi în cazul lui Mariam (Ieşirea 15, 20), co bogate ecouri în literatura universală, apare aici personalitatea unei alte femei, Debora (*albină*), profetă şi judecător, prin care Dumnezeu îi salvează pe israeliți. În edițiile româneşti: *proorociță*"[370].

---

[368] BBVA, p. 277

[369] SEP 2, p. 132

[370] IIR, p. 206

5: **Şi ea locuia sub palmierul Deborei, între Rama şi Betel, în muntele lui Efraim; la ea veneau fiii lui Israel să se judece.**

„Contextul o prezintă pe Debora nu ca pe o căpetenie politică, ci ca pe un magistrat care împarte dreptatea”[371]. *Debora* (= albină), soția lui *Lapidot* (= torță; făclie), locuia între *Rama* (= înălțime), cetate veniaminită, şi *Betel* (= casa lui Dumnezeu), oraş la vest de Ai şi la sud de Şilo. Interesant că Deborei (al cărei nume înseamnă *albină*) i se potriveşte în bună măsură simbolistica albinei: „Ansamblul trăsăturilor împrumutate tuturor tradițiilor culturale denotă faptul că, pretutindeni, albina apare ca fiind înzestrată cu o natură arzătoare, ca o ființă de foc. Albinele sunt o întruchipare a preoteselor Templului, a proorocițelor, a sufletelor curate ale inițiaților, a Spiritului şi a Logosului. Albina purifică prin foc şi hrăneşte prin intermediul mierii; cu acul arde, iar cu strălucirea ei luminează. În plan social, este un simbol al stăpânului ordinii şi prosperității, al regelui sau împăratului şi, nu mai puțin, al elanului războinic şi al curajului. Ea se înrudeşte cu eroii civilizatori, care întronează armonia prin înțelepciune şi sabie”[372]. Se mai afirmă aici, în plus, că Debora judeca pricinile Israeliților, lucru care nu se mai spune despre ceilalți *judecători*.

„Pentru Origen era vădită înrudirea dintre ebr. **Debhorah**, *albină*, şi **dhabar**, *a vorbi*; pentru el,profeția alcătuieşte mierea Cuvântului divin. *Harisma profeției este dăruită după puritatea sufletului, nu după sex* (*Omilii la Judecători* V, 2)”[373]. Iar „*Rama* înseamnă *înălțimi*, iar *Betel*, *casa Domnului*. Aşadar, locul unde sălăşluieşte profetesa pare predestinat: între cer şi casa lui Dumnezeu (Origen, *ibid.*, V, 3)”[374].

6: **Şi Debora a trimis şi l-a chemat pe Barac, fiul lui Abinoam, din Chedeşul Neftalimului, şi i-a zis: „Oare nu ție ți-a poruncit Domnul, Dumnezeul lui Israel, să te duci în muntele Tabor şi să iei cu tine zece mii de bărbați dintre fiii lui Neftali şi dintre fiii lui Zabulon?…**

7: **Iar Eu îl voi aduce la tine, la pârâul Chişon, pe Sisera, căpetenia oştirii lui Iabin, şi carele lui şi gloatele lui, şi ți-l voi da în mână”.**

Barac (= fulger; sclipire), fiul lui *Abinoam* (= tatăl bunătății) din *Chedeş* (= sfânt; sfințit), a fost judecător, împreună cu Debora. Cu el, se completează numărul de doisprezece al judecătorilor, între care nu-l putem socoti, aşa cum am arătat, pe Şamgar. *Tabor* (= munte înalt) era un munte aflat la hotarul dintre Isahar şi Zabulon. *Chişon* (= cursul apei cu multe cotituri) e cel de-al doilea curs important de apă din Țara Sfântă, după Iordan. Cum deducem din text, Barac primise poruncă divină de a porni lupta, dar el ezită în a porni acțiunea, fapt ce-i va ştirbi oarecum din faimă, numele său rămânând asociat cu cele ale două femei, Debora şi Iaela. În plus, e de subliniat că Debora era în mare cinste la evrei, într-o epocă în care femeile nu se bucurau de o deosebită prețuire la orientali. E un indiciu asupra excepționalelor sale calități, care au impus-o împotriva vederii generale din acel timp şi, mai cu seamă, spațiu geografic. Barac „este simbolul *primului popor al lui Dumnezeu*, *poporul Legii*, care a primit revelația divină, dar nu până la capăt (Origen, *ibid.*, V, 4)”[375].

8: **Şi i-a zis Barac: „Dacă tu vei veni împreună cu mine, mă voi duce; dar dacă nu vei merge, nu mă voi duce; fiindcă eu nu cunosc ziua în care Domnul îi va deschide îngerului Său un drum alături de mine”.**

9: **Iar Debora a zis către el: „Negreşit, voi merge împreună cu tine, dar să ştii că nu a ta va fi biruința pe calea pe care mergi, căci în mână de femeie îl va da Domnul pe Sisera”. Şi s-a ridicat Debora şi a mers împreună cu Barac la Chedeş.**

10: **Şi Barac i-a chemat pe Zabulon şi pe Neftali la Chedeş; şi i-au venit la picioare zece mii de bărbați; iar Debora a mers cu el.**

---

[371] BBVA, p. 277
[372] DS I, p. 84
[373] SEP 2, p. 132
[374] SEP 2, pp. 132-133
[375] SEP 2, p. 133

Aici se confirmă cele spuse în comentariul de mai sus. De remarcat că Barac nu e afectat de perspectiva împărțirii meritelor în luptă, vădind că era mânat de dorința de a-şi elibera neamul şi nu atras de faima unui mare războinic.

11: **Dar Heber Cheneul s-a despărțit de fiii lui Hobab, socrul lui Moise, şi şi-a întins cortul la stejarul Țaanaim, aproape de Chedeş.**

Heber (= comuniune) se retrage la *Țaanaim* (= locurile pribegiei), localitate de frontieră a lui Neftali, în apropiere de Chedeş, nedorind să participe la lupta împotriva lui Sisera, având înțelegere de pace cu Iabin, regele canaanit.

12: **Atunci i s-a spus lui Sisera că Barac, fiul lui Abinoam, s-a suit în muntele Tabor.**

13: **Iar Sisera a chemat toate carele sale – nouă sute de care ferecate – şi tot poporul pe care-l avea, de la Haroşet-Goim la pârâul Chişon.**

14: **Iar Debora a zis către Barac: „Scoală-te, căci aceasta e ziua în care Domnul l-a dat pe Sisera în mâna ta, fiindcă Domnul va merge înaintea ta". Iar Barac s-a coborât din muntele Tabor; şi cu el, cei zece mii de bărbați.**

15: **Atunci Domnul l-a îngrozit pe Sisera – cu toate carele lui şi cu toată oştirea lui – în fața ascuțişului săbiei cu care îl întâmpina Barac; şi a sărit Sisera din carul său şi fugea cu picioarele.**

16: **Iar Barac i-a fugărit carele şi oştirea până la Haroşet-Goim; şi toată oştirea lui Sisera a căzut sub ascuțişul săbiei şi nimeni n-a rămas.**

Discret, e înfățişată intervenția divină în confruntare, pe care cei doi judecători, Debora şi Barac, o vor recunoaşte în cântarea din capitolul 5. „Aşadar, bătălia s-a pornit şi, când oştile s-au înfruntat, asupra lor au căzut ploi torențiale şi grindină. Vântul şi şuvoaiele de apă i-au lovit în față pe canaaneeni, ceața întunecându-le privirea, astfel că nici arcurile, (nici) praştiile nu le-au adus nici un folos, iar cei înzestrați cu armament greu n-au fost în stare să țină săbiile în mână din pricina frigului. Furtuna îi mâna însă din spate şi-i stânjenea mai puțin pe israeliții care au prins astfel mult curaj, convinşi că Dumnezeu venise în ajutorul lor; au năvălit în mijlocul duşmanilor şi i-au măcelărit pe mulți dintre ei. Unii au fost răpuşi de israeliți, alții au căzut speriați de propria lor călărime sau au murit sub carele de luptă, pierind striviți de ele"[376].

17: **Iar Sisera a fugit cu picioarele până la cortul Iaelei, femeia lui Heber Cheneul – căci între Iabin, regele Hațorului, şi casa lui Heber Cheneul era pace.**

18: **Iar Iaela i-a ieşit înainte lui Sisera şi i-a zis: „Abate-te, domnul meu, abate-te la mine, nu-ți fie teamă!" Iar el s-a abătut la ea, în cort; şi ea l-a acoperit cu o mantie de-a ei.**

19: **Şi i-a zis Sisera: „Dă-mi puțină apă să beau, că sunt însetat!" Iar ea a destupat un burduf cu lapte şi i-a dat să bea şi l-a acoperit.**

Iaela (= căprioară) era soția lui Heber, amintit mai sus. Acela fiind în bune relații cu Iabin, Sisera a avut încredere să-i ceară adăpost. De menționat că, după regulile orientale, era o necuviință ca un străin să pătrundă într-o încăpere rezervată femeilor, aşa cum procedează Sisera. E drept, erau condiții speciale, când comandantul oştirii canaanite era urmărit de vrăjmaşi. Deşi Sisera cere apă, Iaela îi oferă lapte, acela predispunând la somn, cu atât mai mult pe cineva venit direct de la un război istovitor. „Pentru Origen, Iaela, al cărei nume înseamnă *urcare*, este simbolul Bisericii neamurilor care-l ucide pe Sisera, care este simbolul *omului psihic*, supus patimilor. Iaela îl ucide înfigându-i țăruşul credinței (prin *puterea crucii*). Gura lui Sisera *vorbea despre lucruri trupeşti, învățătura lui lăuda slava trupului, îi îndemna pe filozofi să trăiască în lux şi plăcere şi amăgise neamul omenesc cu farmecele desfrâului* (*Omilii la Judecători* V, 5)"[377]. „Origen se întreabă de ce Iaela i-a dat lui Sisera lapte, de vreme ce acesta îi ceruse apă? Şi răspunde printr-o celebră teorie a sa: Scriptura numeşte *lapte* învățăturile destinate începătorilor, *pruncilor* abia inițiați în misterele credinței creştine. Atunci

[376] Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 5, 4
[377] SEP 2, p. 135

când acest aliment spiritual este *înghițit* de un suflet credincios, chiar dacă nu conține multe *calorii*, el sporește calitățile sufletului respectiv; dacă însă e băut de un suflet necredincios, provoacă moartea acestuia (ca în cazul lui Sisera, simbol al omului vicios) (*ibid*., V, 6)"[378].

20: **Sisera i-a zis: „Stai în ușa cortului, și dacă va veni cineva la tine și te va întreba: - Este vreun om aici?, tu să-i spui: - Nu este!"**

21: **Atunci Iaela, femeia lui Heber, a luat un țăruș de la cort și a luat și un mai în mână și a intrat la el, tiptil; și i-a pus țărușul pe tâmplă și l-a izbit cu maiul și i-a străpuns creierii până-n pământ; iar el a leșinat și s-a întunecat și a murit.**

„Adaptându-se la un nou stil de existență, iahvismul evoluează și se modifică. Se remarcă, la început, o reacție împotriva valorilor exaltate de către toate societățile de păstori. Legea ospeției, lege sacrosanctă la nomazi, este trădată violent de Iaela: ea invită în cortul ei pe șeful canaanean Sisera, care fugea învins, și îl ucide în somn"[379].

„La fel, dacă Iail, femeia lui Havei Chineul, n-ar fi luat țărușul cortului, n-ar fi nimicit pe Sisera, adică mândria. Astfel, dacă mintea e întărită și se pregătește să urmeze iubirii care stinge toate patimile trupului, fiindcă e *îndelung răbdătoare și bună* (I Corinteni 13, 4), urăște pisma și mândria și cugetă în inimă potrivit firii și nu lasă ceva contrar să o stăpânească, ci se opune cu puterea ei celor contrare firii, până ce le scoate din fire. Dar dacă mintea adevărată devine cap al sufletului, nu se întâmplă acestea când sufletul își amintește de toate nedreptățile săvârșite contrar firii în tot timpul cât a fost amestecat cu cele naturale"[380]. Tâlcuirea mistică atenuează gravitatea faptei Iaelei, care și-a încălcat cuvântul dat și, mai grav la orientali (și nu numai), datoria sacră a ospitalității [explicația dată de Eliade o acceptăm doar în parte]. Deși gestul său e lăudat mai jos de către Debora, este greu cititorului de azi să-l vadă într-o lumină pozitivă, chiar judecând după legile în uz atunci. Reamintim, însă, că perioada judecătorilor a fost una de confuzie morală și religioasă, cu rare pete luminoase (cum vom întâlni, din plin, în Cartea Rut, aceasta descriind întâmplări tot din vremea judecătorilor).

22: **Și, iată, Barac îl urmărea pe Sisera; iar Iaela i-a ieșit înainte și i-a zis: „Vino, și ți-l voi arăta pe bărbatul pe care-l cauți!" Și a intrat cu ea: și, iată, Sisera zăcea mort, cu țărușul înfipt în tâmplă.**

23: **Așa l-a umilit Dumnezeu în ziua aceea pe Iabin, regele Canaanului, în fața fiilor lui Israel.**

24: **Și mâna fiilor lui Israel a înaintat din ce în ce mai mult împotriva lui Iabin, regele Canaanului, până ce l-a nimicit.**

Iabin a continuat lupta împotriva Israeliților și după moartea lui Sisera, însă fără succes. Cât privește asasinarea lui Sisera, am putea să o absolvim pe Iaela de cruzime; posibil ca recurgerea la țăruș să fi fost singura posibilitate, în condițiile date, de a-l ucide pe comandantul canaanit.

CAPITOLUL 5 – *Cântarea Deborei și a lui Barac*.

„Cântarea Deborei și a lui Barac este unul dintre cele mai vechi imnuri din Biblie, un cânt al biruinței, al unui război sacru. La baza ei stă probabil compoziția unui muzicant. Debora apare la persoanele a II-a și a III-a"[381].

---

378 SEP 2, pp. 135-136

379 Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I, p. 186

380 Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte*, XVII, 5

381 IIR, p. 207

1: **În ziua aceea, Debora şi Barac, fiul lui Abinoam, au cântat, zicând:**

„Acesta este unul din cele mai vechi texte poetice ale Vechiului Testament; a fost alcătuit la scurtă vreme după ce s-au petrecut evenimentele din capitolul precedent, lăudând triburile care au răspuns chemării Deborei şi mustrându-le pe cele care n-au răspuns. Din cauza vechimii, Textul Ebraic e în mare parte deteriorat şi ridică mari dificultăţi de traducere, dificultăţi resimţite ţi în Septuaginta. Versiunea de faţă reţine ceea ce e mai limpede în codicii Alexandrinus şi Vaticanus"[382]. „Pentru Origen, *cântul Deborei* simbolizează cântecul de biruinţă eshatologică al Bisericii lui Hristos (*Omilii la Judecători* VI, 1)"[383].

2: **„Descoperire-n Israel**
când tot poporu-n luptă se îndeamnă!
Pe Domnul binecuvântaţi-L!

„Descoperirea constă în aceea că Însuşi Domnul, prin îngerul Său, participă la lupta voluntară a poporului"[384]. Versetul începe astfel în SEP 2 (A): *Pentru căpeteniile care au luat puterea în Israel*: „*căpeteniile* îi simbolizează pe *îngerii* care stau deasupra fiecărui credincios din Biserică de la începutul drumului spiritual până la desăvârşire (*Omilii la Judecători* VI, 1-2)"[385].

3: **Auziţi, voi, regi, şi luaţi aminte, voi, satrapi:**
Eu Domnului îi voi cânta,
cântări voi înălţa
Dumnezeului lui Israel.

E vorba de cântări acompaniate de instrumente muzicale. „*Ascultaţi, regi*: pentru Origen, Debora, simbolul Bisericii, se adresează credincioşilor-regi. Aceştia sunt de stirpe regească întrucât îl au ca model pe Regele Iisus"[386].

4: **Doamne, când ai ieşit Tu din Seir**
şi când treceai prin padina Edomului,
pământul se cutremura,
cerul se tulbura
şi norii picuri picurau, de ploaie;

„Seir: masiv muntos la sud de Marea Moartă, populat de Edomiţii care se întindeau (potrivit unor texte egiptene) până în Sinai, fostul *sălaş* al Domnului. De acolo ieşise El în fruntea poporului Său (vezi Psalmi 67, 7). De obicei, arătările lui Dumnezeu sunt însoţite de mişcări cosmice extraordinare, precum cele ce urmează"[387].

5: **munţii se clătinau de faţa lui Elohim, Domnul,**
Sinaiul acesta de faţa Domnului, Dumnezeului lui Israel.

„Elohim (Eloi): menţiune proprie Septuagintei (Codex Vaticanus). În limbajul şi teologia Vechiului Testament, folosirea acestui nume era menită să ateste faptul că Dumnezeu (Elohim), Creatorul lumii, este Domnul (Iahve) absolut al propriei Sale creaţii, precum şi Suveranul istoriei"[388].

6: **În zilele lui Şamgar, fiul lui Anat, în zilele Iaelei**
pustii făcut-au căile,
iar ei umblau pe-alături,
pe strâmbe căi umblau.

„Îndepărtarea de Dumnezeu provoacă pustiu şi sleire"[389].

[382] BBVA, p. 278
[383] SEP 2, p. 137
[384] BBVA, p. 278
[385] SEP 2, p. 137
[386] SEP 2, p. 137
[387] BBVA, p. 278
[388] BBVA, p. 278
[389] BBVA, p. 278

7: **În Israel slăbeau vitejii, se sleiau**
pân-ce s-a ridicat Debora,
pân-ce s-a ridicat în Israel o mamă.
8: **Ales-au dumnezei străini,**
războiu-atunci bătea la porți:
nici pavăză, nici suliță, nimic
în cele patruzeci de mii
ale lui Israel!
9: **În ce-i e rânduit lui Israel,**
acolo-mi este inima.
Voi, cei din popor, voioşi de luptă,
pe Domnul binecuvântați-L!
10: **Voi, cei ce-n amiază călăriți pe cenuşiile asine,**
voi, cei ce stați pe tron de judecată
şi bateți drumul laolaltă
cu cei ce judecă din mers, gândiți-vă!

„Origen interpretează spiritual versetul: *animalul de înjugat*[390] sau *de sub jug* este trupul, cu toate patimile sale carnale. Sufletul credincios încalecă pe el strunindu-i apucăturile animalice (*Omilii la Judecători* VI, 5)"[391].

11: **Voioase sunete vor înălța**
cei din taraful veselelor hore;
acolo vor grăi de fapte drepte.
O, Doamne, fă să se-nmulțească
Dreptățile în Israel!
Atunci poporul Domnului
s-a coborât acasă, în cetăți.
12: **Trezeşte-te, deşteaptă-te, Debora,**
trezeşte-te, deşteaptă-te şi cântă!
Ridică-te, Barac,
şi fă-ți-i robi pe cei ce te-au robit,
tu, fiu al lui Abinoam!
13: **Atunci s-a preamărit puterea lui.**
O, Doamne, umileşte-i pe cei mai tari ca mine!

„În cele ce urmează, campania militară a lui Barac e prezentată de un martor ocular, cu amănunte care lipsesc din capitolul 4, unde istorisirea e condensată pe esențial"[392].

Biblia 1982 are, pentru versetul 13: *Atunci poporul Domnului s-a trezit. Rămăşița lui s-a strâns cu cei viteji.* „Dumnezeieştii ucenici, înainte de chemarea neamurilor, au făcut cunoscută această taină [a lui Hristos – n. n.] în toată Iudeea. Pentru că deşi n-au crezut toți, au avut putința să primească toți cuvântul despre Hristos. Dar *s-a mântuit rămăşița*, după Scripturi. Iar că Iudeii au precedat în credință celor din neamuri e vădit şi nu e necunoscut nici unuia din cei ce există"[393]. Revenind la textul Scripturii, prin *cei viteji* vom înțelege pe aceia ce-I urmează lui Hristos; cu aceia *se va stânge rămăşița poporului Domnului*, adică acea parte din Israel care se va adăuga mărturisitorilor dreptei credințe. Dar despre acestea, mai limpede, ne pare potrivit a vorbi atunci când vom ajunge la alte părți ale Scripturii.

14: **El, Efraim, i-a smuls din rădăcini în Amalec;**

---

[390] Asinul.
[391] SEP 2, p. 139
[392] BBVA, p. 279
[393] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, IV, 11

Veniamin, în spate, cu ai săi;
Machir s-a coborât cu mine
să-şi caute duşmanii;
din Zabulon s-au coborât
acei ce poartă pană pentru scris.

„*Amaleciţii* erau o populaţie nomadă din deşertul Sinai, la graniţa sudică a Ţării Sfinte […]. Mai târziu, o parte din ei s-au infiltrat chiar în Ţara Sfântă, trăind în regiunea Efraim. Amaleciţii erau socotiţi duşmanii de moarte ai lui Israel (Numeri 24, 20: Psalmi 83, 8). Ei au fost exterminaţi în mare parte de către Saul şi David”[394].

15: **Şi prinţi din Isahar**
sunt cu Debora şi Barac,
aşa că pedestraşii lui Barac
trimişi au fost de către el în vale,
în partea de moşie a lui Ruben.
Grele-ncercări pentru o biată inimă!

„Nu toate triburile lui Israel au răspuns chemării lui Barac, ceea ce provoacă deziluzie, amărăciune”[395].

16: **De ce şedeau ei oare între stâni?:**
s-audă behăitul turmelor
pentru oştirile lui Ruben.
Grele-ncercări pentru o biată inimă!
17: **Peste Iordan e Galaad,**
acolo corturile şi le-a-ntins.
De ce rămâne Dan în luntri?
Aşer stă jos pe ţărmul mării,
În porturi corturi şi-a întins.
18: **Şi Zabulon, popor care-şi aruncă viaţa către moarte,**
şi Neftali pe dealul din câmpie.
19: **Regi au venit la ei**
şi s-au întins în rânduri de bătaie.
Atunci încoronaţii Canaanului
s-au războit la Taanac,
pe apa Meghiddonului,
dar n-au luat nici o pradă de argint.
20: **Stelele-n cer s-au rânduit de luptă**
şi s-au bătut cu oastea lui Sisera.

„E vorba de un război sfânt, cu participare cosmică!”[396].

21: **Pârâul Chişon i-a aruncat la mal,**
vechiul pârâu, pârâul lui Chişon…
Puternicul meu suflet îl va călca-n picioare!
22: **Când unghiile cailor s-au rupt,**
vitejii lor fugeau mâncând pământul
23: **să blesteme cetatea lui Meroz.**
O, blestemaţi-o!,
grăieşte înger de la Domnul,
cu greu blestem să-i blestemaţi
pe cei ce locuiesc într-însa,

---
[394] AB, p. 114
[395] BBVA, p. 279
[396] BBVA, p. 279

că n-au venit în ajutorul Domnului,
pe Domnul să-L ajute-ntre viteji.

„Meroz: cetate în tribul lui Neftali, ai cărei locuitori n-au sărit să-L sprijine pe Domnul în război”[397].

24: **O, binecuvântată fie-ntre femei Iaela,**
femeia lui Heber Cheneul!
O, binecuvântată fie ea
peste femeile din corturi!
25: **Acela apă i-a cerut,**
ea lapte dintr-un blid i-a dat
şi unt cu care prinţii se hrănesc.
26: **Şi mâna stângă la ţăruş a-ntins-o**
şi dreapta ei la maiul de bătut:
cu maiul pe Sisera la izbit
şi capul i l-a sfredelit
şi tâmplele cu-n singur cui i le-a străpuns.
27: **El i s-a zvârcolit chiar la picioare,**
chiar la picioare i-a murit:
cum a intrat, aşa s-a dus…

Fapta Iaelei e văzută într-o lumină cât se poate de pozitivă. Chiar dacă înţelegem motivaţia autorilor cântării, nu ne putem reprima rezervele, ca să le numim astfel…

28: **Mama lui Sisera pe fereastră**
se tot uita, şi iată c-a strigat:
De ce-ntârzie carul său să vină?
de ce în drum nu i se-arată carele?…

„Schimbare de decor: palatul lui Sisera, unde mama, scuturată de nelinişti, şi-l imaginează, totuşi, victorios. Relatare din care nu lipseşte sadismul învingătorului care jubilează”[398].

29: **Femeile-nţelepte-i răspundeau,**
dar ea din nou se întreba în sine:

„*Femeile-nţelepte*: doamnele de onoare, a căror menire era să-şi încurajeze stăpâna…”[399].

30: **Au nu cumva el stă şi-mparte prăzi?**
El va fi darnic fiecărui om.
Haine pestriţe, prăzi pentru Sisera,
haine pestriţe, pradă de tot felul,
şi ţesături cu aur înflorite
sunt prăzi bogate pe grumazul său…
31: **Doamne,**
aşa să piară toţi vrăjmaşii Tăi!
Iar cei ce Te iubesc să fie
ca răsăritul soarelui puternic!

Aici se încheie cântarea Deborei şi a lui Barac. Finalul cuprinde un blestem pentru vrăjmaşii lui Dumnezeu, ca şi o binecuvântare pentru dreptcredincioşi.

32: **Şi patruzeci de ani a fost în ţară pace.**

Concluzie privind perioada în care judecători au fost Debora şi Barac. Din nou, ca şi în alte locuri, numărul anilor e, cel mai probabil, rotunjit de către autor, după obiceiul vechilor

397 BBVA, p. 279
398 BBVA, p. 280
399 BBVA, p. 280

evrei. Aceste rotunjiri sunt un impediment în plus în fața celor ce-ar dori să alcătuiască cronologii apropiate de realitate.

CAPITOLUL 6 – *Ghedeon.*

1: **Şi fiii lui Israel au făcut răul în fața Domnului, iar Domnul i-a dat în mâna Madianiților vreme de şapte ani.**

2: **Mâna lui Madian apăsa greu asupra lui Israel; şi din pricina Madianiților şi-au făcut fiii lui Israel ascunzători în munți şi bârloguri şi vizuini în stâncă.**

3: **Şi era că după ce fiii lui Israel semănau, Madianiții şi Amaleciții şi alții de la răsărit se ridicau**

4: **şi tăbărau pe ei şi le stricau recoltele până la Gaza şi pe pământul lui Israel nu lăsau nimic cu care omul să-şi poată ține viața sau oaia sau boul sau asinul;**

5: **că aceia tot veneau, ei şi animalele lor, aducându-şi şi corturile; ca lăcustele veneau, ei şi nenumăratele lor cămile, veneau pe pământul lui Israel şi-l lăsau pustiu.**

6: **Şi tare a sărăcit Israel din pricina Madianiților.**

A treia cădere a poporului şi a treia asuprire străină, de data aceasta din partea Madianiților. SEP 2 are *fiii Răsăritului*: „Pentru Origen, *fiii Răsăritului* sunt toți creştinii botezați. Dar nu toți rămân în Biserica adevărată. În acest pasaj ar fi vorba despre eretici, falşi *fii ai Răsăritului*, care s-au aliat cu fiii diavolului, prefigurați de Madiam şi Amalec (*Omilii la Judecători* VIII, 1)”[400].

7: **Atunci Israel a strigat către Domnul. Şi a fost că atunci când fiii lui Israel au strigat către Domnul, de răul Madianiților,**

8: **Domnul a trimis un bărbat, un profet, la fiii lui Israel, iar acesta le-a zis: „Aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul lui Israel: Eu sunt Cel ce v-am ridicat din țara Egiptului şi v-am scos din casa robiei**

„Pentru prima dată în istoria israeliteană intervine un profet”[401].

9: **şi v-am izbăvit din mâna Egiptului şi din mâna tuturor celor ce vă necăjeau ; şi i-am alungat de dinaintea voastră, iar pământul lor vi l-am dat vouă.**

10: **Şi v-am zis: Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru; nu vă temeți de dumnezeii Amoreilor în a căror țară locuiți! Dar voi n-ați ascultat de glasul Meu”.**

Din nou, căința precede eliberarea. Astfel se petrec lucrurile nu numai cu popoarele, ci şi cu sufletul fiecărui om în parte. Desigur, căința nu poate fi impusă, însă fără ea şi eliberarea devine imposibilă, cu atât mai mult cu cât, acela ce nu se căieşte în urma căderii, nici nu-şi doreşte libertatea.

11: **Atunci a venit un înger al Domnului şi a şezut sub un stejar care se afla la Ofra în țarina lui Ioaş, tatăl lui Abiezer; iar Ghedeon, fiul său, îmblătea grâu într-un lin, ca să scape cu fuga de dinaintea Madianiților.**

Ofra (= căprioară): sat pe malul vestic al Iordanului, pe teritoriul jumătății lui Manase.

„*A îmblăti*: a treiera grâul bătând spicele cu un băț. Spre a se feri de privirile duşmanilor, Ghedeon făcea această treabă într-un lin, adică într-o cuvă de lemn, cu pereții înalți (nu chiar săpată în stâncă), din care, în mod normal, se obținea vinul prin zdrobirea strugurilor cu picioarele desculțe şi bine spălate”[402]. *Ghedeon* (= tăietor de lemne) era fiul lui *Abiezer* (= tată al ajutorului), fiul lui *Ioaş* (= Domnul a dat); el va fi al cincilea judecător în Israel. „Episodul

[400] SEP 2, pp. 144-145
[401] IIR, p. 207
[402] BBVA, p. 280

chemării lui Ghedeon (care, ca şi Şamgar, nu este explicit numit printre judecători) aminteşte de chemarea lui Moise (Ieşirea 3, 1-12)”[403].

12: **Iar îngerul Domnului i s-a arătat, zicând: „Domnul este cu tine, cel tare-n tărie”.**

„Trimiterea unui înger este modalitatea perceptibilă prin care Dumnezeu le transmite oamenilor anumite mesaje”[404].

13: **Iar Ghedeon i-a zis: „Cu mine, Domnul meu? Dar dacă Domnul este cu noi, de ce au căzut asupră-ne toate relele acestea? Şi unde sunt toate minunile Lui, despre care părinţii noştri ne povesteau, zicând: Oare nu Domnul ne-a scos pe noi din Egipt?... Acum însă Domnul ne-a lepădat şi ne-a dat în puterea lui Madian...”.**

Îngerii nu se arată decât celor curaţi cu inima sau, mai degrabă, doar aceştia îi pot vedea. Totuşi, chiar şi aceştia pot fi munciţi de îndoială şi chiar de ceva mai mult, până pe muchia descurajării, cum vedem din răspunsul lui Ghedeon.

14: **Dar îngerul Domnului s-a întors spre el şi i-a zis: „Du-te cu această putere pe care o ai, şi-l vei mântui pe Israel din mâna lui Madian! Iată, Eu te-am trimis!”.**

Puterea lui Ghedeon: „E vorba de puterea fizică, la care se adaugă aceea a lui Dumnezeu Care-l trimite”[405].

15: **Dar Ghedeon i-a zis: „Pe mine, Doamne?... Cum îl voi mântui eu pe Israel? Iată, neamurile mele sunt mai slabe în (tribul lui) Manase, iar eu sunt cel mai tânăr în casa tatălui meu!”**

„Asemenea lui Moise (Ieşirea 3, 11) şi Ieremia (Ieremia 1, 6) în faţa chemării Domnului, Ghedeon opune la început rezistenţă”[406]. Nu e, desigur, atâta împotrivire, pe cât e vorba despre smerenie. În SEP 2, Ghedeon spune: *Iată, ceata mea de o mie este cea mai şubredă* (din tribul) *lui Manase*... „Înainte de instaurarea monarhiei, fiecare trib îşi organiza singur mobilizarea trupelor şi fiecare clan trebuia să furnizeze un contingent numit *mie*, indiferent de efectiv”[407].

16: **Iar Domnul i-a zis: „Eu voi fi cu tine şi-l vei bate pe Madian ca pe un om”.**

În cele ce ni le porunceşte Dumnezeu trebuie să ştim că ne va şi sprijini, cu puterea Sa, pentru a izbândi: „Noi să aruncăm neputinţa noastră înaintea Celui ce poate să facă cu mult mai mult decât cele ce le cerem, sau le gândim noi (Efeseni 3, 20), până ce va zdrobi taberele (vrăjmaşilor) înaintea noastră. Căci El nu va lăsa pe Madiam şi pe Amalic şi pe fiii răsăriturilor să nimicească rodurile noastre. Să aşteptăm ajutorul Stăpânului nostru Dumnezeu, Căci e mai puternic decât ei. Şi ne vom mântui”[408].

17: **Şi i-a zis Ghedeon: „Dac-am aflat milă în ochii tăi şi dacă vei face astăzi pentru mine tot ceea ce mi-ai spus,**

18: **să nu pleci de aici până când eu mă voi întoarce la tine şi voi aduce jertfă şi voi jertfi în faţa ta”. Iar acela i-a zis: „Eu sunt; voi rămâne până cânt te vei întoarce”.**

„*Eu sunt*: formulă prin care Dumnezeu Se defineşte pe Sine (vezi Ieşirea 3, 14: *Eu sunt Cel ce este*)”[409].

19: **Şi Ghedeon s-a dus şi a pregătit un ied dintre capre, iar dintr-o efă de făină a făcut azime; carnea a pus-o în coş, iar zeama a turnat-o într-o oală, şi i le-a adus sub stejar şi s-a apropiat.**

20: **Iar îngerul Domnului i-a zis: „Ia carnea şi azimele şi pune-le pe piatră, iar zeama toarn-o deasupra”. Iar el a făcut aşa.**

[403] SEP 2, p. 146
[404] BBVA, p. 280
[405] BBVA, p. 280
[406] BBVA, p. 280
[407] SEP 2, p. 147
[408] Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovniceşti*, 167
[409] BBVA, p. 281

21: **Iar îngerul Domnului a întins vârful toiagului pe care-l avea în mână şi a atins carnea şi azimele; şi foc a ieşit din piatră şi a mistuit carnea şi azimele. Şi îngerul Domnului s-a dus de sub ochii lui.**

22: **Şi a văzut Ghedeon că acela fusese îngerul Domnului; şi a zis Ghedeon: „Vai, vai, Doamne al meu, Doamne!, că l-am văzut pe îngerul Domnului faţă către faţă!"**

23: **Şi i-a zis Domnul: „Pace ţie!; nu te teme, nu vei muri!"**

24: **Şi Ghedeon I-a zidit acolo Domnului un altar şi l-a numit Pacea Domnului; el se află până azi în Ofra lui Abiezer.**

„Credinţa era că un om nu-L poate vedea pe Dumnezeu fără să moară din această pricină (Ieşirea 20, 19; mai explicit: Ieşirea 33, 20)"[410].

25: **Şi a fost că în noaptea aceea i-a zis Domnul: „Ia un tăuraş din cireada tatălui tău şi un taur de şapte ani; şi vei dărâma jertfelnicul lui Baal, care e al tatălui tău, şi vei tăia tufişul de lângă el.**

„În cultul lui Baal, tufişurile erau locuri sacre unde se petreceau, de obicei, ritualurile orgiastice"[411]. În plus, e o apariţie aici a numărului 7 (taurul de şapte ani): o jertfă închipuind sfinţenia şi perfecţiunea poate curăţi locul întinat de slujirea la idoli.

26: **Şi-I vei zidi Domnului, Dumnezeului tău, un jertfelnic pe vârful muntelui Maoz, în bună rânduială, şi vei lua taurul cel de al doilea şi-l vei aduce ardere-de-tot cu lemnele tufişului pe care-l vei tăia".**

27: **Şi a luat Ghedeon zece bărbaţi dintre slujitorii săi şi a făcut aşa cum i-a spus Domnul; dar s-a temut s-o facă ziua, de teama casei tatălui său şi a oamenilor cetăţii, şi a făcut-o noaptea.**

28: **Iar oamenii cetăţii s-au sculat a doua zi dis-de-dimineaţă; şi, iată, jertfelnicul lui Baal era dărâmat, iar tufişul de alături tăiat; şi au văzut taurul cel de al doilea adus ardere-de-tot pe jertfelnicul cel nou-zidit.**

29: **Şi au zis unul către altul: „Cine a făcut lucrul acesta?" Şi au cercetat şi au întrebat şi au aflat că Ghedeon, fiul lui Ioaş, a făcut lucrul acesta.**

30: **Iar oamenii cetăţii au zis către Ioaş: „Scoate-l afară pe fiul tău!: să moară, de vreme ce a dărâmat jertfelnicul lui Baal şi a tăiat tufişul de lângă el!"**

31: **Dar Ioaş a zis către oamenii ce se ridicaseră asupră-i: „Voi vreţi acum să-l răzbunaţi pe Baal? Oare voi îl veţi mântui? Oricine îi va lua partea, acela să moară-n dimineaţa asta! Dacă el este dumnezeu, să se apere singur pe sine că i-a dărâmat cineva jertfelnicul!"**

32: **Şi-n ziua aceea l-au numit [pe Ghedeon] Ierubaal, zicând: „Să se apere Baal de el însuşi, că i s-a dărâmat jertfelnicul!"**

„Conform unor etimologii populare, Ierubaal ar însemna: *Baal să se apere* sau: *Baal să se preamărească*"[412]. De observat că Ioaş, căruia îi aparţinuse jertfelnicul idolatru, nu dezaprobă fapta fiului său; nu neagă nici dumnezeirea lui Baal, dar pune condiţia ca acela să şi-o manifeste, dacă o are cu adevărat. Conflictul pare să se fi stins în curând, căci îndată îl aflăm pe Ghedeon în fruntea oştirii israelite. „Replica lui Ioaş are drept scop atât să-şi salveze fiul făcându-l să depindă de judecata directă a zeului Baal, fără intervenţie umană, cât şi să pregătească apariţia numelui care avea să devină ulterior apelativul războinic al lui Ghedeon"[413]. „Surprinzătoare este confuzia care se făcea, în vremea judecătorilor, între Iahve şi Baal. Se întâlnesc nume compuse cu *baal* chiar în familii reputate pentru credinţa lor iahvistă. Ghedeob se numeşte şi el Ierubbaal , *Baal luptă*. Ceea ce presupune că cuvântul *baal*, *Domnul*, era înţeles ca un epitet al lui Iahve, sau că Baal era venerat alături de Iahve"[414].

[410] BBVA, p. 281
[411] BBVA, p. 281
[412] BBVA, p. 281
[413] SEP 2, p. 149
[414] Mircea Eliade, *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*, vol. I, p. 186

33: **Atunci toți Madianiții şi Amaleciții şi fiii răsăritului s-au adunat laolaltă şi şi-au pus tabăra în valea Izreel.**

34: **Iar Duhul lui Dumnezeu l-a îmbrăcat pe Ghedeon; el a trâmbițat din corn, iar Abiezer i-a venit într-ajutor.**

35: **Şi a trimis vestitori la tot [tribul lui] Manase şi la Aşer şi la Zabulon şi la Neftali; şi a ieşit în întâmpinarea lor.**

Valea *Izreel* (= Dumnezeu seamănă), mai cunoscută sub denumirea de Câmpia Ezdrelonului, era o câmpie cu lungimea de 35 km şi lățimea maximă de 25 km. Prin *Abiezer* (= tată al ajutorului) înțelegem familia căreia îi aparținea Ghedeon, ramură a tribului Manase. „Abiezer înseamnă *ajutorul tatălui meu*, după Origen. Aşadar, Ghedeon *Îl cheamă în ajutor pe Tatăl Cel de Sus* (*Omilii la Judecători* VIII, 3)”[415].

36: **Şi a zis Ghedeon către Dumnezeu: „Dacă Tu îl vei mântui pe Israel prin mâna mea, aşa cum ai zis,**

37: **iată, eu pun un maldăr de lână pe arie; şi dacă roua va fi numai pe maldărul de lână, iar încolo, peste tot locul, uscăciune, atunci voi şti că prin mâna mea îl voi mântui pe Israel, aşa cum ai spus”.**

„Ghedeon cere de la Dumnezeu un semn (ca şi în v. 17) că a fost ales să elibereze Israelul (după cum şi Moise a cerut, cf. Ieşirea 4, 1-7)”[416].

38: **Şi a făcut aşa. Şi s-a sculat Ghedeon dis-de-dimineață şi a stors lâna, iar roua a curs din lână: un blid plin cu apă.**

39: **Şi a zis Ghedeon către Dumnezeu: „Să nu se aprindă mânia Ta asupră-mi dacă voi mai grăi încă o dată; voi mai face încă o încercare cu lâna: să fie uscăciune numai pe lână, iar peste tot locul să fie rouă!”**

40: **Şi aşa a făcut Dumnezeu în noaptea aceea: uscăciunea a fost numai pe lână, iar peste tot locul a fost rouă.**

„*Roua de pe lână*. Episodul îndoitei consultări a lui Dumnezeu a ocupat un loc important în tradiția patristică. Origen a interpretat episodul alegoric, referindu-se şi la predecesorii care l-au interpretat în acelaşi fel (Probabil Irineu, *Adversus haereses* III, 17.3): lâna ar fi, simbolic, Israel care s-a îmbibat mai întâi de har, dar apoi l-a pierdut; pământul ar reprezenta neamurile păgâne care au dobândit bunurile spirituale de care nu avuseseră parte până atunci. (În tradiția imnografică răsăriteană, *lâna înrourată* este Fecioara Maria în pântecele căreia S-a întrupat Hristos). Ghedeon dă dovadă de prudență şi discernământ. El ştie că demonii pot lua chipul îngerilor pentru a-i duce pe credincioşi în eroare. De aceea foloseşte un test atât de subtil (*Omilii la Judecători* VIII, 4-5). Theodoret (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices* 15) reia această interpretare, devenită tradițională în scrierile creştine. (Iosif Flaviu) (*Antichități iudaice* V, 215) a trecut sub tăcere acest episod pentru că felul neobişnuit în care Ghedeon Îl consultă pe Domnul putea dăuna reputației eroului”[417].

„Simbolismul legat de rouă este, în general, apropiat de cel al ploii, dar influența lui ține de o organizare mai *subtilă*. Expresie a *binecuvântării* cereşti, ea reprezintă în mod esențial *grația* care *însuflețeşte*”[418].

În primul caz, când ploaia cade pe lână iar pământul rămâne uscat, e închipuită întruparea Domnului: „Ploaia de pe lână [...] preînchipuie pe Fecioara şi Născătoarea de Dumnezeu”[419]**.** Venirea Mântuitorului în lume e discretă, ca o ploaie pe lână care nu face zgomot, iar Fecioara primeşte în sine Cuvântul ca pe o rouă venită din cer. Pământul rămâne uscat, căci încă nu a început activitatea publică a Domnului. În al doilea caz, când pământul primeşte roua iar lâna rămâne uscată, se arată propovăduirea credinței la neamuri, în tot

[415] SEP 2, p. 150
[416] IIR, p. 207
[417] SEP 2, p. 150
[418] DS III, p. 174
[419] Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaştilor*, III, 22

pământul, în vreme ce Iudeii (sau mare parte dintre ei) Îl resping pe Hristos: „Lâna care a rămas uscată de rouă închipuia Ierusalimul, iar vasul cel plin de apă închipuia Botezul: aceea a rămas uscată ca şi cetatea închipuită, acesta s-a umplut ca şi scăldătoarea simbolizată”[420].

CAPITOLUL 7 – *Lupta lui Ghedeon împotriva Madianiţilor.*

1: **Ierubaal – adică Ghedeon – s-a sculat dis-de-dimineaţă, precum şi întregul popor care era cu el, şi şi-au aşezat tabăra la En-Harod; iar tabăra Madianiţilor şi Amaleciţilor se afla spre miazănoapte de el, pe colina More, cea din şes.**

En-Harod (= izvorul spaimei): Izvor pe coasta de nord-est a muntelui Ghilboa; *More* (= înalt): colină de pe valea Izreelului, la nord de Harod.

2: **Şi a zis Domnul către Ghedeon: „Poporul care este cu tine e numeros; de aceea Eu nu-i voi da pe Madianiţi în mâna lor, ca nu cumva Israel să se laude împotriva Mea, zicând: Mâna mea este aceea care m-a mântuit!…”.**

3: **Şi i-a zis Domnul: „Vorbeşte aşa ca să audă tot poporul şi zi: Cine este înspăimântat sau fricos?: Acela să se întoarcă îndărăt din muntele Galaad!” Şi s-au întors din popor douăzeci şi două de mii şi au rămas zece mii.**

4: **Şi a zis Domnul către Ghedeon: „Încă e mult popor; coboară-i la apă, iar Eu ţi-i voi alege: Şi va fi că acela asupra căruia Eu îţi voi spune: - Acesta să meargă cu tine!, el va merge cu tine; iar acela despre care Eu îţi voi spune: - Acesta nu va merge cu tine!, acela nu va merge cu tine”.**

Pornind de la această relatare, un sfat către cei porniţi să primească Taina Botezului: „Din apă şi-a ales Ghedeon vitejii biruitori în lupte. Voi, însă, cei pogorâţi în ape curate, ridicaţi-vă din ele şi fiţi biruitori în lupte! Primiţi din Apă iertarea şi din luptă cununa!”[421].

5: **Iar el a coborât poporul la apă. Şi a zis Domnul către Ghedeon: „Pe tot cel ce va linchi apa cu limba, aşa cum lincheşte câinele, să-l pui de-o parte; iar pe tot cel ce se va pune în genunchi să bea apă, să-l pui de altă parte”.**

6: **Şi numărul celor ce au linchit apa din mâna dusă căuş la gură au fost trei sute de bărbaţi; iar restul poporului s-a pus în genunchi să bea apă.**

7: **Şi Domnul i-a zis lui Ghedeon: „Cu aceşti trei sute de bărbaţi care au linchit vă voi mântui şi-i voi da pe Madianiţi în mâna ta; iar restul poporului să se ducă fiecare la casa lui”.**

„Proba era de ordin psihologic: nu e bun luptător acela care se repede cu lăcomie să bea apă din râu, cu ochii închişi sau cufundaţi în unde; bun luptător este acela care bea cumpătat, stând în picioare, în stare de veghe, cu privirea roată împrejur”[422]. Dar diferitele versiuni pun probleme, astfel că au apărut interpretări contradictorii: „Comentariile lui (Iosif Flaviu) (*Antichităţi* V, 216-217) şi Theodoret (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices* 16) se întemeiază pe un text cu conţinutul celui atestat de B[423]; pentru (Iosif Flaviu), băutul din mână este semn de teamă şi laşitate; pentru Theodoret – este nepăsare. Amândoi consideră că cei care beau apă în felul acesta sunt incapabili să lupte şi tocmai de aceea au fost aleşi. Origen (*Omilii la Judecători* IX, 2) îmbină cei doi termeni (*qui lamberent in manu aquam uel lingual,* - care

---

[420] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Arătării*, VII, 14

[421] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Arătării*, VII,8

[422] BBVA, p. 282

[423] Codex Vaticanus: *Pe oricine va lipăi din apă cu limba, aşa cum lipăie câinele, să-l pui deoparte; şi pe oricine se va apleca în genunchi să bea, să-l pui de altă parte.*

lipăiau apa din mână sau cu limba*) şi explică astfel că oştenii Domnului trebuie să-şi folosească mâna şi limba, altfel spus – să acţioneze şi să vorbească*"[424].

„Contra madianiţilor care, precum arată cartea Judecătorilor, umpluseră tot pământul ca lăcustele, lui Ghedeon i se porunceşte să lupte cu puţini nu fiindcă nu avea mai mulţi în armată, ci este oprit să ducă la război pe mulţi, ca nu cumva mulţimea să-şi poată revendica numai pentru sine victoria. De aceea, deşi adunase treizeci de mii de oameni înarmaţi, Dumnezeu i-a vorbit astfel: *Este mult popor cu tine, să nu cadă Madian în mâna lui.* Şi ce a urmat după aceea? I-a lăsat numai trei sute de bărbaţi omului care avea să lupte cu multe mii de barbari. A poruncit să se reducă unitatea de ostaşi la un număr aşa de mic, pentru ca să nu poată pretinde ceva pentru ei cei puţini dintr-o acţiune de război înfăptuită de puterea cerească. În sfârşit, de ce a făcut Dumnezeu aceasta a declarat-o El însuşi limpede, când a spus: *Să nu se fălească împotriva Mea Israel şi să spună: prin puterile mele m-am eliberat*"[425]. „Poate fi cineva foarte bogat în virtuţi, dar dacă din nepăsare se abate de la ceea ce se cuvine, se ridică asupra lui fiii răsăriturilor rele de la Amalec şi mai ales de la Madiam, puterea cea iubitoare de curvie, împreună cu cămilele lor, adică cu amintirile pătimaşe, cărora nu este număr, şi nimicesc toate roadele pământului, adică ale făptuirii şi ale deprinderii celei prea bune. Atunci sărăceşte Israil şi se împuţinează cu sufletul şi se vede silit să strige către Domnul. Iar din cer se trimite gând bun, care imită pe Ghedeon prin multa credinţă şi smerita cugetare. *Căci mia mea*, zice, *este cea mai smerită în Manase* (6, 15), ca să lupt împotriva atâtor mulţimi cu trei sute de oameni slabi şi să dobândesc în chip minunat biruinţa asupra vrăjmaşilor, cu ajutorul harului"[426].

8: **Şi au luat merindele poporului în mâna lor, precum şi trâmbiţele; iar pe acei bărbaţi ai lui Israel i-a trimis pe fiecare la cortul său; dar pe cei trei sute de bărbaţi i-a îmbărbătat. Iar tabăra Madianiţilor era acolo, dedesubt, în vale.**

9: **Şi a fost că-n noaptea aceea a zis Domnul către Ghedeon: „Scoală-te şi te coboară de-ndată la tabără, că ţi-am dat-o în mână!**

10: **Dar dacă te temi să cobori singur, atunci coboară-te la tabără tu şi Pura, sluga ta.**

11: **Iar tu vei auzi ce vor spune, şi după aceea mâinile tale se vor întări şi te vei coborî asupra taberei". Iar el şi Pura, sluga lui, s-au coborât în apropierea celor cincizeci care străjuiau la margine.**

Ghedeon pleacă să-i iscodească pe Madianiţi însoţit de *Pura* (= roditor), sluga sa.

12: **Madianiţii şi Amaleciţii şi toţi fiii răsăritului tăbărâseră în vale, mulţi ca lăcustele; cămilele lor erau nemăsurate, multe ca nisipul de pe ţărmul mării.**

13: **Şi dacă a sosit Ghedeon, iată că un bărbat îi povestea vecinului său un vis, zicând: „Am visat un vis; şi, iată, o pâine de orz se rostogolea prin tabăra Madianiţilor şi a venit până la un cort şi l-a lovit şi l-a răsucit şi l-a dezghinat şi l-a doborât…".**

Pâinea de orz „simbolizează israelitul sedentar care atacă o populaţie nomadă"[427].

„Pâinea de orz a celor ce erau la oaste cu Ghedeon închipuia ieftinătatea şi cumpătarea hranei neapărat trebuincioase. […] (Iar) cortul acela surpat de o bucată de pâine de orz va să însemne tocmai dorinţa iscată din beregată şi din pântece, a cărei nebunie este nimicită de post şi de o masă cumpătată"[428].

14: **Iar vecinul său i-a zis: „Asta nu poate fi altceva decât sabia lui Ghedeon, fiul lui Ioaş, bărbat din Israel; Dumnezeu i-a dat în mână pe Madianiţi şi toată tabăra".**

„Visul şi tâlcuirea lui demonstrează că adversarii lui Israel sunt demobilizaţi lăuntric, proces psihologic pe care contează orice luptător"[429].

[424] SEP 2, p. 152
[425] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VII,8,32-33
[426] Ioan Carpatiul, *Una sută capete de mângâiere*, 27
[427] SEP 2, p. 154
[428] Sf. Grigorie Palama, *Omilii*, IX, 5
[429] BBVA, p. 282

„Mâncările gustoase şi meşteşugit drese se fac unelte de dărâmare a virtuții bine întărite, clătinând şi dărâmând statornicia şi tăria ei. Pe de altă parte, precum belşugul alungă virtuțile, tot aşa puținătatea surpă întăriturile păcatului. [...] Aşa pâinea de orz a Israeliților, rostogolindu-se, a răsturnat corturile Madianiților. Fiindcă hrana sărăcăcioasă, rostogolindu-se şi înaintând mult, risipeşte patimile curviei. Căci Madianiții poartă simbolul patimilor curviei, fiindcă ei sunt cei ce au adus desfrânările în Israil şi au amăgit mare mulțime de tineri. Şi foarte potrivit zice Scriptura că Madianiții aveau corturi, căci [...] cele ce susțin păcatul sunt formă şi cort, nedeosebindu-se întru nimic de nălucire”[430].

15: **Şi a fost că după ce a auzit Ghedeon povestirea visului şi tâlcuirea lui, I s-a închinat Domnului şi s-a întors în tabăra lui Israel şi a zis: „Sculați-vă, căci Domnul a dat tabăra în mâna noastră!”**

Încredințat de cele două semne cu roua, Ghedeon primeşte încă o confirmare asupra biruinței ce va veni.

16: **Şi i-a împărțit pe cei trei sute de oameni în trei cete; şi-n mâinile fiecăruia a pus o trâmbiță şi o ulcică goală, şi-n ulcică o făclie.**

17: **Şi le-a zis: „Cum mă veți vedea pe mine, aşa să faceți şi voi; iată, eu mă duc în mijlocul taberei: cum voi face eu, aşa să faceți şi voi.**

18: **Eu voi suna din trâmbiță, iar voi toți, împreună cu mine, veți suna din trâmbițe de jur-împrejurul întregii tabere şi veți striga: Pentru Domnul şi pentru Ghedeon!”**

Ghedeon nu expune teoretic planul său, ci le cere ostaşilor să-i imite gesturile: „Învețe cei ce vor, de la [...] Ghedeon, că nu cuvântul, ci fapta duce pe începători la imitare. Fiindcă atunci când socotesc că e uşor să poruncească cu cuvântul, deşi sunt grele cele poruncite, dar nu se încumetă să învețe cu fapta, ei fac vădit tuturor scopul lor, că îşi însuşesc adică această conducere nu străduindu-se ca să folosească celor ce vin la ei, ci ca să-şi împlinească propria plăcere”[431]. Posibil să nu fie întotdeauna aşa, şi mulți să sfătuiască cu bune intenții la săvârşirea celor cuvenite. Dar, fără a le făptui ei înşişi, simpla expunere teoretică rămâne, cel mai adesea, fără urmări pozitive. Aceasta şi din cauză că cei sfătuiți caută slăbiciunea sfătuitorului, pentru a-şi justifica propriile lor slăbiciuni...

19: **Iar Ghedeon şi suta de bărbați care erau cu el au venit în apropierea taberei la începutul străjii de miezul nopții şi au trezit străjile şi sunau din trâmbițe şi învârteau prin aer ulcelele pe care le aveau în mâini.**

20: **Şi cele trei cete au sunat din trâmbițe şi au spart ulcelele şi țineau în mâna stângă făcliile şi-n mâna dreaptă trâmbițele din care trâmbițau în timp ce strigau: „O sabie pentru Domnul şi pentru Ghedeon!”**

„Obiceiul vremii era ca în timpul nopții să se rânduiască trei străji de patru ore (Ieşirea 14, 24; I Regi 11, 11); atacul lui Ghedeon s-a produs pe la orele 11, când se încheia prima strajă”[432].

Ulcelele închipuie trupul, care trebuie *spart*, adică ținut în frâu de către nevoitori, pentru ca prin el să iradieze făclia luminii dumnezeieşti: „Astfel precum Ghedeon, dacă n-ar fi sfărâmat ulcioarele, nu ar fi luat în mâna lui lumânările şi n-ar fi văzut lumina lor, aşa dacă omul n-ar disprețui trupul, n-ar vedea lumina dumnezeirii”[433]. „Botezaților, luați-vă făcliile voastre cum şi-au luat făcliile lor oamenii lui Ghedeon! Biruiți întunericul cu făcliile voastre şi tăcerea prin Osana voastră! Căci şi Ghedeon a biruit în luptă prin strigăte şi lumini”[434]. Iar trâmbița este un „instrument muzical, întrebuințat pentru a marca principalele momente ale zilei sau pentru a vesti marile evenimente istorice şi cosmice: Judecata de apoi, asaltul, o ceremonie

---

[430] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 59
[431] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 25
[432] SEP 2, p. 155
[433] Isaia Pustnicul, *Douăzeci şi nouă de cuvinte*, XVII, 5
[434] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Arătării*, VII, 9

solemnă”[435]. În multe comentarii patristice, trâmbița e simbol al propovăduirii Evangheliei. Sabia, „ca şi săgeata, străpunge; ele sunt două arme de penetrație. Sabia taie, fiind o armă de decizie, un instrument al adevărului în acțiune”[436].

21: **Şi fiecare om a stat pe locul său de jur-împrejurul oştirii; iar oştirea toată, alergând, a dat semnal şi a fugit.**

„Ivit năprasnic în puterea nopții, fantasticul spectacol al unui cerc de torțe ce se învârtejeau prin văzduh şi păreau că trâmbițează – şi fac pământul să plesnească – era de natură să provoace derută şi panică în tabăra adversă”[437].

22: **Şi cei trei sute de bărbați au sunat din trâmbițe, iar Domnul a pus o sabie în mâna fiecărui om din întreaga oştire împotriva vecinului său, aşa încât se tăiau unii pe alții; şi a fugit oştirea către Țerera până la Betşita şi până la Abel-Mehola, aproape de Tabat.**

Țerera (= legătură): cetate pe valea Iordanului; *Betşita* (= casa salcâmului): cetate în valea Izreel; *Abel-Mehola* (= pajiştea jocului): localitate pe malul Iordanului; *Tabat* (= bunătate): localizare incertă, pomenit în legătură cu Abel-Mehola. Sunt punctele până la care i-au urmărit israeliții pe vrăjmaşi. Cât priveşte lupta propriu-zisă, în panica şi confuzia creată, Madianiții şi Amaleciții s-au luptat între ei.

23: **Atunci au fost chemați bărbații israeliteni din [triburile] Neftali şi Aşer şi din întregul Manase şi-i fugăreau pe Madianiți.**

24: **Iar Ghedeon a trimis vestitori în tot muntele lui Efraim, zicând: „Coborâți-vă înaintea Madianiților şi luați-le apa până la Betbara şi Iordan!” Şi fiecare bărbat din Efraim a dat strigare şi au luat apa, până la Betbara şi Iordan.**

„Strategia de a-i lăsa pe fugari fără apă, ocupând punctele de aprovizionare”[438]. *Betbara* (= casa vadului): loc de aprovizionare cu apă, la Iordan.

25: **Şi au prins două căpetenii ale Madianiților: pe Oreb şi pe Zeeb; pe Oreb l-au ucis la Țur-Oreb, iar pe Zeeb la Iecheb-Zeeb. Şi i-au urmărit pe Madianiți, iar capetele lui Oreb şi Zeeb le-au dus la Ghedeon, dincolo de Iordan.**

„Ca şi amaleciții, tot astfel şi *madianiții* duceau o viață nomadă, pendulând între golful Aqaba şi Muntele Sinai în sud, şi țara Moabului, în nord. Ei au întreprins dese incursiuni în Țara Sfântă, în epoca judecătorilor. Ghedeon a reuşit să-i alunge şi să-i țină departe de granițele țării”[439]. O altă precizare: „Oreb înseamnă *Corb*, Zeeb înseamnă *Lup*; locurile unde au fost ucişi au căpătat numele lor”[440], *Țur-Oreb* fiind *stânca lui Oreb*, iar *Iecheb-Zeeb*, *teascul lui Zeeb*.

CAPITOLUL 8 – *Biruința lui Ghedeon asupra Madianiților.*

1: **Iar bărbații din Efraim au zis către Ghedeon: „Ce ne-ai făcut tu nouă, că nu ne-ai chemat când ai mers să te războieşti cu Madianiții?...”. Şi s-au certat straşnic cu el.**

2: **Iar Ghedeon le-a zis: „Ce-am făcut eu acum față de voi? Oare nu-i mai bună toată roada din via lui Efraim decât un ciorchine din via lui Abiezer?.**

„Efraimiții nu fuseseră invitați să ia parte la campanie decât în ultimul moment (vezi 7, 24-25), dar lor le revenea meritul de a-i fi prins pe Oreb şi Zeeb, o captură mai importantă decât

[435] DS III, p. 384
[436] DS III, p. 182
[437] BBVA, p. 282
[438] BBVA, p. 283
[439] AB, p. 114
[440] BBVA, p. 283

toate isprăvile celorlalte triburi. Ciorchinele e strugurașul stafidit care a rămas pe viță în urma culesului viei (cuvânt folosit și în Miheia 7, 1)”[441]. Continuă răspunsul lui Ghedeon:

3: **În mâna voastră i-a dat Domnul pe Oreb și Zeeb, căpeteniile Madianiților; ce-am putut face eu față de ce-ați făcut voi? Și dacă el le-a grăit cuvântul acesta, li s-a potolit mânia îndreptată asupră-i.**

Nu e foarte clar ce s-a petrecut între Ghedeon și Efraim, dar insolența Efraimiților se va vădi, în împrejurări oarecum asemănătoare, și în capitolul 12, nici acolo nefiind limpede pricina nemulțumirii lor. Impresia e că, în acea perioadă tulbure, tribul Efraim a căutat să obțină, cu prilejul diferitelor lupte, un ascendent asupra celorlalte seminții. „Cei din seminția lui Efraim erau foarte geloși pe izbânzile obținute de Ghedeon și s-au hotărât să se răfuiască cu el, invocând faptul că îi atacase pe dușmani fără să le comunice nimic. Fiind un bărbat chibzuit și plin de virtuți, Ghedeon le-a răspuns că n-a pornit împotriva vrăjmașilor de capul lui, ci la porunca Domnului, așa că poate să-i socotească și pe ei părtași la victorie, alături de cei care au luptat pentru înfăptuirea ei. Prin aceste vorbe le-a potolit mânia, făcând evreilor un serviciu mai mare decât cel adus de strălucitele izbânzi asupra dușmanului. În felul acesta, el i-a ferit pe evrei de primejdia unei învrăjbiri între cetățeni. Pentru trufia ei, seminția avea să-și primească pedeapsa cuvenită, după cum vom arăta la momentul potrivit”[442].

4: **Și Ghedeon a venit la Iordan și l-a trecut, el și cei trei sute de bărbați care erau cu el, flămânzi, dar tot urmărind.**

5: **Și a zis către oamenii din Sucot: „Dați pâine pentru hrana acestui popor care este cu mine, că e flămând; iar eu de-ndată alerg în urmărirea lui Zebah și Țalmuna, regii Madianului”.**

6: **Dar mai-marii Sucotului au zis: „Sunt oare acum mâinile lui Zebah și Țalmuna în mâna ta, ca să-i dăm oastei tale pâine?…”.**

7: **Iar Ghedeon a zis: „Prin urmare, când Domnul îi va da în mâna mea pe Zebah și pe Țalmuna, atunci și eu vă voi scărpina trupurile cu spinii pustiului și cu ciulini”.**

8: **Și de acolo s-a suit la Penuel, și tot așa le-a grăit celor de acolo; iar oamenii din Penuel i-au răspuns așa cum îi răspunseseră cei din Sucot.**

9: **Și a zis Ghedeon către oamenii din Penuel: „Când mă voi întoarce cu pace, atunci voi dărâma turnul acesta!”**

Sucot (= colibe): localitate pe malul vestic al Iordanului; *Penuel* (= fața lui Dumnezeu) e numele unei cetăți situate pe locul viziunii lui Iacov, când acesta s-a luptat cu îngerul (Facerea 32, 24-30). Nu neapărat zgârcenia a oprit pe locuitorii acestor cetăți de a sprijini oastea lui Ghedeon, ci dorința de a afla sfârșitul confruntării, câtă vreme *Zebah* (= jertfă) și *Țalmuna* (= umbră) se puteau încă regrupa și întoarce soarta disputei. Mizând pe înfrângerea lui Ghedeon, însoțit de o oaste puțin numeroasă, aproape o *ceată*, locuitorii celor două cetăți nu doreau să fie socotiți ulterior drept cei care au sprijinit un *răzvrătit*.

10: **Iar Zebah și Țalmuna se aflau în Carcor; și oastea lor era cu ei, ca la vreo cincisprezece mii, toți cei care mai rămăseseră din toată oștirea răsăritului; iar cei ce căzuseră au fost o sută douăzeci de mii de bărbați purtători de sabie.**

11: **Și s-a suit Ghedeon pe calea celor ce locuiesc în corturi, la răsărit de Nobah și de Iogbeha; și a lovit oștirea, dar oștirea nu avea grijă.**

12: **Zebah și Țalmuna au fugit, dar el s-a luat după ei și i-a prins pe cei doi regi ai Madianului, adică pe Zebah și pe Țalmuna, și a tulburat întreaga oștire.**

Carcor (= șanț): loc pe malul răsăritean al Iordanului; *Nobah* (= cel ce latră): localitate menționată alături de Iogbeha; un drum ce ducea către triburile nomade trecea la est de Nobah; *Iogbeha* (= cea înălțată): cetate aparținând lui Gad. Oștirea ce a mai rămas cu Zebah și Țalmuna nu se regrupase, fiind în continuare inaptă pentru luptă, cum se deduce din text.

---

[441] BBVA, p. 283

[442] Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 6, 6

13: **Şi Ghedeon, fiul lui Ioaş, s-a întors din război pe urcuşul dinspre Heres.**

14: **Şi a prins o slugă dintre ale locuitorilor din Sucot şi a întrebat şi a scris numele mai-marilor şi pe ale bătrânilor lui: şaptezeci şi patru de bărbaţi.**

„*Mai-marii* erau şefii executivi ai comunităţii; *bătrânii* alcătuiau sfatul înţelepţilor, având şi atribuţii administrative”[443]. *Heres* (= tăcut): numele unui pustiu din regiune.

15: **Şi a mers Ghedeon la mai-marii Sucotului şi le-a zis: „Iată Zebah şi Ţalmuna, din pricina cărora m-aţi luat peste picior, zicând: Sunt oare acum mâinile lui Zebah şi Ţalmuna în mâna ta, ca să dăm pâine oamenilor tăi flămânzi?…”.**

16: **Şi i-a luat pe mai-marii şi pe bătrânii cetăţii şi i-a bătut cu spinii pustiului şi cu ciulini: cu ei i-a pedepsit pe bărbaţii cetăţii.**

17: **Şi turnul din Penuel l-a dărâmat, iar pe bărbaţii cetăţii i-a ucis.**

Nu e atât cruzime şi spirit revanşard în aceste pedepse, cât sancţionarea celor ce se complăceau în indiferentism religios şi, cum am spune azi, naţional, pactizând cu asupritorii.

18: **Şi a zis către Zebah şi Ţalmuna: „Ce fel de bărbaţi erau aceia pe care i-aţi omorât în Tabor?” Iar ei au zis: „Cum arăţi tu, aşa arătau şi ei: asemănarea unui fiu de rege”.**

19: **Şi a zis Ghedeon: „Aceia erau fraţii mei şi fiii maicii mele”. Şi li s-a jurat: „Viu este Domnul!: dacă voi i-aţi fi lăsat cu viaţă, eu nu v-aş ucide”.**

Ghedeon îşi întăreşte cuvintele cu jurământ: „Ca ultimă acţiune cu caracter religios, ţinând seama de partea formală în care se săvârşeşte, este jurământul. Ca act religios, jurământul implică invocarea numelui divin şi el este rostit în vederea stabilirii adevărului. Legea porunceşte prestarea lui în cazul când se producea înstrăinarea unui bun sau acesta era contestat”[444]. Despre uciderea fraţilor lui Ghedeon pe Tabor se vorbeşte doar aici. Va fi fost şi acesta un imbold pentru judecător de a porni la luptă.

20: **Şi i-a zis lui Ieter, fiul său cel întâi-născut: „Scoală-te şi ucide-i!” Dar fiul său nu şi-a scos sabia, fiindu-i teamă, deoarece era încă foarte tânăr.**

21: **Iar Zebah şi Ţalmuna i-au zis: „Scoală-te şi cazi asupra noastră, căci puterea ta este aceea a unui bărbat!” Şi Ghedeon s-a sculat şi i-a ucis pe Zebah şi pe Ţalmuna şi a luat luniţele de la gâtul cămilelor lor.**

Ieter (= belşug) era fiul cel mai mare al lui Ghedeon (care a avut 72 de fii). „*Luniţele*: Ornamente circulare sau, mai probabil, în formă de semilună”[445].

22: **Iar bărbaţii lui Israel au zis către Ghedeon: „Domneşte peste noi, tu şi fiul tău şi fiul fiului tău, căci tu ne-ai mântuit din mâna Madianiţilor!”**

23: **Dar Ghedeon le-a zis: „Eu nu voi domni, şi nici fiul meu nu va domni între voi, ci Domnul va domni asupra voastră”.**

„BJ fixează refuzul lui Ghedeon de a accepta tronul întregului Israel ca un început al unei atitudini antimonarhice”[446].

„Înainte de Samuel, israeliţii au vrut să aleagă rege peste ei pe judecătorul Ghedeon sau pe fiul său, însă acesta refuză, recunoscând în faţa lor că adevăratul conducător al lor este Dumnezeu”[447]. Ghedeon refuză să fie numit rege, dar ideea nu a pierit, cum se va vedea ceva mai jos, din încercarea fiului său, Abimelec, de a fi rege (o numim *încercare* deoarece întreaga sa acţiune ne-a părut a fi, aproape de la început, un eşec).

24: **Şi le-a zis Ghedeon: Vă voi cere ceva: Fiecare bărbat să-mi dea câte un cercel din prăzile lui”. Aceasta, fiindcă ei, fiind ismaeliţi, aveau cercei de aur.**

„Termenul *Ismaeliţi* (urmaşii lui Ismael, fiul egiptencei Agar) e folosit pentru *nomazi*. Aceştia, asemenea ţiganilor corturari de astăzi, aveau cultul podoabelor de aur. Numărându-se

[443] BBVA, p. 283
[444] AB, p. 294
[445] BBVA, p. 284
[446] IIR, p. 208
[447] AB, p. 154

printre învinşi, comorile lor deveniseră pradă de război (foarte bogată, după cum se va vedea)"[448].

25: **Iar ei au zis: „Negreşit, vom da". Şi fiecare bărbat, întinzându-şi haina, a pus pe ea un cercel din prada sa.**

26: **Şi greutatea cerceilor de aur pe care el îi ceruse a fost de o mie şapte sute de sicli, în afară de lunițe şi de lănțuguri şi de straiele de porfiră pe care le purtau regii Madianului şi-n afară de lanțurile care erau la gâturile cămilelor.**

27: **Ghedeon şi-a făcut din ele un efod şi l-a pus în cetatea sa, Ofra, cu care tot poporul de după el s-a desfrânat şi care a devenit piatră de poticnire pentru Ghedeon şi casa lui.**

Aurul adunat cu acest prilej ajungea la aproximativ 28 de kilograme. Astfel că aici, prin efod, vom înțelege ca desemnând, cel mai probabil, un obiect de cult care, aşa cum arată textul biblic, a dus poporul la rătăcire. „Efodul era un veşmânt preoțesc instituit de Moise. Sensul de aici al cuvântului este incert. Se pare că e vorba de un idol cu înfățişare de statuie sau de săculeț sau altceva de acest fel, pe care urmaşii lui Ghedeon l-au adorat ca pe un zeu, săvârşind astfel *desfrânare* față de Dumnezeul lor"[449]. Ghedeon respinge sceptrul monarhic, dar îşi atribuie, în urma succeselor militare, funcții sacerdotale, nu fără urmări nefaste pentru casa lui şi pentru Israel.

28: **Aşa au fost Madianiții umiliți în fața lui Israel, şi de atunci nu şi-au mai ridicat capul. Şi-n zilele lui Ghedeon a fost pace în țară vreme de patruzeci de ani.**

Din nou, numărul 40!

29: **Şi s-a dus Ierubaal, fiul lui Ioaş, şi a locuit în casa lui.**

30: **A avut Ghedeon şaptezeci de fii născuți din coapsa lui, fiindcă avea multe femei.**

31: **Iar țiitoarea lui era în Sichem; şi i-a născut şi ea un fiu, căruia i-a pus numele Abimelec.**

32: **Ghedeon, fiul lui Ioaş, a murit în cetatea sa şi a fost îngropat în mormântul lui Ioaş, tatăl său, în Ofra lui Abiezer.**

Abimelec (= tatăl regelui) e singurul, între frații săi, descendent din Sichemiți, prin mamă. El va avea un rol central în perioada imediat următoare morții lui Ghedeon. Cum se va deduce mai jos, Ghedeon a avut 72 de fii, aici fiind excluşi Abimelec şi Iotam. „Ghedeon era dispus să renunțe la domnie, dar a fost silit s-o dețină vreme de patruzeci de ani. Ca Judecător, a împărțit dreptatea în pricinile care au ajuns la el şi toate sentințele date de el au fost socotite fără cusur. După ce şi-a dat sfârşitul la bătrâneți adânci, a fost înmormântat în patria lui, (Ofra)"[450].

33: **Şi a fost că după ce a murit Ghedeon, fiii lui Israel s-au întors şi s-au desfrânat cu baalii şi şi-au făcut un legământ cu Baal-Berit, cum că el este dumnezeul lor.**

34: **Şi fiii lui Israel nu şi-au mai adus aminte de Domnul, Dumnezeul lor, cel ce i-a mântuit din mâna tuturor vrăjmaşilor lor de primprejur.**

35: **Şi nu s-au purtat cu milă față de casa lui Ierubaal – adică Ghedeon -, după tot binele pe care el i-l făcuse lui Israel.**

A cincea apostazie, urmată, însă, nu de o invazie străină, ci de un război civil, e drept, limitat la un spațiu restrâns. *Baal-Berit* (= domnul unui legământ): denumire acordată, în epoca judecătorilor, localității Sichem de către adoratorii lui Baal, zeul Baal având un templu în Sichem. Cum va reieşi din capitolul următor, lipsa de milă față de casa lui Ghedeon a fost manifestată doar de către locuitorii Sichemului, poate şi profitând de indiferența celorlalți.

[448] BBVA, p. 284
[449] BBVA, p. 284
[450] Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 6, 7

CAPITOLUL 9 – *Abimelec.*

1: **Abimelec, fiul lui Ierubaal, s-a dus în Sichem la fraţii mamei sale şi a grăit către ei şi către toate rudeniile din casa tatălui mamei sale, zicând:**

„Ghedeon nu mai apare cu numele său adevărat, ci cu porecla sa (poate din cauză că făcuse efodul menţionat în 8, 27, obiect de idolatrie)"[451]. „Sichem: vechi oraş canaanean, situat la circa 50 km nord de Ierusalim; în el îşi avuseseră sălaş patriarhii Avraam, Iacob şi fiii acestuia. Osemintele lui Iosif, aduse din Egipt, aici fuseseră îngropate (Iosua 24, 32), şi tot aici îşi ţinuse Iosua Navi cuvântarea de rămas-bun (Iosua 24, 1-25). Cu toate acestea, populaţia oraşului era canaaneană, neam din care făcea parte şi ţiitoarea lui Ghedeon, mama lui Abimelec, acesta fiind, aşadar, jumătate israelit şi jumătate canaanean"[452].

„Povestea lui Abimelec, încadrată aici, a rămas datorită faptului că eroul este fiul lui Ghedeon; unii specialişti consideră că nu e vorba de un judecător şi că întâmplările redate n-au nimic de-a face cu istoria Israelului"[453]. Cum se va vedea, Abimelec a stăpânit doar peste o cetate, eventual cu împrejurimile acesteia.

Urmează cuvântul lui Abimelec către cei din rudenia sa:

2: **„Spuneţi în auzul tuturor oamenilor din Sichem, zicând: Cum e mai bine pentru voi?: Să vă stăpânească şaptezeci de bărbaţi, adică toţi fiii lui Ierubaal, sau să vă stăpânească un singur bărbat? Şi amintiţi-vă că eu sunt osul vostru şi carnea voastră!"**

3: **Şi fraţii mamei sale au vorbit despre el, în auzul tuturor oamenilor din Sichem, toate aceste cuvinte. Iar ei şi-au plecat inimile spre Abimelec, fiindcă ziceau: „El e fratele nostru".**

4: **Şi i-au dat şaptezeci de arginţi din casa lui Baal-Berit, iar Abimelec şi-a tocmit cu ei nişte oameni de nimic şi fără căpătâi, care s-au şi dus cu ei.**

5: **Şi s-a dus la casa tatălui său, în Ofra, şi i-a ucis pe toţi fraţii săi, adică pe fiii lui Ierubaal, şaptezeci de bărbaţi, pe o piatră; dar a rămas Iotam, fiul cel mai mic al lui Ierubaal, fiindcă se ascunsese.**

„De fapt erau şaptezeci şi doi, dar naratorul reţine doar numărul celor ucişi de Abimelec"[454]. La cei 70 de copii ai lui Ghedeon ucişi de Abimelec se adaugă Iotam şi Abimelec însuşi. Iar „piatra poate fi indiciul caracterului sacrificial al actului, care inaugurează o schimbare de domnie (cf. IV Regi 10, 1-17)"[455].

6: **Şi s-au adunat toţi bărbaţii din Sichem şi toată casa Bet-Milo şi s-au dus şi l-au făcut pe Abimelec rege la stejarul Aşezării, lângă Sichem.**

„Milo (Bet-Milo): clădire în care se ţineau adunările consiliului cetăţii"[456]. „*Stejarul Aşezării*: Sub acest stejar pusese Iosua o piatră funerară (Iosua 24, 26); aşadar, locul avea o anume sacralitate"[457].

7a: **Şi i s-a spus lui Iotam, iar el s-a dus şi a stat pe vârful muntelui Garizim şi şi-aridicat glasul şi a plâns şi le-a zis:**

Urmează cuvântul lui Iotam. „Rostirea lui Iotam este în Biblie întâia fabulă cu personaje din lumea vegetală şi animală"[458]. „Pentru prima oară măslinul, smochinul, viţa de vie, mărăcinele, cedrii devin protagonişti într-o parabolă"[459].

7b: „**Ascultaţi-mă, bărbaţi ai Sichemului,**

[451] BBVA, p. 284
[452] BBVA, p. 284
[453] IIR, p. 208
[454] BBVA, p. 284
[455] SEP 2, p. 162
[456] BBVA, p. 285
[457] BBVA, p. 285
[458] BBVA, p. 285
[459] IIR, p. 208

şi Dumnezeu vă va asculta!
8: **S-au dus cândva copacii**
să-şi ungă un rege.
Şi i-au zis măslinului: Domneşte peste noi!
9: **Dar măslinul le-a răspuns:**
Oare-mi voi lăsa eu grăsimea
cu care oamenii Îl preamăresc pe Dumnezeu,
ca să mă duc să domnesc peste copaci?
10: **Şi au zis copacii către smochin:**
Vino şi domneşte peste noi!
11: **Dar smochinul le-a răspuns:**
Oare-mi voi lăsa eu dulceaţa
şi roada mea cea bună,
ca să mă duc să domnesc peste copaci?
12: **Şi au zis copacii către viţă:**
Vino şi domneşte peste noi!
13: **Dar viţa le-a răspuns:**
Oare-mi voi lăsa eu vinul
- veselia lui Dumnezeu şi a oamenilor –
ca să mă duc să domnesc peste copaci?
14: **Apoi copacii toţi au zis către mărăcine:**
Vino şi domneşte peste noi!
15: **Iar mărăcinele le-a zis copacilor:**
Dacă-ntr-adevăr mă ungeţi rege peste voi,
veniţi, şedeţi la umbra mea!;
dacă nu, să iasă foc din mine
şi să mistuie cedrii Libanului!

„Este clar că acestea nu s-au zis despre copacii care cresc în pământ, pentru că copacii, fiind fără viaţă şi bine fixaţi cu rădăcinile în pământ, nu s-ar fi putut aduna să-şi aleagă rege. Această pericopă se referă la suflete, care, înainte de întruparea lui Hristos, se năpustiseră nebuneşte spre copacul păcatelor. Şi adresându-se lui Dumnezeu, L-au rugat să aibă milă de ele, să domnească peste ele mila şi milostivirea Sa, pe care Scriptura le redă sub forma măslinului, pentru că uleiul este binefăcător pentru trupuri, este remediu împotriva suferinţelor şi a oboselilor şi izvor de lumină. Alimentată cu ulei, orice lampă îşi înmulţeşte lumina. La fel este şi milostivirea lui Dumnezeu: este remediu împotriva greşelilor şi a morţii, ajutor al omenirii şi hrană pentru lumina inimii. Priviţi cu atenţie, nu cumva face aluzie aici la legile date (de Dumnezeu omenirii), de la primul om până la Hristos, legi pe care diavolul le-a contrafăcut pentru a înşela neamul omenesc? Într-adevăr, prin smochin face aluzie la porunca dată omului în Paradis, pentru că atunci când acesta a fost amăgit, şi-a acoperit goliciunea cu frunze de smochin. Viţa aminteşte de cea folosită de Noe, pe vremea potopului, din cauza vinului căreia, pe când a adormit, a fost batjocorit. Măslinul aminteşte de legea dată în pustiu lui Moise, iar smochinul de legea mântuitoare a lumii (venită) prin apostoli, pentru că de la ei am învăţat castitatea, pe care diavolul n-a putut s-o strice. De aceea ni s-au transmis 4 Evanghelii, pentru că Dumnezeu a anunţat omenirii de 4 ori vestea cea bună şi pentru că aceasta a fost educată prin intermediul a 4 legi, ale căror perioade sunt clar indicate de deosebirea fructelor. Smochinul, prin dulceaţa (fructului său) şi prin belşugul (frunzişului), ne aminteşte de viaţa omului în paradis înainte de cădere, viaţă plină de desfătare. Dar nu numai acum, ci şi altădată în Scriptură, fructul smochinului desemnează ceva mai bun. Viţa, prin bucuria ce a adus vinul ei celor izbăviţi de la mânie şi potop, aminteşte de trecerea omenirii de la starea de teamă şi

nelinişte la starea de bucurie. Măslinul, prin uleiul pe care-l produce fructul său, aminteşte de milostivirea lui Dumnezeu: după potop, Dumnezeu iarăşi Şi-a arătat milostivirea Sa către oamenii cei rătăciți, le-a dat o lege, S-a arătat unora dintre ei şi a hrănit cu untdelemn flacăra virtuții, care era ca şi stinsă. În sfârşit, spinul simbolizează castitatea; el a fost numit de către unii şi cactus. Probabil că din cauza afinității ce-o are cu fecioria, a primit şi două nume: i s-a zis spin din cauză că este inflexibil în fața plăcerilor; i s-a zis agnus cactus, din cauza însuşirii sale de a fi totdeauna pur. […] Prescripțiunile primelor legi, a celor de pe vremea lui Adam, a lui Noe şi a lui Moise, au fost neputincioase să mântuiască omul; singur codul de legi cuprins de Evanghelie a mântuit toată lumea. Se spune despre smochin că n-a domnit (prin copaci trebuie să înțelegem pe oameni, iar prin smochin anumite porunci), pentru că, după cădere, omul a voit din nou să fie condus de virtute, să nu fie lipsit de nestricăciune şi de frumusețile paradisului; dar păcătuind, a fost alungat departe, ca nemaifiind în stare să aibă parte de nestricăciune. După greşeală, prima lege i-a fost transmisă prin intermediul lui Noe; dacă ar fi respectat-o, aceasta i-ar fi dat puterea să se mântuiască de păcat. Dacă o cultiva după puterile sale, ea avea să-i aducă liniştea, îndepărtarea relelor şi bucuria, aşa cum via dă vin celor care o îngrijesc. Dar această lege n-a domnit peste omenire, pentru că, cu toată stăruința lui Noe, omenirea nu i s-a supus. […] Din nou căzând omenirea în greşeală, Dumnezeu a dat încă o lege, pe vremea lui Moise, care avea menirea să domnească peste omenire şi s-o îndrume spre dreptate. Dar oamenii i-au spus adio şi s-au îndreptat pentru mult timp către idololatrie. […] În sfârşit, Dumnezeu S-a milostivit a patra oară de om şi a trimis castitatea ca să domnească peste om – pe care Scriptura pe drept o numeşte Spin. Aceasta face să dispară plăcerile şi ameninţă că dacă nu i se vor supune fără rezerve toți şi nu i se vor ataşa cu adevărat, pe toți îi va nimici cu foc; pentru că după ea nu va mai fi nici o lege şi nici o învățătură, ci numai judecată şi foc. Din această cauză, de acum omul a început să practice dreptatea, să creadă cu tărie în Dumnezeu şi să respingă (uneltirile) diavolului. În felul acesta, castitatea se arată mult folositoare şi de mare ajutor pentru oameni; numai pentru ea diavolul n-a putut meşteri un rival, cu care să amăgească pe om, aşa cum a făcut pentru celelalte porunci. Smochinul, cu fructul lui dulce şi bogăția (coroanei) sale, aminteşte, precum am zis, de viața plină de desfătări din paradis. Dar, diavolul, cu sfaturile lui, a reuşit să prindă pe om în cursele sale şi să-l îndepărteze de la acest mod de viață; el l-a convins să-şi acopere goliciunea cu frunze de smochin, adică să se lase pradă animaliceşte plăcerilor senzuale. Aminteşte, apoi, de cei ce s-au salvat de la potop, care, gândindu-se la via bucuriei spirituale, au fost îmbătați cu o băutură falsă şi, dezbrăcat fiind omul de virtute, a fost făcut de ruşine. […] Puterea vrăjmaşă totdeauna imită şi ia chipul virtuții şi al dreptății, nu pentru ca să fie practicate acestea, ci pentru a înşela pe oameni. […] Dar de când a început să domnească peste oameni castitatea, rătăcirea a fost îndepărtată; - Hristos, prințul fecioarelor, a nimicit răutatea – iar smochinul cel adevărat, măslinul cel adevărat şi via cea adevărată îşi dau rodul lor”[460]**.** În această tâlcuire, spinul e văzut ca un simbol al castității, iar focul ieşit din el ca unul curățitor. Mai departe, prin spin e văzut acela ce nu aduce nici un rod (e o ambivalență a spinului, după cum şi fabula lui Iotam evită o concluzie tranşantă, chiar dacă o sugerează). Credem că următoarea tâlcuire e mai apropiată de cele ce a dorit Iotam să transmită:

„Iar că e propriu oamenilor uşurateci, care n-au de la ei înşişi nici un folos, să ia asupra lor uşor conducerea altora, e vădit şi din experiență. Căci nu s-ar îndemna cineva, care a gustat liniştea şi a început cât de cât să se ocupe cu contemplația, să-şi lege mintea de grijile celor trupeşti, desfăcând-o de la cunoştință şi trăgând-o spre lucrurile pământeşti, odată ce se află în cele înalte. […] Şi a zis vița: Lăsa-voi eu oare rodul meu cel bun, pe care l-a slăvit Dumnezeu şi oamenii, ca să merg să stăpânesc peste copaci? De asemenea n-a primit nici smochinul pentru dulceața lui, nici măslinul pentru uleiul lui. Mărăcinele însă, lemn neroditor şi spinos, a primit stăpânirea, o stăpânire care nu avea în ea şi nu afla nici în copacii supuşi nimic care să o facă

[460] Metodiu de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, X, 2-5

plăcută. Căci pilda spune nu de copacii Raiului, ci de ai pădurii, că au lipsă de conducere. Astfel precum vița, smochinul şi măslinul n-au primit să stăpânească peste copacii pădurii, bucurându-se mai mult de rodul lor decât de cinstea domniei, tot aşa cei ce văd în ei un rod al virtuții şi simt folosul lui, chiar dacă îi vor sili mulți la această domnie, nu primesc, prețuind mai mult folosul lor decât conducerea altora"[461]. „Iar blestemul, pe care li l-a vestit în parabolă mărăcinele copacilor, vine şi asupra oamenilor care fac la fel cu aceia. Căci sau va ieşi, zice Scriptura, foc din mărăcine şi va mistui copacii pădurii, sau va ieşi din copaci şi va mistui mărăcinele (v 20). Aşa şi între oameni, odată ce s-au făcut învoieli nefolositoare, neapărat va urma o primejdie, atât pentru cei ce s-au supus unui învățător neîncercat, cât şi pentru cei ce au primit stăpânirea în urma neatenției ucenicilor. De fapt neiscusința învățătorului pierde pe învățăcei. Iar negrija învățăceilor aduce primejdie învățătorului, mai ales când la neştiința aceluia se adaugă trândăvia lor. Căci nici învățătorul nu trebuie să uite ceva din cele ce ajută la îndreptarea supuşilor, nici învățăceii nu trebuie să treacă cu vederea ceva din poruncile şi sfaturile învățătorului. Pentru că e lucru grav şi primejdios atât neascultarea acelora, cât şi trecerea greşelilor cu vederea din partea acestuia. Să nu creadă învățătorul că slujba lui este prilej de odihnă şi de desfătare. Căci, dintre toate lucrurile, cel mai ostenitor este să conduci sufletele. [...] Celor ce sunt puşi peste oameni, felurimea năravurilor şi viclenia gândurilor le face foarte grea conducerea, şi cei ce o primesc trebuie să se pregătească pentru o luptă obositoare. Ei trebuie să îndure fără supărare scăderile tuturor, iar datoriile neîmplinite din pricina neştiinței să-i facă să le cunoască, cu îndelungă răbdare"[462].

16: **Şi acum, dacă voi întru adevăr şi cu desăvârşire ați lucrat şi l-ați pus pe Abimelec să domnească, şi dacă ați făcut bine cu Ierubaal şi cu casa lui, şi dacă i-ați făcut-o ca să-i răsplătiți binele pe care el, cu mâna lui, vi l-a făcut**

17: **– căci tatăl meu s-a bătut pentru voi, şi viața şi-a pus-o în primejdie şi v-a mântuit din mâna Madianiților,**

18: **dar voi v-ați ridicat astăzi împotriva casei tatălui meu şi i-ați omorât pe fiii lui (şaptezeci de bărbați) pe o piatră şi l-ați făcut rege peste locuitorii Sichemului pe Abimelec, fiul slujnicei lui, fiindcă el e fratele vostru -,**

19: **ei bine, dacă întru adevăr şi desăvârşire ați lucrat astăzi față de Ierubaal şi casa lui, veseliți-vă întru Abimelec, iar el să se veselească întru voi!;**

20: **dar dacă nu, foc să iasă din Abimelec şi să-i mistuie pe oamenii Sichemului şi casa Milo; şi foc să iasă din oamenii Sichemului şi din casa Milo şi să-l mistuie pe Abimelec!"**

Exprimarea pare ambiguă, dar în fapt este un blestem, care se va împlini curând.

21: **Şi Iotam a fugit şi, mergând pe căi ocolite, s-a dus la Beer şi a trăit acolo, ferindu-se de Abimelec, fratele său.**

Beer (= fântână), amplasare necunoscută. Din acest moment, figura lui Iotam nu va mai reveni în Scriptură. Oricum, în ciuda prezenței sale episodice, datorită fabulei de mai sus el rămâne în memoria cititorului Scripturii. Fuga lui Iotam e explicabilă, de vreme ce Abimelec dorea să-şi ucidă toți frații, iar Sichemul a consimțit la aceasta. În plus, se adăuga acum afrontul cuvântului său, întărit de blestemul final.

22: **Iar Abimelec a domnit peste Israel vreme de trei ani.**

„În cercurile istoricilor există îndoiala că Abimelec ar fi domnit trei ani în Israel. Plauzibile sunt, în schimb, relatările dintre ciocnirile între partizanii lui Abimelec şi notabilii din Sichem"[463].

23: **Dar Dumnezeu a trimis un duh rău între Abimelec şi locuitorii Sichemului, iar locuitorii Sichemului s-au purtat ca nişte trădători față de casa lui Abimelec,**

---

[461] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 26
[462] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 27
[463] IIR, p. 208

24: **ca să aducă la lumină nedreptatea făcută celor şaptezeci de fii ai lui Ierubaal, iar sângele lor să-l arunce asupra lui Abimelec, fratele lor, care i-a ucis, şi pe bărbaţii Sichemului, care i-au îmbărbătat mâna să-şi ucidă fraţii.**

Duh rău: „Sensul nu e acela de a fi trimis o fiinţă rea (un înger rău sau un demon), ci de a fi provocat o anume stare de spirit, defavorabilă, între conducător şi conduşi"[464]. Chiar dacă Abimelec e menţionat în cronologie, el nu poate fi inclus între judecători, nici chiar asociat cu Ghedeon. În fapt, el a încercat să se proclame rege, dar având o recunoaştere, şi aceasta efemeră, doar în Sichem, astfel că prima tentativă de a instaura monarhia în Israel a eşuat într-un mod lamentabil.

25: **Şi locuitorii Sichemului i-au pus pândari pe crestele munţilor şi-i jefuiau pe toţi cei ce treceau pe acolo. Şi i s-a dat de ştire lui Abimelec.**

„Abimelec a instaurat un regim de teroare. Rezistenţa împotriva lui organiza la graniţele din munţi bande de jefuitori pentru a semăna nelinişte în ţară, pentru a-l destabiliza şi mai ales pentru a-l sărăci"[465].

26: **Atunci a venit în Sichem Gaal, fiul lui Ebed, şi fraţii săi, iar locuitorii Sichemului s-au încrezut în ei.**

Intră în scenă *Gaal* (= dispreţ), fiul lui *Ebed* (= slujitor). „Acest Gaal pare un aventurier care abuzează de încrederea oamenilor, le percepe problemele şi la face jocul. El apare la vremea culesului viilor, când se făceau şi petrecerile recoltei. Abimelec nu locuia în Sichem, aşa că el n-a fost de faţă la petrecere"[466].

27: **Şi au ieşit la câmp şi au cules viile şi au călcat strugurii şi s-au veselit; şi au intrat în casa dumnezeului lor şi au mâncat şi au băut şi l-au blestemat pe Abimelec.**

28: **Şi a zis Gaal, fiul lui Ebed: „Cine e Abimelec şi cine e fiul Sichemului, ca să-i slujim? Oare nu e el fiul lui Ierubaal şi oare Zebul, ajutorul său, nu e oare sluga lui, el, fiul lui Hemor, tatăl lui Sichem?… De ce trebuie să-i slujim noi lui?**

„Gaal încearcă să aţâţe orgoliul nobilimii Sichemului împotriva unui *rege* (doar) pe jumătate israelit"[467]. Sau, mai degrabă, i se reproşează lui Abimelec că nu e întru totul canaanit, populaţia evreiască nefiind majoritară în Sichem. Reproşul lui Gaal nu vizează pe mama lui Abimelec, ci pe israelitul Ierubaal (Ghedeon). *Zebul* (= locuinţă), fiul (urmaşul) lui *Hemor* (= măgar)[468], era guvernatorul Sichemului. Acesta, şi probabil nu numai el, i-a rămas credincios lui Abimelec, deşi, ca urmaş al lui Hemor, era un canaanit, imposibil de ştiut cât de pur; oricum, argumentaţia lui Gaal nu-l poate stârni împotriva lui Abimelec, acceptat iniţial cu entuziasm de Sichemiţi (nu e imposibil ca răceala şi, mai apoi, ostilitatea dintre Abimelec şi locuitorii Sichemului să fi intervenit şi în urma cuvântului lui Iotam, care va fi fost resimţit ca o ameninţare. Mai mult, Scriptura a spus-o direct, a fost şi o intervenţie divină în acest sens, ca pedeapsă pentru fratricidul săvârşit de Abimelec, sprijinit de Sichemiţi. Altfel, nu rezultă din text că Abimelec ar fi greşit cu ceva faţă de locuitorii Sichemului, pentru ca aceştia să-i dorească repudierea). Gaal îşi continuă cuvântul:

29: **Dac-ar fi ţara asta pe mâna mea!…, atunci l-aş alunga pe Abimelec şi i-aş zice: Înmulţeşte-ţi oastea şi ieşi!"**

30: **Iar Zebul, mai-marele cetăţii, a auzit cuvintele lui Gaal, fiul lui Ebed, şi s-a mâniat foarte.**

31: **Şi a trimis în taină soli la Abimelec, zicând: „Iată, Gaal, fiul lui Ebed, a venit cu fraţii lui în Sichem şi au întărâtat cetatea împotriva ta.**

32: **Şi acum, ridică-te noaptea, tu şi poporul care este cu tine, şi pândeşte dimineaţa în câmp.**

---

[464] BBVA, p. 285
[465] IIR, p. 208
[466] BBVA, p. 285
[467] BBVA, p. 286
[468] La vechii orientali, numele nu avea conotaţia peiorativă ce i s-ar da la noi.

33: **Şi va fi că dimineaţa, în răsăritul soarelui, te vei porni şi vei năvăli asupra cetăţii; şi când el, împreună cu poporul care e de partea lui, se va porni împotriva ta, fă-i după cum îţi dă mâna!”**

De la instigarea împotriva lui Abimelec, Gaal merge mai departe, revendicând pentru sine funcţia aceluia, deşi el pare a fi un oaspete ocazional în cetate, fără vreo legătură cu Sichemul, aşa cum Abimelec avea, prin mamă.

34: **Iar Abimelec s-a ridicat noaptea, împreună cu tot poporul care era de partea lui, şi au stat la pândă asupra Sichemului în patru cete.**

35: **Şi dacă s-a făcut dimineaţă, a ieşit Gaal, fiul lui Ebed, şi a stat în poarta cetăţii; iar Abimelec s-a ridicat la pândă, laolaltă cu poporul care era cu el.**

36: **Iar Gaal, fiul lui Ebed, a văzut poporul şi a zis către Zebul: „Iată, popor se coboară de pe creasta munţilor…”. Dar Zebul i-a zis: „Tu vezi umbra munţilor ca şi cum ar fi oameni!…”.**

37: **Gaal însă a mai grăit, zicând: „Iată, popor se coboară dinspre asfinţit, mergând drept prin mijloc, o parte vine pe calea stejarului Văzătorilor şi o alta pe calea Meonim…”.**

38: **Atunci Zebul i-a zis: „Unde-ţi este acum gura care zicea: Cine este Abimelec, ca să-i slujim noi lui? Oare nu acesta-i poporul pe care l-ai dispreţuit? Du-te acum şi bate-te cu el!”**

39: **Iar Gaal a ieşit în fruntea bărbaţilor din Sichem şi s-a bătut cu Abimelec, dar Abimelec l-a pus pe fugă.**

40: **Şi a fugit dinaintea lui, şi mulţi au căzut ucişi până la poarta cetăţii.**

41: **Şi Abimelec a intrat în Aruma, iar Zebul i-a alungat pe Gaal şi pe fraţii săi, aşa ca ei să nu mai locuiască în Sichem.**

Aruma (= moviliţă): sat de lângă Sichem. Întârzierea lui Gaal se explică prin lumina slabă a mijitului zorilor, putând fi convins o vreme că ceea ce zăreşte este nălucire.

42: **Şi a fost că a doua zi a ieşit poporul la câmp. Şi i s-a dat de veste lui Abimelec.**

43: **Iar el a luat poporul şi l-a împărţit în trei cete şi le-a pus la pândă în câmp. Şi s-a uitat şi, iată, poporul ieşea din cetate; iar el s-a aruncat împotriva lor şi i-a bătut.**

44: **Atunci Abimelec şi căpeteniile care erau cu el s-au avântat şi apoi s-au oprit la poarta cetăţii, iar celelalte două cete s-au năpustit asupra tuturor celor ce se aflau în câmp şi i-au bătut.**

45: **Şi-n toată ziua aceea s-a luptat Abimelec împotriva cetăţii; şi a luat cetatea şi a ucis poporul care se afla în ea şi a dărâmat cetatea şi a presărat-o cu sare.**

Adeseori, în vechime, „cuceritorii împrăştiau sare pe pământurile cucerite, pentru a le face sterpe pentru totdeauna”[469]. „Pământul sărat este sau devine steril. Pe astfel de ruine nu mai creşte nici iarbă”[470]. Deşi nu se spune aceasta, e de presupus că fidelii lui Abimelec, aşa cum a fost Zebul, vor fi fost cruţaţi de la masacru. Abimelec, de altfel, în pofida fratricidului odios, nu apare ca o figură întunecată. De altfel, asasinarea fraţilor în cazuri de succesiune la tron (şi, într-un fel, aşa a fost percepută starea de după Ghedeon) e , din nefericire, o practică obişnuită în istoria omenirii.

46: **Şi auzind oamenii toţi care se aflau în turnul Sichemului, au venit la adunarea lui Baal-Berit.**

Turnul Sichemului: „Se pare că acest turn se afla în afara cetăţii. În el şedeau cei ce se refugiaseră în vremea luptelor”[471].

47: **Şi i s-a spus lui Abimelec că acolo s-au adunat toţi oamenii din turnul Sichemului.**

---

[469] DEI, p. 699
[470] BBVA, p. 286
[471] BBVA, p. 286

48: **Atunci Abimelec s-a suit în muntele Salmon, el şi tot poporul care era cu el; şi a luat Abimelec în mână un topor şi a tăiat o sarcină de lemne şi, ridicând-o, şi-a pus-o pe umăr şi a zis către poporul ce se afla cu el: „Ce m-aţi văzut pe mine făcând, faceţi repede ca mine!”**

49: **Şi au tăiat şi ei, fiecare, câte o sarcină; şi, ridicând-o, au mers după Abimelec şi le-au pus deasupra locului de adunare şi le-au dat foc; şi astfel au murit toţi oamenii din turnul Sichemului, ca la o mie de bărbaţi şi femei.**

Salmon (= umbrit): munte acoperit de păduri din apropierea Sichemului. Posibil ca aceste versete să-l fi inspirat pe Malcolm, din Macbeth, să *mute* pădurea Birnam la castelul Dunsinane. SEP 2 are: *…şi au dat foc peste ei la cetăţuie…* (A): „a da foc pe deasupra e o stratagemă care permite uciderea persoanelor fără a pângări spaţiul în care se află acestea: aici, sanctuarul amintit la 9, 46”[472].

50: **Apoi s-a dus Abimelec la Teveţ şi a împresurat Teveţul şi l-a luat.**

51: **Dar în mijlocul cetăţii era un turn puternic; şi au fugit în el toţi bărbaţii şi femeile cetăţii şi au închis uşa după ei şi s-au urcat pe acoperişul turnului.**

52: **Iar Abimelec a ajuns la turn şi l-a împresurat; şi s-a apropiat de uşa turnului, ca să-i dea foc şi să ardă.**

53: **Dar o femeie a aruncat de sus o bucată de piatră de râşniţă în capul lui Abimelec şi i-a spart ţeasta.**

54: **Iar Abimelec l-a strigat de-ndată pe tânărul care-i purta armele şi i-a zis: „Scoate-ţi sabia şi ucide-mă, ca nu cumva să se spună vreodată: L-a omorât o muiere!” Iar tânărul l-a înjunghiat, şi el a murit.**

Teveţ (= mlăştinos): cetate în apropiere de Sichem. De vreme ce Abimelec a atacat Teveţul, posibil ca aici să se fi refugiat parte dintre adversarii săi Sichemiţi.

„Căci aşa citim că, dacă vreodată Dumnezeu a voit să se înţeleagă limpede că de El se săvârşesc fapte mari, acestea le-a înfăptuit prin cei mai puţini şi mai de jos, pentru ca să nu fie pusă fapta cerească pe seama puterii braţului omenesc. De aceea şi generalul Sisara, de care tremura armata evreiască, a fost ucis de o femeie (cap. 4), şi pe Abimelec, cuceritorul de cetăţi, l-a răpus o mână de femeie”[473]. Deşi Abimelec a dorit să evite aceasta, atât autorul biblic cât şi comentatorii patristici subliniază că el a fost răpus de o femeie. Cu intervenţia acestei femei se încheie încă o perioadă socotită a fi fost menită a pedepsi infidelitatea religioasă a Israeliţilor, astfel că ea deţine, într-un fel şi păstrând proporţiile, rolul unui judecător eliberator.

55: **Şi văzând bărbaţii din Israel că Abimelec a murit, s-au dus fiecare la casa lui.**

56: **Aşa i-a plătit Dumnezeu lui Abimelec răul pe care i-l făcuse tatălui său, omorându-i pe cei şaptezeci de fraţi ai săi.**

„Pedeapsa divină pentru crimele sale de fratricid l-a lovit pe Abimelec în al treilea an al guvernării sale”[474].

57: **Şi tot răul bărbaţilor Sichemului l-a plătit Dumnezeu asupra capului lor: asupra lor a venit blestemul lui Iotam, fiul lui Ierubaal.**

„Ucigaşul Abimelec, fiul nelegitim al lui Ghedeon, a ucis pe cei şaptezeci de fii legitimi ai lui Ghedeon; socotea că a născocit cu asta un plan dibaci, ca să-şi întărească stăpânirea; apoi a zdrobit pe cei ce l-au ajutat la omor; dar este zdrobit de ei; şi, în sfârşit, este ucis de o piatră aruncată de mâna unei femei”[475]**.** Acest rezumat arată itinerariul celui ce obţine mărirea prin omor. Totuşi, dacă în faţa lui Dumnezeu nu ne îndoim că vom afla o judecată dreaptă pentru fiecare suflet, omenirea păstrează adeseori amintiri pozitive faţă de asasini odioşi şi contestă meritele adevăraţilor eliberatori. Dar, cum despre acestea ar trebui să aducem exemple mai

---

[472] SEP 2, p. 168

[473] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu.*, VII, 8, 30

[474] IIR, p. 208

[475] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, XX, 2

apropiate de zilele noastre (perioadă mult mai generoasă şi în documente), socotim că ne-am îndepărta de scopul pe care ni l-am propus, astfel că ne încheiem aici scurtele noastre consideraţii…

CAPITOLUL 10 – ***Israel învins de Filisteni.***

1: **După Abimelec, spre mântuirea lui Israel s-a ridicat Tola, fiul lui Pua, fiul lui Dodo, din seminţia lui Isahar; el locuia în Şamir, pe muntele lui Efraim.**

2: **I-a fost judecător lui Israel vreme de douăzeci şi trei de ani şi a murit şi a fost îngropat la Şamir.**

Tola (= vierme), fiul lui *Pua* (= colţ), fiul lui *Dodo* (= iubitor; unchi), a fost al şaselea judecător; el a locuit şi a fost îngropat la *Şamir* (= spin), cetate din muntele lui Efraim.

3: **Şi după el s-a ridicat Iair din Galaad şi i-a fost judecător lui Israel vreme de douăzeci şi doi de ani.**

4: **Şi i s-au născut treizeci şi doi de fii, care călăreau pe treizeci şi doi de cai tineri şi aveau treizeci şi două de cetăţi, pe acestea le-au numit: „oraşele lui Iair", până-n ziua de azi; ele se află în Galaad.**

5: **Şi Iair a murit şi a fost îngropat la Camon.**

Iair (= corturar) Galaaditul a fost cel de-al şaptelea judecător. El a fost îngropat la *Camon* (= loc permanent). Tola şi Iair par a fi fost judecători mărunţi, sau autorul cărţii se va fi confruntat cu lipsa datelor. Oricum, ei sunt menţionaţi ca izbăvitori ai poporului şi participanţi la cea de-a cincia eliberare; de remarcat că, în cazul lor, nu s-a mai recurs la rotunjirea numărului anilor cât au fost judecători. Nu e exclus ca aceşti doi judecători să fi activat concomitent, măcar pe o anumită perioadă, căci, cum am mai spus, deseori activitatea unui judecător într-un trib (sau în mai multe) s-a suprapus cu a altui judecător, în altă seminţie.

6: **Dar fiii lui Israel au continuat să facă răul în faţa Domnului, slujind baalilor şi Astartelor şi dumnezeilor Amoreilor şi dumnezeilor Sidonului şi dumnezeilor Moabului şi dumnezeilor Filistenilor; şi L-au părăsit pe Domnul şi nu I-au slujit.**

„Recăderea Israeliţilor în idolatrie anunţă alte pedepse; cauza acestora e de ordin religios-moral. Dar, în virtutea iconomiei divine, tot ele anunţă un nou mântuitor"[476]. E cea de-a şasea cădere în idolatrie a poporului.

7: **Iar Domnul cu aprindere S-a mâniat pe Israel; şi i-a dat în mâna Filistenilor şi-n mâna fiilor lui Amon,**

8: **care i-au necăjit şi i-au asuprit la acea vreme pe fiii lui Israel timp de optsprezece ani: pe toţi fiii lui Israel de dincolo de Iordan, în ţinutul Amoreului, în Galaad.**

„Altă populaţie amintită, de asemenea, în Sfânta Scriptură, ca aflându-se în atingere cu Ţara Sfântă şi poporul evreu au fost *amoniţii*, trib semitic aflat la est de Iordan şi Marea Moartă, precum şi la nord de Moab. Se considerau descendenţi din Lot, nepotul lui Avraam. Relaţiile lor cu evreii n-au fost dintre cele mai paşnice. [...] Către sfârşitul secolului II d. Hr. Au fost absorbiţi de către arabi. Capitala lor a fost Rabat Amon, numită ulterior Filadelfia, iar actualmente Amman"[477].

9: **Fiii lui Amon au trecut Iordanul ca să se bată cu [triburile] Iuda şi Veniamin şi Efraim, aşa că fiii lui Israel erau foarte strâmtoraţi.**

[476] BBVA, p. 287
[477] AB, p. 113

10: **Şi au strigat fiii lui Israel spre Domnul, zicând: „Am păcătuit împotriva Ta, că L-am părăsit pe Dumnezeul nostru şi i-am slujit lui Baal”.**

11: **Iar Domnul a zis către fiii lui Israel: „Oare nu v-am mântuit Eu pe voi din mâna Egiptului şi a Amoreilor şi a fiilor lui Amon şi a Moabului li a Filistenilor**

12: **şi a Sidonienilor şi a lui Amalec şi a lui Madian, atunci când aceştia v-au asuprit şi când voi aţi strigat la Mine?**

13: **Dar voi M-aţi părăsit şi aţi slujit la dumnezei străini; de aceea, nu vă voi mai mântui.**

14: **Duceţi-vă şi strigaţi la dumnezeii pe care i-aţi ales, pentru ca ei să vă mântuiască la vremea necazului vostru!”**

15: **Şi au zis fiii lui Israel către Domnul: „Am păcătuit, fă cu noi ce-Ţi place, doar de această dată mântuieşte-ne!”**

16: **Şi i-au lepădat din mijlocul lor pe dumnezeii străini şi I-au slujit numai Domnului, Căruia I-a părut rău de necazurile lor.**

Din nou, căinţa pune început izbăvirii.

17: **Iar fiii lui Amon s-au ridicat şi şi-au pus tabăra în Galaad; dar şi fiii lui Israel s-au adunat laolaltă şi şi-au pus tabăra la Miţpa.**

18: **Şi au zis poporul şi mai-marii Galaadului, fiecare către vecinul său: „Cine oare este acela care va începe să se bată cu fiii lui Amon şi va fi căpetenie peste toţi cei ce locuiesc în Galaad?”**

Sunt pregătite cele ce vor urma în capitolele următoare.

CAPITOLUL 11 – *Istoria lui Ieftae.*

1: **Iar Ieftae Galaaditul era puternic în vârtute; era fiul unei desfrânate care i l-a născut lui Galaad pe Ieftae.**

„Galaad era numele unei regiuni, dar în 5, 17 pare a fi numele unui trib. În acest caz, *Galaad* din textul de faţă este un eponim: Ieftae e un bastard pe care o desfrânată îl dăruieşte Galaadiţilor prin Galaad. Nefiind copil legitim, el nu avea drept de moştenire, fapt pentru care s-a refugiat în Tob”[478]. *Ieftae* (= El va deschide), Galaadit dar şi fiu al unui *Galaad* (= stâncos), e cel de-al optulea judecător al lui Israel.

2: **Dar femeia lui Galaad i-a născut fii. Şi după ce fiii femeii au crescut, aceştia l-au alungat pe Ieftae, zicându-i: „Tu nu vei avea moştenire în casa tatălui nostru, de vreme ce eşti fiu de ţiitoare”.**

3: **Iar Ieftae a fugit de dinaintea fraţilor săi şi a locuit în ţinutul Tob. Şi-n jurul lui Ieftae s-au adunat oameni de nimic şi au mers cu el.**

Tob (= bun): regiune la răsărit de Iordan. Cât priveşte *oamenii de nimic* ce-l însoţeau pe Ieftae, credem că este vorba tot despre renegaţi, nicidecum despre aventurieri sau tâlhari. Ieftae, cum vom vedea, nu era lipsit de nobleţe, astfel că era de neconceput să se însoţească cu oameni de o morală joasă.

4: **Şi a fost că la vremea când fiii lui Amon se pregăteau să se bată cu Israel,**

5: **bătrânii Galaadului au mers să-l aducă pe Ieftae din ţinutul Tob.**

6: **Şi i-au zis lui Ieftae: „Vino şi fii căpetenia noastră, şi ne vom bate cu fiii lui Amon!”**

7: **Şi a zis Ieftae către bătrânii Galaadului: „Oare nu voi m-aţi urât şi m-aţi gonit din casa tatălui meu? De ce veniţi la mine acum, când sunteţi la necaz?”**

---

[478] BBVA, p. 287

8: **Iar bătrânii Galaadului i-au zis lui Ieftae: „Tocmai de aceea ne-am întors acum la tine, ca să mergi cu noi şi să te lupţi cu fiii lui Amon şi ne vei fi căpetenie peste toţi cei ce locuiesc în Galaad".**

9: **Şi a zis Ieftae către bătrânii Galaadului: „Dacă voi mă întoarceţi spre a mă lupta cu fiii lui Amon şi dacă Domnul îi va da în mâinile mele, atunci eu voi fi căpetenia voastră".**

„Criteriile tipice de înscăunare a unui judecător erau în primul rând convingerea că el a salvat într-un fel patria, că este un erou; la aceasta se adăuga trăsătura harismatică ce trebuia dovedită"[479].

10: **Şi au zis bătrânii Galaadului către Ieftae: „Domnul să fie martor între noi că vom face după cuvântul tău!"**

11: **Şi a mers Ieftae cu bătrânii Galaadului; şi poporul l-a pus căpetenie şi cârmuitor peste ei; iar Ieftae a grăit toate cuvintele sale în faţa Domnului, în Miţpa.**

Nu e exclus ca printre *bătrânii* Galaadului să se fi aflat şi fraţi ai lui Ieftae, de vreme ce acesta le reproşează că l-au izgonit. „Când ammaniţii[480] au pătruns în ţinutul galaadean, localnicii s-au retras spre munţi, lipsiţi de un conducător. Trăia pe atunci un anume Iephtes[481], care se trăgea dintr-un vechi neam nobil şi întreţinea pe cheltuiala lui o oaste proprie. Evreii i-au trimis soli şi l-au rugat să vină în ajutorul lor, făgăduind să se supună domniei sale atâta timp cât va trăi. Iephtes nu le-a acceptat rugămintea, imputându-le faptul că nici ei nu i-au dat vreun sprijin când a fost nedreptăţit pe faţă de către fraţii lui. Căci nu le era frate de sânge, ci fusese născut de o femeie străină care cucerise iubirea tatălui lor şi ca atare fusese alungat, dispreţuindu-i-se slăbiciunea. De atunci el locuia în ţinutul numit Galaditis[482] şi-i lua în solda lui pe toţi cei ce se refugiau la dânsul. În cele din urmă, Iephtes s-a lăsat înduplecat de rugăminţile şi de jurământul lor că primeau să se supună puterii sale pentru totdeauna, pregătindu-şi oastea de război"[483].

12: **Apoi Ieftae a trimis soli la regele fiilor lui Amon, zicând: „Ce ai tu cu mine, că ai venit împotrivă-mi să te baţi în ţara mea?"**

13: **Iar regele fiilor lui Amon le-a răspuns solilor lui Ieftae: „Fiindcă Israel, atunci când s-a suit din Egipt, a luat pământul meu, de la Amon până la Iaboc şi Iordan; iar acum, întoarce-mi-l cu pace, şi voi pleca".**

14: **Şi dacă solii s-au întors la Ieftae, acesta a trimis din nou soli la regele fiilor lui Amon,**

15a: **care i-au zis:**

„În cele ce urmează, Ieftae aduce argumente: 1) de ordin istoric: Israel nu a intrat în Canaan ca un cuceritor care, pur şi simplu, invadează un teritoriu, ci ca un proprietar care nu cere altceva decât să-şi croiască drum către locul din care plecase (vv. 15-22); 2) de ordin religios: fiecare popor moşteneşte teritoriul pe care i l-a hărăzit divinitatea în care crede (vv. 23-24); 3) de ordin juridic, şi anume principiul prescripţiei: dacă un teritoriu nu e revendicat de nimeni pe o anume durată, el devine proprietatea celui care îl foloseşte (vv. 25-26)"[484]. Urmează cuvântul lui Ieftae, transmis prin soli:

15b: **„Aşa grăieşte Ieftae: Israel nu a luat pământul lui Moab, şi nici pământul fiilor lui Amon,**

16: **deoarece, atunci când a ieşit din Egipt, Israel a mers prin pustie până la Marea Roşie, după care a venit la Cadeş.**

---

[479] IIR, p. 208
[480] Amoniţii.
[481] Ieftae.
[482] Galaad.
[483] Iosif Flaviu, *Antichităţi iudaice*, V, 7, 8
[484] BBVA, p. 288

17: **Atunci a trimis Israel soli la regele Edomului, zicând: Lasă-mă să trec prin țara ta!, dar regele Edomului nu l-a ascultat. A trimis apoi şi la regele Moabului, dar nici acesta n-a vrut. Atunci Israel s-a aşezat la Cadeş.**

18: **Apoi ei au călătorit prin pustie şi au ocolit țara Edomului şi țara Moabului; şi au venit spre răsărit de țara Moabului şi şi-au aşezat tabăra dincolo de Arnon şi n-au trecut de hotarul lui Moab, căci Arnon este hotarul Moabului.**

19: **Atunci a trimis Israel soli la Sihon, regele Amoreilor, regele Heşbonului, şi i-a zis Israel: Lasă-mă să trec prin țara ta către locul meu!**

20: **Dar Sihon n-a vrut să-l lase pe Israel să treacă prin hotarele lui; dimpotrivă, Sihon şi-a adunat tot poporul şi şi-au aşezat tabăra la Iahaț şi s-au bătut cu Israel.**

21: **Dar Domnul, Dumnezeul lui Israel, l-a dat pe Sihon, împreună cu tot poporul său, în mâna lui Israel şi l-au bătut; iar Israel a moştenit tot pământul Amoreilor care locuiau în țara aceea,**

22: **de la Arnon până la Iaboc şi din pustie până la Iordan.**

23: **Şi acum, Domnul, Dumnezeul lui Israel, l-a înlăturat pe Amoreu de dinaintea poporului Său Israel; dar tu eşti oare acela care îl va moşteni?**

24: **Nu vei moşteni tu oare ceea ce ți-a dat Chemoş, dumnezeul tău? Aşa şi noi: suntem moştenitorii tuturor acelora pe care Domnul, Dumnezeul nostru, i-a înlăturat din fața noastră şi ni i-a dat moştenire.**

25: **Şi acum, eşti tu mai bun decât Balac, fiul lui Sefor, regele Moabului? A făcut el oare război cu Israel? L-a biruit?,**

26: **atunci când Israel locuia în Heşbon şi-n hotarele lui şi-n ținutul Aroer şi-n hotarele lui şi-n toate cetățile de pe lângă Iordan, vreme de trei sute de ani? De ce nu l-ați luat în atâta amar de vreme?**

27: **Şi acum, eu n-am păcătuit împotriva ta, dar tu eşti nedrept față de mine pregătind un război împotrivă-mi. Domnul, Judecătorul, El să judece astăzi între fiii lui Israel şi fiii lui Amon!”**

28: **Dar regele fiilor lui Amon n-a ascultat de cuvintele lui Ieftae, pe care acesta i le trimisese.**

Din acest cuvânt, transmis prin soli, vedem că Ieftae nu era om de rând: nu numai că cunoştea istoria poporului său în amănunt, dar avea şi puterea de sinteză, ca şi pe aceea de a expune evenimentele în favoarea poporului său. Chiar dacă regele amonit nu a renunțat la intențiile sale, solia nu va fi rămas fără nici un efect asupra sa.

29: **Şi Duhul Domnului a venit peste Ieftae. Acesta a străbătut Galaadul şi ținutul lui Manase, a ajuns la Mițpa Galaadului spre cealaltă latură a fiilor lui Amon.**

30: **Atunci I-a făcut Ieftae o făgăduință Domnului şi a zis: „Dacă-mi vei da în mână pe fiii lui Amon,**

31: **atunci va fi că oricine va ieşi primul pe uşa casei mele să mă întâmpine când mă voi întoarce cu pace de la fiii lui Amon, acela va fi al Domnului: îl voi aduce ardere-de-tot”.**

„Făgăduințele nu erau obligatorii în Israel, dar, odată făcute, trebuiau duse la îndeplinire. Făgăduința este, de obicei, condiționată, având caracterul unui contract între om şi Dumnezeu; primul exemplu de acest fel ni-l oferă Iacob (Facerea 28, 20-22). Sacrificiile umane erau însă interzise prin lege, şi tocmai în aceasta constă insolitul făgăduinței lui Ieftae, explicabilă numai prin marea miză pe care el o pune în joc: victoria asupra Amoniților: dacă Dumnezeu îi va dărui ceea ce e mai bun, el nu-I poate oferi, în schimb, decât tot ceea ce e mai bun! Cu toate acestea, votul său e făcut în pripă şi e greu de presupus că s-a gândit la propria sa fiică”[485]. Presupunem că Ieftae şi-a făcut făgăduința în timpul luptei, câtă vreme balanța victoriei era incertă. Doar

[485] BBVA, p. 289

împrejurări speciale pot împinge un suflet echilibrat (cum reiese din întregul text a fi fost Ieftae) la hotărâri extreme.

32: **Şi a mers Ieftae înainte ca să-i întâmpine pe fiii lui Amon şi s-a războit cu ei, iar Domnul i-a dat în mâna lui.**

33: **Şi i-a bătut de la Aroer până spre Minit, în douăzeci de cetăţi, şi până la Abel-Cheramim, cu mari pagube; iar fiii lui Amon au fost umiliţi în faţa fiilor lui Israel.**

Aroer (= goliciune; tufiş de ienupăr): cetate pe malul drept al Arnonului; *Minit* (= împărţire): cetate amorită; *Abel-Cheramim* (= pajiştea viilor): loc pe malul răsăritean al Iordanului. E cea de a şasea izbăvire a poporului de sub stăpânirea străină (cu artificiul că-l vom socoti şi pe Abimelec drept un stăpânitor *străin*).

34: **Şi dacă s-a întors Ieftae în Miţpa, la casa lui, iată că fiica lui a ieşit să-l întâmpine cu timpane şi jocuri; ea era singurul său copil, el nemaiavând un altul, nici băiat, nici fată.**

35: **Şi a fost că-n clipa în care a văzut-o, el şi-a sfâşiat hainele şi a zis: „Vai, vai, fiica mea, tu mi-ai răsturnat totul, tu îmi dai totul peste cap: că împotriva ta mi-am deschis eu gura către Domnul, şi nu voi putea să-mi iau cuvântul înapoi!...”.**

„Ieftae îşi dă seama că preţul victoriei e prea mare şi că toată bucuria lui s-a spulberat. Cu toate acestea, rămâne neclintit în credinţă şi onoare”[486].

36: **Iar ea i-a zis: „Tată, ţi-ai deschis tu gura către Domnul?: Fă cu mine după cuvântul care ţi-a ieşit din gură, de dragul căruia te-a răzbunat Domnul împotriva vrăjmaşilor tăi dintre fiii lui Amon!”**

„Deşi tatăl nu-i explică anume despre ce e vorba, copila pricepe şi-şi asumă jertfa”[487].

37: **Şi a mai zis ea către tatăl său: „Tată, fă pentru mine lucrul acesta: Lasă-mă două luni, să mă duc pe munţi în sus şi-n jos şi să-mi plâng fecioria, eu şi însoţitoarele mele!”**

38: **Iar el i-a zis: „Du-te!” Şi a lăsat-o liberă timp de două luni, iar ea s-a dus, împreună cu însoţitoarele ei, şi şi-a plâns fecioria în munţi.**

39: **Şi dacă acele două luni s-au sfârşit, ea s-a întors la tatăl ei, iar el a plinit asupra ei făgăduinţa pe care o făcuse. Şi ea n-a cunoscut bărbat.**

„Aici arta naratorului e desăvârşită: deşi e vorba de un holocaust (înjunghierea victimei şi arderea ei totală, până la cenuşă), autorul evită ispita unui tablou dramatic, răscolitor, terifiant (ca acela al Ifigeniei din opera lui Euripide), şi expediază totul în câteva cuvinte seci şi concludente, apelând la imaginaţia şi participarea lăuntrică a cititorului”[488].

„După Sfânta Scriptură, jertfele omeneşti sunt interzise [...]. Jertfa judecătorului Iefta este un caz izolat şi neconform cu Legea divină”[489]. „Legământul lui Iefta se termină într-o manieră tragică: el făgăduieşte să sacrifice pe oricine se va ivi la intrarea casei sale; fiica sa a fost cea care i-a venit în faţă şi el şi-a îndeplinit legământul”[490]. „Theodoret (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices* 20), întrebându-se asupra motivelor pentru care Dumnezeu a îngăduit jertfa fiicei lui Ieftae, găseşte ca unic răspuns pilda cu scop pedagogic: oamenii sunt îndemnaţi în felul acesta să fie cumpătaţi în promisiunile pe care le fac”[491]. Introducem aici o opinie personală, greu de susţinut, dar neputându-ne împăca cu aducerea unei jertfe umane de către Ieftae. Fiica sa va fi făcut legământ de feciorie pe viaţă (*şi ea n-a cunoscut bărbat*; *să-mi plâng fecioria*), fapt care, în gândirea evreilor de atunci, echivala cu moartea. Mai jos, se arată că fetele din Israel o plângeau anual pe fiica lui Ieftae. Chiar dacă această comemorare s-a dovedit trecătoare, tolerarea ei în epocă şi menţionarea în Scriptură fără vreo notă critică par a susţine

[486] BBVA, p. 289
[487] BBVA, p. 289
[488] BBVA, p. 289
[489] AB, p. 265
[490] DEI, p. 451
[491] SEP 2, p. 177

varianta fecioriei pe viață în locul celei a holocaustului. Altfel, aducerea de jertfe umane stârnind oroarea Israeliților, chiar şi într-o epocă confuză, cum a fost aceea a judecătorilor, credem că reacția ar fi fost una de condamnare a lui Ieftae şi de oprire a oricărei comemorări a faptei sale. De aceea opinăm, cu toate că textul Scripturii pare a ne contrazice categoric, că *arderea* fiicei lui Ieftae a fost una simbolică, în sensul arătat. Astfel că vom putea zice şi noi, fără reținerea ce ne-ar produce-o un omor, chiar unul sacrificial: „Ca pe o mieluşea a adus Ieftae la altar pentru a fi jertfită Domnului pe fiica sa, care nu cunoscuse bărbat. Iar ea, care se asemăna Ție, Prea Fericite, cu glas mare striga: Pentru Tine, Mire, mă păstrez curată” [492].

40: **Şi s-a făcut un obicei în Israel: fiicele lui Israel se adunau în fiecare an s-o plângă pe fiica lui Ieftae: patru zile pe an.**

„Acest obicei e menționat numai aici în Vechiul Testament, şi e probabil că n-a avut viață lungă. Dincolo şi deasupra lui, însă, acest crâmpei de istorie deschide perspectiva unei ample analize teologice: Dumnezeu acceptă provocarea omului, acceptând în acelaşi timp şi soluția. Dilematic: salvează o ființă umană sacrificându-Şi poporul, sau Îşi salvează poporul sacrificând o ființă umană?… Mult mai târziu, arhiereul Caiafa, inspirat de Dumnezeu, va enunța principiul că *de folos ne este să moară un om* (adică Iisus) *pentru popor, iar nu tot neamul să piară* (Ioan 11, 50)”[493].

Revenim la problema jertfei fiicei lui Ieftae, prezentând ambele opinii în circulație: „Atât la Sfinții Părinți cât şi la exegeții biblici mai noi se discută chestiunea jertfirii fiicei lui Ieftae. Se întreabă: oare Ieftae şi-a jertfit fiica în mod sângeros, prin ardere, sau a destinat-o spre a servi în templul Domnului[494] şi astfel să păzească fecioria perpetuă? Jertfirea reală sângeroasă o susțin dintre cei vechi Iosif Flaviu (*Antichități*, V, 7, 10), Talmudul, Origen, Sfântul Efrem (Sirul), Sfântul Ioan (Gură de Aur), Sfântul Ambrozie (al Milanului), Fericitul Ieronim şi Fericitul Augustin, Toma de Aquino şi alții, iar dintre cei noi: Vigoroux, Hummelauer, Zapletal, Lagrange, Hetzenauer şi alții. Jertfirea în sens impropriu o susțin iudeul R. I. Kimchi (sec. XII), Nicolau Lyranul (sec. XIV), Ubaldi, Cornelly, van Hoonecker, Szchokke şi alții. Cu toate că autorii sunt de părere că Ieftae, înaintea războiului cu amoniții, a făcut juruință de jertfă în sens propriu, contând chiar şi pe eventualitatea unei jertfe omeneşti[495] […], totuşi, cei de părere opusă[496] insistă asupra laudelor ce i se aduc lui Ieftae (I Regi 12, 11; Evrei 11, 32), care ar fi incompatibile dacă Ieftae ar fi săvârşit o (astfel de) nelegiuire. Preoțimea n-ar fi tolerat comemorarea anuală de 4 zile a *victimei*, dacă ar fi vorba de jertfă omenească atât de potrivnică Legii Domnului şi străină de practica religioasă. fecioria perpetuă, în concepția poporului biblic, echivalează cu o adevărată jertfă, căci Vechiul testament, în general, nu apreciază fecioria aşa cum o apreciază Noul testament. Chiar cuvintele: *iar ea n-a ştiut de bărbat* arată că e vorba de jertfă improprie, jertfă de feciorie. Apoi, înainte de jertfire, fiica îi cere tatălui voie ca: *să se ducă şi să rătăcească prin munți şi să-şi plângă fecioria cu prietenele ei*. Ieftae se învoieşte şi ea rătăceşte prin munți timp de două luni. Însă majoritatea autorilor văd în cazul de față o jertfă adevărată, mai ales după ce textul constată lămurit: *el* (Ieftae) *a îndeplinit cu ea juruința cu care se jurase*. Aşa se explică şi surprinderea dureroasă când vede ieşind din casă în întâmpinarea lui pe unica fiică şi unica odraslă din familie[497]. Fireşte că faptele săvârşite chiar şi de bărbați în funcții de trimişi ai lui Dumnezeu, sau ridicați de Dumnezeu, îi angajează în sens moral pe ei personal şi nu *Legea*, pe care pot să o observe sau să o calce. În cazul dat, Ieftae face o juruință pripită în materie nepotrivită pentru juruință, pe care el ține de datoria sa să o

[492] Metodiu de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, XI
[493] BBVA, p. 289
[494] Templul încă nu exista, dar aceasta nu împiedică închinarea cuiva lui Dumnezeu.
[495] Şi noi socotim că abia în ultimă instanță s-a gândit Ieftae la o jertfă omenească, neexcluzând-o, totuşi.
[496] Între care, păstrând proporțiile, ne numărăm.
[497] Însă, în logica vechilor evrei, dar chiar şi a oamenilor de azi, aceeaşi durere însoțeşte şi gândul că cineva apropiat ar alege calea fecioriei pe viață.

îndeplinească (greşit!), pentru cuvântul dat […]. De altfel, Ieftae, ţinând seamă de originea[498], educaţia[499] şi tinereţile lui[500], a fost un bărbat de la care te poţi aştepta la fapte lipsite de sentimentul gingăşiei şi al sensibilităţii morale[501]. El era feciorul unei femei desfrânate[502], era nelegitim în familie, de unde fusese izgonit de fraţi[503]. El, izgonit fiind, se aşează în ţinutul Tob *şi se aşază lângă Ieftae oameni fără căpătâi, care ieşeau cu el* (după jaf)[504]. După asemenea antecedente[505], el este ales de bătrâni şi angajat drept căpitan al oştii împotriva lui Amon, pogorându-se peste el *Duhul Domnului*, când porneşte la război. Fireşte că Duhul Domnului, care îl ajută să biruiască în război, nu inspiră şi nu-i aprobă toate faptele,pe care le săvârşeşte în alte împrejurări"[506]. Reamintim, după toate acestea, că Sfântul Apostol Pavel îl include pe Ieftae între eroii credinţei, împlinitori ai dreptăţii (Evrei 11, 32-38).

Oricum, istoria aceasta ne lasă cu o anume amărăciune, astfel că o vom muta în plan mistic: „Ieftae închipuieşte persoana Domnului. Iar fata lui, trupul preacurat al Aceluia. Căci precum Ieftae era născut dintr-o desfrânată şi a fost alungat dintre ai lui, iar ieşind a luptat şi a biruit pe duşmani, făgăduind lui Dumnezeu să aducă drept jertfă pe primul din familia sa, care-l va întâmpina la întoarcere, la fel şi Domnul, născându-Se după trup din firea noastră cea desfrânată, în chip nepăcătos, prin aceea că S-a făcut semănătorul propriului Său trup, alungat fiind de cei ce socoteau a fi Iudei şi biruind în războiul cel pentru noi, a adus trupul Său propriu lui Dumnezeu şi Tatăl lui. Fiindcă Ieftae se tălmăceşte *deschizătura lui Dumnezeu*"[507].

CAPITOLUL 12 – *Înfrângerea Efraimiţilor; moartea lui Ieftae; trei judecători mărunţi.*

1: **Dar bărbaţii lui Efraim s-au adunat şi au venit la Ţefon şi i-au zis lui Ieftae: „De ce te-ai dus tu să te lupţi cu fiii lui Amon fără să ne fi chemat şi pe noi să mergem cu tine?: Cu foc îţi vom arde casa, grămadă peste tine!".**

Ţefon (= nord): cetate pe valea Iordanului, în teritoriul lui Gad, la nord de Sucot, menţionat şi în Numeri 26, 15. Efraimiţii aduc lui Ieftae acelaşi reproş ca, odinioară, lui Ghedeon (8, 1), dar acum recurg şi la ameninţări.

2: **Iar Ieftae le-a zis: „Eu eram războinic, eu şi poporul meu, iar fiii lui Amon mă umileau de moarte; atunci v-am strigat, dar voi nu m-aţi scăpat din mâinile lor.**

3: **Atunci, văzând eu că voi nu-mi sunteţi de nici un ajutor, mi-am pus sufletul în mână şi mi-am croit drum până la fiii lui Amon, iar Domnul mi i-a dat în mână. De ce oare v-aţi ridicat voi astăzi împotriva mea,să vă războiţi cu mine?"**

4: **Şi i-a adunat Ieftae pe toţi bărbaţii galaadiţi ca să se bată cu Efraim; şi i-au bătut bărbaţii Galaadului pe Efraimiţi, fiindcă aceştia le ziseseră: „Voi sunteţi nişte fugari din Efraim: Galaadul se află între Efraim şi Manase…".**

---

498 Iosif Flaviu afirmă că se trăgea *dintr-un vechi neam nobil.*
499 Cuvântul transmis amoniţilor prin soli îl arată pe Ieftae un om educat
500 Scriptura nu lasă de înţeles nimic infamant referitor la tinereţea lui Ieftae.
501 În nici un caz nu ne-a părut Ieftae a fi insensibil.
502 Socotim că termenul trebuie luat în sensul că acea femeie nu era soţie legitimă a tatălui lui Ieftae
503 Acest amănunt nu-l pune într-o lumină negativă pe Ieftae ci, mai degrabă, pe fraţii săi.
504 Incursiunile de jaf sunt o presupunere, Scriptura nefiind explicită în acest sens; după Iosif Flaviu, Ieftae şi-ar fi alcătuit o oaste proprie, pe care o întreţinea; de asemenea, greu de crezut ca însoţitorii lui Ieftae să fi fost de o calitate îndoielnică, ei fiind, probabil, îndepărtaţi de ai lor, ca şi Ieftae, din felurite pricini, asupra cărora nu ne putem pronunţa.
505 Nu ne e clar *ce fel* de antecedente.
506 *Studiul Vechiului Testament*, pp. 173-175
507 Sf. Maxim Mărturisitorul, *Nedumeriri, întrebări şi răspunsuri*, 46

Dacă autorul biblic n-a zis-o până acum, se arată că, în trecut, Efraimiții au refuzat ajutorul solicitat de Ieftae, ei părând doritori să participe la bătălii abia după ce acestea s-au încheiat cu biruință. Spre deosebire de Ghedeon, însă, Ieftae nu va lăsa nesancționată insolența lor.

5: **Şi Galaadiții au pus mâna pe vadul Iordanului înaintea Efraimiților. Iar fugarii dintre Efraimiți le ziceau: „Lăsați-ne să trecem!" Iar oamenii Galaadului ziceau: „Eşti cumva Efraimit?" Iar acela zicea: „Nu!"**

6: **Atunci ei îi ziceau: „Zi: Şibbolet!" Dar acela nu putea să-l rostească întocmai, iar ei îl luau şi-l ucideau acolo, la vadul Iordanului. La acea vreme au căzut din Efraim patruzeci şi două de mii.**

„Textul Masoretic: *Acela zicea: Sibbolet* (se vede că Efraimiții, asemenea grecilor, nu-l puteau pronunța pe *Ş*). *Şibbolet* înseamnă *spic*"[508]. Indiciu care ar duce la concluzia că Efraimiții au primit o puternică infuzie de sânge străin, de vreme ce pentru Israeliți nu constituia o problemă pronunția lui Ş. Dată fiind amplasarea centrală a tribului Efraim, aceştia se vor fi corcit cu băştinaşii canaaniți. Acestea, însă, sunt simple ipoteze, de vreme ce nu cunoaştem în amănunt deplasările umanedin acea perioadă.

„Dar cei din seminția lui Efraim l-au amenințat cu războiul fiindcă nu i-a luat ca părtaşi la expediția împotriva ammaniților[509], ci şi-a păstrat doar pentru el prada şi faima faptelor eroice. Iephtes le-a răspuns că nu le era străin faptul că rudele lor de sânge erau pândite de război şi n-au venit când au fost chemați în ajutor, deşi s-ar fi cuvenit să sosească degrabă, fără să fie rugați, la aflarea ştirii. Apoi le-a cerut să cumpănească la nedreptatea faptei lor, fiindcă îşi atacau propriile rude, ei, care nu îndrăzniseră să lupte cu vrăjmaşii. I-a mai amenințat că îi va pedepsi pe efraimiți cu asprime, prin voința Domnului, dacă nu vor dovedi înțelepciune. Fiindcă ei nu s-au lăsat înduplecați prin vorbe, ci şi-au strâns trupele ca să-l întâmpine, el şi-a chemat oastea din Galaad şi le-a pricinuit o grea înfrângere. După aceea i-a urmărit pe fugari şi, ocupând vadurile Iordanului, a ucis patruzeci şi două de mii dintre ei"[510].

7: **Ieftae i-a fost judecător lui Israel vreme de şase ani. Şi a murit Ieftae Galaaditul şi a fost îngropat în Galaad, cetatea sa.**

Din nou, nu credem că s-a recurs la o rotunjire a numărului anilor lui Ieftae ca judecător, poate şi din pricina scurtimii acesteia.

8: **După el, cel care l-a cârmuit pe Israel ca judecător a fost Ibțan din Betleem.**

9: **Acestuia i s-au născut treizeci de băieți şi treizeci de fete; pe acestea le-a dat la casele lor, iar pentru băieți a adus din afară treizeci de fete. El i-a fost judecător lui Israel vreme de şapte ani.**

10: **Şi a murit Ibțan şi a fost îngropat în Betleem.**

Ibțan (= strălucitor) a fost al nouălea judecător. Era originar din şi a fost îngropat în *Betleem* (= casa pâinii), oraş din teritoriul lui Zabulon, deşi Iosif Flaviu (*Antichități* V, 271) îl mută în Iuda.

11: **Iar după el a fost în Israel judecător Elon din Zabulon, vreme de zece ani.**

12: **Şi a murit Elon Zabuloneanul şi a fost îngropat în Aialon, în ținutul lui Zabulon.**

Elon (=stejar) a fost al zecelea judecător, îngropat în *Aialon* (= ținutul cerbilor).

13: **După el a fost în Israel judecător Abdon, fiul lui Hilel Piratonitul.**

14: **Acesta a avut patruzeci de fii şi treizeci de nepoți, care călăreau pe şaptezeci de cai tineri. I-a fost judecător lui Israel vreme de opt ani.**

15: **Şi a murit Abdon, fiul lui Hilel Piratonitul, şi a fost îngropat în Piraton, în ținutul lui Efraim, pe muntele lui Amalec.**

[508] BBVA, p. 289
[509] Amoniților.
[510] Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 7, 11

Abdon (= supus), fiul lui *Hilel* (= strălucitor), a fost al unsprezecelea judecător. El a fost îngropat în *Piraton* (= princiar; vârf), cetate din muntele Amaleciților, în Efraim. *Caii tineri* amintiți aici (ca şi aceia de la 10, 4) erau, mai degrabă, măgăruşi, câtă vreme evreii încă nu se foloseau de cai. Oricum, călărirea măgăruşilor arăta o demnitate înaltă în vechiul Orient.

Cu acest grup de judecători (Ieftae, Ibțan, Elon şi Abdon) se încheie cea de a şasea izbăvire a poporului de sub stăpânirile celor de alt neam.

CAPITOLUL 13 – *Naşterea lui Samson.*

„De aici începe povestirea vieții lui Samson care diferă de relatările despre ceilalți. El apare ca un erou local, tare ca un uriaş, blând ca un copil, cu toate slăbiciunile unui bărbat, ca protagonistul dintr-un basm popular. Cu toate aspectele profane, Samson (ca şi Ieremia, cf. Ieremia 1, 5, sau Isaia, cf. Isaia 49, 1) este consacrat Domnului încă din pântecele mamei sale. De aici provine harul lui de judecător"[511].

1: **Fiii lui Israel au făcut iarăşi răul în fața domnului, iar Domnul i-a dat în mâna Filistenilor vreme de patruzeci de ani.**

Cea de a şaptea apostazie şi asuprire străină.

2: **Era pe atunci un om din Țora, din seminția lui Dan, al cărui nume era Manoe; femeia lui era stearpă şi nu năştea.**

3: **Dar îngerul Domnului i s-a arătat femeii şi i-a zis: „Iată, tu eşti stearpă şi n-ai născut, dar vei zămisli şi vei naşte fiu.**

4: **Şi acum, să fii cu mare grijă: să nu bei vin sau băutură tare şi să nu mănânci nimic din ce este necurat.**

5: **Că, iată, vei zămisli şi vei naşte fiu: brici de capul său nu se va atinge, căci nazireu Îi va fi pruncul, încă din pântece, lui Dumnezeu, şi el va începe să-l mântuiască pe Israel din mâna Filistenilor".**

6: **Femeia s-a dus şi i-a spus bărbatului ei, zicând: „Un om al lui Dumnezeu a venit la mine – iar înfățişarea lui era ca aceea a unui înger al lui Dumnezeu -, şi l-am întrebat de unde este, dar numele său nu mi l-a spus.**

7: **Şi mi-a zis: Iată, vei zămisli şi vei naşte fiu; şi acum, să nu bei vin sau băutură tare şi să nu mănânci nimic din ceea ce este necurat, căci nazireu Îi va fi pruncul, încă din pântece, lui Dumnezeu, până în ziua morții sale".**

Manoe (= odihnă) era originar din *Țora* (= viespe), cetate din câmpia lui Iuda, şi aparținea seminției lui Dan.

Nazireu provine de la **nazar** (= a lega): „Persoană care se închină lui Dumnezeu pe o perioadă anume, rămânând în stare de puritate pe durata legământului său. Legământul de nazireat, accesibil bărbaților ca şi femeilor, se face din proprie voință, durata minimă fiind de treizeci de zile. În acest răstimp, nazireul nu are voie să bea vin sau orice altă băutură pe bază de alcool, să tragă vreun profit din vreun produs al viței de vie, să-şi taie părul sau să se apropie de vreun cadavru. Ultima interdicție se aplică chiar (şi față de) defuncții din propria familie. Dacă, dintr-un motiv oarecare, nazireul se pângăreşte totuşi în contact cu un cadavru, Biblia prescrie purificarea sa: să-şi radă capul, să aştepte şapte zile, iar în a opta să aducă două turturele sau doi porumbei preotului ca jertfă de ispăşire pentru păcatul de necurățenie. Legământul trebuie apoi refăcut. O dată legământul împlinit, nazireul trebuie să jertfească la Templu o oaie şi un berbec, să-şi radă capul şi să-şi ardă părul pe altar, după care poate să bea şi să se întoarcă la viața normală (Numeri 6, 1-21). Legământul nazireatului este adesea pronunțat

[511] IIR, p. 208 – nazireatul celor doi profeți amintiți (Isaia şi Ieremia) e unul prezumtiv, nefiind expus explicit.

în semn de recunoştinţă, de exemplu, pentru restabilirea sănătăţii sau pentru naşterea unui copil, sau pur şi simplu ca un act de purificare spirituală. Rabinii descurajau legământul de nazireat, ca şi orice alte practici de asceză; potrivit lor, legile nazireatului se aplicau doar în Ereţ Israel şi, chiar şi acolo, doar în vremea când preoţii oficiau la Templu. Cu toate acestea, s-au consemnat unele cazuri şi în diaspora. Legământul de nazireat se aplică de obicei pentru o perioadă de timp limitată. Biblia relatează totuşi două cazuri de nazireat pe viaţă: Samson şi Samuel (I Regi 1, 11). Statutul de nazireu pe viaţă era diferit în sensul că interdicţia oricărui contact cu un cadavru nu mai era valabilă"[512]**.** „Nazireul era în Israel bărbatul (foarte rar femeia) care I se dedica în mod special lui Dumnezeu – pe viaţă sau pe termen limitat -, făgăduind să nu-şi taie părul, să nu bea vin sau băuturi tari şi să nu se atingă de cadavre. Nazireatul implica, pe toată durata lui, şi o anume sfinţenie. Regulile nazireatului au fost instituite prin legea lui Moise (Numeri 6, 1-21). Nazireul era, aşadar, un harismatic, înzestrat cu daruri dumnezeieşti şi avea de îndeplinit o misiune sacră: profet, în cazul lui Samuel; apostol, în cazul lui Pavel; războinic, în cazul lui Samson; acesta din urmă a fost rânduit astfel chiar de Dumnezeu, aşa cum arată textul de faţă"[513]. „Consacrarea pruncului (din momentul conceperii sale până la sfârşitul vieţii) este urmarea unei porunci divine exprese, nu a făgăduinţei omeneşti. El devine astfel *nazireu* [...], adică este pus deoparte ca ales al lui Dumnezeu. Samson este din acest punct de vedere un personaj aparte în (Vechiul Testament) [...]. Nazireul se abţine de la vin şi de la orice băutură ameţitoare, inclusiv de la consumarea stafidelor (care provin tot de la viţa de vie); el nu-şi taie părul din momentul consacrării, întrucât părul este considerat *adăpost al duhurilor şi puterilor magice*; nu are voie să se apropie de nici un cadavru, nici chiar alunei rude apropiate. La încheierea legământului, nazireul îşi taie părul şi-l arde pe altar"[514].

8: **Iar Manoe I s-a rugat Domnului, zicând: „O, Doamne, omul acela al lui Dumnezeu, pe care Tu l-ai trimis la noi, să vină din nou şi să ne înveţe ce anume să-i facem pruncului care se va naşte".**

9: **Şi a auzit Dumnezeu glasul lui Manoe: îngerul lui Dumnezeu a venit din nou la femeie, la vremea când ea se afla la câmp şi bărbatul ei nu era cu dânsa.**

10: **Şi femeia a alergat în grabă şi i-a spus bărbatului ei: „Iată, mi s-a arătat omul care a venit la mine în ziua aceea!"**

11: **Iar Manoe s-a sculat şi a mers după femeia sa; şi a venit la bărbatul acela şi i-a zis: „Tu eşti omul care i-a vorbit femeii mele?" Iar îngerul a zis: „Eu sunt".**

12: **Şi a zis Manoe: „Acum, dacă vorba ta se va plini, ce trebuie făcut cu copilul, şi de ce să se ferească?"**

13: **Iar îngerul Domnului a zis către Manoe: „De tot ce i-am spus femeii, de acelea să se ferească:**

14: **Să nu mănânce nimic din ceea ce iese din viţa de vie; să nu bea vin sau băutură tare; să nu mănânce nimic din ceea ce este necurat; să păzească tot ceea ce i-am poruncit ei".**

„Desigur, restricţiile impuse femeii (v. 4) erau numai pentru durata sarcinii; ale copilului, însă, pe viaţă (cu toate că acesta nu le va respecta!)"[515].

Locul poate fi luat şi ca un argument în favoarea postului, chiar dacă legământul nazireatului implica alte rânduieli decât cele pe care le socotim noi drept *post* (referindu-ne aici la aspectul material al postului): „Cine a făcut pe Samson viteaz mare şi nebiruit? Oare nu postul, prin care a şi fost zămislit în pântecele maicii sale? Postul l-a născut, postul l-a alăptat, postul l-a făcut bărbat, postul poruncit mamei lui de înger"[516]**.**

---

[512] DEI, p. 561
[513] BBVA, p. 290
[514] SEP 2, p. 183
[515] BBVA, p. 290
[516] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, I, 6

15: **Şi a zis Manoe către îngerul Domnului: „Nu-ți vom da drumul să pleci până când vom găti un ied”.**

16: **Dar îngerul Domnului a zis către Manoe: „Dacă nu mă laşi să plec, nu voi mânca din pâinea ta; iar dacă vei vrea să faci o ardere-de-tot, pe aceea Domnului să I-o aduci”; fiindcă Manoe nu-şi da seama că acela este îngerul Domnului.**

17: **Şi a zis Manoe către îngerul Domnului: „Care-ți este numele? – Pentru ca, după ce cuvântul tău se va plini, să te preamărim”.**

18: **Dar îngerul Domnului i-a zis: „De ce-ntrebi tu de numele meu? Că e minunat!”**

Răspunsul îngerului e „identic cu acela pe care îngerul Domnului i-l dăduse lui Iacob la aceeaşi întrebare (Facerea 32, 29)”[517].

19: **Atunci Manoe a luat un ied şi jertfa de carne şi I le-a adus Domnului pe o stâncă. Iar acela a făcut un lucru minunat sub ochii lui Manoe şi ai femeii sale:**

20: **Când flacăra s-a ridicat de pe jertfelnic spre cer, în flacără s-a înălțat şi îngerul Domnului; iar Manoe şi femeia sa, văzând aceasta, au căzut cu fața la pământ.**

21: **Iar îngerul Domnului nu li s-a mai arătat lui Manoe şi femeii sale. Atunci Manoe a ştiut că acela fusese îngerul Domnului.**

22: **Şi a zis Manoe către femeia sa: „Negreşit vom muri, de vreme ce L-am văzut pe Dumnezeu…”.**

Manoe a văzut înger, iar nu pe Dumnezeu, dar în îngeri se răsfrânge lumina Aceluia, astfel că putem spune că Manoe şi femeia sa s-au învrednicit de o anume *vedere* a lui Dumnezeu: „Deci precum există o frumusețe inteligibilă a lui Dumnezeu, dar nu e văzută în ipostas, înțelege că există şi un chip inteligibil al Lui, măreț, atotsfânt, preaslăvit, pricinuind uimire sufletului, umplând şi luminând cu totul mintea, covârşind-o cu marea şi mult felurita Lui strălucire şi aducând în ea înțelegerea lui Dumnezeu. De acesta întipărindu-se şi Manoe, a strigat: *Suntem pierduți, femeie! Am văzut pe Dumnezeu.* Căci tot cel ce se întipăreşte de chipul acela, mărturiseşte că aceasta este o dovadă a întipăririi lui Dumnezeu”[518].

23: **Iar femeia i-a zis: „Dacă Dumnezeu ar fi vrut să ne omoare, n-ar fi primit din mâna noastră ardere-de-tot şi jertfă de carne şi nu ne-ar fi arătat toate aceste lucruri, şi nici nu ar fi făcut cu noi ceea ce până acum nu s-a mai auzit”.**

24: **Şi femeia a născut un fiu şi i-a pus numele Samson. Şi pruncul a crescut, iar Dumnezeu l-a binecuvântat”.**

„Samson (în ebraică) înseamnă *Soare* (sau *Solarul*, *cel-ce-vine-din Soare*) şi era un nume obişnuit la populația canaaneană”[519]. Samson a fost cel de-al doisprezecelea judecător, dar, cum vom vedea, aparte de ceilalți, luând lupta împotriva asupritorilor pe cont propriu; astfel, nu-l vom afla pe Samson conducând o armată. Dacă va fi făcut-o oarecând, Scriptura păstrează tăcerea, reținând doar acțiunile sale solitare. Desigur, şi nazireatul său neobişnuit îl evidențiază.

25: **Şi Duhul Domnului a început a Se avânta împreună cu el în tabăra lui Dan, între Țora şi Eştaol.**

A Se avânta traduce grecescul **synekporevome**: „Sensul exact al verbului **synekporevome** (folosit numai aici în Vechiul Testament) este: *a înainta* (*a avansa*) *împreună cu*. Aşadar, impulsul nu venea de la Samson, cu efect asupra Duhului, ci invers. Textul Masoretic: *Şi Duhul Domnului a început să-l stârnească* (să-l agite, să-l răscolească)”[520]. *Eştaol* (= dorință): cetate în câmpia lui Iuda, la 21 km nord-vest de Ierusalim. Ca şi în cazul altor judecători, e subliniată asistența Duhului.

[517] BBVA, p. 291
[518] Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, 52
[519] BBVA, p. 291
[520] BBVA, p. 291

CAPITOLUL 14 – *Faptele lui Samson.*

1: **Samson s-a coborât la Timna; iar în Timna a văzut o femeie dintre fiicele Filistenilor şi i-a plăcut.**

„Timna: orăşel în ţinutul lui Dan, la hotarul cu ţinutul lui Iuda, cucerit de Filisteni. Era situat, cumva, în *ţara de jos*, ceea ce explică termenii *s-a coborât*, *s-a suit* (ca în relaţia Ierihon - Ierusalim)"[521]. *Timna* înseamnă *porţiune atribuită.*

2: **Şi s-a suit şi le-a spus tatălui său şi mamei sale, zicând: „Am văzut în Timna o femeie dintre fiicele Filistenilor; aşadar, luaţi-mi-o de femeie!"**

3: **Dar tatăl său, ca şi mama sa, i-a zis: „Oare printre fiicele fraţilor tăi şi-n tot poporul meu nu-i nici o femeie? De ce să te duci tu şi să-ţi iei femeie dintre Filisteni, de la cei ce sunt netăiaţi-împrejur?" Iar Samson a zis către tatăl său: „Pe aceasta să mi-o iei, fiindcă ochii mei pe ea au plăcut-o!"**

4: **Dar tatăl său şi mama sa nu ştiau că de la Domnul este aceasta, că adică el caută să se răzbune pe Filisteni – fiindcă la acea vreme Israel se afla sub stăpânirea Filistenilor.**

„Cererea lui Samson, aparent capricioasă, făcea parte din planul lui Dumnezeu"[522]. De aici va începe războiul său (purtat de unul singur!) împotriva Filistenilor.

5: **Aşadar, Samson, împreună cu tatăl său şi cu mama sa, s-a dus la Timna. Şi dacă a ajuns el la viile Timnei , acolo i-a ieşit înainte un leu tânăr răcnind la el.**

6: **Atunci Duhul Domnului S-a repezit asupră-i, iar el a sfâşiat leul ca pe un ied, fără să aibă nimic în mâini. Dar tatălui şi mamei sale nu le-a spus ce făcuse.**

Leul are un simbolism ambivalent: „Puternic, suveran, simbol solar şi luminos până la extrem, leul, *regele animalelor*, are calităţile şi defectele inerente rangului său. Dacă el reprezintă încarnarea însăşi a Puterii şi a Înţelepciunii, a Dreptăţii, în schimb, orgoliul său nemăsurat şi siguranţa de sine fac din el simbolul [...] Stăpânului, al Suveranului, orbit de propria sa putere, de propria sa lumină şi care ajunge tiran, crezându-se, de fapt, ocrotitor. El poate fi aşadar pe cât de ocrotitor, pe atât de insuportabil: între aceşti doi poli oscilează numeroasele lui înţelesuri simbolice"[523]. În Cartea Judecătorilor, însă, leul care se repede la Samson, căutând să oprească din drum pe cel pornit să elibereze pe Israel (Mintea văzătoare de Dumnezeu), nu poate reprezenta decât puterile vrăjmaşe şi pe aducătorul morţii. Astfel, biruitorul Samson se face prefigurare a Mântuitorului Hristos: „Nazireul Samson era o preînchipuire a vitejiei Tale. El a rupt în bucăţi leul, asemănarea morţii. Tu însă ai rupt în bucăţi moartea şi ai făcut ca din amărăciunea ei să se ivească pentru oameni viaţa cea dulce"[524].

7: **Apoi s-a coborât şi i-a vorbit femeii, iar ea a plăcut în ochii lui Samson.**

8: **Şi după câtăva vreme s-a întors ca s-o ia. Şi s-a abătut să vadă stârvul leului; şi iată că-n gura leului era un roi de albine, şi miere.**

„Un roi de albine sălbatice îşi făcuse *buduroi* din hârca leului care, între timp, devenise schelet"[525]. „Ca hrană unică, mierea îşi extinde înţelesul simbolic la cel de *cunoaştere*, de *ştiinţă*, de *înţelepciune*, iar înfruptarea din ea este rezervată fiinţelor de excepţie, şi în lumea noastră şi în cealaltă"[526]. Mierea a fost apropiată de învăţătura dumnezeiască. Astfel, în Hristos, acolo unde domnea moartea, se revarsă acum dulceaţa Evangheliei.

9: **Şi a luat-o în mâinile sale şi mergea mâncând. Şi a venit la tatăl său şi la mama sa şi le-a dat, iar ei au mâncat; dar nu le-a spus că din gura leului luase mierea.**

---

[521] BBVA, p. 291
[522] BBVA, p. 291
[523] DS II, p. 211
[524] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Naşterii*, XIII, 4
[525] BBVA, p. 291
[526] DS II, p. 301

Urcuşul duhovnicesc nu e lipsit de paradoxuri (iar cel ce se încrede doar în puterile sale va fi întors din calea suitoare!): „Deşi leul mort era necurat, amărăciunea sa a dat dulceață. În leul amar era miere bună. În azima cea dulce e venin aducător de moarte.”[527].

10: **Şi s-a coborât tatăl său la femeie, iar Samson a făcut acolo un ospăț de şapte zile, căci aşa făceau tinerii.**

11: **Şi a fost că atunci când l-au văzut cei de acolo, au ales treizeci de nuntaşi; şi aceştia erau împreună cu el.**

12: **Iar Samson le-a zis: „Am să vă spun o ghicitoare; şi dacă-n aceste şapte zile ale ospățului mi-o veți descoperi şi mi-o veți dezlega, vă voi da treizeci de trâmbe de pânză şi treizeci de rânduri de haine;**

13: **dar dacă nu veți fi în stare să mi-o descoperiți, atunci voi îmi veți da mie treizeci de trâmbe de pânză şi treizeci de rânduri de haine”. Iar ei au zis: „Spune-ne ghicitoarea, s-o auzim!”**

14: **Atunci el le-a zis:**

„Din cel ce mănâncă a ieşit mâncare
şi din cel puternic a ieşit dulceață”.

Dar ei, timp de trei zile, n-au putut să-i ghicească ghicitoarea.

15: **Şi a fost că-n cea de a patra zi au zis ei către femeia lui Samson: „Păcăleşte-l pe bărbatul tău ca să-ți dezlege ghicitoarea; că dacă nu, cu foc te vom arde, pe tine şi casa tatălui tău; oare de-aceea ne-ați chemat, ca să ne sărăciți?”**

16: **Atunci femeia lui Samson a plâns în fața lui şi i-a zis: „Tu nu faci decât să mă urăşti, nu să mă iubeşti, de vreme ce ghicitoarea pe care le-ai pus-o fiilor poporului meu nu mi-o spui şi mie…”. Iar Samson i-a zis: „Dacă eu n-am spus-o nici tatălui meu şi nici mamei mele, cum o să ți-o spun ție?”**

17: **Şi ea i s-a tot plâns în acele şapte zile cât a durat ospățul. Şi a fost că-n cea de a şaptea zi, de vreme ce ea nu-l slăbea, i-a spus; iar ea le-a spus-o fiilor poporului său.**

18: **Iar în ziua a şaptea, înainte de asfințitul soarelui, oamenii cetății i-au zis:**

„Ce e mai dulce decât mierea
şi ce e mai puternic decât leul?”

Iar Samson le-a zis:

„Dacă nu mi-ați fi pus juninca să are,
ghicitoarea nu mi-ați fi ghicit-o”.

19: **Atunci s-a năpustit asupră-i Duhul Domnului; şi s-a coborât el în Ascalon şi acolo a bătut treizeci de oameni şi le-a luat hainele, iar rândurile de haine le-a dat celor ce-i spuseseră ghicitoarea. Cu mare aprindere s-a mâniat atunci Samson şi s-a suit în casa tatălui său.**

Alt paradox al războiului duhovnicesc: dulceața amărăşte, iar amărăciunea îndulceşte: „Neamurile (păgâne) s-au făcut amare prin mierea lui Samson, care le-a omorât; ele au venit iarăşi la viață prin Crucea care le-a izbăvit. Binecuvântată să fie dulceața Ta!”[528]. Văzându-şi dezlegată ghicitoarea, Samson pare a răspunde printr-un proverb, probabil cunoscut celor din epocă.

[527] Sf. Efrem Sirul, *Imne la Azime*, XIX, 8-9
[528] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Naşterii*, XVIII,26

20: **Cât despre femeia lui Samson, ea s-a măritat cu fratele lui de mână, care-i era prieten.**

Prin *fratele de mână* e tradus grecescul **nymfagogos**: „Înțelesul propriu al cuvântului **nymfagogos**: *cel ce, la nuntă, conduce mireasa la mirele ei*; deci, un intim şi om de încredere al mirelui; în tradiția populară românească: *frate de mână*. Termen folosit şi la Facerea 21, 22"[529].

Ajunşi aici, să remarcăm că, în cazul multora dintre judecători, se spune că au fost mânați de Duhul lui Dumnezeu (**Ruah Elohim**), putând presupune că Duhul nu a rămas străin nici acelor judecători despre care nu se spune explicit acest lucru (sunt, însă, şi diferențe de exprimare, de la caz la caz, când se arată *cum* a conlucrat Duhul cu fiecare judecător în parte; sunt, aşa cum le percepem noi, mai multe lucrări ale Duhului, chiar dacă limba noastră rămâne săracă în încercarea de a descrie lucrarea Acestuia): „După cum e scris în Judecători, în puterea acestui Duh, Gotoniil (Otniel) judeca (3, 10), Ghedeon a fost întărit (6, 34), Ieftae a biruit (11, 29), Debora, femeia, s-a luptat (4, 4-10). Chiar Samson, atâta vreme cât făcea fapte bune şi nu supăra Duhul, a săvârşit fapte supraomeneşti"[530].

CAPITOLUL 15 – *Samson se răzbună.*

1: **Şi a fost că după câtva timp, la vremea secerişului, Samson s-a dus să-şi vadă femeia, aducând cu el un ied. Şi a zis: „Vreau să intru la femeia mea, în odaia ei de culcare". Dar tatăl ei nu l-a lăsat să intre.**

2: **Şi a zis tatăl ei: „Am crezut că-ntr-adevăr ai urât-o şi i-am dat-o unuia din prietenii tăi . Iată, sora ei mai tânără nu e oare mai bună decât ea? Să fie a ta în locul ei".**

3: **Iar Samson le-a zis: „Nevinovat voi fi eu de acum în fața Filistenilor, de vreme ce le voi face rău!"**

4: **Şi ducându-se Samson, a prins trei sute de vulpi şi le-a legat câte două coadă de coadă şi, luând făclii, a legat câte o făclie între două cozi.**

5: **Şi, aprinzând făcliile, a dat drumul vulpilor în holdele Filistenilor; şi a ars totul, de la grâul de pe arie până la grâul încă nesecerat şi chiar până la vii şi măslini.**

Vulpe traduce ebraicul **şual**, prin care era înțeles şi şacalul. Aceştia, față de vulpi, sunt mai uşor de prins în număr mare. Unii traducători au şi optat aici pentru *şacal*. Totuşi, dată fiind tâlcuirea ce va urma, vom prefera traducerea lui **şual** prin *vulpe*, dată fiind şi conotația de *vicleană* pe care o are vulpea: „Poate nici Samson n-ar fi aprins semănăturile celor de alt neam, dacă n-ar fi legat cozile vulpilor, întorcându-le cu capetele de laolaltă. Căci cel ce poate înțelege cursa plănuită de gândurile viclene de la răsărirea lor, trecând peste începuturi (căci acestea se prefac la intrare că sunt cuvioase, uneltind să ajungă la țintă), va vădi prin compararea sfârşiturilor (cozilor) întreolaltă, ticăloşia gândurilor. Aceasta înseamnă că, legând coadă de coadă, pune între ele, ca o făclie, judecata care le dă pe față"[531].

6: **Iar Filistenii au zis: „Cine a făcut asta?…". Şi li s-a spus:"Samson, ginerele Timneanului, pentru că acela i-a luat femeia şi a dat-o după un fârtat de-al lui". Iar Filistenii s-au dus şi au ars-o cu foc, pe ea şi casa tatălui ei.**

„Conflictul cu filistenii ia proporții mai grave, implicând pe tatăl femeii sau chiar casa tatălui"[532].

7: **Samson însă le-a zis: „Cu toate că asta ați făcut voi cu ea, eu tot mă voi răzbuna pe voi, şi doar după aceea voi fi liniştit".**

---

[529] BBVA, p. 292
[530] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, XVI,28
[531] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 39
[532] IIR, p. 209

8: **Şi le-a dat o bătaie straşnică, lovindu-i peste fluiere şi peste coapse. Apoi s-a dus de acolo şi a locuit într-o peşteră din stânca Etam.**

Etam (= vizuina fiarelor): stâncă în regiunea muntoasă a lui Iuda.

Peste fluiere şi peste coapse: SEP 2 are: *peste picioare, peste coapse*, expresie „enigmatică, fiind însă transpunerea literală a textului ebraic (care conține, poate, o expresie de argou ostăşesc)"[533].

9: **Iar Filistenii s-au suit şi şi-au aşezat tabăra în [ținutul] lui Iuda şi s-au întins până la Lehi.**

10: **Iar oamenii din Iuda le-au zis: „De ce-ați venit împotriva noastră?" Filistenii au răspuns: „Am venit să-l legăm pe Samson şi să-i facem ce ne-a făcut el".**

11: **Trei mii de oameni din Iuda s-au dus atunci la gura stâncii Etam şi i-au zis lui Samson: „Oare nu ştii că Filistenii sunt stăpâni peste noi? De ce ne-ai făcut tu asta?" Iar Samson le-a zis: „Cum mi-au făcut ei mie, aşa le-am făcut eu lor".**

12: **Dar ei i-au zis: „Noi am venit să te legăm şi să te dăm în mâinile Filistenilor". Iar el le-a zis: „Jurați-mi că nu vă veți arunca asupră-mi!"**

13: **Iar ei au zis: „Nu, ci doar te vom lega strâns şi te vom da în mâna lor, dar de ucis nu te vom ucide". Şi l-au legat cu două funii noi şi l-au dus de la stânca aceea.**

14: **Şi dacă a ajuns el la Lehi, Filistenii strigau de bucurie, şi i-au ieşit, alergând, înainte. Dar Duhul Domnului S-a repezit asupră-i, iar funiile cu care-i erau legate brațele s-au făcut ca nişte câlți apucați de foc: legăturile de pe brațele lui s-au topit.**

15: **Şi găsind el o falcă de măgar aruncată prin preajmă, şi-a întins mâna, a apucat-o şi a omorât cu ea o mie de bărbați.**

16: **Şi a zis Samson:**

„Cu o falcă de măgar i-am dat gata,
cu o falcă de măgar am ucis o mie".

17: **Şi a fost că după ce a încetat să grăiască, a aruncat din mână falca şi a numit locul acela Ramat-Lehi.**

18: **Şi el era foarte însetat. Şi a strigat către Domnul, zicând: „Tu ai binevoit a da această mare mântuire prin mâna robului Tău, iar acum eu voi muri de sete şi voi cădea în mâna celor netăiați-împrejur?...".**

19: **Atunci Dumnezeu a făcut să se ivească o deschizătură în falcă, şi din ea a ieşit apă. Iar el a băut şi duhul i-a revenit şi s-a înviorat; de aceea s-a numit el [locul acela] Izvorul-celui-ce-se-roagă, până-n ziua de azi.**

Lehi (= falcă), ridicătură de teren din țara lui Iuda, s-a numit ulterior *Ramat-Lehi* (= colina fălcii). „Atunci Samson a devenit mai încrezut decât se cuvenea în urma faptei sale, pe care n-o socotea că se datora ajutorului dat de Dumnezeu, ci şi-o atribuia numai forței sale, fălindu-se că el a doborât o parte din vrăjmaşii săi şi a pus pe fugă cealaltă parte. Chinuit o dată de o sete cumplită, a fost nevoit să accepte că puterile omului sunt slabe şi că doar Dumnezeu poate să facă totul, rugându-l să nu-şi reverse mânia pe el din pricina vorbelor pe care le rostise şi să nu-l dea pe mâna duşmanilor, ci să-l sprijine , ca să scape teafăr din necazul de acum. Dumnezeu S-a lăsat înduplecat de ruga lui şi a făcut ca din stâncă să țâşnească un izvor cu apă dulce şi îmbelşugată[534]. Samson a numit acest loc *Falca*[535] şi el se cheamă aşa până în zilele noastre"[536].

---

[533] SEP 2, p. 191

[534] De vreme ce apa nu țâşneşte din falcă, ci din stâncă, e semn că Iosif Flaviu s-a folosit de textul ebraic al Scripturii, deşi avea cunoştință şi de textul Septuagintei, despre care vorbeşte chiar în lucrarea de față.

[535] De fapt, Falca era numele întregii coline, izvorul fiind numit *Izvorul celui ce strigă* sau *Izvorul celui ce se roagă*, rugăciunea fiind de regulă, la vechii evrei, *strigată* către Domnul.

[536] Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 8, 9

Scheletul, desigur, semnifică moartea: „Dintr-un schelet de leu, miere, dintr-un schelet de asin, apă, iată puterea lui Dumnezeu de a converti simbolurile morții în viață aievea”[537]. Socotim, însă, că apa va fi izvorât din stâncă, nu din hârca asinului (cum ar rezulta din textul Septuagintei; chiar dacă absurd, textul Septuagintei este mai prețios din punct de vedere teologic, arătând atotputernicia divină). Oricum, „măgarul, ca şi Satana, ca şi Fiara, înseamnă sexul, libidoul, elementul instinctiv al omului, o viață care se desfăşoară toată pe plan pământesc şi senzual”[538]. Ca şi în cazul leului ucis de Samson, acestea sunt preschimbate în apă dătătoare de viață, după cum acolo din simbolul morții a răsărit dulceața. E o nouă prefigurare a lucrării lui Hristos. Toate acestea se fac şi un argument în favoarea cinstirii sfinților şi a sfintelor moaşte: „Dacă prin voința lui Dumnezeu a izvorât în pustiu apă din piatră tare şi din falca măgarului apă pentru Samson căruia îi era sete, este de necrezut ca să izvorască mir bine mirositor din moaştele mucenicilor? Cu nici un chip pentru cei care cunosc puterea lui Dumnezeu şi cinstea pe care o au sfinții de la Dumnezeu”[539].

Cu o falcă de măgar… : „Distihul rostit de Samson este din specia poeziei de jubilare, al cărei model îl reprezintă Cântul Deborei”[540].

20: **Şi el i-a fost judecător lui Israel, în zilele Filistenilor, vreme de douăzeci de ani.**

„După ce inimile evreilor au fost atât de apăsate de îndelungă nedreptate a supunerii, încât nimeni cu inimă de bărbat nu îndrăznea să ridice sufletele mulțimilor spre câştigarea libertății, a răsărit între ei Samson, hărăzit printr-o dumnezeiască prevestire, bărbat mare, vrednic de a fi socotit cel mai de seamă nu între mai mulți, ci între puțini şi, ceea ce este mai presus de orice vorbă, cel dintâi dintre toți prin puterile trupului. Ceea ce ne atrage de la început o mare admirație față de el, nu numai în anii copilăriei a dat semne strălucite de rânduială şi cumpătare, stăpânindu-se de la vin şi respectând datoriile de nazireu, care-l opreau să se tundă, dar şi în ai tinereții, vârstă care la alții este mai aplecată ispitelor, a săvârşit fapte cu totul deosebite şi uimitoare, mai presus de puterile unui bărbat. Prin acestea a întărit repede încrederea în proorocirile dumnezeieşti care îl înălțaseră atât de mult în har încât îngerul coborând i-a vestit naşterea peste nădejdea părinților, ca viitoare pavăză şi călăuză pentru ai săi, de mult timp apăsați de asuprirea palestinienilor”[541].

CAPITOLUL 16 – *Căderea lui Samson. Răzbunarea lui.*

1: **Ducându-se Samson la Gaza, a văzut acolo o femeie desfrânată şi a intrat la ea.**

2: **Iar celor din Gaza li s-a dat de veste: „Samson a venit aici!” Iar ei l-au împresurat; şi toată noaptea l-au pândit la poarta cetății; şi toată noaptea nu s-au mişcat, zicându-şi: „Să aşteptăm până se luminează de ziuă, şi atunci îl vom omorî”.**

3: **Iar Samson a dormit până la miezul nopții; iar la miezul nopții s-a sculat şi a apucat amândouă uşile din poarta cetății împreună cu amândoi stâlpii şi, ridicându-le cu zăvor cu tot, şi le-a pus pe umăr şi le-a dus în vârful muntelui din fața Hebronului şi le-a lăsat acolo.**

Porțile unei cetăți cu greu puteau fi manevrate, la închiderea şi deschiderea lor, de un mare număr de bărbați, de regulă de ordinul zecilor. Astfel că fapta lui Samson a uluit îndeajuns spre a fi amintită şi de autorul scripturistic. El nu doar a manevrat aceste porți, ci le-a smuls cu totul, ducându-le apoi în vârful muntelui, distanța dintre Gaza şi Hebron fiind de 60 de

[537] BBVA, p. 293
[538] DS II, p. 279
[539] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 25
[540] SEP 2, 192
[541] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XIX, 10

kilometri. Trecând la un alt aspect, se pare că aici nu femeia a vestit vrăjmaşilor prezenţa lui Samson. Ne îngăduim aici o menţiune, pentru a nu se emite judecăţi nedrepte asupra lui Samson: frecventarea desfrânatelor nu era privită în epocă drept dezavuantă, după cum nici din relatările biblice nu reiese vreodată, doar adulterul fiind înfierat; altfel, în mod tacit, se acorda prostituatelor un statut aparte, considerate fiind probabil ca un rău necesar. Nu dorim să pledăm în favoarea acestei practici, dar nici nu ne iluzionăm că am putea-o stăvili în vreun fel. Totuşi, un nazireu, pe durata legământului său, se abţinea de la raporturi trupeşti, acestea implicând necurăţia rituală. Însă, în cazul special al nazireatului pe viaţă, cum a fost cel al lui Samson, rămâneau în vigoare doar celelalte oprelişti (abţinerea de la orice produs viticol şi de la orice băutură fermentată, de la mâncăruri necurate – aceasta fiind, de fapt, o obligaţie generală şi permanentă în Israel – şi interdicţia de a-şi tăia părul).

4: **Şi a fost că după aceea el a iubit o femeie din valea Sorecului de şes, al cărei nume era Dalila.**

Sorec (= vin ales), vale din regiunea stăpânită de Filisteni; de aici se trăgea *Dalila* (= cochetă; femeie zveltă). „Episodul povestit aici – raporturile dintre Samson şi Dalila – e reluat deseori în literatura universală”[542].

5: **Iar mai-marii Filistenilor s-au suit la ea şi i-au zis: „Ispiteşte-l şi vezi în ce anume stă tăria lui cea mare, cum anume îl vom birui şi-l vom lega ca să-l umilim; iar noi îţi vom da, fiecare bărbat, câte o mie şi o sută de arginţi”.**

O recompensă cât se poate de generoasă pentru capturarea lui Samson, chiar dacă valoarea argintului a cunoscut variaţii mari de-a lungul timpului şi de la popor la popor. Ne amintim că Abimelec a putut tocmi asasini pentru a-şi ucide fraţii cu doar 70 de arginţi (9, 4 – câte un argint de fiecare frate ucis!), iar Iuda Iscarioteanul şi-a vândut Învăţătorul cu doar 30 de arginţi (Matei 26, 15); în cazul de faţă, e vorba despre 1100 de arginţi, înmulţiţi cu numărul mai-marilor Filistenilor, care va fi fost acela…

6: **Şi a zis Dalila către Samson: „Spune-mi, te rog, în ce anume stă tăria ta cea mare şi cu ce poţi fi legat ca să fii umilit?”**

7: **Iar Samson i-a răspuns: „Dacă mă vor lega cu şapte vine crude, neuscate, atunci voi deveni slab şi voi fi ca unul din oamenii obişnuiţi”.**

8: **Atunci mai-marii Filistenilor i-au adus ei şapte vine crude, neuscate, şi ea l-a legat cu ele.**

9: **Cei puşi de ea să pândească şedeau în cămară. Iar ea a zis către el: „Filistenii vin asupra ta, Samsoane!” Iar el a rupt vinele ca şi cum ar fi rupt cineva o aţă de câlţi atinsă de foc; astfel că tăria lui a rămas o taină.**

10: **Atunci Dalila a zis către Samson: „Iată că m-ai înşelat şi mi-ai spus minciuni; acum însă să-mi spui: cu ce poţi fi legat?”**

11: **Iar el i-a zis: „Dacă mă vor lega strâns în funii noi, cu care nimeni şi nimic n-a mai fost legat, atunci voi deveni slab şi voi fi ca unul din oamenii obişnuiţi”.**

12: **Atunci Dalila a luat nişte funii noi şi l-a legat cu ele; cei puşi de ea să stea la pândă au ieşit din cămară, iar ea a zis către el: „Filistenii vin asupra ta, Samsoane!” Dar el ca pe o aţă şi-a rupt funiile de pe braţe.**

13: **Şi a zis Dalila către Samson: „Iată că m-ai înşelat şi mi-ai spus minciuni; acum însă te rog să-mi spui drept: cu ce anume poţi fi tu legat?” Iar el i-a zis: „Dacă vei împleti cu fir de urzeală cele şapte şuviţe ale capului meu şi dacă le vei prinde cu un cui în perete, atunci eu voi fi slab ca orice om obişnuit”.**

14: **Şi a fost că atunci când el dormea, Dalila a luat cele şapte şuviţe ale capului său şi le-a împletit cu fir de urzeală şi le-a prins cu un cui în perete şi i-a zis: „Samsoane, Filistenii vin asupră-ţi!” Iar el, trezindu-se din somn, a smuls din perete cuiul cu împletitura.**

[542] IIR, p. 210

15: **Şi a zis Dalila către Samson: „Cum de spui tu: «Te iubesc», de vreme ce inima ta nu este cu mine? Iată, a treia oară m-ai înşelat şi nu mi-ai spus în ce anume stă tăria ta cea mare”.**

16: **Şi a fost că tot necăjindu-l ea fără-ncetare şi neslăbindu-l, sufletul lui a slăbit pân-la moarte.**

17: **Atunci i-a vorbit el din toată inima şi i-a zis: „Brici nu s-a atins de capul meu, căci sfânt al lui Dumnezeu sunt eu încă din pântecele maicii mele; aşadar, dacă aş fi ras, atunci tăria mea se va îndepărta de la mine şi voi deveni slab şi voi fi ca unul din oamenii obişnuiţi”.**

18: **Şi văzând Dalila că el îi vorbise din toată inima, a trimis şi i-a chemat pe mai-marii Filistenilor, zicând: „Mai veniţi o dată, acum!, că mi-a vorbit din toată inima!” Şi au venit la ea toţi mai-marii Filistenilor, aducând în mâinile lor banii.**

19: **Şi l-a făcut Dalila pe Samson să adoarmă pe genunchii ei; şi a chemat un om, iar acela i-a ras cele şapte şuviţe de pe cap şi a-nceput să-l umilească, iar tăria s-a îndepărtat de el.**

„După cât se pare, slăbirea fizică era asociată cu demobilizarea interioară prin aceea că chipul femeii se arăta deja triumfător, aşa cum Samson avea să-l vadă când se va trezi”[543]. Samson nu lasă impresia unui naiv, dezvăluind taina sa Dalilei, ci pe a aceluia obosit de a se mai împotrivi răutăţii vrăjmaşe şi, foarte probabil, a aceluia robit de farmecele Dalilei. Aici va fi fost căderea sa: el nu se încrede în Dalila, dar nici nu o abandonează pe cea în care nu are încredere. Este o taină cum, oameni dăruiţi cu pătrundere, pot cădea în cursa celor care n-ar trebui să-i atragă prin nimic… Poate că aceasta e o orbire lăsată de Dumnezeu pentru smerirea celor ce nu-şi înfrânează orgoliul (şi posibil ca acesta să-l fi încercat şi pe Samson, de vreme ce se simţea invulnerabil), şi poate că orbirea ochilor lui Samson, ce va urma, decurge firesc din orbirea sufletească ce i-a premers. Altfel, Samson nu e prezentat pe undeva că ar fi încălcat legământul nazireatului în vreun fel (putând doar presupune că somnul său adânc s-ar fi datorat vinului), chiar raderea capului său fiind împotriva voinţei sale. De altfel, dacă puterea l-a părăsit pe Samson odată cu raderea părului, e de presupus că l-ar fi părăsit mai dinainte dacă şi-ar fi încălcat în vreun alt fel obligaţiile de nazireu.

„Lui Samson i s-a dat ca toată puterea lui să-i stea în păr, ca să înţeleagă că nimic nu se dă fără puterea lui Dumnezeu, chiar cele mai de dispreţuit meserii din viaţă; că stau şi rămân jos, după ieşirea sufletului din trup. Cu alte cuvinte, pronia lui Dumnezeu se revarsă peste toţi de sus, din cele mai înalte locuri, ca dintr-un cap”[544]. Formularea e oarecum neclară: puterea lui Samson nu *stătea* în păr, dar şi-a pierdut-o odată cu părul, nemaiîmplinind condiţiile nazireului.

20: **Şi a zis Dalila: „Samsoane, Filistenii vin asupră-ţi!” Iar el s-a trezit din somn şi a zis: „Voi ieşi din asta ca şi altădată şi mă voi scutura…”. El însă nu ştia că Domnul Se îndepărtase de el.**

Nu doar Samson a căzut din pricina unei femei: „Câte exemple aş putea da de acest fel? Din multe, amintesc de unul, care va arăta cât de primejdioasă este împerecherea cu femei de alt neam. Cine a fost mai puternic din leagăn şi mai întărit în duhul lui Dumnezeu decât nazireul Samson? El însuşi a fost trădat, el însuşi n-a putut să-şi păstreze harul din pricina unei femei”[545]. Şi, am adăuga noi, nu trebuie să vorbim numai despre femei de alt neam (însă nici să nu înţelegem că întotdeauna femeile de alt neam atrag căderea cuiva; iarăşi, ca să nu fim nedrepţi, se cuvine să arătăm că şi bărbaţii pot târî la cădere, fie ei de alt neam sau nu). În concluzie, se cere mult discernământ când e să ne apropiem de cineva, şi se impune o prudenţă în plus (fără a fi exclusivişti) când e vorba de străini, aceştia având fie mentalităţi, fie credinţe religioase diferite, iar acestea, din pricina firii omeneşti, cu greu se pot armoniza.

---

[543] BBVA, p. 294
[544] Clement Alexandrinul, *Stromate*, VI, 153, 3-4
[545] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XIX, 8

21: **Iar Filistenii l-au prins şi i-au scos ochii şi l-au adus în Gaza şi l-au legat cu cătuşe de aramă. Şi trăgea la râşniţă în casa temniţei.**

„Aceasta putea fi o râşniţă (moară) pentru cereale sau pentru piatră. Regele Sedechia va avea aceeaşi soartă: după ce-i va scoate ochii şi-l va încătuşa, Nabucodonosor îl va ţine, pentru tot restul vieţii, *în casa morii* (Ieremia 52, 11). Muncă umilitoare, rezervată, de obicei, femeilor şi sclavilor”[546].

22: **După ce însă a fost ras, părul capului a început să-i crească.**

23: **Iar mai-marii Filistenilor s-au adunat să-i aducă mare jertfă lui Dagon, dumnezeul lor, şi să se veselească. Şi au zis: „Dumnezeu ni l-a dat în mână pe Samson, vrăjmaşul nostru”.**

„Căpeteniile Filistenilor, uitând vechile lor zeităţi, organizară o jertfă închinată dumnezeului Dagon, devenit noul lor protector. Religia acestuia era răspândită pe malurile Eufratului, în Siria şi în Palestina”[547].

24: **Şi văzându-l poporenii, aduceau laude dumnezeului lor, zicând:**

„Dumnezeul nostru ni l-a dat în mână
pe vrăjmaşul nostru,
pe cel ce ne pustia pământul
şi ne sporea răniţii!”

25: **Şi-n vreme ce inima lor se veselea, ei au zis: „Chemaţi-l pe Samson din casa temniţei şi să joace în faţa noastră!” Şi l-au chemat pe Samson din casa temniţei, iar el a jucat în faţa lor; şi îşi băteau joc de el şi l-au pus între doi stâlpi.**

„Scena se petrece în marele templu al lui Dagon”[548]. *Dagon* (= peşte?) era tatăl lui Baal, zeul semănăturilor şi inventatorul căruţei. Că numele său ar însemna *peşte* e îndoielnic, deşi e reprezentat uneori ca om-peşte.

„Postul l-a alăptat pe marele Samson. Atâta vreme cât postul a însoţit pe Samson, duşmanii săi cădeau cu miile, smulgea din ţâţâni porţile oraşelor, iar leii nu se puteau împotrivi puterii mâinilor lui. Dar când s-a apucat de beţie şi de desfrâu, a fost prins cu uşurinţă de duşmani, a fost lipsit de ochi şi a ajuns de batjocura copiilor celor de alt neam”[549]**.** Repetăm, în apărarea lui Samson, că putem doar presupune că s-ar fi dedat beţiei (dar cu argumente solide împotriva acestei ipoteze), iar desfrâu i s-ar putea socoti doar împătimirea de acea Dalila, nu şi frecventarea ei ocazională. Desigur, comentariul e din altă epocă, în care Evanghelia lumina deja în lume (fără ca slăbiciunile lumii vechi să fi dispărut vreodată). Oricum, comentariul nu-şi pierde valabilitatea, atâta doar că am dorit să-l disculpăm pe Samson de parte dintre acuze.

26: **Iar Samson a zis către tânărul care-l ducea de mână: „Lasă-mă să pipăi stâlpii pe care se susţine casa şi să mă reazim pe ei!”**

27: **Iar casa era plină de bărbaţi şi de femei; se aflau acolo toţi mai-marii Filistenilor, iar pe acoperiş erau ca la trei mii de bărbaţi şi femei uitându-se la batjocorirea lui Samson.**

28: **Iar Samson a strigat către Domnul, zicând: „Doamne, Doamne, adu-Ţi aminte de mine şi întăreşte-mă, Dumnezeule, şi de astă dată, ca să le plătesc Filistenilor cu vârf şi îndesat pentru ochii mei amândoi!”**

29: **Şi rezemându-se Samson în cei doi stâlpi ai casei, cei ce ţineau zidirea pe ei, s-a proptit în ei, în unul cu dreapta şi în celălalt cu stânga.**

30: **Şi a zis Samson: „Sfârşească-mi-se viaţa odată cu a Filistenilor!” Şi s-a opintit cu toată puterea, iar casa a căzut peste mai-mari şi peste tot poporul ce se afla în ea; iar**

---

546 BBVA, p. 294
547 IIR, p. 210
548 BBVA, p. 294
549 Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, II, 6

morții pe care Samson i-a ucis la moartea sa au fost mai mulți decât aceia pe care-i ucisese în viața lui.

„Sfârşitul lui Samson, reluat în multe piese literare, păstrează în toate variantele o impresionantă majestuozitate în ultimul său cuvânt. El se transformă din conducătorul iubit într-o întrupare a răului, răsturnând valorile etice, atât în rugăciunea către Dumnezeu de a-i dărui puterea răzbunării, cât şi în salutul de despărțire adresat [răpuşilor][550] săi, pe care îi invită la moarte comună. Prin sinuciderea lui au murit mai mulți oameni decât cei condamnați[551] în timpul domniei lui"[552].

31: **Atunci s-au coborât frații săi şi toată casa tatălui său şi l-au luat; şi, suindu-se, l-au îngropat între Țora şi Eştaol, în mormântul lui Manoe, tatăl său. Şi a fost el judecător în Israel timp de douăzeci de ani.**

„În cartea Judecătorilor citim că Samson a spus, implorând: *Mori suflete al meu cu filistenii! Apoi s-a sprijinit cu toată puterea şi s-a prăbuşit casa peste fruntaşii filistenilor şi peste tot poporul ce era în ea.* Chiar dacă nu este scris că Iosua şi Samson au implorat, mijlocind, ci numai că au vorbit, totuşi vorbirea lor pare să fie implorare mijlocitoare şi aceasta, cred, se deosebeşte de rugăciune, dacă înțelegem numirile în sensul lor esențial"[553].

„De un asemenea sfârşit a avut parte cel ce a fost Judecătorul israeliților vreme de douăzeci de ani. Demn de toată admirația este acest bărbat pentru vitejia şi voinicia lui, precum şi pentru curajul cu care şi-a înfruntat moartea. Faptul că a fost viclenit de o femeie trebuie pus pe seama firii omeneşti, care se lasă lesne ademenită de păcat. Oricum, trebuie să i se recunoască meritul că în toate celelalte privințe a fost un om deosebit şi plin de virtuți. Rudele sale i-au luat trupul şi l-au îngropat alături de strămoşii săi, în oraşul de baştină, Sariasa[554]"[555].

Samson prinzând stâlpii templului ne duce cu gândul la un Alt Samson, Soarele dreptății, ajuns şi acela la un stâlp al păgânilor (dar predat de conaționali de-ai Săi): „Iar stâlpul biciuirii unde L-au dus arată chipul căderii poporului. Căci n-a fost ca la Samson, care a răsturnat stâlpii de care a fost legat. Domnul lui Samson însuşi e Stâlpul cel adevărat al oraşului sfânt"[556]. Cu Samson s-a săvârşit cea de-a şaptea izbăvire a Israeliților şi ultima despre care vorbeşte Cartea Judecătorilor. Faptele sale vor fi fost mai multe, de vreme ce se spune că a fost judecător timp de douăzeci de ani (15, 20), dar autorul se va fi mulțumit să rețină doar pe acelea mai deosebite.

Cu Samson se încheie istoria propriu-zisă a judecătorilor, restul cărții constituind adaosuri istorice care doresc să sublinieze atmosfera din epocă, referindu-se, desigur, tot la întâmplări din perioada Judecătorilor, cum va fi, de altfel, şi istoria cuprinsă în Cartea Rut. Ajunşi aici, vom încerca, împreună cu doi scriitori patristici, să rezumăm epoca Judecătorilor, atrăgând atenția că grafierea numelor e uneori diferită de cea cu care ne-am obişnuit (ea variind, de altfel, şi de la o traducere la alta a Scripturii). În final, vom propune şi propriul nostru rezumat:

„După Iisus al lui Navi, poporul a călcat poruncile lui Dumnezeu şi a fost rob vreme de opt ani regelui Husarathon al Mesopotamiei. Pocăindu-se poporul, evreii au avut judecători: Gonotheil[557] 40 de ani, Eclon[558] 18 ani, Aoth[559] 8 ani. Apoi, pentru că au păcătuit, au fost subjugați de cei de alt neam, 20 de ani. Apoi Debora[560] le-a fost judecător 40 de ani. Apoi

[550] În text: *supuşilor*, ceea ce e nepotrivit.
[551] Şi acest termen ne pare nepotrivit.
[552] IIR, p. 210
[553] Origen, *Despre rugăciune*, XIV, 5
[554] Între Țora şi Eştaol, în mormântul tatălui său, Manoe.
[555] Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 8, 12
[556] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Răstignirii*, IV, 10
[557] Otniel.
[558] Eglon; acesta a fost rege al Moabului, iar nu judecător, şi a asuprit pe Israeliți vreme de 18 ani.
[559] Aod (Ehud).
[560] Alături de Barac.

madianiții i-au subjugat 7 ani. Apoi le-a fost judecător Ghedeon 40 de ani. Avimeleh[561] 3 ani, Thola[562] 23 de ani, Iair 22 de ani. Apoi filistenii şi amaniții i-au subjugat 18 ani. Apoi le-a fost judecător Iefthae 6 ani, Esbon[563] 7 ani, Elon 10 ani şi Abdon 8 ani. Apoi cei de alt neam i-au subjugat 40 de ani. Apoi Samson le-a fost judecător 20 de ani. Apoi au avut pace 40 de ani[564]. Apoi au avut judecător pe Samira[565] un an, pe Ilis[566] 20 de ani, pe Samuil 12 ani"[567]. „După săvârşirea lui Moisi a luat conducerea poporului Iisus, care a purtat cinci ani război, odihnindu-se în *pământul cel bun* (Ieşirea 20, 12). După cum se spune în cartea lui Iisus, bărbatul acesta a fost urmaş al lui Moisi vreme de 27 de ani. După moartea lui Iisus, păcătuind evreii au fost dați lui Husahar, regele Mesopotamiei, vreme de 8 ani, după cum istoriseşte Cartea Judecătorilor. Mai pe urmă, însă, rugându-se lui Dumnezeu, evreii au primit judecător pe Gotoniel, fratele mai mic al lui Haleb din seminția lui Iuda; Gotoniel, ucigând pe regele Mesopotamiei, a condus poporul timp de 50 de ani[568]. Şi iarăşi au păcătuit evreii şi au fost dați vreme de 18 ani în mâna lui Eglom, regele moabitenilor; dar întorcându-se iarăşi i-a condus 80 de ani Aod, bărbat care se slujea de amândouă mâinile, din seminția lui Efraim, ucigând pe Eglom. Dar după moartea lui Aod, evreii au păcătuit iarăşi şi au fost dați vreme de 20 de ani în mâna lui Iabim, regele Canaanului. În acest timp a profețit Debora, soția lui Labidot, din seminția lui Efraim; şi era arhiereu Ozius, fiul lui Riesu[569]. Datorită Deborei, Barac, fiul lui Bener, din seminția lui Neftalim, a pornit cu război şi a biruit pe Sisara, generalul lui Iabim; şi de atunci a început Debora să fie judecătorul poporului vreme de 40 de ani. După moartea ei, poporul iarăşi a păcătuit şi a fost dat în mâna madianiților vreme de 7 ani. Apoi Ghedeon din seminția lui Manase, fiul lui Ioas, a pornit cu 300 de oameni război împotriva madianiților şi a ucis dintre ei 120000. Ghedeon a fost judecător 40 de ani. După el a fost judecător Abimelec, fiul lui, 3 ani. Lui Abimelec i-a urmat Boleas[570], fiul lui Bedan, fiul lui Haran, din seminția lui Efraim, care a condus poporul 23 de ani. După moartea acestuia iarăşi a păcătuit poporul şi a fost dat în mâna amoniților vreme de 18 ani. Pocăindu-se evreii, au fost conduşi de Ieftae Galaaditul, din seminția lui Manase, care a fost judecătorul lor 6 ani. După el i-a condus Abatan[571] din Betleem, din seminția lui Iuda, 7 ani. Apoi Hebron[572] Zabulonitul, 8 ani; apoi Eglon[573] din seminția lui Efraim, 8 ani. Unii, însă, adaugă cei 8 ani ai lui Hebron la cei 7 ani ai lui Abatan. Apoi poporul a păcătuit iarăşi şi a ajuns sub stăpânirea celor de alt neam, a filistenilor, vreme de 40 de ani. Întorcându-se la Dumnezeu, poporul este condus de Samson, din seminția lui Dan, după ce a biruit în război pe cei de alt neam. Samson a condus poporul lui 20 de ani. După Samson, nemaiavând evreii conducător, a judecat poporul preotul Eli 40 de ani. Lui i-a urmat profetul Samuil, care a fost judecător 27 de ani, împreună cu anii în care a fost rege Saul alături de el"[574].

Pentru claritate, revenim cu lista Judecătorilor, fără pretenția de a alcătui cronologii şi repetând că excludem din această listă pe Abimelec (Şamgar, cum s-a văzut, n-a fost inclus în listă nici de comentatorii citați, deşi unii autori îl numără printre judecători):

[561] Pe care noi nu l-am inclus între judecători.
[562] Tola.
[563] Ibțan.
[564] Aici se încheie lista judecătorilor cuprinşi în Cartea Judecători; datele care urmează sunt luate din Cartea I a Regilor.
[565] Personaj necunoscut, probabil apărut aici datorită unei versiuni a Scripturii folosită de autor.
[566] Eli.
[567] Teofil al Antiohiei, *Trei cărți către Autolic*, III, 24
[568] 40 de ani, în versiunile folosite de noi.
[569] Date extrase din surse extrabiblice.
[570] Tola.
[571] Ibțan.
[572] Elon.
[573] Abdon.
[574] Clement Alexandrinul, *Stromate*, I, 109, 2-6; 110, 1-5; 111, 1-4

Otniel – 40 de ani; Aod – 80 de ani; Debora şi Barac – 40 de ani, fără a şti dacă asocierea lor a durat tot atâția ani; Ghedeon – 40 de ani; Tola – 23 de ani; Iair – 22 de ani; Ieftae – 6 ani; Ibțan – 7 ani; Elon – 10 ani; Abdon – 8 ani; Samson – 20 de ani. Astfel, numărul Judecătorilor e acela de 12, după numărul triburilor lui Israel şi al Sfinților Apostoli. Socotim că şi autorul biblic (fără a se gândi, desigur, la Apostoli) a căutat acest număr. La această listă s-ar adăuga, din Cartea I a Regilor, Eli şi Samuel; aceia, însă, deşi au păstrat titulatura de *judecători*, au fost în primul rând sacerdoți, având astfel o misiune specială, diferită de cea cu care ne-am obişnuit din cartea de față să înțelegem sub această denumire. Oricum, numărul Judecătorilor, ca şi acela al Apostolilor, rămâne acela de 12 (despre înțelesurile acestui număr vorbeşte pe larg Sfântul Maxim Mărturisitorul în *Ambigua*, fără a epuiza subiectul). Şi în cazul Sfinților Apostoli numărătoarea presupune dificultăți: căderea lui Iuda, completarea numărului cu Matias, apoi chemarea lui Pavel care, la fel cu Eli şi Samuel între Judecători, va avea o poziție oarecum aparte în rândul Apostolilor Domnului.

CAPITOLUL 17 – *Mica face un idol.*

„Ultimele capitole descriu mişcarea de colonizare a triburilor rătăcind în căutarea unui sălaş. După vechea rânduială, căpeteniile alese de triburi aveau dreptul de a servi la slujbe ca preoți, şi chiar de a alege slujitorii altarului[575]. Într-o epocă plină de nelinişti, urmate de frământări războinice, într-o monarhie fără monarhi şi plină de confuzie, e normal ca şi viața cultuală să sufere"[576].

1: **Era un om din muntele lui Efraim, care se numea Mica.**
2: **Şi a zis el către mama sa: „Cei o mie şi o sută de arginți care ți s-au luat şi din pricina cărora tu ai rostit un blestem – l-ai spus chiar în auzul meu -, iată, argintul e la mine: eu l-am luat". Iar mama sa a zis: „Binecuvântat să fie fiul meu înaintea Domnului!"**
3: **El i-a înapoiat mamei sale cei o mie şi o sută de arginți, iar mama sa a zis: „Argintul l-am afierosit Domnului din partea mea pentru fiul meu, ca să fac din el un chip cioplit, un chip turnat; acum ți-l dau ție".**

„Tot acest episod (ca şi capitolul următor) ilustrează starea de confuzie care domnea atunci în Israel, de la debusolarea credinței până la pervertirea moravurilor"[577]. *Mica* (= cine este ca Domnul?) e un personaj contradictoriu. Din cele câteva date pe care le avem despre el, pare a fi mânat de o evlavie sinceră, dar îşi asumă posturi sacerdotale cu o seninătate deconcertantă. În plus, se află în plină confuzie religioasă (căreia, în contextul epocii, îi putem găsi circumstanțe atenuante), alăturând cultul monoteist idolatriei.

4: **Dar el i-a înapoiat argintul mamei sale. Iar mama sa a luat două sute de arginți şi i-a dat argintarului; iar acela a făcut un chip cioplit, chip turnat; acesta se afla în casa lui Mica.**
5: **Iar casa lui Mica era în ochii lui casa lui Dumnezeu; şi a făcut un efod şi un terafim şi şi-a pus mâna pe unul din fiii săi, iar acela i-a devenit preot.**

„Centrele cultice fiind foarte puține în Israel (Şilo, Ghilgal, Betel, Mițpa), oamenii au început să creadă că fiecare îşi poate face un locaş de închinare pe cont propriu, cu obiecte, *sacre* şi cu o *preoție* improvizată"[578]. „*Efod*: un fel de buzunar din țesătură în care erau ținuți,

[575] Aceste *rânduieli* nu provin din legea mozaică, fiind fie degenerări, fie contaminări.
[576] IIR, p. 212
[577] BBVA, p. 294
[578] BBVA, p. 295

probabil, sorții prin care se făcea consultarea zeilor"[579]. „*Terafimi*: zei casnici, ocrotitori ai familiei, ale căror chipuri străjuiau vatra. Mici ca dimensiuni, ei puteau fi furați, ceea ce făcuse, cândva, Rahela (vezi Facerea 31, 19)"[580]. De la sine, Mica *hirotoneşte* preot, urmând ca apoi să vadă în acela un sacerdot real! Ulterior, venirea unui levit i s-a părut şi lui ca mai apropiată de realitate, dar şi pe acela îl va *hirotoni*.

6: **În zilele acelea nu era rege în Israel; de aceea fiecare om făcea ceea ce i se părea lui că e drept.**

„Punând anarhia pe seama lipsei de autoritate statală, autorul crede că numai instaurarea monarhiei ar putea soluționa criza. Din păcate, istoria regilor lui Israel avea să-i dea dreptate doar parțial"[581].

7: **Se afla pe atunci un tânăr în Betleemul seminției lui Iuda; era un levit şi locuia acolo.**

8: **Iar omul acela a plecat din Betleem, cetate a lui Iuda, să se aşeze unde va găsi un loc. Şi a venit până la muntele lui Efraim şi la casa lui Mica,adică la capătul drumului.**

9: **Iar Mica l-a întrebat: „De unde vii?" El a răspuns: „Eu sunt levit din Betleemul lui Iuda şi merg să mă aşez oriunde voi găsi un loc".**

10: **Iar Mica i-a zis: „Şezi cu mine, şi să-mi fii părinte şi preot; şi-ți voi da zece arginți pe an şi un rând de haine şi cele pentru trai".**

11: **Şi levitul a mers şi a început să locuiască cu omul acela; şi tânărul i-a devenit ca unul din fiii săi.**

12: **Iar Mica şi-a pus mâna pe capul levitului, iar tânărul i s-a făcut preot; şi a rămas la casa lui Mica.**

13: **Şi a zis Mica: „Acum ştiu că Domnul îmi va face bine, fiindcă levitul mi-a devenit mie preot".**

„S-a afirmat că, în ciuda prescripției legale, după care numai cei din seminția lui Levi şi, în chip expres, numai cei din familia lui Aaron aveau accesul la îndeplinirea misiunii preoțeşti, totuşi, în epoca Judecătorilor şi la începutul monarhiei, între preoți s-au numărat şi dintre membrii celorlalte seminții, ca şi ai celorlalte familii din seminția lui Levi. Astfel, este amintit cazul lui Mica, din seminția lui Efraim, care făcând un idol, a rânduit drept preot slujitor al idolului pe unul din fiii săi, deci pe un efraimit. Când s-a abătut apoi pe acolo un levit din Betleemul Iudeii, l-a angajat pe acela cu plată să fie preot al idolului din casa sa. Este vorba aici, în chip evident, de o abatere de la credința adevărată şi nu merită, ca atare, să luăm în seamă faptul relatat. Epoca judecătorilor este cunoscută ca o perioadă de delăsare şi încălcare a datinilor strămoşeşti"[582]. Socotim acestea drept cea mai potrivită concluzie la capitolul de față, hățişul în care ne-ar introduce fiind de nedezlegat după ce ne-am familiarizat, în volumele anterioare, cu preceptele mozaice. Mica rămâne, însă, un personaj pitoresc şi, încă o dată o spunem, poate cu bune intenții, dar victimă a confuziei religioase ce domnea în epocă.

CAPITOLUL 18 – *Fiii lui Dan cuprind cetatea Laiş şi cad în idolatrie.*

1: **În zilele acelea nu era rege în Israel; şi-n zilele acelea seminția lui Dan îşi căuta moşie unde să locuiască – fiindcă până la acea vreme încă nu-i căzuse parte deplină între neamurile fiilor lui Israel.**

[579] BBVA, p. 295
[580] BBVA, p. 295
[581] BBVA, p. 295
[582] AB, p. 232

„În realitate, fiii lui Dan își primiseră partea, dar n-au fost în stare să și-o țină, datorită faptului că Amoreii i-au împins către munte (1, 34)”[583]. *În zilele acelea nu era rege în Israel*: „Formula de început reia versetul 17, 6; în această formă prescurtată este folosită din npu în 19, 1 și în forma completă, în 21, 25”[584].

2: **Iar fiii lui Dan au trimis din neamurile lor cinci bărbați, unul și unul, din Țora și Eștaol, să iscodească țara și s-o cerceteze. Și le-au zis: „Mergeți și cercetați țara!” Iar ei au mers până la muntele lui Efraim, până la casa lui Mica.**

3: **Acolo au recunoscut glasul tânărului levit și s-au abătut pe la el și l-au întrebat: „Cine te-a adus aici? Și ce faci tu aici? Și ce ai tu aici?”**

4: **Iar el le-a răspuns: „Așa și așa a făcut Mica pentru mine și m-a tocmit cu simbrie, iar eu i-am devenit preot”.**

5: **Ei i-au zis: „Întreabă-L tu acum pe Dumnezeu, iar noi vom ști dacă vom avea izbândă pe calea pe care mergem”.**

6: **Iar preotul le-a zis: „Mergeți în pace!: calea pe care mergeți e în fața Domnului”.**

Iată că și iscoadele trimise de seminția lui Dan iau în serios pe acest *preot*, deși au zărit idolii din casa lui Mica, așa cum va reieși îndată. Sunt însă și destule cauze obiective care au dus la aceste devieri, astfel că nu dorim aici, mai cu seamă la distanță de atâtea milenii, să incriminăm pe cineva. „Textul grecesc arată fără echivoc că daniții *au recunoscut* (**επέγνωσαν**) glasul levitului: poate fi vorba aici de particularități dialectale (levitul provenea din Betleemul lui Iuda) sau de cântatul specific unui preot care oficiază”[585].

7: **Cei cinci bărbați s-au dus și au ajuns la Laiș. Și au văzut că poporul de acolo locuia liniștit și fără grijă, în felul Sidonienilor, șezând fără frică; nimeni nu avea ceva cu cineva în țară, nici că era cineva care să stoarcă averi; erau departe de Sidonieni și nu aveau nimic de-a face cu Sirienii.**

„Laiș, denumit mai târziu Dan: un mic stat aramaic, locuit de cetățeni pașnici, care se îndeletniceau mai degrabă cu negustoria decât cu politica”[586]. *Laiș* înseamnă *leu.*

8: **Cei cinci oameni au venit la frații lor în Țora și Eștaol și le-au zis: „Ce mai stați?”**

9: **Și le-au zis: „Sculați-vă și să mergem împotriva lor, căci noi am văzut pământul, și iată că este foarte bun, dar vouă nu vă pasă; nu mai amânați plecarea: intrați ca să luați în stăpânire țara!**

10: **Și oriunde vă veți duce veți da peste un popor la locul lui; țara e întinsă, căci Dumnezeu a dat-o în mâna voastră: un loc unde nu lipsește nimic din cele ce sunt pe pământ”.**

Bărbații seminției lui Dan atacând o cetate pașnică au inspirat compararea lor cu lucrarea dracilor, vrăjmași ai celor ce caută pacea și liniștea: „Nu degeaba s-a scris că ziceau unii între ei: *Sculați-vă și să mergem la poporul cel întărit întru nădejde și liniștit* [...]. Căci cumpliții draci obișnuiesc în toată vremea vieții să-și ascută sulițile ispitelor împotriva celor ce și-au ales viața de liniște. Și mai furios luptă ei împotriva celor mai cuvioși și mai cinstitori de Dumnezeu, împingându-i spre păcatul cu fapta prin războaie greu de răbdat, doar vor putea astfel să-i desfacă pe cei războiți de credința în Hristos, de rugăciune și de buna nădejde”[587]. Apropierea între Daniți și draci poate părea aspră, dar să nu ignorăm alunecarea lor religioasă din timpul la care ne referim.

11: **Și au pornit din neamurile lui Dan, anume din Țora și Eștaol, șase sute de bărbați încinși cu arme de război.**

---

583 BBVA, p. 295
584 SEP 2, p. 201
585 SEP 2, p. 201
586 BBVA, p. 295
587 Ioan Carpatiul, *O sută de capete de mângâiere*, 65

12: **Şi s-au suit şi au tăbărât la Chiriat-Iearim, în ținutul lui Iuda; de aceea s-a numit locul acela Tabăra-lui-Dan, până-n ziua de azi; iată, el este în spatele lui Chiriat-Iearim.**

13: **Iar de acolo au străbătut până la muntele lui Efraim şi au venit la casa lui Mica.**

14: **Iar cei cinci bărbați care veniseră să iscodească țara Laiş au răspuns şi au zis către frații lor: „Ştiți voi oare că în locul acesta se află un efod şi un terafim şi un chip cioplit şi un chip turnat?… Prin urmare, ştiți acum ce să faceți!”**

„Textul din 17, 4-5, ambiguu, pare a vorbi de un singur idol, probabil un chip cioplit în lemn şi îmbrăcat apoi, prin turnare, cu argint. Aici e însă vorba de doi”[588] idoli. *Chiriat-Iearim* (= cetatea pădurilor): localitate la hotarul dintre Iuda şi Veniamin, inițial gabaonită.

15: **Şi au făcut o mişcare şi au intrat în casa tânărului, levitul, în casa lui Mica, şi l-au întrebat de sănătate.**

16: **Iar cei şase sute de bărbați dintre fiii lui Dan, încinşi cu armele lor de război, stăteau la uşile porții.**

17: **Iar cei cinci bărbați care merseseră să iscodească țara s-au ridicat**

18: **şi au intrat în casa lui Mica; iar preotul şedea acolo. Şi au luat chipul cioplit şi efodul şi terafimul şi chipul cel turnat. Iar preotul le-a zis: „Ce faceți?”**

19: **Ei i-au răspuns: „Taci! Pune-ți mâna la gură şi vino cu noi şi ne vei fi părinte şi preot. Mai bine este oare să fii preot în casa unui singur om decât să fii preot al unui neam şi al unei case în Israel?”**

20: **Iar inima preotului s-a veselit; el a luat efodul şi terafimul şi chipul cel cioplit şi chipul cel turnat şi s-a dus în mijlocul poporului.**

Ceea ce nouă ne poate părea un furt, va fi fost altfel văzut de către cei de atunci, Daniții căutând, prin acei idoli, obținerea unei protecții divine şi socotind că aceasta e mai cuvenită unei seminții (deşi relatarea nu lasă de înțeles că întregul trib Dan a participat la această campanie) decât unei singure case. Oricum, intervenția lor rămâne una brutală, chiar şi în contextul de atunci.

21: **Aşa s-au întors ei şi au plecat, punându-şi copiii şi avutul şi lucrurile înainte.**

22: **Şi dacă s-au depărtat ei de casa lui Mica, iată că Mica şi oamenii care locuiau în vecinătatea lui au strigat şi i-au ajuns pe fiii lui Dan.**

23: **Şi au strigat către fiii lui Dan. Iar fiii lui Dan, întorcându-şi fețele, au zis către Mica: „Ce te-a apucat, de strigi aşa?”**

24: **Iar Mica a zis: „Voi mi-ați luat chipul cel cioplit – pe care eu mi l-am făcut – şi preotul mi l-ați luat şi v-ați dus; şi acum îmi spuneți: de ce strigi?…”.**

25: **Iar fiii lui Dan i-au zis: „Tacă-ți gura!, ca nu cumva să-ți sară-nainte oameni cu sufletul amărât şi să-ți pierzi viața, pe a ta şi a casei tale!”**

26: **Fiii lui Dan s-au dus în drumul lor, iar Mica, văzând că ei sunt mai tari decât el, s-a întors la casa lui.**

Întreg tonul abordat de fiii lui Dan descrie foarte bine pe cel ce ignoră drepturile aproapelui (cei ce vor fi trecut prin situații oarecum similare vor simți pe dată aceasta).

27: **Aşa că fiii lui Dan au luat cele făcute de Mica şi pe preotul lui şi au venit la Laiş, împotriva unui popor care trăia liniştit şi fără grijă, şi i-au trecut prin ascuțişul săbiei, iar cetatea au ars-o cu foc.**

28: **Şi n-a fost nimeni care să-i scape, căci de Sidon erau departe, şi nici nu aveau ceva de-a face cu alții. Aceasta s-a petrecut în valea Bet-Rehob; şi au rezidit cetatea şi au locuit în ea.**

29: **Cetatea au numit-o Dan, după numele lui Dan, părintele lor, care i se născuse lui Israel; numele cel vechi al cetății fusese Laiş.**

[588] BBVA, p. 296

30: **Fiii lui Dan şi-au ridicat chipul cel cioplit, să fie al lor. Iar Ionatan, fiul lui Gherşom, fiul lui Moise, el şi fiii săi i-au fost preoţi seminţiei lui Dan până-n ziua strămutării din ţara aceea.**

„Poate fi vorba de prima deportare ordonată de Tiglatfalasar al III-lea în anul 734 (sau 733) î. Hr."[589]. Aceasta ar muta data scrierii cărţii cu trei secole mai aproape de noi. Credem, însă, că textul se referă la strămutarea chivotului din Şilo, nu la deportarea populaţiei. *Bet-Rehob* (= casa lărgimii): localitate situată în direcţia Hamatului. *Ionatan* (= Domnul a dat), fiul lui *Gherşom* (= izgonire), este levitul care a însoţit pe fiii lui Dan. Deşi urmaş al lui Moise, el încalcă flagrant dispoziţiile mozaice, dedându-se la un soi de sincretism idolatru. De aceea, Biblia Hebraica uzează de un artificiu, numindu-l *fiul lui Gherşom, fiul lui Manase*, în loc de *fiul lui Moise*. Numele lui Moise e astfel grafiat, prin introducerea literei **nun** în partea de sus a cuvântului, spre a fi altfel citit şi a-l feri pe Moise de alăturarea cu asemenea urmaş. Biblia Vulgata redă numele prin Moise, în vreme ce Septuaginta are două variante: în Codex Alexandrinus apare Moise, iar în Codex Vaticanus, Manassi.

31: **Iar chipul cel cioplit făcut de Mica a rămas la ei de-a lungul tuturor zilelor când casa lui Dumnezeu se afla în Şilo.**

Şilo (= linişte; pace), cetate în muntele lui Efraim, a fost centrul religios al Israelului în epoca judecătorilor, pentru că aici a fost înălţat cortul întâlnirii cu chivotul Legii. La strămutarea acestui chivot credem că se face aluzie în versetul precedent.

CAPITOLUL 19 – *Nelegiuirea din Ghibeea.*

1: **Şi a fost că-n zilele acelea, când nu era rege în Israel, un bărbat levit care locuia pe coasta muntelui lui Efraim şi-a luat o ţiitoare din Betleemul lui Iuda.**

Când nu era rege în Israel: „Menţiune menită să arate cauza decăderii politice şi morale a lui Israel"[590]. *O ţiitoare*: „Literal: *o femeie ţiitoare*. În contextul vremii, cuvântul *ţiitoare* nu avea în el nimic infamant; aceasta era un fel de *soţie suplimentară*, cu un statut aparte. Avraam avusese mai multe ţiitoare (Facerea 25, 6), Ghedeon avusese şi el una (8, 31)"[591]. *Din Betleemul lui Iuda*, „altul decât Betleemul lui Zabulon (Iosua 19, 15) plecase şi levitul adăpostit de Mica (17, 7-8)"[592]. „Ultimele două capitole[593] ale căţii Judecătorilor formează o unitate narativă, creată pe schema crimă-pedeapsă-reparaţie. Din punct de vedere istoric, nimicirea tribului lui Beniamin de către celelalte triburi israelite s-ar fi înseriat mai logic după capitolul 2 [...]; (Iosif Flaviu) (*Antichităţi iudaice* V, 136-174) a operat acest transfer, fără a-l justifica; Theodoret (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices* 27) sugerează acelaşi lucru"[594].

2: **Dar ţiitoarea s-a mâniat pe el şi l-a părăsit, ducându-se la casa tatălui ei din Betleemul lui Iuda; şi a rămas acolo patru luni.**

„Un levit cu puţină avere, dar cu suflet mare, locuia în părţile muntelui Efraim. Soarta a făcut să aibă în stăpânire o bucată de pământ primită ca moştenire. El şi-a luat o tovarăşă de viaţă din Bethleemul Iudeii şi, cum se întâmplă lucrurile la început, din pofta nemăsurată a inimii o dorea cu mare patimă pe tânăra soţie. Dar fiindcă ea nu-i răspundea la fel ardea şi mai mult s-o aibă, cuprins de marea flacără a dragostei, şi focul lui creştea peste măsură. Nevenind însă nimic şi din partea tinerei, fie din slăbiciunea dragostei, fie din pricina durerii că n-are de la

[589] BBVA, p. 296
[590] BBVA, p. 296
[591] BBVA, p. 296
[592] BBVA, p. 296
[593] De fapt, ultimele trei: 19-21.
[594] SEP 2, p. 206

ea răspuns pe măsura dorințelor lui, își tot arăta nemulțumirea față de ea. De aici mereu certuri, până când femeia, socotindu-se jignită, i-a dat cheile și s-a întors acasă la părinți”[595].

3: **Iar bărbatul ei s-a sculat și s-a dus la ea să-i vorbească după inima ei, să se împace cu ea și s-o aducă acasă. Și, luând cu sine pe sluga lui și doi asini, s-a dus la casa tatălui ei.**

4: **Și dacă l-a zărit tatăl tinerei, i-a ieșit cu bucurie înainte. Și socrul său, tatăl tinerei, l-a dus înăuntru; iar el a șezut cu dânsul trei zile și a mâncat și a băut și a dormit acolo.**

5: **Și a fost că în ziua a patra, trezindu-se dis-de-dimineață, s-a sculat să plece. Iar tatăl tinerei a zis către ginerele său: „Întărește-ți inima cu o bucată de pâine, și apoi plecați”.**

6: **Și au șezut amândoi și au mâncat împreună și au băut. Și a zis tatăl tinerei către bărbat: „Mai rămâi, rogu-te, și inima ta să se veselească!”**

7: **Și dacă omul s-a ridicat să plece, socrul său nu l-a lăsat. Și din nou așezându-se, a rămas acolo.**

8: **În cea de-a cincea zi, sculându-se el dis-de-dimineață ca să plece, tatăl tinerei i-a zis: „Întărește-ți inima cu pâine și pregătește-te de drum ca un ostaș până ce ziua se va pleca!” Și au mâncat amândoi și au băut.**

9: **Și omul s-a sculat să plece, el și țiitoarea lui și sluga lui, dar socrul său, tatăl tinerei, i-a zis: „Iată, ziua s-a plecat spre seară; mai rămâi aici, și inima ta să se veselească; iar mâine de dimineață veți porni pe calea voastră și vei merge la locuința ta”.**

10: **Dar omul n-a vrut să mai rămână, ci, ridicându-se, au pornit la drum. Și au venit până aproape de Iebus – adică Ierusalim -, având cu el o pereche de asini înșeuați și alături pe țiitoarea lui.**

11: **Și au ajuns la Iebus, când ziua era aplecată mult spre asfințit. Iar tânărul a zis către stăpânul său: „Vino, te rog, să ne abatem în această cetate a Iebusiților și să rămânem în ea peste noapte!”.**

„Ierusalimul se numea, de multă vreme, Ierusalim, dar autorul îl numește Iebus, adică oraș locuit de Iebusei (vezi Iosua 15, 8), pregătind astfel următoarele două versete”[596].

„El, când a văzut că s-au scurs patru luni, învins de dragoste, s-a hotărât să se ducă la ea, gândindu-se că părinții fetei îl vor ajuta să-i înmoaie inima. Când a ajuns acolo l-a întâmpinat de la poartă socrul, l-a poftit înăuntru, l-a împăcat cu fiica și, ca să-i facă să plece veseli, i-a ținut trei zile ca pentru repetarea nunții. Și, cum ginerele voia să plece, socrul i-a mai oprit o zi, făcându-i să zăbovească, fiindcă, zicea el, așa cere omenia. Dar și după aceasta la fel voia să adauge zilelor de mai înainte și pe a cincea, cu toate că nu le mai găsea motiv de întârziere. Totuși, fiindcă din dragoste părintească nu-i lipsea dorința de a mai ține pe lângă el fiica, le-a amânat plecarea până după amiază, ca să pornească la drum după ce vor lua masa de prânz. Voia să-i mai țină și după prânz, sub motiv că de acum se apropie seara. Dar ginerele n-a mai putut fi înduplecat, cu toate rugămințile socrului”[597].

12: **Dar stăpânul său i-a zis: „Nu ne vom abate noi în cetate străină, în care nu se află nimeni din fiii lui Israel, ci vom merge până la Ghibeea”.**

Ghibeea (= colină) era o cetate aparținând tribului Veniamin, din apropierea Ramei. În vremea lui Iosua, devine cetate levitică (Iosua 21, 19). „Rezervarea acestor cetăți leviților nu excludea posibilitatea ca și membrii celorlalte seminții să trăiască în ele, dar aceștia trebuiau să cumpere de la leviți pământ spre a-și putea construi acolo case. Așa, în cetatea preoțească

[595] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI, 3
[596] BBVA, p. 297
[597] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI,4

Ghibem, fiii lui Iamin (beniameniți) formau o bună parte a locuitorilor. Nici leviților nu li se interzicea să locuiască în alte cetăți, dacă interesele cereau lucrul acesta (17, 7)"[598].

13: **Şi i-a zis tânărului: „Vino, şi să ne apropiem de unul din aceste locuri şi să poposim în Ghibeea sau în Rama".**

14: **Şi au trecut şi au mers; şi soarele le-a apus aproape de Ghibeea, care se află în ținutul lui Veniamin.**

15: **Şi acolo s-au abătut din drum, ca să intre şi să poposească în Ghibeea. Şi au intrat şi au şezut în ulița cetății, dar nu era nimeni care să-i îndrume spre o casă în care să rămână.**

„Dar stăpânului nu i-a plăcut această socoteală de a cere găzduire între oameni de neam străin, mai ales fiindcă Gaba şi Rama, cetăți ale tribului lui Veniamin, nu erau departe. Astfel că n-a ținut seamă de propunerea servitorului, ca şi cum sfatul trebuie cântărit după condiția socială a celui ce-l rosteşte şi nu după valoarea lui, oricât de umil ar fi cel de la care porneşte. Soarele era în asfințit şi abia au putut ajunge pe înserate în oraşul Gaba"[599].

16: **Iată însă că un om bătrân venea spre seară de la munca lui de pe câmp. Omul acesta era şi el din muntele lui Efraim şi locuia în Ghibeea; iar oamenii locului erau fii ai lui Veniamin.**

17: **Şi dacă el şi-a ridicat ochii, a văzut un călător în ulița cetății. Şi i-a zis bătrânul: „Unde mergi şi de unde vii?"**

18: **Acela i-a răspuns: „Suntem în trecere de la Betleemul lui Iuda până în laturile muntelui lui Efraim – că eu de acolo sunt; m-am dus până la Betleemul lui Iuda şi mă întorc la casa mea, dar aici nu e nimeni care să mă ducă spre o casă.**

19: **Pentru asinii noştri am paie şi hrană, am pâine şi vin pentru mine şi pentru slujnica mea şi pentru tânărul ce se află cu robii tăi; nu avem lipsă de nimic".**

„Cuvântul lui Dumnezeu le este celor a căror grijă se învârteşte mai mult în jurul virtuților trupeşti *paie şi fân*, nutrind partea pătimitoare (pasională) a sufletului lor spre lucrarea virtuților. Dar celor ce s-au ridicat prin contemplație adevărată la înțelegerea celor duhovniceşti le este *pâine* care le nutreşte partea mintală a sufletului spre desăvârşirea după chipul lui Dumnezeu"[600]. Textul vorbeşte aici şi despre *vin* (de văzut şi Facerea 24, 23-25).

20: **Şi a zis bătrânul: „Pace ție!; lipsurile tale le iau eu asupră-mi, dar nu cumva să rămâi în uliță".**

„De aici, istorisirea e un ecou al episodului din Facerea 19, 2-11, întâmplare care a dus la nimicirea Sodomei şi Gomorei"[601].

Cuvintele *pace ție* erau forma obişnuită de salut: „Salutul (*berakha*) evreilor exprimă, pe lângă înțelesul său propriu, şi o binecuvântare; de aceea verbul din care derivă înseamnă, pe lângă a saluta, şi o binecuvântare. Cel mai obişnuit salut păstrat până azi este *pace ție* (**şalom lekha**), ori *pace* (IV Regi 4, 23). Alte formule de salut invocă numele lui Dumnezeu: *Dumnezeu să fie cu tine* (**Iahve Immekha** – Jud. 6, 17), *Dumnezeu să aibă milă de tine* (**Elohim yechon Rha** – Facerea 43, 29) etc. Ca formulă de salut la despărțire se folosea tot cuvântul *pace*: *mergi în pace* (**lekh leşalom**)"[602].

21: **Şi i-a adus în casa lui şi a făcut loc pentru asini; şi le-a spălat picioarele şi au mâncat şi au băut.**

Era o obligație a gazdei, în vechiul Orient, să se îngrijească de a oferi oaspeților vase şi apă pentru spălarea picioarelor. Uneori, dorind să arate prin aceasta o prețuire deosebită, însăşi gazda spăla picioarele invitaților.

---

598 AB, p. 239

599 Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI, 5

600 Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capetele gnostice*, 167

601 BBVA, p. 297

602 AB, p. 135

22: **Şi dacă şi-au desfătat inima, iată că bărbații cetății, fii ai nelegiuiților, au înconjurat casa şi au bătut la uşă şi au zis către bătrân, stăpânul casei: „Scoate-l pe omul care a intrat în casa ta, ca să-l cunoaştem!".**

„*A cunoaşte* are aici sensul biblic: a avea relații intime. Aşadar, e vorba, ca şi în Sodoma, de homosexuali"[603].

23: **Atunci a ieşit la ei stăpânul casei şi le-a zis: „Nu, fraților, nu faceți rău, de vreme ce acest om a intrat în casa mea; să nu faceți nebunia aceasta!**

24: **Iată, eu am o fată fecioară, iar el are o țiitoare; le voi scoate afară, umiliți-le şi faceți cu ele după cum vă taie pofta; dar cu acest bărbat să nu faceți o astfel de faptă nebunească!"**

25: **Oamenii însă n-au vrut să-l asculte; atunci bărbatul a luat-o pe țiitoarea lui şi a scos-o afară; iar aceia au cunoscut-o şi şi-au bătut joc de ea toată noaptea, până dimineața, şi i-au dat drumul când se lumina de ziuă.**

26: **Iar spre ziuă a venit femeia şi s-a prăbuşit la uşa casei omului unde era bărbatul ei, până s-a luminat.**

27: **Şi dacă s-a luminat de ziuă, bărbatul ei a deschis uşa casei şi a ieşit ca să plece-n drumul său; iată însă că femeia lui, țiitoarea, zăcea prăbuşită la uşa casei, cu mâinile pe prag.**

28: **Iar el i-a zis: „Scoală-te, să mergem!" Dar ea nu i-a răspuns: murise. Iar el a luat-o şi a pus-o pe asin şi, ridicându-se, s-a dus la casa lui.**

29: **Şi dacă a intrat în casă, a luat sabia şi, apucându-şi țiitoarea, a tăiat-o în douăsprezece bucăți, pe care le-a trimis în toate hotarele lui Israel.**

30: **Şi a fost că tot cel ce vedea acestea zicea: „Aşa ceva nu s-a petrecut şi nici nu s-a văzut din ziua în care fiii lui Israel au ieşit din țara Egiptului şi până-n ziua de azi! Luați seama şi rostiți-vă!".**

Prin gestul său spectaculos, levitul obține ceea ce a scontat: supunerea faptei celor din Ghibeea judecății întregului Israel.

CAPITOLUL 20 – *Pedepsirea nelegiuirii din Ghibeea.*

1: **Atunci au ieşit toți fiii lui Israel; şi toată obştea, ca un singur om, de la Dan până la Beer-Şeba, cu țara Galaadului, s-a adunat la Domnul, în Mițpa.**

„Un altar al Domnului se afla în Mițpa lui Veniamin (care nu trebuie confundată cu Mițpa Galaadului). De altfel, redactarea acestui capitol e defectuoasă; text încărcat, deseori redundant sau lacunar, cu o seamă de inadvertențe şi exagerări (inclusiv numărul participanților la război, din ambele părți)"[604]. *De la Dan până la Beer-Şeba*, adică din nord şi până-n sud, Galaadul reprezentând extremitatea estică; cu alte cuvinte, s-a strâns întregul Israel, chiar dacă în epoca judecătorilor cele 12 treburi s-au separat, oarecum, unul de celălalt.

2: **Toate neamurile lui Israel, obştea întregului popor a stat în adunarea poporului lui Dumnezeu: patru sute de mii de bărbați pedeştri, purtători de sabie.**

3: **Iar fiii lui Veniamin au auzit că fiii lui Israel s-au suit la Mițpa. Şi dacă fiii lui Israel au venit, au zis: „Spuneți-ne, unde s-a petrecut acest rău?"**

4: **Şi răspunzând levitul, bărbatul femeii care murise, a zis: „Eu şi țiitoarea mea am venit în Ghibeea lui Veniamin ca să rămânem peste noapte.**

5: **Dar oamenii din Ghibeea s-au ridicat împotriva mea şi au înconjurat casa, noaptea, împotriva mea; pe mine au vrut să mă omoare, iar pe țiitoarea mea au umilit-o şi şi-au bătut joc de ea, iar ea a murit.**

[603] BBVA, p. 297
[604] BBVA, pp. 297-298

„Din istorisirea în sine a evenimentului nu reiese această intenție (de a-l ucide pe levit); levitul are în minte, probabil, violența cu care fusese împresurată casa”[605]. Un alt aspect, privind versetele 1-2: acestea „formulează solemn, mai explicit decât în oricare alt pasaj din Biblie, ideea unității lui Israel”[606].

6: **Iar eu am apucat-o pe țiitoarea mea şi am tăiat-o în bucăți şi le-am trimis în toate hotarele moştenirii fiilor lui Israel; aceasta, pentru că ei au făcut în Israel o astfel de nebunie şi o asemenea ruşine.**

7: **Iată, voi toți sunteți fiii lui Israel: rostiți-vă şi sfătuiți-vă aici, între voi”.**

8: **Atunci întregul popor s-a ridicat ca un singur om, zicând: „Nimeni dintre noi nu se va întoarce la cortul său şi nimeni dintre noi nu se va întoarce la casa lui!**

9: **Şi acum, iată ce avem de făcut în Ghibeea: Vom merge împotrivă-i prin tragere la sorți:**

10: **Din fiecare seminție a lui Israel vom lua câte zece bărbați la o sută şi câte o sută la o mie şi câte o mie la zece mii, ca să aducă hrană pentru poporul ce va merge în Ghibeea lui Veniamin ca să-i plătească pe măsura ruşinii pe care ea a făcut-o în Israel”.**

11: **Şi toți oamenii lui Israel s-au adunat în cetate ca un singur om.**

„Poporul ştie, totuşi, că nu e vorba de o simplă tentativă de omor, ci de o faptă infamantă care se răsfrânge asupra întregului Israel”[607].

12: **Iar semințiile lui Israel au trimis oameni în întreaga seminție a lui Veniamin, zicând: „Ce este răul acesta care s-a făcut între voi?**

13: **Dați-ni-i dar acum pe acei oameni, fiii nelegiuiților din Ghibeea, ca să-i ucidem şi să curățim răul din Israel!” Dar fiii lui Veniamin n-au vrut să ia seama la glasul fraților lor, fiii lui Israel.**

14: **Dimpotrivă, fiii lui Veniamin s-au adunat de prin cetățile lor la Ghibeea, spre a ieşi să se bată cu fiii lui Israel.**

15: **Numărul fiilor lui Veniamin care au ieşit în ziua aceea de prin cetățile lor a fost de douăzeci şi cinci de mii – fiece bărbat fiind purtător de sabie -, în afara locuitorilor din Ghibeea, al căror număr era de şapte sute de bărbați aleşi din întregul popor,**

16: **iscusiți în a-şi folosi deopotrivă amândouă mâinile; toți aceştia erau aruncători cu praştia, putând să nimerească cu piatra, fără greş, un fir de păr.**

17: **Şi tot Israelul, în afară de fiii lui Veniamin, a numărat patru sute de mii de bărbați aleşi pe sprânceană, purtători de sabie; toți aceştia erau războinici.**

E hotărâtă pedepsirea nelegiuirii şi, prin pregătirile întreprinse, pare a fi anticipată reacția seminției lui Veniamin (altfel s-ar fi recurs la o simplă delegație).

18: **Şi s-au ridicat şi au venit la Betel şi L-au întrebat pe Dumnezeu: „Cine va merge în fruntea noastră ca să se bată cu fiii lui Veniamin?” Iar Domnul a zis: „Iuda va fi în frunte, conducător”.**

L-au întrebat pe Dumnezeu: „L-au întrebat, probabil, prin Urim şi Tumim, modalitatea preoțească de a cunoaşte voia lui Dumnezeu. Mențiunea introduce ideea că războiul care va începe, deşi fratricid, e un război sfânt, menit să aplice justiția divină”[608]. Deducem că întâmplarea s-a petrecut pe vremea când chivotul Domnului a fost mutat din Şilo în Betel.

19: **Iar fiii lui Israel s-au ridicat a doua zi şi au tăbărât lângă Ghibeea.**

20: **Toți bărbații lui Israel au ieşit la război împotriva lui Veniamin şi s-au rânduit laolaltă împotriva Ghibeii.**

21: **Dar fiii lui Veniamin au ieşit din Ghibeea şi au culcat la pământ, în ziua aceea, douăzeci şi două de mii de bărbați din rândurile lui Israel.**

---

[605] BBVA, p. 298
[606] SEP 2, p. 211
[607] BBVA, p. 298
[608] BBVA, p. 298

22: **Dar fiii lui Israel s-au îmbărbătat şi s-au rânduit din nou pentru luptă acolo unde se rânduiseră în prima zi.**

23: **Şi s-au ridicat fiii lui Israel şi până seara au plâns în fața Domnului. Şi L-au întrebat pe Domnul, zicând: „Oare ne vom apropia noi să ne batem cu frații noştri, fiii lui Veniamin?" Domnul a zis: „Ridicați-vă împotriva lor!"**

24: **Iar fiii lui Israel s-au apropiat a doua zi de fiii lui Veniamin.**

25: **Dar în aceeaşi zi, a doua, fiii lui Veniamin le-au ieşit înainte din Ghibeea şi au culcat la pământ încă optsprezece mii de bărbați din rândurile lui Israel; toți aceştia erau purtători de sabie.**

26: **Toți fiii lui Israel şi întregul popor s-au ridicat atunci şi au venit la Betel şi au plâns şi au şezut acolo în fața Domnului; şi-n ziua aceea au ajunat până seara şi au adus înaintea Domnului arderi-de-tot şi jertfe de mântuire**

27: **– căci acolo era în acele zile chivotul legământului Domnului,**

28: **iar Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron, stătea pe atunci înaintea lui -; şi L-au întrebat fiii lui Israel pe Domnul, zicând: „Oare vom mai ieşi noi să ne batem cu frații noştri, fiii lui Veniamin?" Iar Domnul le-a răspuns: „Ridicați-vă!: mâine îi voi da în mâinile voastre!".**

„Dacă arhiereul voia să săvârşească cele sfinte în fiecare zi, era absolut liber în această privință. Dar s-a încetățenit obiceiul ca el să oficieze la locaşul sfânt mai ales la sărbătorile mai mari. A doua obligație a arhiereului a fost aceea de a consulta voia lui Dumnezeu în momente deosebite, de cumpănă, ale comunității lui Israel. Se arată clar că mai mulți arhierei au procedat în conformitate cu această obligație. Astfel, despre arhiereul Finees, fiul lui Eliazar şi nepotul lui Aaron, se zice că a stat înaintea chivotului legământului ca să-l consulte pe Iahve"[609]**.** Finees era, la rândul său, din Ghibeea (Iosua 24, 34), loc în care va fi şi îngropat. „În *Comentariul la Evanghelia după Ioan* (VI, 38), Origen invocă o tradiție a evreilor conform căreia (Finees) a avut o viață lungă, sub mai mulți Judecători. Această tradiție se sprijină, probabil, pe făgăduința unui *legământ de pace* între Domnul şi Finees (Numeri 25, 10-13). După Theodoret (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices* 27), acest amănunt referitor la Finees permite datarea războiului împotriva lui Beniamin puțin după moartea lui Iisus Navi"[610].

29: **Fiii lui Israel au pus atunci oameni la pândă împrejurul Ghibeii.**

„Strategie după modelul cuceririi cetății Ai (Iosua 8, 3-25)"[611].

30: **Şi-n ziua a treia s-au ridicat fiii lui Israel împotriva fiilor lui Veniamin şi s-au rânduit împotriva Ghibeii, aşa cum o mai făcuseră de două ori.**

31: **Iar fiii lui Veniamin au ieşit în fața poporului, lăsând cetatea goală; şi au început, ca şi mai înainte, să lovească şi să rănească poporul, între drumurile care duc unul spre betel şi altul spre Ghibeea, în câmp; [au ucis] ca la treizeci de bărbați din Israel.**

32: **Şi au zis fiii lui Veniamin: „Cad în fața noastră, ca la-nceput!...". Dar fiii lui Israel au zis: „Haideți să fugim, ca să-i scoatem afară din cetate, la drumuri!" Şi au făcut aşa.**

33: **Şi toți bărbații lui Israel s-au ridicat de pe locurile lor şi s-au rânduit la Baal-Tamar; iar pândarii lui Israel au alergat de pe locurile lor, dinspre partea de apus a Ghibeii.**

34: **Şi au venit asupra Ghibeii zece mii de oameni, aleşi pe sprânceană din întregul Israel; şi bătălia devenea crâncenă; şi ei [fiii lui Veniamin nu ştiau că nenorocirea vine asupră-le.**

[609] AB, p. 241
[610] SEP 2, pp. 214-215
[611] BBVA, p. 299

35: **Şi Domnul l-a lovit pe Veniamin în fața fiilor lui Israel; şi-n ziua aceea fiii lui Israel au nimicit din Veniamin douăzeci şi cinci de mii şi o sută de oameni, toți purtători de arme.**

36: **Iar fiii lui Veniamin au văzut că sunt înfrânți. Iar Israelitenii le-au deschis Veniaminiților drumul, căci ei se bizuiau pe oamenii de pândă pe care-i puseseră împotriva Ghibeii.**

37: **Şi când aceia se retrăgeau, pândarii s-au pornit şi s-au revărsat asupra Ghibeii; toți pândarii s-au repezit şi au trecut întreaga cetate prin ascuțişul săbiei.**

38: **Iar fiii lui Israel aveau un semnal de luptă cu oamenii de pândă: aceia să ridice din cetate un stâlp de fum.**

39: **Atunci fiii lui Israel au văzut că pândarii luaseră Ghibeea şi s-au rânduit în linie de bătaie; dar şi fiii lui Veniamin au început să lovească şi au rănit ca la vreo treizeci de oameni dintr-ai lui Israel; căci ziceau: „Negreşit, vor cădea de dinaintea noastră, aşa cum s-a petrecut în prima luptă…”.**

40: **Semnalul însă se ridica din ce în ce mai mult deasupra cetății, ca un stâlp de fum. Şi dacă fiii lui Veniamin s-au uitat îndărăt, iată că nimicirea cetății se urca pân-la cer…**

41: **Atunci oamenii lui Israel s-au întors înapoi; iar fiii lui Veniamin s-au speriat văzând că nenorocirea s-a apropiat de ei.**

42: **Şi au întors spatele de dinaintea fiilor lui Israel, pe calea pustiei, şi au fugit, dar lupta i-a luat din toate părțile: cei din cetate i-au nimicit în chiar mijlocul lor.**

43: **Fiilor lui Veniamin le-au tăiat calea şi i-au fugărit de la Menoha, din aproape-n mai aproape, până ce au ajuns dincolo de Ghibeea, spre răsărit.**

44: **Dintre fiii lui Veniamin au căzut atunci optsprezece mii de oameni, toți fiind bărbați puternici.**

45: **Iar ceilalți, văzând, au fugit în pustie la stânca lui Rimon; dar fiii lui Israel au cules din ei, pe cale, cinci mii de oameni; şi, urmărindu-i până la Ghideom, au ucis dintre ei încă două mii de bărbați.**

46: **Şi toți cei ce au căzut din Veniamin au fost douăzeci şi cinci de mii de oameni, care-n ziua aceea purtau sabie; toți aceştia, bărbați puternici.**

47: **Iar ceilalți, văzând, au fugit în pustie la stânca lui Rimon, şase sute de oameni; şi au şezut acolo, la stânca lui Rimon, vreme de patru luni.**

48: **Iar fiii lui Israel s-au întors către fiii lui Veniamin şi i-au trecut prin ascuțişul săbiei, de la cetate până la păşunea cirezilor şi până la orice s-a putut afla în fiecare cetate; şi au ars cu foc toate cetățile pe care le-au aflat.**

„Relatarea luptei din a treia zi este dublă, cu reveniri în desfăşurarea cronologică”[612].

Râvna Israeliților de a pedepsi o faptă abominabilă stârneşte admirație, până la un punct, mai cu seamă în epoci de indiferentism față de ofensa adusă aproapelui: „Nu aşa priveau strămoşii noştri neprihana, ci-i arătau atâta cinste încât socoteau că trebuie pornit război împotriva celor fără respect pentru ruşine. Şi, în această privință, atât de mare dorință de răzbunare exista în trecut, încât au fost nimiciți toți membrii tribului lui Veniamin în afară de şase sute, care rămăseseră din război şi pe care i-a apărat muntele în care s-au retras. Căci aşa citim în Scriptură, de al cărei cuprins este bine să ținem seama”[613].

Rimon (= rodie): stâncă din apropierea Ghibeii; numeroase văi fac inaccesibilă stânca dinspre sud, nord şi vest, astfel că era un loc foarte potrivit pentru fugari.

[612] SEP 2, p. 215
[613] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI, 2

CAPITOLUL 21 – ***Seminția lui Veniamin se reface.***

1: **Fiii lui Israel s-au jurat în Mițpa, zicând: „Nimeni dintre noi să nu-şi dea fata de nevastă vreunuia din Veniamin!”**

„Spre nord de Ierusalim, pe teritoriul seminției lui Veniamin, se afla cetatea *Mițpa* (= sentinelă), de pe care se putea privi la mare depărtare. Cetatea este cunoscută ca un important centru religios, în epoca judecătorilor”[614].

2: **Şi s-a dus tot poporul la Betel şi a şezut acolo până seara înaintea lui Dumnezeu şi şi-au ridicat glasul şi au plâns cu plângere mare.**

3: **Şi au zis: „De ce, Doamne, Dumnezeul lui Israel, de ce s-a făcut aceasta, ca să piară astăzi din Israel o seminție?”**

4: **Şi a fost că a doua zi s-a sculat poporul dis-de-dimineață şi a zidit acolo altar şi au adus ardere-de-tot şi jertfă de mântuire.**

5: **Şi au zis fiii lui Israel: „Cine oare, din toate semințiile lui Israel, nu a venit la Domnul în această adunare?” Căci era un jurământ mare împotriva celor ce nu s-au suit la Domnul în Mițpa, zicând: „Unul ca acela să fie dat morții!”**

6: **Dar fiii lui Israel s-au mulcomit asupra lui Veniamin, fratele lor, şi au zis: „Azi a pierit o seminție din Israel!”**

„Campania lui Israel împotriva lui Veniamin fusese, practic, un război de exterminare”[615]. Însă, cum se poate vedea limpede din text, biruința într-un război fratricid nu aduce nici o bucurie învingătorilor…

„Dar până la urmă războiul şi ura au luat sfârşit, iar nebunia s-a schimbat în căință. Bărbații lui Israel au plâns toți cu jale mare şi au postit, îndurerați că un trib a fost nimicit de frații din celelalte triburi şi că o puternică armată a întregului popor a fost măcelărită. Se tânguiau gândindu-se că pe drept s-a dus lupta pentru ca făptaşii ticăloşiei să-şi ispăşească nelegiuirea, dar că, din păcate, poporul a întors sabia împotriva propriilor sale măruntaie, căci războiul civil a adus grele pierderi şi dintr-o parte şi din cealaltă. S-au vărsat lacrimi, inimile au fost răscolite, dar apoi patimile s-au potolit şi le-a luat locul judecata liniştită. Au fost trimişi soli la cei şase sute de bărbați din tribul lui Veniamin, care-şi găsiseră scăpare înăuntrul muntelui stâncos, sau în pustiu, locuri primejdioase pentru asediatori chiar dacă erau mulți. S-au jelit din pricina acelei nebunii comune, datorită căreia unii şi-au pierdut tovarăşii de trib, iar alții rudele şi prietenii. Gândindu-se că tribul nu trebuie să dispară definitiv, s-au sfătuit cum să respecte jurământul făcut şi totuşi tribul să-şi ducă viața mai departe”[616]. Sfatul Israeliților continuă:

7: **Ce vom face oare ca să le dăm neveste celor ce au rămas? Că noi ne-am jurat față de Domnul că nu le vom da soții dintre fetele noastre”.**

8: **Şi au zis: „Cine, din neamurile lui Israel, nu s-a suit la Domnul în Mițpa?” Şi, iată, la adunare nu venise în tabără nici un om din Iabeş-Galaad…**

9: **Şi a fost numărat poporul: acolo nu se afla nici un om dintre locuitorii Iabeş-Galaadului.**

„La vest de Iordan, în munții Galaad, se ştie că a existat localitatea Iabeş-Ghilead (Galaad), de unde au fost luate fete pentru bărbații din tribul lui Veniamin, în legătură cu care celelalte triburi s-au jurat să nu le dea fete în căsătorie”[617]. Locuitorii din *Iabeş* (= secetă) nu numai că n-au venit la adunarea Domnului din Mițpa, dar nu au participat nici la campania de pedepsire a Ghibeii, de vreme ce nu se aflau cu ceilalți Israeliți. Era nu doar o sfidare, dar şi un

[614] AB, p. 93
[615] BBVA, p. 300
[616] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI, 14
[617] AB, p. 102

semn al indiferenței față de apartenența la Israel, atitudine primejdioasă, mai cu seamă în acea epocă, dizolvantă oricum.

10: **Iar adunarea a trimis acolo douăsprezece mii de bărbați dintre cei mai puternici și le-a poruncit, zicând: „Duceți-vă și treceți-i prin ascuțișul săbiei pe toți locuitorii Iabeș-Galaadului.**

11: **Și așa veți face: Pe fiece bărbat, ca și pe fiece femeie care a cunoscut culcuș de bărbat, să-i dați pieirii; dar pe fecioare să le cruțați!" Iar ei au făcut așa.**

12: **Și printre locuitorii Iabeș-Galaadului au găsit patru sute de fete fecioare, care nu cunoscuseră culcuș de bărbat, și le-au adus în tabără la Șilo, în ținutul Canaan.**

Poate uimi logica după care o primă cruzime e compensată printr-o a doua, dar e vorba de vremuri aspre și, în ambele cazuri, al Ghibeii și al Iabeșului, de grave delicte religioase, cărora omul *tradițional*, ca să-l numim astfel, le acorda atenția cuvenită (micile devieri erau și în vechime tolerate, cum rezultă chiar și dintr-o lecturare atentă a Scripturii). Oricum, numărul fetelor din Iabeș era insuficient față de numărul supraviețuitorilor din Veniamin.

13: **Atunci toată adunarea a trimis și le-a grăit fiilor lui Veniamin ce se aflau la stânca Rimon și i-a chemat la pace.**

14: **Și-n vremea aceea s-au întors fiii lui Veniamin la fiii lui Israel; iar aceștia le-au dat de neveste pe fetele pe care le adunaseră vii din Iabeș-Galaad; iar acelora le-a plăcut aceasta.**

15: **Iar poporul s-a mulcomit asupra lui Veniamin, că făcuse Domnul o spărtură în semințiile lui Israel.**

16: **Și au zis bătrânii adunării: „Ce vom face oare ca să le dăm neveste celor ce au rămas, de vreme ce femeile din seminția lui Veniamin au fost nimicite?"**

17: **Și au zis: „O moștenire trebuie să fie pentru cei ce au rămas, ca să nu piară o seminție din Israel";**

18: **căci noi nu vom putea să le dăm soții dintre fetele noastre, de vreme ce fiii lui Israel s-au jurat, zicând: „Blestemat să fie cel ce-i va da soție lui Veniamin!"**

19: **Și au zis: „Iată, acum e sărbătoarea anuală a Domnului, în Șilo, care se află la miazănoapte de Betel și la răsărit de drumul care duce de la Betel la Sichem și la miazăzi de Levona".**

20: **Și le-au poruncit fiilor lui Veniamin, zicând: „Mergeți și ascundeți-vă în vii!;**

21: **și când veți vedea că fetele locuitorilor din Șilo ies dănțuind la joc, ieșiți din vii, și fiecare bărbat să-și ia femeie dintre fiicele din Șilo și să vă duceți în ținutul lui Veniamin.**

22: **Și va fi că atunci când părinții sau frații lor vor veni la noi să se plângă, noi le vom zice: „Iertați-i, de dragul nostru!; că nici noi nu i-am luat fiecărui bărbat o femeie ca pradă de război, nici voi nu le-ați dat atunci când v-au cerut; așa că și voi aveți o vină".**

23: **Iar fiii lui Veniamin au făcut așa; și și-au luat femei, după numărul lor, dintre dănțuitoarele pe care le-au apucat. Și au plecat și s-au întors la moșia lor și au rezidit cetățile și au locuit în ele.**

Din nou o stratagemă discutabilă, dar obișnuită în practicile vremii și, pe alocuri, cu reminiscențe până în ziua de astăzi. Scriptura, de altfel, nici nu consemnează vreo împotrivire la această răpire, ci doar sfatul preliminar care lua în calcul această eventualitate. „Sărbătoarea Domnului s-a schimbat în sărbătoare de nuntă. Fetele, smulse din brațele părinților, se părea că sunt predate chiar de părinți în mâinile bărbaților și socoteai că fiecare nu e luată, ci dată ca logodnică de la sânul mamei. Astfel, tribul Veniamin, aproape sfărâmat și nimicit, în scurt timp a ajuns înfloritor, dând învățătură că este spre mare pierdere pentru cei fără frâu călcarea cinstei, fiindcă paguba adusă neprihanei se răzbună crunt"[618].

[618] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI, 17

„În fiecare an se celebra la Şilo un *hag* – o sărbătoare a Domnului pentru care se făcea pelerinaj din toate părţile. Tinere fete dansau hora şi tot Israelul se veselea înaintea Cortului sfânt”[619]**.** Nu ştim despre ce sărbătoare va fi fost vorba; Anania propune, cu rezerve, Sărbătoarea recoltei (sau a Corturilor), în luna Tişri, care ar corespunde, la noi, cu octombrie. „Răpirea fetelor din Selo este aici obiect de dezbatere juridică. Cazul este complicat: acuzatorii sunt taţii şi fraţii fetelor, apărătorii sunt bătrânii comunităţii, acuzaţii sunt beniamiţii sau chiar bătrânii. Verdictul păstrează în textul grecesc concizia celui ebraic, deşi cu diferenţe în conţinut. Textul Masoretic are: *Dacă părinţii sau fraţii lor vin să ne ceară socoteală, le vom spune: Înduraţi-vă de ei, căci nici unul dintre noi nu şi-a luat femeie ca* (pradă de) *război. Nici voi nu puteaţi să le daţi, altfel aţi fi avut vină*”[620].

24: **Şi-n vremea aceea s-au dus de acolo fiii lui Israel, fiecare la seminţia lui şi la neamurile lui, fiecare la moştenirea lui.**

Cuvinte prin care se arată încheierea sărbătorii Domnului din acel an.

25: **În zilele acelea nu era rege în Israel; de aceea fiecare om făcea ceea ce i se părea în faţa ochilor lui că e drept.**

„Concluzie care pregăteşte epoca regilor lui Israel”[621]. Dar, înainte de a vorbi despre epoca monarhiei în Israel, vom mai zăbovi la perioada judecătorilor, în comentariul următor, acela la Cartea Rut.

[619] AB, p. 212
[620] SEP 2, p. 221
[621] BBVA, p. 300

Comentarii la Cartea Rut

Introducere

Cartea Rut îşi are numele de la acela al eroinei principale. Biblia Hebraica o numeşte tot **Rut**[622], însă o aşează între cele cinci *Hagiografe* (Cântarea Cântărilor, Rut, Plângeri, Ecclesiastul şi Estera), în poziția a doua. Septuaginta numeşte cartea **Ruth**[623] şi o plasează după Judecători; acelaşi amplasament aflăm cărții şi în Vulgata, sub denumirea de **Liber Ruth**.

Rut, eroina cărții, este o moabiteancă intrată legal într-o familie de evrei, fiind strămoaşă a regelui David şi, mai important pentru noi, introdusă astfel în arborele genealogic al Mântuitorului Iisus Hristos. Întreaga carte înfățişează, într-un chip discret, pronia divină care o călăuzeşte pe Rut spre a intra în rândul Israeliților, cu un scop ce deja l-am dezvăluit.

„De asemenea, cititorul biblic va fi surprins să constate că, spre deosebire de majoritatea cărților istorice şi profetice ale Vechiului Testament, aici nu va găsi nici o urmă de viclenie, de nedreptate, de abuz, de asprime, îndârjire, încrâncenare, războaie, sânge, stârvuri şi pustiiri. Toate – absolut toate – personajele cărții Rut au o cinste sufletească exemplară şi, mai mult, o gingăşie vecină cu sfințenia”[624].

În Iudaism, de asemenea, Cartea Rut se bucură de prețuire; ea este citită integral în sinagogi de Şavuot (Cincizecime).

Inițial, Cartea Rut era cuprinsă în Cartea Judecătorilor, ca al treilea adaos istoric, fiind ulterior despărțită de aceea şi tratată ca o scriere independentă. „Evenimentul, descris în carte, completează în mod fericit adaosurile din Cartea Judecătorilor. Pe când celelalte două adaosuri arată stăpânirea idolatriei într-un trib al lui Israel[625] şi profunda decădere a moravurilor[626], aceasta din urmă (Cartea Rut - n. n.) arată că nici în acest timp de dezmăț moral n-au lipsit cazuri şi persoane care au trăit o viață tihnită patriarhală, sub scutul Legii lui Moise”[627].

„Cea mai însemnată chestiune care se pune în legătură cu această carte este scopul pe care l-a avut autorul cu scrierea sa. […] Cea mai probabilă părere, cunoscându-se scopul Scripturii Vechiului Testament, de altfel singura îndreptățită, este aceea care susține că scopul acestei cărți este să arate genealogia lui David şi, prin el, genealogia lui Hristos, scopul ultim al Vechiului Testament. Afară de aceasta, scopul cărții este să se arate că şi păgânii vor fi părtaşi ai grației divine, dacă vor ajunge la cunoştința adevăratului Dumnezeu”[628].

---

622 רות
623 **Ρουθ**
624 *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare, abreviat: EIB), Bucureşti, 2001, p. 301
625 Dan.
626 În tribul Veniamin.
627 *Studiul Vechiului Testament*, pp. 175-176
628 *Studiul Vechiului Testament*, p. 177

Prin tradiție, autorul cărții ar fi profetul Samuel, timpul scrierii fiind acela al începutului lui David ca rege, după prima sa ungere şi câtă vreme domnea încă Saul, subiect asupra căruia nu dorim să facem alte comentarii, pe care le-am socoti de prisos. Prin Rut, însă, e anticipată chemarea neamurilor la mântuire, fapt ce ne pare cu mult mai important.

Comentarii

CAPITOLUL 1 – *Rut şi Noemina în Moab.*

1: **Şi a fost că-n zilele când cârmuiau judecătorii s-a făcut foamete în țară. Iar un om din Betleemul lui Iuda s-a dus să locuiască în câmpia Moabului, el şi femeia lui şi cei doi fii ai lor.**

„E de observat arta naratorului de a-şi pregăti cititorul printr-o introducere pe cât de succintă (de numai cinci versete) pe atât de cuprinzătoare (timp, loc, personaje, circumstanțe, acestea din urmă fiind două dezastre: o secetă şi o moarte întreită)"[629]**.**

„*Şi a fost aşa*: atât cartea Rut, cât şi Iisus Navi şi Judecătorii încep cu sintagma **και εγένετο**, *şi a fost*, care poate indica o legătură cu cartea precedentă, dacă nu e vorba doar de un clişeu narativ"[630]. „*În* (*vremea*) *cârmuirii judecătorilor*: perioada Judecătorilor se întinde în mare între 1200 şi 1030 î. Hr., data aproximativă a urcării lui Saul pe tron"[631]. „*A plecat să se strămute*: strămutarea în teritorii străine, redată aici prin grecescul **παροικησαι**, e un eveniment frecvent în epoca Vechiului Testament (Facerea 12, 10; 26, 3; 47, 4), pricinuit de calamități, epidemii sau crize economice. Cei care se înstrăinau u se mai bucurau de statutul cuvenit în cadrul tribului din care proveneau şi, în momentul întoarcerii, întâmpinau greutăți în reabilitarea socială"[632]. „*Betleemul lui Iuda*: localitate la câtiva kilometri sud de Ierusalim, trebuie deosebit de localitatea cu acelaşi nume, aflată în teritoriul lui Zabulon"[633]. *S-a făcut foamete în țară*: „Rhabanus Maurus dă acestui verset o conotație simbolică, referindu-se la foamea spirituală, foamea de cuvântul lui Dumnezeu (*Quaestiones in Ruth*, 108)"[634].

2: **Numele bărbatului era Elimelec, numele femeii sale era Noemina, iar numele celor doi feciori ai lor erau Mahlon şi Chilion. Aceştia erau Efrateni din Betleemul lui Iuda. Şi au venit în câmpia Moabului şi au rămas acolo.**

„Numele personajelor implicate în istorisire au şi o semnificație simbolică: Elimelec = *Dumnezeul meu e rege*; Noemina (sau Noemi) = *Dulceața mea*; Mahlon = *Moliciune*; Chilion = *Sleire*; Orfa = *Cea care întoarce spatele*; Rut = *Prietena*"[635]**.** Alte traduceri posibile pentru unele dintre aceste nume (ce-i drept, cu sensuri apropiate): *Noemi* (= plăcută), *Mahlon* (= bolnăvicios), *Chilion* (= lâncezire), *Orfa* (= ceafă; încăpățânare).

---

[629] BBVA, p. 302

[630] *Septuaginta 2, Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, (în continuare, abreviat: SEP 2), Colegiul Noua Europă, Polirom, Iaşi 2004, p. 233

[631] SEP 2, p. 233 - Cum am mai arătat, cronologiile propuse de diferiți autori diferă destul de mult între ele, o apropiere constatând abia o dată cu începerea domniei lui David.

[632] SEP 2, p. 233

[633] SEP 2, p. 233

[634] SEP 2, p. 233

[635] BBVA, p. 302

„Rhabanus interpretează alegoric onomastica şi componența acestei familii, văzând în (Elimelec) simbolul Decalogului, în (Noemina), pe cel al sinagogii, iar în cei doi fii, simbolul celor două funcții: regală şi sacerdotală. Plecând de la sensul onomasticii ebraice pe care o traduce şi o interpretează alegoric, Rhabanus vede în (Mahlon) (*fereastră*, *început*, *principiu*) tipul profeților care au anticipat întruparea lui Mesia, iar în (Chilion) (*împlinire*, *săvârşire*) pe cel al apostolilor care au adus lumii păgâne lumina credinței în Hristos”[636].

3: **Dar Elimelec, bărbatul Noeminei, a murit, iar ea a rămas cu cei doi fii ai săi.**

4: **Aceştia şi-au luat femei moabitence; pe una o chema Orfa, iar numele celeilalte era Rut. Şi au locuit acolo vreo zece ani.**

„Numele proprii sunt în legătură cu unele dorințe ale mamei, ca *Naomi* (= plăcuta mea; grațioasa mea), sau cu nume de animale, pentru ca pruncului să i se imprime calitățile acestora: *Rahela* (= mieluşeaua), *Şual* (= vulpe), *Caleb* (= câine), sau în legătură cu numele divin: *Ioab* (= Dumnezeu este tatăl), *Elimelekh* (= Dumnezeu este rege), *Iehochanan* (= Dumnezeu miluieşte). Numele teofore mai vechi purtau şi termenul general semit de *stăpân* sau *Dumnezeu* – *Baaliada* (= mâna lui Dumnezeu), *Işbaal* (= omul lui Dumnezeu). Întrucât Baal era un zeu canaanean, atunci numele respective sunt transformate, în cazul de față în Eliada şi Işboşet. Alte nume au înțeles profetic: *Avraam* (= tatăl mulțimii), *Iosua* (= Dumnezeu mântuieşte), *David* (= cel iubit) etc., sau, în timpul romanilor, li se adăuga şi numele tatălui, devenind compuse: *Bartolomeu* (= fiul lui Tolomeu), *Bartimeu* (= fiul lui Timeu), ori supranume ca Simon Petru, Simon Zelotul. De asemenea, se dau nume sugerând originea: Simon Canaanitul, Iuda Iscarioteanul, sau fiind în relație cu evenimente importante din viață – Ghedeon devine Ierubaal (Judecători 6, 32) – sau de origine aramaică – Marta”[637]**.**

Un alt aspect: deşi legea prevede că *amonit şi moabit nu va intra în adunarea Domnului, chiar după al zecelea neam şi până-n veci* (Deuteronom 23, 3), se trece cu seninătate peste aceasta, dovadă că citatul a căpătat dintru început un sens duhovnicesc (chiar dacă, în unele perioade, va fi luat în sens cât se poate de literal). De altfel, şi Cartea Rut a fost primită fără rezerve în canonul iudaic, după cum nici urmaşii moabitencei nu s-au dezis de strămoaşa lor.

„Rhabanus vede simbolic în numele celor două femei, pe de o parte necredința iudeilor – ebr. (Orfa), *cea care şi-a întors grumazul* -, iar pe de alta supunerea şi credința neamurilor păgâne: ebr. Rut, *cea care este prietenă*”[638].

5: **Mahlon şi Chilion au murit amândoi, aşa că femeia a rămas şi fără bărbatul ei, şi fără cei doi fii.**

6: **Iar ea s-a ridicat împreună cu amândouă nurorile ei şi s-au întors din câmpia Moabului; aceasta, deoarece în câmpia Moabului s-a auzit că Domnul şi-a cercetat poporul, dându-i pâine.**

7: **A ieşit ea din locul unde se afla; şi, împreună cu ea, amândouă nurorile ei; şi mergeau pe cale, să se întoarcă în țara lui Iuda.**

Din formulare, pare că toate trei femeile doreau, la un moment dat cel puțin, să vină în Iuda.

8: **Şi a zis Noemina către amândouă nurorile ei: „Duceți-vă şi vă întoarceți fiecare la casa ei părintească, şi să facă Domnul milă cu voi, aşa cum şi voi ați făcut cu cei morți şi cu mine;**

9: **să vă dea Domnul să aveți odihnă, fiecare în casa bărbatului ei!”. Şi le-a sărutat. Iar ele, înălțându-şi glasul, au plâns.**

---

[636] SEP 2, p. 233. Traduceri cu totul diferite decât mai sus. Întreaga interpretare de aici ne pare forțată, dar folositoare în fixarea unor realități religioase.

[637] Dumitru Abrudan şi Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică* (în continuare, abreviat: AB), p. 129

[638] SEP 2, p. 233

„Noemina consideră că cele două nurori au petrecut-o îndeajuns. Odată cu sărutarea de rămas-bun, ea le dă şi dezlegare de a se recăsători”[639]**.** SEP 2 are *tihnă* în loc de *odihnă*: „*Tihnă*: gr. **ανάπαυσις** traduce termenul ebr**aic menunah**, care are aici înțelesul unei situații sigure şi prospere, rezultate în urma căsătoriei. Acelaşi termen poate avea în Vechiul Testament chiar semnificația unei stări de mulțumire, de confort sufletesc (Psalmi 116, 7). Termenul va f reluat în cap. 3, 1”[640].

10: **Şi i-au zis: „Nu! Cu tine ne vom întoarce la poporul tău!”**

11: **Dar Noemina le-a zis: „Întoarceți-vă, fiicele mele!; de ce să mergeți cu mine? Oare-n pântecele meu mai sunt încă fii care să vă fie bărbați?**

12: **Aşadar, întoarceți-vă, fiicele mele, căci eu am îmbătrânit şi nu mai pot avea bărbat. Chiar însă dacă v-aş spune că încă sunt la vârsta măritişului şi că aş naşte fii,**

13: **veți aştepta voi oare până ce ei vor creşte mari? Vă veți păstra oare pentru ei, ca să nu vă măritați după alt bărbat?… Nu, fiicele mele, că tare m-am amărât eu de grija voastră; că Domnul S-a îndepărtat de mine”.**

„Noemina se referă la căsătoria de levirat, legiferată de Moise (Deuteronom 25, 5-10), dar practicată de Evrei cu mult înainte (Facerea 38, 7-30), o lege în virtutea căreia fratele soțului mort avea obligația de a se însura cu văduva acestuia; primul lor fiu purta numele celui mort şi-l moştenea. Acesta, în fapt, este firul roşu al istorisirii de față”[641]**.** Noemi se referă la căsătoria de levirat, însă, cum vom vedea, în Cartea Rut va fi vorba despre ceva diferit. În textul ebraic, Noemi foloseşte aici cuvântul **aguna**, „termen din legea evreiască desemnând o femeie care rămâne legată de bărbatul ei pe viață şi care nu se poate recăsători, fie pentru că soțul refuză să-i acorde actul de divorț (**ghet**) sau nu este în măsură s-o facă din cauza unei boli mintale, fie pentru că soțul a dispărut şi moartea lui nu poate fi probată”[642]**.**

„Rhabanus interpretează simbolic aceste versete ca fiind îndemnul sinagogii către neamurile păgâne de a primi Noul Legământ, credința creştină. El înțelege prin sterilitatea Noeminei imposibilitatea Legii vechi de a mai naşte fii care să-I slujească lui Dumnezeu în adevăr”[643].

14: **Iar ele, înălțându-şi glasul, iarăşi au plâns. Apoi Orfa şi-a sărutat soacra şi s-a întors la poporul ei, iar Rut a mers cu aceasta.**

Chiar dacă numele Orfa ar însemna, în primul rând, *încăpățânare*, aceasta dispare din istorisire lăsând o amintire luminoasă, după cum s-a şi arătat, în Introducere, referitor la toate personajele ce apar în Cartea Rut.

15: **Şi a Zis Noemina către Rut: „Iată, cumnata ta s-a întors la poporul ei şi la dumnezeii săi; întoarce-te dar şi tu după cumnata ta!”**

16: **Dar Rut i-a zis: „Departe de mine gândul de a te părăsi sau de a mă întoarce de lângă tine;**

unde vei merge tu, voi merge şi eu;
unde te vei aşeza tu, mă voi aşeza şi eu;
poporul tău va fi poporul meu,
iar Dumnezeul tău va fi Dumnezeul meu;
17: **şi unde vei muri tu, voi muri şi eu,**
şi acolo mă voi îngropa.
Aşa să-mi facă mie Domnul,
şi chiar mai mult;
că numai moartea
mă va despărți de tine”.

---

639 BBVA, p. 302
640 SEP 2, p. 234
641 BBVA, p. 302
642 *Dicționar enciclopedic de Iudaism* (în continuare, abreviat: DEI), p. 30
643 SEP 2, p. 234

„Rut se predă cu totul destinului pe care şi l-a ales, în ciuda faptului că Moise interzisese acceptarea unui moabit în adunarea Domnului (Deuteronom 23, 3)”[644]. E de presupus că, din discuțiile anterioare purtate cu Noemi, Rut va fi cunoscut riscurile de a fi respinsă de către Iudei.

18: **Văzând atunci Noemina că ea stăruie să-i meargă alături, a încetat s-o mai îndemne.**

19: **Şi au mers amândouă până ce au sosit în Betleem. Şi a fost că după ce au venit în Betleem s-a auzit de ele în toată cetatea; şi ziceau: „Oare aceasta este Noemina?”.**

„După zece ani de absență şi suferință, Noemina părea de nerecunoscut”[645].

20: **Dar ea le-a zis: „Nu mă chemați Noemina, ci chemați-mă Amărâta, că mult m-a amărât pe mine Atotputernicul.**

„*Amărâta*, în contrast cu numele ei adevărat, *Dulceață*; în ebraică, *Mara*”[646]. Noemi îşi continuă cuvântul:

21: **Îndestulată m-am dus, dar cu mâinile goale m-a întors Domnul. De ce mă chemați Noemina? Căci Domnul m-a umilit şi Cel-Atotputernic mi-a făcut necazuri”.**

Tonul Noeminei se apropie oarecum de acela al lui Iov. Fără a blasfemia, ar dori să cunoască pricina încercărilor ce au lovit-o. Nu merge însă până acolo încât să ceară socoteală lui Dumnezeu. „Rhabanus vede în aceste versete (20-21) imaginea Bisericii care, frământată de persecuții, nu se bucură de plăcerile lumii de acum, ci caută slava pe care o va avea în ceruri”[647].

22: **Aşa s-au întors Noemina şi Rut Moabiteanca, nora ei, din câmpia Moabului. Şi au sosit la Betleem când se începea seceratul orzului.**

Amănunt care plasează acest moment al istoriei în prima jumătate a lunii mai. „Rhabanus vede în această întoarcere simbolul întoarcerii neamurilor la unitatea Bisericii”[648].

Un rezumat al acestui prim capitol, aducând şi elemente noi: „După moartea lui Samson, israeliții au fost cârmuiți de Marele Preot Eli. În vremea aceea, ca urmare a foametei care bântuia ținutul, Elimelec din Betleem (oraşul aparține seminției lui Iuda) n-a mai putut să rabde această năpastă şi s-a strămutat în țara moabiților împreună cu soția lui, Naamis[649], şi cu fiii săi, Chellion[650] şi Mallon[651]. Întrucât acolo lucrurile i-au mers aşa cum şi-a dorit, el şi-a însurat feciorii cu femei moabite: Chellion cu Orpha[652] şi Mallon cu Rut. Când s-au împlinit zece ani, Elimelec şi fiii săi au murit la scurtă vreme unul după celălalt, iar Naamis, îndurând cu greu ceea ce i se întâmplase, nu s-a mai împăcat cu însingurarea şi pierderea făpturilor celor mai scumpe, de dragul cărora îşi părăsise țara, întorcându-se în patria ei. Auzise că acolo toate se îndreptaseră şi domnea prosperitatea. Nurorile n-au vrut să se despartă de ea şi, oricât le-a rugat să nu pornească la drum împreună, ele nu şi-au schimbat hotărârea. Atunci Naamis a insistat şi le-a urat o căsnicie mai fericită decât cea pe care o avuseseră împreună cu fiii ei, precum şi însuşirea celorlalte bunuri şi, pentru ca să aibă parte de toate acestea, le-a implorat să rămână acasă şi să nu-şi părăsească patria, avântându-se împreună spre un viitor nesigur. Orpha, care s-a lăsat convinsă, a rămas. Dar pe Rut n-a înduplecat-o în nici un chip şi a mers cu ea, urmând să împartă aceeaşi soartă”[653].

---

644 BBVA, p. 302
645 BBVA, p. 303
646 BBVA, p. 303
647 SEP 2, p. 235
648 SEP 2, p. 235
649 Noemina sau Noemi.
650 Chilion.
651 Mahlon.
652 Orfa.
653 Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 9, 1

CAPITOLUL 2 – *Rut adună spice în holda lui Booz.*

1: **Noemina cunoştea un om care fusese un apropiat al soţului ei. Omul acela era foarte cuprins, din neamul lui Elimelec, iar numele său era Booz.**

„Arta naratorului se vădeşte şi aici, şi în cele ce urmează: relaţia Booz - Noemina e prezentată progresiv: cunoştinţă de-aproape (**gnorimos**) (2, 1), rudă apropiată (**anhistevs**) (2, 20) şi – **deus ex machina**! – rudă foarte apropiată (**anhistevs enghion**) (3, 12)"[654]. „Booz e un nume a cărui etimologie sau semnificaţie n-a putut fi stabilită. Oricum, Booz va fi numele stâlpului din stânga al templului din Ierusalim (III Regi 7, 21)"[655]. O propunere pentru *Booz* ar fi aceea de *curaj*.

SEP 2 începe versetul cu: *Noemin* (*avea*) *o cunoştinţă*: „*o cunoştinţă*: termenul ebraic **modha**, tradus prin gr. **γνώριμος**, e în general folosit pentru a defini atât relaţia de prietenie (II Regi 10, 11; Psalmi 31, 11; Proverbe 7, 4), cât şi de rudenie.. Următorii doi termeni prin care va fi prezentat statutul social al lui Booz sunt rezultatul unei gradaţii lexicale (Rut 2, 1.20), culminând cu calitatea de răscumpărător (2, 20)"[656]. Pentru *foarte cuprins*, SEP 2 are *om puternic*: „Gr. **δυνατός ισχύι**, *litt. puternic în tărie*, traduce o combinaţie de doi termeni ebraici **gibbor** şi **hayil** care sunt asociaţi cu bunăstarea şi forţa, vitejia războinicului (cf. Judecători 6, 12; 11, 1). Aceeaşi combinaţie de termeni va fi folosită în caracterizarea lui Rut (3, 11)"[657]. Pentru *neamul lui Elimelec* SEP 2 are *rudeniile*: „cel de-al doilea termen prin care, în mod gradat, ni se prezintă statutul lui Booz este redat în Septuaginta prin gr. **singhenia,** *rudenie*. Termenul reprezintă un segment social mai extins decât familia, care s-ar identifica cu noţiunea de *clan*, intermediar între familie şi trib. Îşi revendicau un strămoş comun, locuiau în acelaşi loc şi se întâlneau pentru sărbătorile religioase"[658].

2: **Iar Rut, Moabiteanca, a zis către Noemina: „Mă duc în holdă să adun spicele care rămân în urma aceluia la care voi avea trecere". Iar ea i-a zis: „Du-te, fiica mea!"**

„Legea lui Moise le permitea săracilor să adune spicele rămase în urma secerătorilor (Levitic 19, 9; 23, 22; Deuteronom 24, 19). Mai mult, proprietarii erau obligaţi să le ofere sărmanilor această posibilitate. Practic, însă, ea rămânea un act de bunăvoinţă"[659].

„Rhabanus face o analogie între câmpul văzut şi cel simbolic, spiritual, unde spicele sunt sfinţii aleşi de Dumnezeu, secerătorii sunt îngerii buni, iar spicele rămase, oamenii drepţi pe care îngerii îi lasă încă să vieţuiască pe pământ spre pildă credincioşilor"[660].

3: **Şi s-a dus. Şi, mergând, aduna în holdă pe urma secerătorilor. Şi s-a întâmplat să nimerească în holda lui Booz, cel din neamul lui Elimelec.**

„Spice a cules ea din dragoste pentru Tine. Paie a strâns pentru Tine. Şi i-ai dat degrabă răsplata smereniei sale: pentru spice a răsărit din ea Tulpina Împăraţilor, iar pentru paie Snopul Vieţii"[661].

4: **Şi, iată, Booz a venit din Betleem şi le-a zis secerătorilor: „Domnul să fie cu voi!" Iar ei i-au răspuns: „Domnul să te binecuvinteze!"**

5: **Şi a zis Booz către servul său, care era vătaf peste secerători: „Cine este tânăra aceasta?"**

---

[654] BBVA, p. 303
[655] BBVA, p. 303
[656] SEP 2, p. 235
[657] SEP 2, p. 235
[658] SEP 2, p. 235
[659] BBVA, p. 303
[660] SEP 2, p. 236
[661] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Naşterii*, IX, 6

6: **Iar servul, care era vătaf peste secerători, i-a răspuns: „Tânăra este moabiteanca aceea care s-a întors cu Noemina din câmpia Moabului.**

7: **Ea a zis: Lasă-mă să adun şi să culeg de printre snopi în urma secerătorilor!… Şi, de când a venit, de azi-dimineaţă şi până acum, nu s-a odihnit nici măcar atât în holdă".**

8: **Atunci Booz a zis către Rut: „N-ai auzit, fiica mea?: Să nu mergi să culegi în altă holdă, ci rămâi la un loc cu tinerele mele.**

„Aceste tinere erau, de fapt, slujnicele (cu simbrie sau fără) ale lui Booz; el însă le numeşte astfel din delicateţe faţă de Rut, ca nu cumva aceasta să se simtă umilită"[662]. Continuă cuvântul lui Booz:

9: **Şi ia aminte la holda în care seceră ei, şi mergi pe urma lor; că, iată, eu le-am poruncit băieţandrilor să nu se atingă de tine; iar când îţi va fi sete, mergi la vase şi bea de unde ei, băieţandrii, vor scoate apă".**

„Un pas înainte spre sentimentul că Rut trebuie să se considere printre casnicii lui Booz"[663].

„Rhabanus înţelege simbolic prin aceste versete (8-9) îndemnul lui Hristos adresat celor credincioşi de a nu se abate de la adevăr şi de a nu cădea în ceata ereticilor"[664].

10: **Iar ea, căzând înaintea lui cu faţa la pământ, i-a zis: „Cum se face oare că am aflat atâta trecere în ochii tăi, încât să mă iei în seamă, de vreme ce eu sunt o străină?"**

11: **Şi răspunzând Booz, i-a zis: „Mi s-au spus multe şi de toate despre cum te-ai purtat tu cu soacra ta după ce ţi-a murit bărbatul, despre cum i-ai lăsat tu pe tatăl tău şi pe mama ta şi ţara-n care te-ai născut şi ai venit la un popor pe care înainte nu l-ai ştiut.**

12: **Domnul să-ţi răsplătească lucrarea!; multă să-ţi fie răsplata de la Domnul, Dumnezeul lui Israel, la Care ai venit să-ţi pui încrederea sub aripile Lui!"**

13: **Iar ea a zis: „Aflat-am trecere în ochii tăi, doamne, că m-ai alinat şi ai grăit pe inima slujnicei tale!; şi, iată, eu voi fi ca una din slujnicele tale".**

Sub aripile Lui: „superbă metaforă pentru ocrotirea oferită omului de către Dumnezeu; vezi şi Psalmi 16, 8; 35, 7; 56, 1; 60, 4; 62, 7; 90, 4. Expresia pregăteşte însă, aici, o conotaţie aparte"[665]. „Rhabanus înţelege prin aripi simbolul celor două Testamente"[666].

Închinarea lui Rut: „Rhabanus interpretează simbolic gestul lui Rut ca mulţumirea adusă de Biserică Mântuitorului Hristos pentru izbăvirea de rătăcirea idolatră"[667].

Binecuvântarea lui Booz: „Theodoret (al Cirului) întrevede în binecuvântarea pe care Booz o dă lui Rut prefigurarea binecuvântării universale aduse de Întruparea lui Hristos: *Şi s-a împlinit binecuvântarea. Căci a luat plată deplină de la Domnul, făcându-se strămoaşă a binecuvântării neamurilor*"[668].

Slujnicei tale: SEP 2 are *roabei tale*: „*roaba*: gr. **δούλη** redă ebr. **şiphehah**. Se face o distincţie faţă de **παιδίσκον** în eventualitatea în care autorul, potrivit uzanţei semantice a epocii, păstrează pe **doli** doar pentru a marca asumarea de bună voie de către Rut a supunerii faţă de Booz şi totodată reabilitarea ei socială[669]. De altfel, această accepţie a termenului se păstrează până în perioada neotestamentară (Luca 1, 38), fapt care a permis exegezei patristice să întrevadă în răspunsul dat de Rut o prefigurarea a răspunsului prin care Fecioara Maria primeşte

[662] BBVA, p. 303
[663] BBVA, p. 303
[664] SEP 2, p. 236
[665] BBVA, p. 303
[666] SEP 2, p. 237
[667] SEP 2, p. 236
[668] SEP 2, pp. 236-237
[669] Sau, mai exact, a Noeminei, prin Rut, aceasta de a doua fiind o străină ce abia acum se integrează în Israel.

bunavestire de la Arhanghel”[670]. „Rhabanus face referire aici la credința femeii canaaneene şi a sutaşului, subliniind devotamentul neamurilor în comparație cu necredința poporului ales”[671].

14: **Şi i-a zis Booz: „Acum e vremea mesei; apropie-te aici şi mănâncă pâine şi înmoaie-ți bucătura în oțet”. Rut a şezut de-o parte de secerători, Booz i-a dat pâine, iar ea a mâncat şi s-a săturat, iar ce-a rămas a pus de-o parte.**

„Ceea ce se numeşte aici, generic, *oțet* era apă în care se punea puțin oțet de vin, obținându-se astfel o gustoasă băutură răcoritoare”[672].

15: **Şi s-a ridicat să culeagă. Iar Booz le-a poruncit băiețandrilor: „Lăsați-o să adune şi de printre snopi, şi să n-o umiliți.**

16: **Mai mult, dați-i o mână de ajutor şi lăsați-i într-adins din ce s-a secerat; lăsați-o să mănânce şi să culeagă şi să n-o țineți de rău!”**

17: **Aşa că ea a adunat în holdă până seara. Şi a îmblătit ceea ce adunase şi a fost ca la o efă de orz.**

Booz depăşeşte deja cu mult prevederile legii mozaice, prin bunăvoința sa.

18: **Şi, luându-l, a intrat în cetate, iar soacra ei a văzut ce adunase. Iar Rut a adus şi i-a dat ceea ce a rămas după ce ea se săturase.**

Cu ce strânsese Rut, datorită şi poruncilor lui Booz, s-au săturat două persoane.

19: **Şi a întrebat-o soacra: „Unde ai adunat astăzi? şi unde ai lucrat? Binecuvântat să fie cel ce te-a luat în seamă!” Iar Rut i-a spus soacrei sale unde a lucrat şi a zis: „Numele omului la care am lucrat astăzi este Booz”.**

20: **Şi a zis Noemina către nora ei: „Binecuvântat este prin el Domnul, că el n-a încetat să facă milă cu cei vii şi cu cei morți!” Şi i-a zis Noemina: „Apropie-se omul de noi!; e una din rudele noastre de-aproape…”.**

Milă cu cei vii şi cu cei morți: „Căsătoria de levirat era menită să-l împace şi pe cel mort, asigurându-i o succesiune (spre a nu i se stinge numele şi neamul”[673]. Dar, încă o dată precizăm, căsătoria ce se anticipează aici nu va fi una de levirat. Devine evident, însă, că Noemi s-a gândit dintru început că s-ar putea ajunge aici.

21: **Iar Rut a zis către soacra sa: „Da, şi mi-a mai zis: Ține-te aproape de tinerele mele până ce oamenii îmi vor termina tot secerişul!”**

22: **Şi a zis Noemina către Rut, nora sa: „E bine, fiica mea, e bine că ai mers cu tinerele lui; aşa că nimeni n-o să se împiedice de tine într-o altă holdă”.**

23: **Şi Rut s-a prins cu tinerele lui Booz să adune până se va termina secerişul orzului şi al grâului.**

E de subliniat, în toate acestea, şi delicatețea personajelor nenumite (oamenii lui Booz, tinerele, locuitorii Betleemului). Este, într-adevăr, reconfortant, mai cu seamă după cartea premergătoare.

„Când Rut şi soacra ei au ajuns la Betleem, ele au fost primite în gazdă de Boaz[674], ruda lui Elimelec. Privitor la numele pe care îl purta, Naamis a adresat alor săi cuvintele: mai drept ar fi să-mi ziceți Mara!, fiindcă în limba ebraică Naamis înseamnă *noroc*, iar Mara, *amărăciune*. De îndată ce a sosit vremea recoltei, Rut s-a dus la soacra ei şi i-a cerut voie să culeagă spicele din lanuri, ca să aibă cu ce să se hrănească, tocmai când Boaz se îndrepta întâmplător către țarina lui. De îndată ce a ajuns-o din urmă şi a dat cu ochii de ea, şi-a întrebat între patru ochi vechilul a cui era tânăra. Acela i-a spus stăpânului său tot ce aflase mai înainte despre dânsa. Din simpatie față de soacra ei şi în amintirea fiului acesteia, care fusese soțul lui Rut, Boaz a îmbrățişat-o călduros pe tânăra femeie, cu multe urări de bine. Nu numai că i-a îngăduit să culeagă spice de pe urma secerătorilor, ci i-a dat voie să recolteze atâta cât era în stare să

670 SEP 2, p. 237
671 SEP 2, p. 237
672 BBVA, p. 303
673 BBVA, p. 304
674 Booz.

strângă şi să ducă acasă; a poruncit vechilului ca nu numai să n-o stânjenească pe Rut, ci să şi împartă cu ea mâncarea şi băutura oferită secerătorilor. Rut şi-a păstrat turta de orz primită la prânz şi a dus-o soacrei sale, împreună cu spicele adunate (dar şi Naamis i-a pus la îndemână o parte din mâncarea pe care vecinii ei, plini de bunăvoință, i-o aduseseră). Rut a redat întocmai soacrei sale vorbele pe care i le-a spus Boaz. Când Naamis i-a zis că el era ruda lor şi că din cucernicie îi va purta de grijă, Rut s-a dus şi în ziua următoare, împreună cu slujnicele lui Boaz, la culesul spicelor din lanuri”[675].

CAPITOLUL 3 – *Făgăduință pentru căsătorie.*

1: **Şi locuia împreună cu soacra ei. Iar Noemina, soacra ei, i-a zis: „Fiica mea, oare nu-ți voi căuta eu un loc de tihnă, ca să-ți fie bine?**

2: **Acum, Booz, cu ale cărui tinere ai fost, nu ne este oare apropiat? Iată, în noaptea aceasta el are să vânture orzul pe arie.**

„Vânturatul se făcea mai ales noaptea, când bătea vântul”[676]. „Rhabanus întrevede aici aria mistică pe care Se jertfeşte Mielul lui Dumnezeu. În literatura patristică, şi cu precădere liturgică, apare frecvent imaginea lui Hristos ca *spicul care a adus mântuirea*”[677].

3: **Dar tu spală-te, unge-te, pune-ți straiele pe tine şi du-te pe arie; dar să nu i te descoperi omului până ce el va fi sfârşit de mâncat şi de băut.**

„Ritualul cu care o mireasă se pregătea să-şi întâmpine mirele”[678]. „Rhabanus vede în acest ritual prefigurarea Botezului. Ungerea semnifică podoaba tuturor virtuților”[679].

În pregătirea acestei căsătorii e poate şi o presimțire a celor ce vor urma peste generații: „Rut s-a aşezat lângă bărbatul ei pe arie din pricina Ta. Iubirea ei a fost îndrăzneață din pricina Ta, care înveți îndrăzneala pe toți cei ce se pocăiesc. Urechile ei au disprețuit toate glasurile din pricina glasului Tău”[680].

4: **Şi va fi că atunci când el se va culca, tu vei afla locul unde doarme; mergi acolo, dezveleşte-i picioarele, iar el îți va spune ce să faci”.**

„Scena pare frivolă doar pentru nefericita mentalitate modernă; în mentalitatea arhaică ea avea o dimensiune sacrală”[681].

5: **Iar Rut i-a zis: „Voi face tot ce mi-ai spus”.**

Glasul ucenicului care se supune, spre propriul folosul, bătrânului ce-l sfătuieşte (luând sfatul drept poruncă).

6: **Şi s-a coborât la arie şi a făcut tot ceea ce îi poruncise soacra ei.**

7: **Iar Booz a mâncat şi a băut şi inima i s-a veselit; şi s-a dus de s-a culcat lângă un stog. Iar Rut s-a furişat până la el şi i-a ridicat poala aşternutului de pe picioare.**

Inima i s-a veselit: „în sensul că se simțea bine, şi nimic mai mult”[682]. *Poala aşternutului de pe picioare*: adică poala mantiei cu care el se învelise; evreii purtau aşa numitul *veşmânt de deasupra*, de formă dreptunghiulară, ce folosea şi drept acoperământ pentru noapte.

Din nou, anticiparea celor ce se vor împlini peste veacuri: „Astăzi s-a culcat Rut cu Booz, fiindcă a văzut ascuns întru el leacul vieții; astăzi s-a împlinit dorirea ei, căci din sămânța

[675] Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 9, 2
[676] BBVA, p. 304
[677] SEP 2, p. 238
[678] BBVA, p. 304
[679] SEP 2, p. 238
[680] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Naşterii*, IX, 4
[681] BBVA, p. 304
[682] BBVA, p. 304

ei a răsărit Cel ce dă viață tuturor" [683]. Vom vedea mai jos că e discutabil dacă Iisus *a răsărit* din sămânța lui Rut.

8: **Şi a fost că la miezul nopții s-a speriat omul şi s-a tulburat: Iată, o femeie şedea culcată la picioarele lui!**

9: **Şi i-a zis: „Cine eşti?" Ea a zis: „Eu sunt Rut, slujnica ta; întinde-ți aripa peste slujnica ta, că-mi eşti rudă".**

Întinde-ți aripa peste slujnica ta: „invocație rituală prin care Rut îi cerea lui Booz s-o ia de soție în virtutea legii leviratului. Ritualul consta în aceea că bărbatul îşi întindea poala mantiei asupra femeii. Aici însă e folosit cuvântul *aripă* spre a-l lega de 2, 12: Bărbatul devine ocrotitorul femeii sale aşa cum Dumnezeu este, în general, ocrotitorul omului; căsnicia capătă astfel o conotație divină"[684]. „Rhabanus face referire aici la o Rut spirituală care doarme la picioarele lui Hristos, în aşteptarea Învierii Lui din morți. Aluzie la figura Mariei Magdalena. Ca şi Rahab (din Iosua), ca şi soția lui Osea, ca şi Maria Magdalena din Evanghelii, Rut este asimilată de Părinți cu o **casta meretrix**, *desfrânata castă*, prefigurând Biserica provenită dintre păgâni"[685].

10: **Iar Booz a zis : „Binecuvântata Domnului Dumnezeu să fii tu, fiica mea, de vreme ce fapta bună de pe urmă ți-ai făcut-o mai bună decât cea dintâi; că nu te-ai dus după om tânăr, fie el sărac sau bogat.**

11: **Şi acum, fiica mea, nu-ți fie teamă; orice-mi vei spune tu, aceea voi face; fiindcă tot neamul poporului meu ştie că eşti femeie vrednică.**

12: **Şi acum, eu îți sunt, într-adevăr, rudenie: cu toate acestea, este o rudă mai aproape decât mine".**

„Noutatea intervine brusc, ca şi cum ar vrea să provoace o răsturnare de situație. Ea este însă, cum se va vedea, mai mult decât un procedeu literar"[686]. „Theodoret (al Cirului) subliniază intenția autorului de a focaliza acțiunea asupra evenimentului principal al restabilirii familiei Noeminei, eveniment pe care Rut şi-l asumă cu deplină conştiință şi înțelepciune: *Căci de te-ai fi dus după cei tineri ca vârstă, nu te-ai fi dus socotind bogăția sau sărăcia, ci numai desfătarea plăcerilor. Dar ai venit către un bărbat care îndeplineşte rolul de tată. Căci aceasta înseamnă faptul că a numit-o* ***fiică****. Şi a numit-o aşa de două ori*"[687]. Iar „Rhabanus vede aici înțelepciunea neamurilor odinioară păgâne, care au părăsit erorile idolatre"[688].

Cuvântul lui Booz continuă:

13: **Rămâi aici peste noapte ; iar mâine fi-va că dacă el, fiind rudă mai apropiată, va vrea să te ia, bine! Dar dacă nu, o fac eu – viu e Domnul!; acum, dormi până dimineață!"**

14: **Iar ea a dormit la picioarele lui până dimineața. Şi s-a sculat devreme, la îngânatul zorilor, când încă nu se cunoaşte om cu om. Iar Booz i-a zis: „Să nu se ştie că o femeie a venit pe arie".**

Când încă nu se cunoaşte om cu om: „Textul Masoretic: *...înainte de a se fi putut ei cunoaşte unul pe altul*. Textul însă se referă la momentul plecării lui Rut; deşi întâlnirea lor fusese castă, ea nu trebuia să dea naştere la bănuieli (mai ales pentru ceea ce avea să se întâmple în ziua aceea)"[689].

„Theodoret (al Cirului) subliniază, de asemenea, virtutea lui Booz şi corectitudinea cu care îşi asumă această situație: *Atât de mare a fost virtutea acestui bărbat încât, venind la el noaptea o fată tânără şi cuviincioasă, a păzit înfrânarea în această întâmplare potrivit Legii; şi*

[683] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Naşterii*, I, 13
[684] BBVA, p. 304
[685] SEP 2, p. 238
[686] BBVA, p. 304
[687] SEP 2, pp. 238-239
[688] SEP 2, p. 239
[689] BBVA, p. 304

nici nu s-a zorit spre o nuntă fără de lege, ci a vorbit despre căsătorie cu ruda ei cea mai apropiată[690]. *Ca, refuzând această rudă căsătoria, să se poată uni cu* (acea) *femeie demnă de laudă*"[691].

15: **Şi i-a zis: „Adu încoace şorţul pe care-l porţi!" Ea l-a ţinut, iar el i-a măsurat şase măsuri de orz; şi i l-a pus pe grumaz, iar ea a venit apoi în cetate.**

Gestul lui Booz depăşeşte generozitatea obişnuită.

16: **Şi a intrat Rut la soacra ei, iar aceasta i-a zis: „Cum e, fiica mea?" Iar ea i-a spus tot ceea ce omul făcuse pentru ea.**

17: **Şi i-a zis: „El mi-a dat aceste măsuri de orz; că mi-a zis: Să nu te duci la soacra ta cu mâna goală".**

18: **Iar ea i-a zis: „Mai şezi, fiica mea, până când vei şti cum se va sfârşi treaba; că omul nu va avea odihnă până ce treaba nu se va sfârşi astăzi".**

Încurajată la vederea măsurilor de orz, Noemi intuieşte că dorinţa ei se va împlini.

„După câteva zile, când orzul fusese treierat, Boaz a venit din nou şi s-a culcat pe arie. prinzând de veste, Naamis a fost de părere ca Rut să doarmă în preajma lui (căci s-a gândit că va fi în folosul lor dacă el va vorbi cu Rut) şi a trimis-o pe tânăra femeie să se culce la picioarele sale. Iar Rut, în grija ei deosebită de a nu-şi contrazice cu nici un prilej propria soacră, s-a dus la arie şi s-a furişat lângă Boaz, care nu i-a observat prezenţa, dormind adânc. Dar, pe la miezul nopţii, el s-a trezit şi, simţind că o femeie era culcată în preajma lui, a întrebat-o cine era. Rut şi-a rostit numele şi, spunându-i că venise să stea lângă stăpânul ei, Boaz a tăcut atunci. Dar, dis-de-dimineaţă, înainte ca slujitorii să se scoale pentru începerea lucrului, a trezit-o pe Rut şi i-a poruncit să ia orz cât putea să ducă, întorcându-se la soacra ei mai înainte ca cineva să afle că ea dormise acolo. Înţelepciunea le cerea să se ferească de clevetiri, mai ales că nu se întâmplase nimic necuviincios între ei. I-a zis apoi: - În toată această întâmplare, am luat următoarea hotărâre. Mai întâi trebuie să-l întreb pe cel ce-ţi este rudă mai apropiată dacă vrea să se însoare cu tine. Dacă se va învoi, te vei mărita cu el; dacă însă va refuza, tu vei fi soţia mea potrivit legii!"[692].

CAPITOLUL 4 – *Booz se căsătoreşte cu Rut.*

1: **Booz a ieşit la poartă şi şedea acolo. Şi, iată, ruda aceea despre care pomenise Booz trecea pe acolo. Şi i-a zis Booz: „Abate-te din drum şi aşază-te aici!" Iar acela s-a abătut din drum şi s-a aşezat.**

Booz a ieşit la poartă: „E vorba de poarta cetăţii, în faţa căreia se afla piaţa unde se făceau adunările şi judecăţile publice"[693].

2: **Şi a luat Booz zece oameni dintre bătrânii cetăţii şi a zis: „Şedeţi aici!" Iar ei au şezut.**

3: **Iar Booz i-a zis rudei: „Noemina, care s-a întors din câmpia Moabului, vrea să vândă partea de ţarină care este a fratelui nostru Elimelec.**

Zece oameni: „numărul minim cerut pentru a constitui un tribunal; mai târziu, conform Talmudului, acest număr va fi de trei; zece bărbaţi erau necesari pentru o adunare cu statut de sinagogă"[694]. „Rhabanus face o analogie între numărul zece şi bărbaţii drepţi ai Vechiului Testament care au prevestit Întruparea Mântuitorului Hristos"[695].

---

[690] Se anticipează evenimentele din cap. 4.
[691] SEP 2, p. 239
[692] Iosif Flaviu, *Antichităţi iudaice*, V, 9, 3
[693] BBVA, p. 305
[694] SEP 2, p. 240

„În limbajul biblic, cuvântul *frate* are un înțeles foarte larg, de la frate propriu-zis, de sânge, până la văr, rudă apropiată, la membru al comunității locale sau al întregului Israel”[696]. Continuă cuvântul lui Booz:

4: **Şi am zis că te voi înştiința, zicând: Răscumpăr-o în fața celor ce sunt aşezați aici şi în fața bătrânilor poporului meu; dacă vrei s-o răscumperi, răscumpăr-o; dar dacă nu vrei s-o răscumperi, spune-mi ca să ştiu; că în afară de tine nu este o rudă mai apropiată, iar eu sunt după tine”. Iar acela a zis: „Sunt aici, eu o voi răscumpăra”.**

Răscumpără: „Sensul grecescului **anhistevo** e complex: *a-şi exercita (cineva) dreptul de rudă apropiată*, imposibil de tradus ca atare. Echivalentul e în funcție de obiect: a vinde, a cumpăra (sau a răscumpăra sau a moşteni) o țarină, a o lua de soție pe văduva celui mort, a-i transmite fiului numele şi moştenirea mortului etc.”[697].

5: **Şi a zis Booz: „În ziua în care vei lua țarina din mâna Noeminei, trebuie s-o iei şi pe Rut Moabiteanca, femeia celui răposat, ca să ridici numele mortului în moştenirea lui”.**

6: **Iar ruda aceea a zis: „Nu voi putea s-o răscumpăr pentru mine, ca să nu-mi stric moştenirea; răscumpără tu pentru tine dreptul meu, că eu nu voi putea să-l răscumpăr”.**

„Ruda (căruia nu i se dă numele) a intuit dorința lui Booz de a se căsători cu Rut şi se retrage delicat. Cei doi bărbați au un comportament de mare finețe”[698].

7: **În vremile de demult era în Israel obiceiul ca, la o răscumpărare sau o târguială, pentru ca lucrul să fie bine aşezat, omul îşi dezlega sandala şi i-o da celuilalt, care-i răscumpăra dreptul; aceasta era mărturie în Israel.**

8: **Aşadar, ruda i-a zis lui Booz: „Cumpără pentru tine dreptul meu!” Şi şi-a dezlegat sandala şi i-a dat-o.**

„Gest ritual-simbolic prin care cineva îi ceda altuia un drept al său”[699] şi, totodată, dovadă juridică privind încheierea înțelegerii. „Rhabanus interpretează în cheie soteriologică: sandaua ar aminti de *veşmintele de piele*, de trupul lui Adam după cădere, pe care avea să-l asume şi Hristos”[700].

9: **Iar Booz a zis către bătrâni şi către tot poporul: „Sunteți astăzi martori că am cumpărat din mâna Noeminei tot ceea ce era al lui Elimelec şi tot ceea ce era al lui Chilion şi tot ceea ce era al lui Mahlon.**

10: **Mai mult, şi pe Rut Moabiteanca, femeia lui Mahlon, am răscumpărat-o spre a-mi fi soție, pentru ca eu să ridic numele celui răposat în moştenirea lui şi să nu piară numele mortului dintre frații lui şi din spița poporului său. Voi sunteți astăzi martori”.**

11: **Şi a răspuns tot poporul ce se afla în poartă: „Să dea Domnul ca femeia care merge în casa ta să fie ca Rahela şi ca Lia, cele ce amândouă au întemeiat casa lui Israel şi au făcut Efrata puternică şi vor face din Betleem un nume.**

Poporul se afla în poarta cetății, loc în care se țineau procesele şi se consemnau evenimentele de stare civilă.

„Lia şi Rahela: cele două soții ale lui Israel (Facerea 35, 22-24). În apropiere de Betleem (Efrata) şi de Rama se afla mormântul Rahelei (Facerea 35, 19). De Betleem vor fi legate numele lui Iesei şi David, precum şi al *fiului lui* David, Iisus Hristos”[701]. Lia „şi Rahela sunt matriarhele care *au zidit casa lui Israel* şi amândouă sunt pomenite în binecuvântarea miresei. Fiii Leei au întemeiat şase dintre triburile lui Israel iar doi dintre ei, Levi şi Iuda, sunt

---

[695] SEP 2, p. 240. Prin numărul 10 e închipuit Mântuitorul, numele său începând cu litera **iotta**, cu care se nota numărul zece.
[696] BBVA, p. 305
[697] BBVA, p. 305
[698] BBVA, p. 305
[699] BBVA, p. 305
[700] SEP 2, p. 240
[701] BBVA, p. 305

la originea celor două instituții naționale ereditare: preoția și monarhia"[702]. „Efrata se află la nord de Ierusalim, în ținutul lui Beniamin. Pentru că niște oameni de acolo s-au dus să locuiască în Betleem, cele două nume au fost asociate (Facerea 35, 19; 48, 7; Mihea 5, 1). Betleemul este locul îngropării Rahelei, iar ulterior, al nașterii lui Iisus Hristos"[703]. „Pornind de la etimologia ebraică, Rhabanus interpretează cele două femei[704] ca atitudini existențiale: viața activă și cea contemplativă: Marta și Maria"[705].

Continuă binecuvântarea poporului pentru casa lui Booz:

12: **Casa ta să devină precum casa lui Fares, pe care Tamara i l-a născut lui Iuda, din a cărui sământă să-ți dea ție Domnul prin această tânără femeie!"**

„Fares, strămoș al lui Booz, fusese rodul unei căsătorii de levirat; istoria despre Iuda și Tamara în Facerea 38"[706]. „Istoria nașterii lui Fares seamănă cu cea a nașterii lui Obed, întrucât Tamar, ca și Rut, rămânând văduvă, va fi propusă unei căsătorii de levirat (cf. Facerea 38, 1-30). Fares și urmași săi aveau să fie strămoșii după trup ai Mântuitorului Iisus Hristos, menționat și în genealogia din Evanghelia după Matei (1, 3)"[707].

13: **Atunci Booz a luat-o pe Rut, iar ea i-a devenit soție. El a intrat la ea, iar Domnul i-a dat ei rod și a născut un fiu.**

„Cărbunele aprins (Rut) a urcat în patul lui Booz și s-a culcat acolo. A văzut Arhiereul ascuns în coapsele lui. Focul a alergat spre cățuie și s-a aprins. Și juninca lui Booz (Rut) Te-a născut pe Tine, Vițelul cel Gras"[708]. Din nou, rezerva de mai sus: doar despre Iosif se afirmă cert în Noul Testament că ar fi descendent din Rut.

14: **Și au zis femeile către Noemina: „Binecuvântat este Domnul, Cel ce n-a răbdat să ți se stingă rudenia, ci a făcut ca numele tău să fie rostit în Israel!**

15: **Acesta-i cel ce sufletul ți-l va întoarce la sine și-ți va hrăni bătrânețele, că nora ta, cea care te-a iubit, a născut un fiu care-ți este mai bun decât șapte fii".**

16: **Iar Noemina a luat pruncul și l-a pus la sânul ei și i-a fost ca o doică.**

„Gestul nu indică o adopție (de fapt, Noemina devenise mama legală a pruncului), ci protecție"[709]. Suntem din nou obligați la rezerve: Noemina nu devenise mama legală a copilului! Oricum, aceasta nu tulbură armonia din casa lui Booz. SEP 2 traduce *îți va fi înviorare sufletului*: „Theodoret (al Cirului) interpretează astfel *înviorare a sufletului* (gr. **εις επιστρεφοντα ψυχήν**): *După un înțeles mai la îndemână, expresia arată restabilirea sufletească; după înțelesul potrivit adevărului, arată întoarcerea lumii păgâne* (la Dumnezeu). *Căci de acolo a înflorit mântuirea întregii lumi*"[710]. *Șapte fii*: „*șapte*: număr simbolic al perfecțiunii. Șapte copii erau semnul binecuvântării date de Domul unei familii (cf. I Regi 2, 5)"[711].

17: **Și vecinele i-au dat un nume, zicând: „Un fiu i s-a născut Noeminei". Și i-au pus numele Obed; acesta este tatăl lui Iesei, tatăl lui David.**

„De obicei, numele unui nou-născut era dat de mamă și, uneori, de tată. Aici se petrece un fapt neobișnuit: comunitatea se implică în nașterea pruncului, cu convingerea că evenimentul o privește direct. Obed înseamnă *Cel ce slujește*. Prin el, Rut devine bunica regelui David și strămoașă a lui Iisus (Matei 1, 5-16)"[712]. „Mulți au văzut în căsătoria moabitencei Rut cu Booz din Betleemul Iudeei o căsătorie de levirat, deși Booz, precum se știe, nu îi era frate fostului soț

702 DEI, p. 447
703 SEP 2, p. 241
704 Lia și Rahila.
705 SEP 2, p. 241
706 BBVA, p. 305
707 SEP 2, p. 241
708 Sf. Efrem Sirul, *Imnele Nașterii*, IX, 15
709 BBVA, p. 305
710 SEP 2, p. 241
711 SEP 2, p. 241
712 BBVA, p. 306

al acestei eroine, ci o rudă după tată. Prin acest act nu s-a urmărit perpetuarea în Israel a numelui lui Mahlon, soțul decedat al lui Rut, cât păstrarea moștenirii acestuia în cadrul familiei din care făcea parte. Lucrul acesta rezultă din dialogul purtat de Booz cu o altă rudă mai apropiată de Rut, care avea prioritate la cumpărarea țarinii ce fusese parte din moștenirea familiei fostului soț. […] Că în căsătoria dintre Booz şi Rut nu trebuie să vedem neapărat aplicarea legii leviratului se deduce, pe lângă cele arătate mai sus, şi din faptul că primul născut din această unire a celor doi nu s-a numit Mahlon, după numele fostului soț al lui Rut, cum prevedea legea leviratului, ci s-a numit Obed"[713]**.** „S-a asimilat adeseori căsătoria lui Boaz cu verişoara lui prin alianță, rămasă fără copil, ca o formă de levirat, ceea ce de fapt nu este"[714]**.** În plus, „iudeii fugeau de astfel de căsătorii, deşi-i silea legea; astfel Rut, moabiteanca, rămasă văduvă, abia s-a căsătorit cu o rubedenie tare îndepărtată"[715].

18: **Şi acestea sunt generațiile lui Fares:**
Fares i-a dat naştere lui Hețron,
19: **Hețron i-a dat naştere lui Aram, Aram i-a dat naştere lui Aminadab,**
20: **Aminadab i-a dat naştere lui Naason, Naason i-a dat naştere lui Salmon,**
21: **Salmon i-a dat naştere lui Booz, Booz i-a dat naştere lui Obed,**
22: **Obed i-a dat naştere lui Iesei, iar Iesei i-a dat naştere lui David.**

Genealogia lui David începe cu Fares, fiu al lui iuda, unul dintre cei doi gemeni ai Tamarei (Facerea 38, 24-30):

Fares (= spărtură) – *Hețron* (= înverzit; înflorit) – *Aram* (= înalt) – *Aminadab* (= ruda este darnică) – *Naason* (= şarpe) – *Salmon* (= umbrit) – *Booz* (= curaj) – *Obed* (= slujitor) – *Iesei* (= bogăția Domnului) – *David* (= cel iubit). Genealogia încheindu-se cu David, deducem că perioada lui David este şi aceea a scrierii cărții (altfel, ar fi apărut şi Solomon sau, pentru o dată mai târzie, şi urmaşii acestuia). Continuând, genealogia începută aici s-ar încheia cu Iosif, bărbatul Mariei, astfel că nu o putem numi pe Rut strămoaşă a lui Iisus (doar dacă nu cumva şi Maria, pe o altă linie, se va fi trăgând din Rut, după cum, de altfel, susține Tradiția Bisericii, fără a avea, însă, un prea solid fundament scripturistic); oricum, prezența ei în genealogia Mântuitorului e onorantă (chiar dacă, în cazul de față, termenul de *genealogie* e oarecum forțat, fiind vorba de genealogia lui Iosif). „Theodoret (al Cirului) vede în această genealogie ideea mântuirii universale: *De aceea şi dumnezeiescul Matei, consemnând genealogia, a omis femeile vestite prin virtute, pe Sara, şi pe Rebeca, şi pe altele; însă a pomenit de Tamar, şi de Rahab, şi de Rut, şi chiar şi de femeia lui Urie, arătând că pentru toți oamenii S-a întrupat Fiul Unul Născut al lui Dumnezeu, şi pentru iudei, şi pentru celelalte neamuri, şi pentru cei păcătoşi, şi pentru cei drepți*"[716]. „Majoritatea interpreților sunt de părere că țelul principal al acestei cărți *este să arate genealogia lui David şi, prin el, genealogia lui Hristos, scopul ultim al Vechiului Testament*"[717].

„Când Rut a repetat soacrei sale aceste vorbe[718], Naamis a fost cuprinsă de speranța că Boaz le va lua sub ocrotirea lui. Pe la jumătatea zilei, Boaz a venit în oraş, a strâns laolaltă bătrânii cetății, chemând-o pe Rut împreună cu ruda ei apropiată. Când s-a înfățişat ultimul, Boaz l-a întrebat: - Vrei ca moştenirea lui Elimelec şi a fiilor săi să intre în stăpânirea ta? Acela a primit, căci legea îi dădea acest drept, ca rudă apropiată, şi Boaz i-a zis: - Dar nu mai înainte ca tu să respecți şi cea de-a doua jumătate a legii, îndeplinind toate prevederile ei. Femeia care a venit aici este văduva lui Mallon şi, potrivit legii, trebuie s-o iei de nevastă, dacă vrei să primeşti moştenirea! Omul a cedat femeia şi moştenirea lui Boaz, care era de asemenea rudă a răposatului, recunoscând că el avea şi nevastă, şi copii. Boaz a chemat bătrânii cetății ca martori

[713] AB, p. 168
[714] DEI, p. 683
[715] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LXX, 2
[716] SEP 2, p. 242
[717] IIR, p. 216, care citează – locul marcat cu litere italice - *Studiul Vechiului Testament*, p. 101
[718] Pe care i le-a grăit Booz pe arie (cap. 3).

şi i-a poruncit femeii să vină şi să-i descalţe ruda de-o sanda, scuipând-o în obraz[719]. Făcând ceea ce i s-a spus, Rut a devenit soţia lui Boaz şi după un an i-a născut un fiu. El a fost dădăcit de Naamis, care, la îndemnul celorlalte femei, i-a dat numele de Obed, fiindcă ea l-a crescut ca să-i poarte de grijă la bătrâneţe. În limba evreiască, Obed înseamnă *slujitor*. Din Obed se trage Iessaeu[720], şi din acesta David, care a fost rege, lăsându-şi moştenire tronul urmaşilor săi până în a douăzeci şi una spiţă. Iată ce am crezut că trebuie să povestesc despre Rut, vrând să arăt puterea lui Dumnezeu, care poate lesne să înalţe până şi oamenii de rând la rangul cel mai înalt, precum David trăgându-se din părinţi neînsemnaţi"[721].

„Să trecem acum la Rut; vom vedea că şi istoria vieţii sale se aseamănă cu cele ale noastre. Rut era de alt neam, trăia în cea mai neagră sărăcie. Totuşi, când a văzut-o Booz, n-a dispreţuit nici sărăcia ei şi nici nu s-a scârbit de prostul său neam. Tot aşa şi Hristos S-a căsătorit cu Biserica, deşi Biserica era de alt neam şi foarte săracă, făcând-o părtaşă marilor Sale bunătăţi. Şi după cum Rut, de n-ar fi părăsit mai întâi pe tatăl ei, de n-ar fi dispreţuit casa, neamul, patria şi rudele, n-ar fi avut parte de o înrudire atât de mare, tot aşa şi Biserica, după ce a părăsit obiceiurile strămoşeşti, a ajuns dragă Mirelui. Acelaşi lucru îl spune şi profetul David, adresându-se Bisericii: *Uită pe poporul tău şi casa părintelui tău şi va pofti Împăratul frumuseţea ta* (Psalmi 44, 12-13). Aşa a făcut şi Rut; de aceea a şi ajuns mamă de împăraţi, precum şi Biserica. Că David se trage din Rut"[722].

Ca şi cartea precedentă, Cartea Rut pregăteşte, în felul său, perioada instaurării monarhiei în Israel, epocă de care ne vom ocupa în comentariile la următoarele şase cărţi ale Sfintei Scripturi, cele patru ale Regilor şi cele două Paralipomena.

Listă de abrevieri

AB – Dumitru Abrudan şi Emilian Corniţescu, *Arheologie biblică*
Abr. – De Abrahamo
AI – Antiquitates Iudaicae

[719] Scuiparea în obraz era prevăzută de lege în cazul acelora care-o refuzau de femeie pe văduva fratelui defunct. Aici nu era vorba despre fratele lui Mahlon (mort, de altfel, şi acela), astfel că lipseşte şi gestul scuipării în obraz (socotim că şi acela, în cazul refuzului unei căsătorii de levirat, era, mai degrabă, unul simbolic).
[720] Iesei.
[721] Iosif Flaviu, *Antichităţi iudaice*, V, 9, 4
[722] Iosif Flaviu, *Antichităţi iudaice*, III, 4

BBVA – *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania
DE – Demonstratio evangelica
DEI – *Dicționar enciclopedic de Iudaism*
Dial. – Dialogul cu iudeul Trifon
Ebr. – ebraică
EIB - Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române
Exh. mart. – Exhortatio ad martyrium
F – Filocalia
GNO – *Gregorii Nysseni Opera*, Leyde
Gr. – greacă
Her. – Qius rerum divinarum heres sit
Hom. Ios. – Homiliae in Iesu Nave
IIR – *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars VI, *Iosue, Iudicum, Ruth*
In Cant. – In Canticum Canticorum
Plant. – De plantatione
PSB - Părinți şi Scriitori bisericeşti
Quaest III Rg. – Quaestiones in III Regum
QE – Quaestiones in Exodum
Qu. Ios. – Quaestiones in Iosuam
Qu. Lib. – Quaestionem evangelicum libri 2
Q. Th. – Quaestiones ad Thalassium
SEP 2 – *Septuaginta 2, Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*
TB – Talmudul Babilonian

BIBLIOGRAFIE

A. *Sfânta Scriptură*

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, EIB, Bucureşti, 2001
- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, EIB, Bucureşti 1995
- *Biblia adică Dumnezeeasca Scriptură*, Ediția Sfântului Sinod, Bucureşti, 1914
- *Biblia Hebraica*, Editio quarta emendata opera H. P. Rüger, Stuttgart, 1979
- *Biblia Sacra Vulgata*, Editionem quartam emendatam cum sociis B. Fischer, H. I. Frede. H. F. D. Sparks, W. Thiele, praeparavit Roger Gryson, Stuttgart, 1994
- *Cântarea Cântărilor*, traducere din limba ebraică, note şi comentarii de Ioan Alexandru, în colecția **Bibliotheca Orientalis**, Editura ştiințifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1977
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars I, *Genesis*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1988
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars II, *Exodus*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1991
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars III, *Leviticus*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1993
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars IV, *Numeri*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1994
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars V, *Deuteronomium*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1997
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars VI, *Iosue, Iudicum, Ruth*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2004
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars XI, *Liber Psalmorum*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2003
- *Septuaginta*, Edidit Alfred Rahlfs, Stuttgart, 1979
- *Septuaginta 1*, *Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Dan Sluşanschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu; traduceri de: Cristian Bădiliță, Ion Pătrulescu, Eugen Munteanu, Mihai Moraru, Ioana Costa, Colegiul Noua Europă/Polirom, Bucureşti/Iaşi, 2004
- *Septuaginta 2, Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Dan Sluşanschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu; traduceri de: Florica Bechet, Ioana Costa, Alexandra Moraru, Ion Pătrulescu, Cristina Costena Rogobete, Colegiul Noua Europă, Polirom, Iaşi 2004
- *Septuaginta 3*, *1-2 Paralipomene, 1-2 Ezdra, Ester, Iudit, Tobit, 1-4 Macabei*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, traduceri de: Francisca Băltăceanu, Gheorghe Ceauşescu, Ştefan Colceriu, Vichi Dumitru, Ştefania Ferchedău, Theodor Georgescu, Octavian Gordon, Lia Lupaş, Colegiul Noua Europă/Polirom, Bucureşti/Iaşi, 2005
- *Septuaginta 4/I*, *Psalmii, Odele, Proverbele, Ecleziastul, Cântarea Cântărilor*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, traduceri de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Florica Bechet, Monica Broşteanu, Ioana Costa, Marius David Cruceru, Cristian Gaşpar, Eugen Munteanu, Ion Pătrulescu, Colegiul Noua Europă/Polirom, Bucureşti/Iaşi, 2006

B. *Scrieri patristice*

- *Actele martirice*, trad. Ioan Rămureanu, în colecția „**Părinți şi scriitori bisericeşti**” (în continuare, abreviat: PSB), nr. 11, EIB, Bucureşti, 1982
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Împotriva bogaților răi*, trad. Vasile Goraş, în vol. *Antologie din scrierile Părinților latini*, Editura Anastasia, 2000
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Despre Sfintele Taine*, *Scrieri II*, trad. David Popescu, PSB 53, EIB, Bucureşti, 1994
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Scrisori*, *Scrieri II*, trad. David Popescu, în colecția „**Părinți şi scriitori bisericeşti**” (PSB), nr. 53, EIB, Bucureşti, 1994
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Cuvânt împotriva Elinilor*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Despre principii*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Epistola despre Sinoade*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Epistolele către Serapion*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Tratat despre întruparea Cuvântului*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1987
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Trei Cuvinte împotriva arienilor*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1987
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, *Scrieri II*, trad. Dumitru Stăniloae, PSB 16, EIB, Bucureşti, 1988
- Augustin (Fer.), *Mărturisiri*, *Scrieri alese I*, trad. Ioan Rămureanu, PSB 64, EIB, Bucureşti, 1985
- Barnaba, *Epistola*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, Bucureşti, 1979
- Boethius, *Scurtă expunere a credinței creştine*, trad. D. Popescu, în Boethius şi Salvianus, *Scrieri*, P.S.B. 72, EIB, Bucureşti, 1992
- Calist Catafygiotul, *Despre viața contemplativă*, trad. D. Stăniloae, în colecția „**Filocalia**” (F), nr. 8, EIB, Bucureşti, 1979
- Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, Bucureşti, 1979
- Calist şi Ignatie Xanthopol, *Cele 100 de Capete*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, Bucureşti, 1979
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, *Scrieri IV*, trad. D. Stăniloae, PSB 41, EIB, Bucureşti, 2000
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 38, EIB, Bucureşti, 1991
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre Sfânta Treime*, *Scrieri III*, trad. D. Stăniloae, PSB 40, EIB, Bucureşti, 1994
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Glafire*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 39, EIB, Bucureşti, 1992
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Zece Cărți împotriva lui Iulian Apostatul*, trad. Constantin Daniel revăzută de Î.P.S. Nicolae Corneanu, Editura Anastasia, 2000
- Chiril al Ierusalimului (Sf.), *Catehezele*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, vol. I – 1943; vol. II - 1945
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre gelozie şi invidie*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre rugăciunea domnească*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Elini*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB,

Bucureşti, 1982
- Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, Bucureşti, 1982
- Clement Alexandrinul, *Stromate*, *Scrieri II*, trad. D. Fecioru, PSB 5, EIB, Bucureşti, 1982
- Clement Romanul (Sf.), *Epistola către Corinteni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, Bucureşti, 1979
- Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic în 100 de capete*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Didim din Alexandria, *Despre Duhul Sfânt*, trad. Vasile Răducă, Editura Sofia, Bucureşti, 2001
- Dionisie Areopagitul (Sf.), *Despre Ierarhia cerească*, *Opere complete*, trad. D. Stăniloae, Ed. Paideia, Bucureşti, 1996
- Dorotei (Ava), *Învățături de suflet folositoare*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, Bucureşti, 1980
- Efrem Sirul (Sf.), *Cuvânt despre preoție*, trad. D. Fecioru, în Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie de Nazianz şi Sfântul Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, Bucureşti, 1987
- Efrem Sirul (Sf.), *Imne I, Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii şi Învierii*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1999
- Efrem Sirul (Sf.), *Imne II, Imnele Naşterii şi Arătării Domnului*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2000
- Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, *Scrieri I*, trad. Teodor Bodogae, PSB 13, EIB, Bucureşti, 1987
- Evagrie Ponticul, *Cuvânt despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Evagrie Ponticul, *Capete despre deosebirea patimilor şi a gândurilor*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Evagrie Ponticul, *Schiță monahicească, în care se arată cum trebuie să ne nevoim şi să ne liniştim*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Filotei Sinaitul, *Capete despre trezvie*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Grigorie al Salonicului (Sf.), *Că toți creştinii îndeobşte trebuie să se roage neîncetat*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie de Nazianz (Sf.), *Cele cinci cuvântări teologice*, trad. D. Stăniloae, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1993
- Grigorie de Nazianz (Sf.), *Despre preoție*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, Bucureşti, 1987
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Cuvânt apologetic la Hexaimeron*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre desăvârşire, către monahul Olimpiu*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre facerea omului*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre fericiri*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre înțelesul numelui de creştin, către Armoniu*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre nevoință*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre pruncii morți prematur, către Hierios*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998

- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre rugăciunea domnească*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre viaţa lui Moise*, *Scrieri I*, trad. Ioan Buga, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Dialogul despre suflet şi înviere*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *La titlurile Psalmilor*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Marele cuvânt catehetic, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, P.S.B. 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Omilii la Ecclesiast*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Tâlcuire la Cântarea Cântărilor*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
- Grigorie Palama (Sf.), *Capete despre cunoştinţa naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre împărtăşirea dumnezeiască*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre sfânta lumină*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Omilii I*, traducere Constantin Daniel, revăzută de Laura Pătraşcu şi stilizată de Răzvan Codrescu, Editura Anastasia, Bucureşti, 2000
- Grigorie Palama (Sf.), *150 Capete despre cunoştinţa naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Sinaitul (Sf.), *Capete foarte folositoare în acrostih*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Sinaitul (Sf.), *Învăţătură despre liniştire şi rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Ignatie Teoforul (Sf.), *Epistola către Efeseni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinţilor apostolici*, PSB 1, EIB, Bucureşti, 1979
- Ilie Ecdicul, *Culegere din sentinţele înţelepţilor*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Carpatiul, *Cuvânt ascetic şi foarte mângâietor*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Carpatiul, *Una sută capete de mângâiere*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Casian (Sf.), *Aşezămintele mânăstireşti*, *Scrieri alese*, trad. Vasile Cojocaru, PSB 57, EIB, Bucureşti, 1990
- Ioan Casian (Sf.), *Convorbiri duhovniceşti*, *Scrieri alese*, trad. David Popescu, PSB 57, EIB, Bucureşti, 1990
- Ioan Casian (Sf.), *Despre cele opt gânduri ale răutăţii*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Ioan Casian (Sf.), *Despre întruparea Domnului*, *Scrieri alese*, trad. D. Popescu, PSB 57, EIB, Bucureşti, 1990
- Ioan Damaschin (Sf.), *Cele trei tratate contra iconoclaştilor*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 1998
- Ioan Damaschin (Sf.), *Dogmatica*, trad. D. Fecioru, ediţia a II-a, EIB, Bucureşti, 1943
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Cuvânt de sfătuire către Teodor cel căzut*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieţii monahale, Despre creşterea copiilor*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 2001

- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre feciorie*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieții monahale, Despre creșterea copiilor*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2001
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre mărginita putere a diavolului*, *Despre căință*, *Despre necazuri și biruirea tristeții*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2002
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omiliile despre pocăință*, în Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință* și Sf. Sofronie al Ierusalimului, *Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 1998
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Epistola către Romani*, trad. P. S. Teodosie Atanasiu, revizuită și îngrijită de Cezar Păvălașcu și Cristian Untea, Ed. Christiana, București, 2005
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Facere*, trad. D. Fecioru, PSB 21-22, EIB, București, vol. I- 1987; vol. II - 1989
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Matei*, trad. D. Fecioru, PSB 23, EIB, București, 1994
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilia rostită când a fost hirotonit preot*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Predici la Sărbători Împărătești și Cuvântări de laudă la Sfinți*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2002
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Tratatul despre preoție*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Ioan Scărarul (Sf.), *Scara duhovnicescului urcuș*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, București, 1980
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte către singuratici*, partea II, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2003
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte către singuratici*, partea III, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte despre sfintele nevoințe*, trad. D. Stăniloae, F 10, EIB, București, 1981
- Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, București, 1991
- Isaia Pustnicul, *Fragmente*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, București, 1991
- Isichie Sinaitul (Sf.), *Scurt cuvânt de folos sufletului și mântuitor despre trezvie și virtute*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Iustin Martirul și Filosoful (Sf.), *Dialogul cu iudeul Trifon*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, București, 1980
- Iustin Martirul și Filosoful (Sf.), *Apologia întâia*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, București, 1980
- Macarie Egipteanul (Sf.), *Omilii duhovnicești*, trad. Constantin Cornițescu, PSB 34, EIB, București, 1992
- Macarie Egipteanul (Sf.), *21 de Cuvântări despre mântuire*, trad. Ioasaf Popa, Editura Anastasia, București, 2001
- Marcu Ascetul, *Despre cei ce-și închipuie că se îndreptează din fapte*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Despre legea duhovnicească*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Epistolă către Nicolae Monahul*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Răspuns acelora care se îndoiesc de Dumnezeiescul Botez*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Ambigua*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 80, EIB, București, 1983
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele despre cunoștința de Dumnezeu*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946

- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele despre dragoste*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele gnostice*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele teologice*, F 2, ediția a II-a, Ed. Harisma, Bucureşti, 1993
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Epistolele*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 82, EIB, Bucureşti, 1990
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Întrebări, nedumeriri şi răspunsuri*, trad. D. Stăniloae, F 2, ediția a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1993
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Răspunsuri către Talasie*, trad. D. Stăniloae, F 3, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Scrieri despre cele două nevoințe în Hristos*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 82, EIB, Bucureşti, 1990
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru*,
- Metodiu de Olimp, *Banchetul sau Despre castitate*, trad. C. Cornițescu, în Sf. Grigorie Taumaturgul şi Metodiu de Olimp, *Scrieri*, PSB 10, EIB, Bucureşti, 1984
- Metodiu de Olimp, *Aglaofon sau despre înviere*, trad. C. Cornițescu, în Sf. Grigorie Taumaturgul şi Metodiu de Olimp, *Scrieri*, PSB 10, EIB, Bucureşti, 1984
- Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire şi despre cunoştință*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977
- Nichita Stithatul, *Vederea duhovnicească a raiului*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977
- Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Origen, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Comentariu la Evanghelia după Matei*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Contra lui Celsus*, *Scrieri alese IV*, trad. T. Bodogae, PSB 9, EIB, Bucureşti, 1984
- Origen, *Convorbirile cu Heraclide*, *Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Despre principii*, *Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Despre rugăciune*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Exortație la martiriu*, *Scrieri alese III*, trad. Constantin Galeriu, PSB 8, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Filocalia*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Omilii la Cartea Cântarea Cântărilor*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Ieşirii*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
- Origen, *Omilii la Evanghelia după Luca*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982

- Paulin de Nola (Sf.), *Harul şi mântuirea (Scrisoare către Amandus)*, trad. Vasile Goraş, în vol. *Antologie din scrierile Părinților latini*, Editura Anastasia, 2000
- Petru Damaschin, *Învățături duhovniceşti*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, Bucureşti, 1976
- Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, *Scrieri*, trad. D. Popescu, PSB 72, EIB, Bucureşti, 1992
- Simeon Metafrastul (Sf.), *Parafrază la Sfântul Macarie Egipteanul*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, Bucureşti, 1976
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cateheze*, *Scrieri II*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1999
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cele 225 de capete teologice şi practice*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cuvântările morale*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Discursuri teologice şi etice*, *Scrieri I*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1998
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Imne, Epistole şi Capitole*, *Scrieri III*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2001
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Metoda sfintei rugăciuni şi atenţiuni*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, Bucureşti, 1979
- Talasie Libianul, *Despre dragoste, înfrânare şi petrecerea cea după minte*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Teodoret al Cirului, *Istoria bisericească*, *Scrieri II*, trad. Vasile Sibiescu, PSB 44, EIB, Bucureşti, 1995
- Teofil al Antiohiei, *Trei cărți către Autolic*, trad. D. Fecioru, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, Bucureşti, 1980
- Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte către filadelfieni*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte duhovniceşti, Imne şi Scrisori*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2000
- Teolipt al Filadelfiei, *Despre lucrarea cea ascunsă întru Hristos*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Teolipt al Filadelfiei, *Despre ostenelile vieții călugăreşti*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Tertulian, *Despre prescripția contra ereticilor*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină,* P.S.B. 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Tertulian, *Despre răbdare*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Tertulian, *Despre rugăciune*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Toma de Kempis, *Urmarea lui Hristos*, trad. Dumitru C. Vişan, ediția a II-a, Editura Mitropoliei Banatului, Timişoara, 1991
- Vasile cel Mare (Sf.), *Constituțiile ascetice*, *Scrieri II*, trad. Iorgu Ivan, PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989
- Vasile cel Mare (Sf.), *Despre Sfântul Duh*, *Scrieri III*, trad. C. Cornițescu şi T. Bodogae, PSB 12, EIB, Bucureşti, 1988
- Vasile cel Mare (Sf.), *Epistole*, *Scrieri III*, trad. C. Cornițescu şi T. Bodogae, PSB 12, EIB, Bucureşti, 1988
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Hexaimeron*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, Bucureşti, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Psalmi*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, Bucureşti, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii şi cuvântări*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, Bucureşti, 1986

- Vasile cel Mare (Sf.), *Regulile mari*, *Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989
- Vasile cel Mare (Sf.), *Regulile mici*, *Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989
- Varsanufie (Sf.), *Scrisori duhovniceşti*, trad. D. Stăniloae, F 11, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990

C. *Lucrări şi studii teologice*

- Abrudan, Dumitru, Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică*, EIB, Bucureşti, 1994
- Abrudan, Dumitru, *Cărțile didactico-poetice*, Editura Universității „Lucian Blaga", Sibiu, 2001
- Branişte, Ene, *Liturgica generală*, EIB, Bucureşti, 1985
- Chevalier, Jean, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, Ed. Artemis, Bucureşti, vol. I – 1994; vol. II şi vol. III – 1995
- Coman, I. G., *Patrologie*, EIB, Bucureşti, vol. I – 1984; vol. II – 1985
- Daniel, Constantin, *Pe urmele vechilor civilizații*, Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1987
- *Dicționar biblic*, trad. Constantin Moisa (titlul original: *Nouveau dictionnaire biblique revise*), Editura Stephanus, Bucureşti, vol. I – 1995, vol. II – 1996, vol. III – 1997
- *Dicționar enciclopedic de Iudaism*, trad. Viviane Prager, C. Litman şi Țicu Goldstein, Editura Hasefer, Bucureşti, 2000
- Drimba, Ovidiu, *Istoria culturii şi civilizației*, vol. I, Ed. Ştiințifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1985
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor şi ideilor religioase*, vol. I, ediția a II-a, Ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1992
- Flavius, Josephus, *Antichități iudaice*, vol. I, trad. Ion Acsan, Editura Hasefer, Bucureşti, 1999
- Matei, Horia C., *Enciclopedia Antichității*, Ed. Meronia, Bucureşti, 1995
- Moldoveanu, Nicolae, *Dicționar biblic de nume proprii şi cuvinte rare*, Editura Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1995
- Negoiță, Athanase, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Ed. Credința noastră, Bucureşti, 1992
- Prelipcean, Vladimir, Nicolae Neaga, Gh. Barna, Mircea Chialda, *Studiul Vechiului Testament* (pentru Institutele teologice), ediția a II-a, EIB, Bucureşti, 1985
- Stăniloae, Dumitru, *Teologia morală ortodoxă*, vol. III, EIB, Bucureşti, 1981
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, I, *Facerea*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2002
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, II, *Ieşirea*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2002
- Usca, Ioan Sorin, Ana Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, III, *Leviticul*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2003
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, IV, *Numerii*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2003
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, V, *Deuteronomul*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2004
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VI, *Iosua*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2004
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VII, *Judecătorii. Rut*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2005
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VIII, *1-2 Regi*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2005

- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, IX, *3-4 Regi*, Ed. Christiana, București, 2006
- Usca, Ioan Sorin, Ioan Traia, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, X, *1-2 Paralipomena*, Ed. Christiana, București, 2007